

51-52

Viața noastră

Revistă cu apariție variabilă de cultură și viață a Asociației Casa de Ajutor Reciproc
a Pensionarilor „Elena Cuza” Bârlad • Nr. 51-52 • Septembrie-Octombrie 2021

Revista „Viața noastră”

Revistă de cultură și viață a Asociației Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza” Bârlad

CUPRINS

Alexandrina PASCAL 3 <i>Lupta împotriva uitării... (Editorial)</i>	Livia ANDREI 27 <i>Jurnalul unei întâlniri</i>	Carolina BOROȘ 57 <i>Raiul din Deltă</i>	Gheorghe VASILACHE 95 <i>Capcanele limbii române (2)</i>
Mesaje 1 Octombrie 5 <i>Gheorghe Chioaru, Consiliul Director al Asociației C.A.R.P. „Elena Cuza” Bârlad, Nicolaie Mihai, Dumitru Buzatu, Dumitru Boroș, Veruța Tănase, Maximilian Opaț</i>	Alina-Mihaela ENE 28 <i>O floare deosebită</i>	Petruș ANDREI 59 <i>Autumnale</i>	Eliza ARTENE 98 <i>Filonul absurdului în spațiul european: Eugène Ionesco – Între viață și vis. Anti-poetica sa</i>
Dumitru DIMA 9 <i>Cum să crezi ceva din aproape nimic... pentru vârstnici ? Oferindu-le atenție și ajutor !</i>	Ion DOBRIN 29 <i>Impresii, păreri, amintiri</i>	Răzvan-Andrei ACOSTIOAEI 60 <i>Icoana Maica Domnului – Rugul Aprins, de la Asociația C.A.R. Pensionari „Elena Cuza” Bârlad</i>	Andrei-Nicolaie MIHAI 104 <i>Mai presus de boală, experiment social: experimentele Milgram și Închisoarea Standford sau despre societatea zilelor noastre</i>
Veronel AIONIȚOAEI 10 <i>Doar ascultând poveștile lor...</i>	Andrei-Nicolaie MIHAI 31 <i>Unul din ultimii Bătrâni ai României și ai lumii: părintele Teofil de la Pângărați</i>	Neculai ROTARU 63 <i>25 octombrie – Ziua Armatei Române</i>	Florian PRICOP 108 <i>Aurel „Rică” Dranga</i>
Neculai URSU 11 <i>1 octombrie – Ziua Internațională a Persoanelor Vârstnice</i>	Doina FILIPESCU 34 <i>Calea babelor</i>	Ioan IDRICEANU 69 <i>Camarazi uniți pentru visul libertății (Amintirile unui veteran)</i>	Neculai CURELEA 112 <i>Preparate culinare de toamnă</i>
Mihaela NICULESCU 16 <i>Meseriași de odinioară, în atelierul de croitorie al Asociației C.A.R.P. „Elena Cuza” Bârlad</i>	Roxana NACU 37 <i>Bătrânețe, iubire, nostalgii</i>	Serghei COLOȘENCO 72 <i>Monumentul eroilor cavaleriști</i>	Gică IUREȘ 115 <i>Eveniment</i>
Cleopatra RAVARU 18 <i>„Cine nu are bătrâni, să-și cumpere!”</i>	Carmen FRĂȚIMAN 38 <i>„Singurătatea alergătorului de cursă lungă” - arta supraviețuirii</i>	Irina NECHIFOR 74 <i>La Putna</i>	Nelu Vasile - NEVA 116 <i>Selecție epigrame</i>
Marius FLUTURAȘ 19 <i>Bătrânii noștri...</i>	Kolea KURELIUK 39 <i>Cantor bisericesc timp de 70 de ani</i>	Ghiță CRISTIAN 75 <i>Ștefan Andronache - Tudor Pamfile - Biobibliografie. Cronica unei lansări de carte</i>	Ion DOBRIN 117 <i>Umoristice</i>
Ecaterina TELETIN 20 <i>Bătrânețea este felia de viață cu momente cenușii...</i>	Emil Cosmin MIHAI 40 <i>De-a lungul unui an...</i>	Constantin MANEA 77 <i>Tudor Pamfile – o carte de excepție</i>	Maximilian OPAȚ 118 <i>Epigrame asortate</i>
Maria DORNESCU 21 <i>Poezii</i>	Jenică RUSU 43 <i>„Apostolul folclorului pogoneștean – învățătorul Andrei Dumitru”</i>	Florentina Loredana DALIAN 78 <i>Hamlet nu a murit</i>	Kolea KURELIUK 118 <i>Scurtissime</i>
Gabriela DRĂGAN 22 <i>Îmbătrânirea populației, o problemă globală</i>	Alexandrina PASCAL 47 <i>Urare limbii românești: „Vivat, crescat, floreat!”</i>	Maria MARIN 79 <i>Jos pălăria în fața femeilor</i>	Gheorghe NICULESCU 119 <i>Să râdem cu...</i>
Liliana GOGA 23 <i>Poezii</i>	Roxana MIRON 50 <i>Trăiască frumoasa și cuminte limbă românească!...</i>	Marinel GÎLCĂ 81 <i>Ancheta</i>	Gheorghe ENĂCHESCU 120 <i>Catrene în surdina</i>
Magdalena COZMA 25 <i>Îmbătrânirea – privilegiu sau... arta de a trăi frumos</i>	Teofil ȘTEFĂNICĂ 51 <i>Sărbătorile de la sfârșitul și începutul anului bisericesc</i>	POEZII 88 <i>Adrian Păunescu, Rodica Larie, George Bacovia, Corina Zupcău, Nina Toma, Dorina Stoica, George Coșbuc, Mihai Eminescu, Grigore Vieru, Mihail Coandă, Traian Dorz</i>	Gheorghe NICULESCU 120 <i>Întrebări</i>
Cristina PĂVĂLESCU 26 <i>Bunicii - îngerii păzitori ai nepoților</i>	Cincinat PAVELESCU 53 <i>Povestea poeziei „Îți mai aduci aminte, Doamnă?”</i>	Neculai GHEȚĂU 93 <i>Personalități de seamă ale muzicii românești</i>	Adrian VOICA 121 <i>Versuri mici pentru nepoți și bunici</i>
	Zâna TĂMĂȘANU 55 <i>Simfonia Toamnei</i>		Ana Maria POPA 123 <i>Plouă, plouă...</i>

Colectivul de redacție

Coordonatori:

Serghei COLOȘENCO, Petruș ANDREI, Ion DOBRIN

Redactori:

Livia ANDREI, Vasile CHELARU, Nicolaie MIHAI, Emil Cosmin MIHAI

Foto: Sorin BOCAN

Tehnoredactare: Bogdan ARTENE

Adresa redacției:

ASOCIAȚIA C.A.R. A PENSIONARILOR „Elena Cuza”
Str. Nicolae Iorga nr. 7A, cod 731182, Bârlad, jud. Vaslui,
et. 2, cam. 13, Tel.: 0235 421 340, Fax: 0235-421.341,
0235-425.933, E-mail: revista@carpbard.ro,
Web: www.carpbard.ro

Tipărit la S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad
ISSN 2247 – 3580; ISSN-L = 2247 – 3580

Responsabilitatea pentru conținutul textelor aparține autorilor.

Lupta împotriva uitării...

Prof. Alexandrina PASCAL

Uitarea este cel mai temut dușman spiritual, ea este cea care alungă amintirile și lasă sufletul pustiit, fiindcă amintirile sunt hrană sufletească fără de care n-am putea trăi. Există întotdeauna „ceva” care declanșează amintirile, fie fapte trăite personal, fie altele știute din povestirile altora sau din lecturi.

Un obiect păstrat, sau găsit din întâmplare, poate trezi o amintire. Alteori o expresie auzită declanșează involuntar șirul unor amintiri care pot fi motiv de întristare sau dimpotrivă pot genera stare de reverie. Pentru a conștientiza influența acestui fenomen asupra psihicului nostru trebuie să privim problema în mod selectiv: ce se cuvine a uita și ce trebuie să păstrăm în noi, ca o valoare de suflet. Și asta pentru faptul că amintirile pot fi duioase, triste sau emoționante – atunci când evocăm persoane dragi. Experiența vieții o completează paginile literare, mai ales când este vorba despre amintirile vârstei de aur, copilăria. Cele două personaje care le oferim ca exemplu sunt doi copii care au trăit experiențe total diferite. Darie, eroul romanului „Descult”, de Zaharia Stancu, privește înapoi cu ură și mânie, este copilul care a fost umilit, căruia mama îi adresează îndemnul:

„Să nu uiți, Darie, să spui asta copiilor tăi”. La celălalt capăt al amintirilor sunt eroii povestirilor lui Ion Creangă și Ionel Teodoreanu, ale căror amintiri parcă se desprind dintr-un Eden pământesc și le vibrează sufletul când le rememorează.

Scurgerea nemiloasă a timpului ne lasă amintiri care se cer selectate și de noi depinde dacă știm ce să păstrăm și ce să aruncăm în neantul uitării. Ce să uităm?

- să uităm trăirile care ne-au întristat;
- să uităm (sau să ignorăm) răutățile altora;
- să uităm greutățile care le-am întâmpinat și să ne bucurăm că le-am depășit;
- să mai uităm – dacă se poate – și răul care ni l-au făcut alții.

În mod firesc, pentru echilibru în viață, se impune și cealaltă întrebare:

Ce trebuie să nu uităm?

Cel mai firesc răspuns ar fi: OMENIA. Și ca un paradox, în ciuda progresului tehnic și a evoluției societății spre civilizație, constatăm, cu părere de rău, că zi de zi omenia este tot mai mult dată uitării.

Deși nu toată lumea conștientizează, viața este o luptă permanentă. Luptăm cu greutățile vieții care nu ne ocolesc, luptăm pentru un țel care ni l-am propus, luptăm

cu pandemia – și nu putem oare declara război acestui dușman perfid care se numește UITARE? Ea este aceea care ne face să ignorăm valorile de care ar trebui să fim mândri.

Deci: Ce să nu uităm?

- să nu ne uităm credința, ea este cea care dă vieții sens și echilibru;
- să nu uităm eroii care s-au jertfit, o vorbă înțeleaptă spune că ei mor doar atunci când i-am uitat;
- să nu-l uităm pe cel care ne-a făcut un bine;
- să nu uităm să zâmbim, zâmbetul este terapia sufletului;

- dar mai presus de toate să nu ne uităm RĂDĂCINILE neamului, să nu uităm BĂTRÂNII, că nu degeaba s-a împământenit zicala înțeleaptă: „Cine n-are un bătrân, să-și cumpere”;

Și dacă-i avem, ce facem cu ei? Nu prea avem cu ce ne mândri. Asistăm la ignoranța (sau poate păcatul?) de a ignora vârsta a treia și nu doare numai indiferența, condamnată este și atitudinea.

Bătrânii au lăsat moștenire bunuri materiale, dar și o zestre genetică care se numește OMENIA NEAMULUI ROMÂNESC. De omenie își bat joc cei care vin cu teorii despre faptul că „bătrânii trăiesc prea mult” și consideră că pensia nu este un drept care li se cuvine, ci o favoare. Cei care se bucură azi de progresul social UITĂ că beneficiază de realizările înaintașilor care le-au predat ștafeta – pensionarii.

Dezamăgirea este și mai mare când personalități ce aparțin unor foruri care ar trebui să-i protejeze pe seniori (F.M.I. !) vin cu afirmații aberante, îngrijorați că bătrânii

trăiesc prea mult și numesc o vârstă respectabilă drept „risc de longevitate suplimentară”. Oare uităm că pentru fiecare din noi timpul se scurge ireversibil?

În ciuda acestei situații – și ca o dovadă a faptului că în lupta cu uitarea putem fi învingători, există un lăcaș unde omenia nu a fost uitată, unde bătrânii se bucură de respectul și de prețuirea care o merită. Este vorba despre ASOCIAȚIA CASA DE AJUTOR RECIPROC A PENSIONARILOR „ELENA CUZA” BÂRLAD, acolo unde inimosul președinte, magistrat pensionar Nicolaie Mihai, mobilizează un colectiv de oameni, toți cu inimă mare, luptători permanenți pentru a găsi și a fructifica soluții concrete menite să îmbunătățească condițiile de viață ale persoanelor de vârstă a treia. Nici efectele pandemiei nu au împiedicat această nobilă activitate. Dacă înainte de ordonanțe și de restricțiile impuse de lege bătrânii erau onorați cu o fastuoasă petrecere a NUNȚII DE AUR sau invitații la simpozioane și la alte activități culturale pentru a le prelungi perioada de viață activă, nici în această situație limită omenia nu a luat pauză la Asociație. Adaptând activitatea la noile condiții impuse s-au continuat activitățile cu scop material și spiritual, o lungă listă de speranțe și bucurii, concretizate în: ajutoare nerambursabile cu ocazia sărbătorilor, ajutoare de deces sau pentru membri aflați în dificultate, pentru bilete de tratament în stațiuni balneare, pentru procurarea ochelarilor de vedere sau ajutor în urma unei anchete sociale.

Și lista poate continua cu alte forme de ajutor unde partea materială se umanizează total, este vorba despre vizitarea la domiciliu a persoanelor netransportabile pentru a fi sărbătorite la împlinirea unei vârste onorabile, sau de acțiuni cum a fost simpozionul „Eroi sub drapel”, activități la care au fost invitați și onorați veterani aproape centenari – și chiar peste această limită – care au luptat în războiul pentru întregirea neamului.

Putem afirma, cu certitudine, că Asociația C.A.R. Pensionari „Elena Cuza” Bârlad este locul unde OMENIA a învins UITAREA, unde valorile sunt cinstite cum li se cuvine și inimosul colectiv își unește eforturile pentru a asigura membrilor seniori prelungirea unei vieți active.

Spiritual aici este „CASA” noastră, avem și „VIAȚA NOASTRĂ”, în fruntea căreia stă scris adevărul, că „Împreună suntem mai puternici”.

Mulțumim întregului colectiv al Asociației pentru străduința lor în lupta cu uitarea pe care au învins-o, lăsând loc speranței, și le dorim ani mulți de viață pentru a se bucura și ei de atenție, când timpul își va spune cuvântul. Meditând la entuziasmul cu care se desfășoară activitățile în Asociație, înțelegem cât adevăr există în maxima ce-i aparține lui Gabriel Garcia Marquez: „Vârsta nu înseamnă cât de bătrân ești, ci cât de bătrân te simți”.

Și dacă am vorbit despre lupta împotriva uitării, se cuvine să nu uităm nici esența unui proverb care exprimă înțelepciunea transmisă din bătrâni: „Cine seamănă vânt, culege furtună”.

La Mulți Ani, Seniori!

Ca în fiecare an, de 1 octombrie, sărbătorim Ziua Internațională a Persoanelor Vârstnice, sărbătoare instituită la 14 decembrie 1990 de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite în scopul promovării drepturilor acestora, dar și a unei imagini pozitive a îmbătrânirii. Anul trecut, să sperăm că nu și anul acesta, pandemia de coronavirus ne-a împiedicat să sărbătorim cum se cuvine, cu bucurie această zi dedicată nouă, seniorilor de pretutindeni.

1 Octombrie, Ziua Internațională a Persoanelor Vârstnice reprezintă, fără îndoială, un moment de bucurie și de sărbătoare. Totodată, el ar trebui să fie și unul al reflecției asupra condiției vârstnicului, atât la nivel național, cât și internațional. Ce progrese s-au făcut în domeniul drepturilor persoanelor vârstnice, cum s-au îmbunătățit efectiv condițiile de viață ale acestora? Cum au fost implicați în viața comunității din care fac parte? Dacă la nivel european, programele și strategiile privind îmbătrânirea activă, sănătoasă și demnă sunt demult aplicate cu succes, la noi, ele și-au făcut loc cu greu pe agenda autorităților, ONG-uri precum federația noastră fiind, de fapt, vârful de lance și principala promotoare a acestor direcții. Pentru că dincolo de mărirea punctului de pensie, ar trebui să ne preocupe și alte priorități ale vârstnicilor pe care îi sărbătorim o zi pe an și îi uităm pentru restul de 364 de zile.

„Oamenii devin mari prin instituțiile de binefacere pe care le lasă în urma lor”. Acestea sunt cuvintele rostite de împăratul Napoleon Bonaparte, cuvinte pe care ni le-am însușit și care ilustrează cel mai bine existența, activitatea și prestigiul unei astfel de organizații de pensionari, cum este cea a noastră. Grijă față de seniori și problemele cu care aceștia se confruntă, dar și alte probleme sociale au reprezentat și reprezintă numitorul comun al C.A.R.P.-urilor care sunt afiliate Federației Naționale „OMENIA”, cea mai puternică organizație a pensionarilor din România. Am fost, suntem și vom fi alături de dumneavoastră, dragi seniori. Primiți din partea noastră un sincer și călduros La mulți ani!

Ing. Gheorghe CHIOARU,
Președintele Federației Naționale „OMENIA”
a C.A.R.P.-urilor din România

Urare celor ce au clădit prin munca lor o țară

De Ziua Internațională a Persoanelor Vârstnice urăm tuturor celor aflați la vârsta înțelepciunii multă sănătate, armonie, liniște sufletească și bucurie, alături de familiile lor, să-și crească și să-și ocrotească nepoții, să le spună cele mai frumoase povești și să le împărtășească din experiența lor cele mai plăcute și utile întâmplări, făcându-i să-și respecte și să-și iubească părinții, bunicii, străbunii și tot ce înseamnă România cu obiceiurile și tradițiile acestui popor creștin.

La mulți ani și să vă dea Dumnezeu viață lungă și zile frumoase!

**Cu aleasă considerație,
Consiliul Director al Asociației C.A.R.P. „Elena Cuza” Bârlad**

**Veronel
AIONÎTOAIE
Consilier**

**Veruța
TĂNASE
Consilier**

**Nicolaie
MIHAI
Președinte**

**Tincuța
SIBERESCU
Consilier**

**Vasile
CHELARU
Consilier**

Urare de Ziua Pensionarului

Trăim vremuri grele și se aude că vor veni și mai grele. Nici nu trebuie să credem în zvonuri spre a realiza acest lucru, e nevoie doar să analizăm semnele – economice, politice, culturale, spirituale...

Port în suflet toți membrii noștri, majoritatea pensionari. M-am gândit că lor le este și le va fi cel mai greu. Dar nu din cauza greutăților materiale, ale mișcărilor politice globale cu iz dictatorial, a fricii de boală sau a neputințelor firești vârstei. Nu!

Noi, cei de vârsta noastră sau chiar mai în etate ne-am lovit deja de acestea, cu vârf și îndesat. Viața multora dintre noi – copilăria, tinerețea – a fost marcată de foamete, sărăcie, iar pentru unii dintre dumneavoastră chiar de război. Chiar și cei care am dus-o bine, tot ceea ce am realizat, am realizat cu multă trudă. Părinții mei, ca și ai dumneavoastră, cunoșteau faptic cât sânge și sudoare se ascunde în spatele unei, astăzi, banale pâini.

Până mai ieri-alaltăieri, în casă era cald cu multă trudă. Nimic nu se petrecea întâmplător și fără sudoare. Există jertfa muncii inclusiv în flacăra din sobă sau din cuptor și chiar din lumânare. Totul era înmiresmat de truda care sfințea tot. Sudorile trudei ca niște picături de mir prin care omul își căuta sensul, firescul, prin care căuta Cerul: școala muncii și a rugăciunii! Totul era minune – nimic banal. Truda de a face focul (cald în casă) și gândul: Doamne, ajută-mă să duc la bun sfârșit această muncă. De aceea se și spune că omul sfințește locul – dar oare astăzi mai este astfel?

Pentru aceasta spun: Bătrânilor nu le va fi greu decât poate că-și vor vedea urmașii suferind, firavi și fricoși. Iată că astăzi trebuie să ne ridicăm mai mult decât oricând la măreția vorbei și marii noastre responsabilități: „Cine n-are bătrâni să-și cumpere”!

Curaj și unitate! Doar împreună putem rezista și învinge! Iar noi vă vom fi întotdeauna aproape sau cel puțin vom încerca cu toată ființa noastră. De aceea urăm tuturor pensionarilor, tuturor membrilor noștri, tuturor salariaților, colaboratorilor și sponsorilor noștri gând bun, curaj și credință în Dumnezeu. Îmbrățișăm cu căldură și pe toți acei ce ne iubesc, dar și pe aceia ce nu ne iubesc!

Împreună suntem și vom fi mai puternici! Așa să ne ajute Dumnezeu!

**Președintele Asociației C.A.R.P. „Elena Cuza” Bârlad, magistrat pensionar,
Nicolaie MIHAI**

1 Octombrie, Ziua Internațională a Persoanelor Vârstnice, îmi oferă plăcutul prilej de a adresa tuturor vârstnicilor vasluieni, seniorilor Asociației Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza” Bârlad, calde urări de sănătate, viață lungă și liniștită alături de cei dragi.

Dacă aș fi membru al tinerei generații, aș spune în fiecare zi că avem datoria să vă răspundem cu dragostea, recunoștința și respectul cuvenit pentru munca și experiența dumneavoastră de viață pe care cu dăruire și noblețe suflați să le transmiteți generațiilor tinere.

Sunteți generația care a modernizat România și acum îi sprijiniți pe cei mai tineri, care trebuie să continue munca voastră.

Vă doresc tuturor să fiți sănătoși, să vă bucurați de copii și nepoți și să jucați mai departe un rol activ în societatea noastră!

Dumitru BUZATU,
Președintele Consiliului
Județean Vaslui

Dragii noștri Seniori,

Amintirile sunt ca niște pagini dintr-o carte pe care ai citit-o și te-ai trezit a fi personajul principal. Fiecare pagină ți-a adus zâmbete sau lacrimi, bucurii sau tristeți peste care ai trecut de fiecare dată, convins că cineva acolo sus te iubește.

Ai depășit momentele cu demnitate și curaj, acumulând experiență pe care o împărtășești cu duioșie celor dragi. Rămânem în mintea și sufletul urmașilor noștri prin cuvintele și povețele transmise, prin exemplul pe care l-am dat de-a lungul anilor și prin bunătatea cu care i-am înconjurat pe cei din jurul nostru.

Ce poate fi mai frumos și mai înălțător decât să auzim că am devenit model pentru tineri, că am reușit să ajungem la sufletul lor aflat într-o continuă căutare și că ei ne vor urma sfaturile în viitor?

Cel mai înălțător moment este atunci când devenim bunici. Căutăm în făptura nou-venită pe lume ceea ce ne aseamănă și le transmitem cele mai frumoase gânduri și sentimente!

Bucurați-vă de zilele petrecute alături de cei dragi, căutați frumosul din jurul nostru și gândurile pozitive să vă fie far călăuzitor.

LA MULȚI ANI, DRAGI SENIORI!

Primarul Mun. Bârlad,
Av. Dumitru BOROȘ

Învăț să îmbătrânești fericit!

Vreme de câțiva zeci de ani ți-ai făcut tot felul de griji, dar niciodată nu ți-ai bătut capul cu gândul că îmbătrânești.

E o realitate ce nu poate fi negată. Fântâna tinereții veșnice nu a descoperit-o nimeni, dar cum ne mai străduim!!!

Oricât ne-am strădui, timpul curge în continuare. Ceasul continuă să ticăie, iar corpul continuă să îmbătrânească.

Îmbătrânirea poate aduce după sine anumite primejdii. Ar fi înțelept din partea noastră să ne pregătim dinainte.

Uită-te în jurul tău! Nu ești un deschizător de drumuri în această privință, doar nu ești primul om care îmbătrânește! Ultimii ani s-ar putea să fie partea cea mai frumoasă a vieții tale.

Personal, am principiile mele pentru îmbătrânire.

Primul este ordinea. Pentru a alunga definitiv dezordinea, începe prin a arunca tot ce nu mai folosește, toate lucrurile inutile și organizează-ți spațiul minuios, complet, de la un cap la altul! Ordinea făcută îți poate schimba și modul de a gândi și perspectiva asupra vieții. Când îți pui casa în ordine, îți pui și afacerile și trecutul în ordine. Drept rezultat, vezi clar de ce ai nevoie în viață și de ce nu, ce ar trebui și ce n-ar trebui să faci.

Al doilea principiu este: fii gata de plecare în orice moment! Începe prin a renunța! Renunță la orgolii, mândrie, la vorbe inutile, la prietenii toxice. Analizează-ți prioritățile!

Aranjează-ți patul, îmbracă-te frumos, fă activitățile pe care ți le-ai dorit și nu ai reușit să le faci până în prezent! Vei vedea că viața e frumoasă și merită trăită la orice vârstă!

Veruța TĂNASE

Instituită la 14 decembrie 1990 prin Rezoluția nr. 45/106 a Adunării Generale a O.N.U., ZIUA INTERNAȚIONALĂ A PERSOANELOR VÂRSTNICE se sărbătorește la 1 octombrie.

Ideea a apărut cu opt ani mai devreme, prin elaborarea unui Plan Internațional de acțiune privind ajutorarea persoanelor în vârstă, adoptat de către Adunarea Mondială privind îmbătrânirea și aprobat de Adunarea Generală a O.N.U.

Iată că, urmare a demersurilor făcute la nivelul unor Instituții Internaționale, sărbătorim astăzi, 1 octombrie 2021 pe cei în vârstă, cărora, cu respect, dar și cu prețuire le spunem: LA MULȚI ANI!

Deși este o replică din filmul „ELIXIRUL TINEREȚII”, „BĂTRÂNEȚEA CA ȘI TINEREȚEA ESTE O STARE ȘI NU O VÂRSTĂ!”, acesta este cel mai frumos adevăr al vieții.

ZIUA INTERNAȚIONALĂ A PERSOANELOR VÂRSTNICE nu este o zi din calendar, ea trebuie să fie, pentru fiecare dintre noi, în fiecare zi a anului, și să aducă în inimile bunicilor și părinților noștri, bucurie, împliniri și speranțe; să aducă siguranță și nevoia de a-i ține aproape de noi pe toți cei pentru care ziua de mâine poate fi o provocare.

Pentru unele persoane în vârstă, Zeul CRONOS este ÎNGER sau DEMON, de aceea, este de datoria celorlalți să-i îmbrățișeze cu respect, să le ofere înțelegere și să le prețuiască experiența. Dacă unii tineri nu știu ce pot face, cei din urmă nu mai pot face, uneori, ceea ce știu.

Bătrânul este ca o vioară care cu cât e mai veche cu atât este mai valoroasă, de aceea, persoana vârstnică trebuie prețuită pentru a-i transforma dezideratul pentru ziua de mâine în speranță și speranța în certitudine.

Cine are bătrâni să-i prețuiască!
La mulți ani, bunici!
La mulți ani, părinți!
La mulți ani, OMULE,
oriunde ai fi!

Sunt aproape de tine, într-o așteptare eternă a clipelor pe care ți le voi dăru.

Profesor, **Maximilian OPAIT**

Îmbătrânesc!...

Și zi cu zi oglinda tot mai neagră-mi pare,
Căci zi cu zi în ea zăresc
Un rid mai mult,
Un por mai mare,
Un păr mai sur,
Și-un zâmbet trist,
Ironie,
Care
N-acceptă nici o resemnare...
Și-mi pare rău că mai exist.

Îmbătrânesc!...

Și tinerețea
N-am cunoscut-o niciodată.
Când cei de vârsta mea

Jucai,
Cântau
Și se înveseleau,
Eu eram mamă,
Eram tată,
Luptam din greu pentru-o bucată
De pâine,
Pentru azi și mâine.

Îmbătrânesc!..

Și ce-i iubirea?
Eu n-am știut-o niciodată;
Că niciodată n-am iubit,
Când prea iubit-am fost de-oricare...
Ca piatra, piatră-mi rămânea
Și sufletul și inima
La orișice chemare.

Îmbătrânesc!...

Și tot mereu mă-ntreb: La ce mă chinui oare?
Ce ceas ferice,
Ce zi mare
Putea-va fi o sărbătoare
Și pentru mine?
Care soare
Putea-va timpul ne-ncălzit de nici o rază
Să-ncălzească?
Ce flacăra ar fi în stare
S-aprind-o inimă în care
Au înghețat atâtea simțuri
D-atâtea ierne grele, rele.

Îmbătrânesc!...

Și zi cu zi oglinda tot mai neagră mi se pare...
Căci văd cum sufletu-mi zdrobit
Se stinge zi cu zi cum moare...
Și mă întreb: la ce-am trăit?
Când n-am făcut decât atât:
Să plâng, să plâng, să plâng întruna,
Să plâng, să uit și-apoi să iert.

Cum să crezi ceva din aproape nimic... pentru vârstnici ? Oferindu-le atenție și ajutor !

Dumitru DIMA

Un progres al omenirii, sunt persoanele în vârstă cărora trebuie să le fie recunoscută contribuția valoroasă la dezvoltarea societății prin experiența, cunoștințele, diversitatea și echilibrul pe care îl pot aduce.

Resursa este tot ce își doresc sau au nevoie oamenii – bani, o slujbă, informații, sprijin social și prietenie, ajutor la locul de muncă. Există întotdeauna oportunități de a le oferi aceste lucruri celor care doresc să fie sprijiniți.

Sprijinirea oamenilor în aproape orice fel implică norma RECIPROCITĂȚII- puternicul principiu comportamental, aproape universal potrivit căruia serviciile trebuie răsplătite. Însă oamenii nu calculează cu precizie cât au primit din partea altei persoane și, prin urmare, ce îi datorează în schimb acesteia.

Sprijinirea celorlalți dă naștere unei obligații mult mai generalizate de a întoarce serviciul și prin urmare, până și serviciile mărunte pe care le faceți vă pot aduce o răsplată generoasă.

Uneori, crearea unor relații cu scopul ca alții să vă ajute nu necesită decât POLITEȚE ȘI DISPONIBILITATE.

Este important să găsiți locul potrivit pentru aptitudinile și interesele dumneavoastră.

Ținând cont de toate aceste aspecte, devine necesară atenția sporită care trebuie îndreptată către nevoile particulare și către provocările cu care se confruntă persoanele în vârstă. Totodată, la fel de importantă este contribuția esențială pe care majoritatea vârstnicilor, bărbați și femei, o pot avea în continuare în funcționarea societății, dacă au susținerea adecvată.

În această privință, ținând cont și de provocările societății actuale, în perioada **01-01-2021-30.06.2021**, **Asociația Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza” Bârlad** a putut sprijini membri săi prin acordarea de **AJUTOARE RAMBURSABILE ȘI NERAMBURSABILE după cum urmează:**

I. AJUTOARE RAMBURSABILE unui număr de **3005 MEMBRI**, în valoare de **15.316.926 lei**.

II. AJUTOARE NERAMBURSABILE:

- Ajutoare de deces	563 membri.....	490.717 lei;
- Cotă parte tratament.....	5 membri	454 lei;
- Ajutoare prin Anchetă socială.....	2 membri	200 lei;
- Ajutoare Sărbători Pascale 2021.....	4.002 membri.....	240.120 lei;
- Ajutoare la împlinirea a 100 ani	2 membri.....	200 lei;
- Ajutoare pentru procurat ochelari.....	42 membri.....	2.100 lei;
- Ajutoare pentru veterani de război	7 membri.....	700 lei;

Atunci când greșim și nu ne iese ceea ce ne dorim sau suntem lăudați pentru vreun rezultat, trebuie să înțelegem că există multă muncă și în spatele nostru, muncă depusă de membrii colaboratori direcți sau indirect ai **REVISTEI VIAȚA NOASTRĂ** enumerând pe parcursul anului 2021 numerele 47-50, care au fost distribuite la **1450 membri**, în valoare de **34000 lei**.

Au mai beneficiat de FACILITAȚI prin prestarea unor servicii, un număr de **3837 MEMBRI**, în valoare de **74904 lei**, după cum urmează:

-Stomatologie	115 membri	21830 lei;
-Kinetoterapie	812 membri.....	7964 lei;
-Ecografie	57 membri.....	3930 lei;
-Oftalmologie	77 membri.....	3385 lei;
-Croitorie	145 membri.....	520 lei;
-Frizerie	2686 membri.....	37909 lei;

Un vechi proverb românesc zice că „**prieteni noi să-ți faci, dar de cei bătrâni să nu te lași**”.

Cred că părinții și bunicii noștri merită un semn de prețuire din partea noastră, așa că orice atenție și orice semn de prețuire le îndulcește bătrânețea și le înșeninează zilele.

*Dacă bătrânii îi jignești/ Și bătrânețea o urăști,
Eu la părerea mea rămân:/ Că nu vrei să ajungi bătrân!*

Veronel AIONIȚOAI

Doar ascultând poveștile lor...

Lumea este a celor tineri, să o descopere, să o încerce și să o confrunte cu puterea voinței lor de a o face mai bună.

Bătrânilor nu li se rezervă nimic. Pe stradă și prin mijloacele de transport sunt priviți aproape cu răutate, poate pentru că pretind respect, poate pentru că par învechiți... sau poate pentru că nimeni nu are timp să le asculte poveștile...

Și totuși, mulți dintre acești oameni trecuți duc în spate povești uimitoare și își poartă cu grație anii și cicatricile.

Poveștile de succes ale bătrânilor diferă mult de ale celor tineri. Tinerii vorbesc doar de burse, joburi de vârf și invenții. Bătrânii vorbesc despre război, despre cum au depășit marea foamete, despre cum își ascundeau câteva găini ca să nu le găsească soldații ruși și despre cât de frumoasă era totuși viața, pe vremea lor...

Ce este uimitor e că bătrânii povestesc toate aceste lucruri senini, veseli, arătând cât de frumos au păstrat în amintire chiar și cele mai mari greutăți ale vieții lor.

Multă vreme după ce li s-a terminat firul vieții, oamenii continuă să trăiască în imaginația noastră. A murit omul, dar trăiește povestea lui... pentru zeci de ani, spusă din gură în gură de către membrii familiei, asemenea unei legende.

Așa se face că ne uităm și astăzi cu toții, la poze înnegrite ale bunicilor și străbunicilor noștri, păstrate cu sfințenie de copii sau nepoți, găsite prin sertarele învechite ale dulapurilor din casele demodate în care și-au trăit viețile cu demnitate.

Uitându-ne la astfel de fotografii și împreună cu secvențe auzite de-a lungul timpului de la alții sau cu vagi amintiri despre imaginea lor, ne construim fiecare câte o poveste în minte, însă doar ne imaginăm cum au trăit, ce au simțit și dacă cineva i-a ajutat vreodată...

De aceea, astăzi, măcar de ziua lor, a persoanelor vârstnice, ar trebui să ne uităm bine la ei, la părinții, bunicii sau străbunicii noștri, **să le ascultăm povestea spusă chiar de ei**, să le dăm ajutorul de care au nevoie pentru a merge încă mai departe, pentru că nu-i așa că este adevărat proverbul „*cine nu are un bătrân să își cumpere*”?

*„Când vorbești, nu faci decât să repeti ceea ce stii deja.
Dacă asculți însă, ai putea învăța ceva nou.”
(Dalai Lama)*

Doar ascultând poveștile lor, singurele lucruri care le mai aparțin cu adevărat, putem înțelege cum a fost societatea, care au fost credințele și idealurile lor și astfel, va fi mai ușor să înțelegem dacă ceea ce trăim astăzi este o evoluție reală a omului și a societății sau dacă dimpotrivă, cu timpul, au fost distruse valori, idealuri sau dacă noi – cei tineri – am irosit șanse...

Doar ascultând poveștile lor, atât timp cât îi mai avem printre noi, vom putea face comparație între bucuria din privirea lor atunci când întâlnesc un suflet și distanța rece dintre oamenii tineri de astăzi care nu îi mai privesc pe cei din jur ca suflețe...

Doar ascultând poveștile lor, vom înțelege unde este granița dintre tânăr și bătrân. Pentru că așa cum spunea Samuel Ullman, „*nimeni nu îmbătrânește prin simpla acumulare a unui număr de ani. Devenim bătrâni prin părăsirea idealurilor noastre. Anii pot rida pielea, dar renunțarea la entuziasm ne ridează sufletul.*”

N-AM SĂ VĂ SPUN

N-am să vă spun pe cine-am iubit, dar am iubit,
N-am să vă spun pe cine iubesc, dar iubesc.
Când bate vântul peste deltă, trestiile
Lin se leagănă, vii se leagănă, vii foșnesc.
N-am să vă spun pe cine aștept, dar aștept.
Inima n-are aripi, dar deseori zboară.
Toate cântecele lumii, toate, s-o știți,
Încap într-un flaut, într-o vioară.
Ce să fac, dudule? Încotro s-o apuc?
Mă strigă din patru părți zările.
Munții cu păduri cu tot mor sufocați
Și-n curând o să moară sufocate și mările.
N-am să vă spun pe cine-am iubit, dar am iubit,
N-am să vă spun pe cine iubesc, dar iubesc,
Crângurile sunt pline de flori și de iarbă
Și de arbori plăpânzi care cresc.

Zaharia STANCU

1 octombrie – Ziua Internațională a persoanelor vârstnice

ing. Neculai URSU

„Nimic nu te face mai bătrân decât omniprezentul gând că îmbătrânești”

Georg Christof Liechtenberg

Ziua internațională a persoanelor vârstnice este marcată în fiecare an la 1 octombrie, pentru promovarea drepturilor acestora, dar și a unei imagini pozitive a îmbătrânirii.

Instituită la 14 decembrie 1990 de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite (ONU), în baza Rezoluției nr. 45/106, sărbătoarea vârstnicilor a fost inițiată în 1982 prin elaborarea unui Plan internațional de acțiune privind ajutorarea persoanelor în vârstă, adoptat de către Adunarea Mondială privind Îmbătrânirea și aprobat de către Adunarea Generală a ONU, potrivit www.un.org.

În 2002, a doua Adunare Mondială privind Îmbătrânirea a adoptat Planul internațional de acțiuni privind îmbătrânirea, pentru a răspunde provocărilor cu care se va confrunta populația în vârstă în secolul al XXI-lea, precum și pentru promovarea dezvoltării unei societăți pentru toate vârstele.

Potrivit ONU, la nivel global, în 2019 existau 703 milioane de persoane cu vârsta de 65 de ani sau peste, dintre care 261 milioane, în Regiunea Asia de Est și de Sud-Est și peste 200 de milioane, în Europa și America de Nord. Populația de peste 60 de ani este estimată să ajungă la 1,4 miliarde în 2030. La nivel european, speranța de viață atinge, în 2050, valoarea medie de 81 de ani la femei și 75 de ani la bărbați. Un studiu demografic publicat în anul 2015 de Oficiul European de Statistică (Eurostat), pe <http://ec.europa.eu>, arată că Uniunea Europeană în ansamblu se confruntă cu o îmbătrânire a populației, astfel că până în anul 2080, aproape 30% din cetățeni vor avea vârsta de 65 de ani sau peste. Mai mult, se estimează că procentul persoanelor cu vârsta de peste 80 de ani va depăși 12% din populația totală, până în 2080.

În România, potrivit aceluiași studiu, segmentul populației vârstnice va înregistra o tendință accelerată de creștere. În 1990, persoanele în vârstă de 60 de ani și peste reprezentau 10,3% din totalul populației, pentru anul 2080 se preconizează un procent de peste 21,8%.

Vârsta a treia este considerată ca fiind toamna vieții, a doua tinerețe sau anii de aur.

Aceasta este o parte inevitabilă a vieții, pe care o experimentează oricine. Esta o perioadă pe care fiecare o trăiește diferit – există multe feluri de a îmbătrâni.

A îmbătrâni este un proces constant încă de la naștere. Cursul acestui proces, depinde de factorii genetici, de condițiile și stilul de viață.

Etapele îmbătrânirii

Organizația mondială a Sănătății a împărțit acest proces în trei etape:

60 – 75 ani – a doua tinerețe

75 – 90 ani – bătrânețe

90 + ani – longevitate

Etapele consecutive includ senilitatea progresivă fizică și mentală:

Deteriorarea graduală a fizicului, a stării mentale și a independenței

Limitarea abilităților de adaptare socială – așa numita îmbătrânire social

Creșterea dependenței de alte persoane.

Cum percepem persoanele în vârstă?

Modul în care percepem persoanele în vârstă depinde de mai mulți factori. Tinerii, adulții și bătrânii percep diferit bătrânețea. **Granițele bătrâneții sunt aproximative.** Se întâmplă frecvent ca persoanele, peste 60 de ani, să se simtă tinere, deci granițele bătrâneții sunt flexibile.

Cine este considerat bătrân indiferent de vârstă?

Simptomele îmbătrânirii sunt evidente la o persoană care a încetat să mai fie activă și și-a pierdut pofta de viață.

Există multe stereotipuri legate de bătrânețe. Acestea ne influențează felul în care percepem persoanele în vârstă. „Cultul tinereții” care domină de obicei în societate, cauzează marginalizarea persoanelor în vârstă – acest lucru afectează viața profesională și activitățile sociale și reprezintă opusul abordării blânde și respectuoase, pe care o datorăm persoanelor în vârstă.

Culorile bătrâneții

Înaintarea în vârstă are beneficiile sale. Este momentul când oamenii trec prin „a doua tinerețe”. Iată avantajele anilor de aur:

Frumusețea vârstei a treia

Timpul liber crește pe măsură ce cariera profesională se încheie. Oamenii se pot dedica pasiunilor lor, se pot odihni sau călători.

Este momentul când apar nepoții, oamenii se pot folosi de timpul liber și de experiența de viață pentru a ajuta la creșterea lor.

Multe persoane decid să facă **activități de voluntariat**,

pentru a-și folosi timpul liber în beneficiu altora.

La întrebarea care este cea mai mare frică a lor, de obicei răspund – faptul că îmbătrânesc.

Dezavantajele înaintării în vârstă

Pentru o parte din oameni, bătrânețea este legată de bolile care apar odată cu înaintarea în vârstă – cum ar fi incontinența urinară, osteoporoza, reumatismul, obezitatea, demența, etc.

Deteriorarea condiției fizice

Aceasta duce la dependența de alte persoane și la creșterea frustrărilor. Multe persoane în vârstă cred că sunt **respinse de societate**. Aceste sentimente sunt însoțite de singurătate, copiii își trăiesc propriile vieți.

Scăderea calității vieții

Pensiile sunt mai mici în comparație cu salariul pe care îl aveau înainte. Persoanele în vârstă devin triste din cauza faptului că viața lor se apropie de sfârșit. Gândul la oportunitățile ratate și visele neîmplinite îi fac să devină depresivi.

Schimbări în plan fiziologic

Pe durata întregului stadiu există la majoritatea indivizilor un nivel funcțional organic stabilizat ca o condiție de fond a desfășurării bune a tuturor activităților. H.B. James constată această stabilitate până către 60 – 70 de ani care se datorează sistemului nervos autonom și hipotalamusului. Pe fondul acestui echilibru organic se înregistrează unele modificări discrete, începând cu 40 de ani așa cum ar fi cele privind modificarea tensiunii arteriale, funcționarea inimii sau a aparatului respirator. La nivelul SNC ieșirea din funcție a unor neuroni, proces care începe de la 25 de ani, se accentuează de-a lungul substadiilor adultului. Se produce de asemenea declinul funcțiilor glandelor sexuale, mai întâi la femei și apoi la bărbați. Pierderea de țesut osos care începe de la 30 de ani se accentuează ușor la 40 de ani și mai departe. La fel tonusul muscular scade ușor în primul substadiu și se resimte mai mult în ultimul. Datorită acestor fenomene se produc chiar modificări ale siluetei, crește greutatea corporală. Sunt de asemenea mai discrete, dar apoi începând cu 50 de ani mai evidente, unele schimbări fizionomice cum ar fi accentuarea trăsăturilor, încărunțirea și rădarea părului, apariția ridurilor. Toate aceste schimbări biologice, au ritmuri diferite la diverse persoane, în funcție de zestrea genetică a fiecăruia și de stilul propriu de viață. Ele au un ecou în planul vieții psihice îndeosebi privind imaginea de sine și stimulează găsirea unor modalități de compensare.

Cele mai multe scăderi ale capacităților fizice țin de sensibilitate și de psihomotricitate, mai ales percepțiile vizuale și cele auditive se desfășoară de-a lungul acestui stadiu, cu modificări funcționale din ce în ce mai accentuate. Astfel, percepțiile vizuale încep să fie influențate de faptul că, scade acomodarea cristalinului. Mobilitatea oculară se

păstrează și se asigură astfel viteza necesară în desfășurarea percepțiilor. După 45 de ani scade capacitatea de extragere a informațiilor, din imaginile mai complexe sub presiunea timpului. Sensibilitatea auditivă începe să scadă puțin, chiar după 35 de ani și se accentuează după 45 de ani fără a perturba adaptările la ambianță. Dacă profesia cere astfel de capacitate de auz fin, ele pot să le conserve încă multă vreme. Munca desfășurată în spații poluate sonor afectează puternic auzul. După 40 – 45 de ani scade sensibilitate olfactivă cât și sensibilitatea tactilă dar solicitările profesionale privind aceste capacități le pot menține la parametrii satisfăcători pe toată durata angajării în muncă. Psihomotricitatea are o dinamică nuanțată: rapiditatea mișcărilor scade chiar după 30 de ani și se accentuează în stadiul adult, dar precizia scade la 40 de ani și ceva mai mult după 50. Ea tinde să fie cel mai bine conservată de solicitările preofesionale. Intensitatea mișcărilor scade după 50 de ani, în mod real, dar tinde să fie subiectiv resimțită mai accentuată decât este în realitate. O dinamică deosebită prezintă și capacitățile de atenție. Ele sunt foarte mult influențate de solicitările profesionale și de aceea cercetătorii au propus să fie distinse atenția generală de cea profesională. Atenția generală este mai mult influențată de înaintarea în vârstă, însă scăderile sunt ceva mai mari între 30 și 35 de ani și apoi până la 50 de ani diminuările sunt mai mici și devin mai accentuate în activitățile de lungă durată. Atenția profesională poate înregistra chiar unele creșteri în primul substadiu adult. Volumul și distributivitatea cresc mai mult, selectivitatea și gradul de concentrare ceva mai puțin și totuși semnificativ pentru adaptarea la sarcinile profesionale. Începând cu perioada adultă mijlocie și această formă de atenție scade dar relativ puțin fără să perturbe desfășurarea activităților. Se poate spune că se înregistrează profesionalizarea acestor capacități care, le face pe de o parte să se desfășoare în forme caracteristice și pe de altă parte să se mențină la parametri buni mai multă vreme. (Tinca Crețu)

Etapele vârstei adulte

Perioada adultă este perioada cea mai bogată și activă a ciclurilor de viață, este caracterizată de activitate profesională intensă, relații sociale și de muncă în expansiune precum și de extinderea responsabilităților privind viața de familie. Criteriile diferențierii stadiilor dezvoltării psihice după Ursula Schiopu, Emil Verza (1981, pag. 254) sunt tipul fundamental de activitate și tipul de relații implicate. Ca urmare autorii propun următoarele subetape cu anume caracteristici:

35/45 ani este vârsta adultă caracterizată de stabilitate, implantație profesională intensă, activitate cumulativă, activă, creatoare. Statusurile și rolurile încep să fie mai încărcate de responsabilități. Copii încep să frecventeze școala și crește conținutul subidentității de părinte;

45/55 ani adultă propriu-zisă unde continuă dezvoltarea planurilor profesionale și sociale dar are loc diminuarea subidentităților de soț și părinte. Evoluția feminină este relativ mai tensionată și încărcată de indispoziții și anxietăți cu substrat biologic și hormonal (menopauza);

55/65 ani corespunde perioadei adulte prelungite caracterizată de diminuarea forțelor fizice, este o perioadă critică pentru femei, fragilizarea lor fizică fiind mai evidentă, este momentul diminuării acelor 4 subidentități într-un mod variat și inegal. Are loc denuclearizarea familiei și

diminuarea până la anulare a subidentității profesionale (momentul retragerii din viața profesională). Rămâne activă subidentitatea maritală și cea social-culturală și are loc tranziția către vârstele de regresie.

Perioada adultă dominată de tinerețe este după WHITE (1975) una din cele mai importante, datorită multiplelor structuri ce se solidifică acum, ca urmare el identifică 4 direcții de dezvoltare caracteristice:

- stabilirea identității eului;
- independența relațiilor personale;
- creșterea intereselor;
- umanizarea valorilor;

C. Gould este un alt cercetător preocupat de dezvoltarea adultului. În studiile sale propune mai multe etape de elevare dominante și anume:

- De la 16 la 18 ani unde axa comportamentală este lupta pentru câștigarea independenței;
- De la 18 la 22 ani, perioada părăsirii familiei unde caracteristică este construirea relațiilor de prietenie ca substitute ale familiei;
- De la 22 la 28 de ani, perioada construirii unei vieți funcționale (efective);
- De la 29 la 34 de ani, perioada crizei de evaluare;
- De la 35 la 43 de ani, criza relativă la încheierea perioadei de tinerețe;
- De la 43 la 50 de ani, atingerea unei relative stabilități;
- De la 50 de ani în sus, perioada maturității depline când adultul în vârstă este axat pe valorizarea activităților zilnice în detrimentul planurilor de lungă durată.

Criticile aduse majorității studiilor privind adulții și dezvoltarea lor începând cu Erikson și Levinson au pus în evidență faptul că dezvoltarea femeii este diferită în unele aspecte specifice. De exemplu din perspectiva eriksoniană multe femei ajung la intimitate înainte de a încheia procesul formării identității. Din perspectiva lui Levinson cele mai multe femei urmează stadiile propuse de el pentru bărbați, dar femeile trec prin stadiile respective în mod diferit. De exemplu femeile văd cariera în mod diferit față de bărbați, au tendința de a trata problematica mai degrabă ca pe o asigurare decât ca pe un scop primordial al planului de viață. Problemele legate de echilibrul rolurilor din familie și din profesie sunt mai importante pentru femei decât pentru bărbați. Femeile trăiesc diferit criza de la 30 de ani și cele mai multe dintre ele în această perioadă doar schimbă între ele prioritățile de la 20 de ani (de exemplu cele legate de profesie cu cele legate de familie) sau adaugă noi componente, iar toate aceste alegeri compun starea de stres a perioadei respective. În sfârșit, reevaluarea asociată cu criza de la mijlocul vieții, pentru bărbați tinde să se petreacă mai devreme, pentru femei de exemplu în cazul femeilor care nu au avut copii până la 30 de ani, există presiunea reevaluării problemei și luării unei decizii.

Ca o concluzie, putem afirma că perioada adultă este una dintre perioadele cele mai pline de variații și în pofida propunerilor de periodizare, majoritatea autorilor recunosc faptul că, adulții trec prin stadiile propuse de ei pe paliere largi de vârstă. Pe de altă parte trebuie să mai adăugăm faptul că fiecare aspect al dezvoltării adultului pe fiecare stadiu este trăit diferit, fiind afectat de contextul individual de viață și de propriile trăsături de personalitate.

Aspecte caracteristice ale gândirii și învățării în perioada adultă

În timp ce unii dintre teoreticieni ai dezvoltării de orientare cognitiv – comportamentalistă (de exemplu Kolberg, Piaget) arată că dezvoltarea cognitivă se încheie în adolescență, alții susțin că abilitățile cognitive continuă să se dezvolte și în perioada adultă (Baltes, Loubovie – Veif, Perry, Schaie, Troumin), focusând cercetările lor pe operațiile postformale și pe idea de înțelepciune ca și construct al cogniției adultului. Ideea piagetiană conform căreia dezvoltarea se încheie cu atingerea stadiului de operare formală pe de o parte și că aceasta se petrece în adolescență pe de altă parte este pusă în discuție, de cercetări recente care prezintă al cincilea stadiu, cel al operațiilor postformale.

Concluziile studiilor au arătat că operațiile postformale includ 3 tipuri de raționamente:

- gândirea relativistă – care presupune înțelegerea cunoașterii, ca fiind dependentă de perspectiva subiectivă a celui care cunoaște;
- gândirea dualistă – abilitatea de a releva și rezolva contradicții survenite din viziuni/părerii contrare;
- gândirea sistematică – capacitatea de a gândi sau de a reflecta la toate sistemele de cunoaștere sau de idei

Cercetătorii subliniază faptul că dezvoltarea adultului se situează pe un nou nivel, care a primit diferite denumiri: *postformal*, *multiliniar* (Chandler), *pragmatic* (Lahouvie-Vief), *metacognitiv* (Broughton, Gruber, Voneche), *stadiul dialectic* (Riege) și *stadiul formulării de probleme* (Arlin). Comparând aceste denumiri cu caracteristicile gândirii postformale, pot fi evidențiate caracteristicile majore ale gândirii adultului: *metacognitivă*, *dialectică* și *pragmatică*.

Deosebit de importantă pentru dezvoltarea adultului este *evoluția capacităților intelectuale*, stadiul în care se află aceste capacități. Deși nu se știe încă suficient despre aceasta, cert este că devenirea adultă nu duce la o degradare sau o deteriorare a acestor capacități decât foarte târziu. *Memoria* se restructurează prin maxim de eficientizare la 25 de ani (Lowe) iar dintre componentele memoriei fixarea și păstrarea au o foarte mare longevitate. *Recunoașterea* și *reproducerea* devin mai puțin prompte după 55 de ani, dar memorarea logică este mai rezistentă, iar *memorarea mecanică* scade între 40 și 45 de ani. *Învățarea* ca achiziție de cunoștințe atinge *maximum* la 40/50 de ani și rămâne stabilă și deschisă ca posibilitate până la 58/60 de ani. *Viteza* și *randamentul învățării* se dezvoltă până la 21 de ani după care se stabilizează și scade lent după 30 de ani (Thorndike). Thorndike nu viza în mod special capacitatea de învățare, ci mai ales o capacitate de întipărire și de reținere în raport cu vârsta omului (Lowe, 1978). Cercetările lui Schaie și Strother au demonstrat că înaintarea în vârstă nu este un factor, care să influențeze negativ *abilitatea verbală*, această capacitate rămânând stabilă sau chiar dezvoltându-se până în jurul vârstei de 55 de ani (Schwartz și Snyder, 1984). Prin aplicare Thurstone pentru abilitate – Primar Mentale Abilities – Schaie, a confirmat, că nu există un declin apreciabil al capacității intelectuale între 20 și 50 de ani, nici chiar până la 60 de ani.

Comparând învățarea la adulți cu învățarea la adolescenți Ursula Șchiopu și Emil Verza (1997, pag. 325) arată că, față de perioada anterioară învățarea câștigă în perioada adultă:

- coeziune, capacitate de îmbinare a formelor de analiză concret/abstract;
- extragerea ideilor esențiale, sesizarea mai rapidă a semnificativului;
- critica pragmatică a noului;
- atitudine clară de refuz a neclarităților, nevoia de precizie;
- evaluarea independentă a surselor de informare;
- cerința de aplicare și practică;
- necesitatea de a completa informația cu deprinderile, tehnicile, procedeele necesare domeniului.

Teoriile cu privire la învățare în perioada adultă sunt centrate în jurul ideii educației permanente. Conceptul învățării transformative este pus în circulație de pionierul acestei teorii, Jack Mezirow, autor al lucrării *Transformative Dimensions of Adult Learning*, care sugerează că individul poate fi transformat în procesul învățării prin reflecție critică. Un alt teoretician de orientare constructivistă, Paulo Friere, descrie procesul conștientizării prin care adulții capătă o cunoaștere profundă a realității socio-culturale, care le modelează viața și capacitatea lor de a transforma realitatea prin acțiune asupra ei. Învățarea transformativă prin reflecție critică implică:

- A fi mai reflexiv și mai critic;
- A fi mai deschis la perspectiva celorlalți;
- A fi mai puțin defensiv și mai deschis la ideile noi.

Conform teoriei piagetiene multitudinea de situații la care, adultul trebuie să facă față sunt rezolvate sau pot fi rezolvate cu ajutorul operațiunilor logice formale, prin raționamente ipotetice deductive. Experiențele recente relevă însă că nu toți adulții sunt capabili de operații logice formale. N. Vințanu (1998) citează un studiu realizat în Franța pe 488 de adulți studiați unde s-a constatat că de fapt 14% din subiecți au o structură intelectuală operatorie încheiată și că 23 % au un nivel foarte apropiat de aceasta, ceea ce înseamnă că, aproape jumătate nu au probleme majore de raționament logic de un nivel corespunzător. Aceleași experimente pun în evidență că *nivelul intelectual nu este omogen*. El este concret într-un domeniu și operațional formal în altul și că nu există o corelație directă între nivelul de școlarizare și nivelul de dezvoltare a operațiunilor logice deși, o școlarizare mai redusă poate implica un nivel logic mai deteriorat.

Plecând de la aceste date putem confirma unele tendințe în caracteristicile principale ale cunoașterii la adulți:

- Fixarea asupra concretului;
- Generalizarea, extrapolarea abuzivă;
- Regruparea incorectă a noțiunilor;
- Explicații tautologice;
- Interpretare antropomorfică;
- Confuzia între calități sau atribute ale fenomenelor și relațiilor acestora.

Ceea ce se desprinde cert din studiile prezentate, apreciază N. Vințanu din perspectiva educației adulților, este că "adultul nu se situează totdeauna la nivelul logic pe care l-ar putea atinge. Mai mult, un număr destul de mare de adulți se situează la un nivel intermediar între stadiul concret și cel logic, ceea ce duce la fixație și percepție a imediatului, la caracterul de tatonare al cunoașterii (încercare și eroare)" (N. Vințanu, 1998 pag. 14). Învățarea permanentă atenuează diferențele în pregătire, prelungește durata participării

la vârsta activă, lărgeste adaptarea la schimbare și crește randamentul iar viața activă favorizează menținerea unei bune condiții a învățării.

Concluzionând, învățarea are noi funcții în perioada adultă, așa cum afirma Bogdan Suchodolski (1974), învățarea la vârsta adultă este nu numai necesitate socială, ci și mijloc de învingere a alienării.

Teorii cu privire la dezvoltarea în perioada adultă

Psihologia dezvoltării vârstelor adulte s-a extins relativ recent, investigațiile definind-o ca pe o serie de „etape” legate de vârstă cât și de evenimente de viață critice cum ar fi: căsătoria, grija parentală, divorțul, șomajul, pensionarea, pierderea partenerului, decesul. O teorie care cuprinde întreg parcursul vieții este aceea a lui E.ERIKSON (1963).

Studii mai recente asupra teoriei lui Erikson conduse de Block (1971, 1981) au sprijinit credința lui Erikson, conform căreia schimbările de personalitate apar și în perioada adultă. Aceleași studii au arătat că, adolescența este o perioadă foarte importantă în dezvoltarea personalității. În acest sens, un studiu longitudinal realizat de Kahn și colaboratorii în 1985 susține de asemenea afirmația lui Erikson, că stabilirea identității în adolescență are importanță crucială pentru relațiile intime de mai târziu, studiul punând în evidență că un scor scăzut la probe de identitate în 1963, perioada când subiecții se aflau în adolescență, s-a corelat cu situația maritală de peste 20 de ani.

Între teoriile cele mai cunoscute privind dezvoltarea la vârsta adultă este teoria lui Levinson cuprinsă în lucrarea „The seasons of a man's Life”. Daniel Levinson susține că cei mai mulți adulți consideră că viața începe la 40 de ani, dar marea anxietate începe tot acolo. Conform acestei teorii la această vârstă se petrece tranziția de la anii tinereții la perioada adultă și lucrul acesta se întâmplă fără optimism și speranțe mari de viitor. Teoria sa s-a bazat pe interviuri cu 40 de bărbați americani între 35 și 40 de ani. Prelucrarea interviurilor a dat posibilitatea lui Levinson să schițeze 4 „sezoane” de viață:

- Copilăria și adolescența;
- Perioada adultă timpurie (după 20 de ani până în jur de 45 ani);
- Perioada adultă mijlocie (40 – 65 de ani);
- Perioada adultă în regresie (de la 60 de ani în sus).

Studiul psihologic realizat de Levinson a relevat că 80% din indivizii intervievați au trecut printr-o perioadă de criză și reevaluare personală a vieții de până atunci, în momentul tranziției vârstei de mijloc. Levinson a susținut de asemenea că 20 % din cei intervievați, care nu au trecut printr-o astfel de criză sunt într-o fază a negării și că vor trece cu siguranță prin aceasta mai târziu. Alte cercetări se opun ideii cum că toți indivizii trec cu siguranță prin aceleași etape și mai ales prin aceleași crize, argumentând prin diferențele sociale, culturale și religioase. Cercetările polemice cu cele ale lui Levinson au subliniat faptul că el a concluzionat în baza unor studii realizate pe o populație numai de bărbați și toți născuți în America crizei economice din anii '30, respectiv crescuți în perioada caracterizată de recesiunea economică. Levinson nu susține că străbaterea aceleiași crize este determinată de o nivelare de motivații și aceasta nu face ca indivizii ce

o întâmpină să fie mai puțin unici prin personalitatea lor, el spune însă că există o succesiune de bază în etapele vieții adulte și că fiecare „sezon” al vieții este caracterizat de elemente specifice, iar experiența de viață a unei persoane este influențată de problemele fiziologice și sociale, contextul de viață și de momentul sau sezonul de viață în care se petrece experiența respectivă. De exemplu într-un fel se trăiește experiența de a deveni părinte la 20 de ani și în alt fel este trăită la 40 de ani. Criticii teoriei lui Levinson asupra perioadei adulte timpurii și mijlocii au insistat asupra faptului că el descrie autopercepțiile și orientările sociale ale unui grup de bărbați, dar el sugerează existența unui model asemănător și în cazul femeilor (Ann Birch 2000 pag 270). Bărbații din grupul studiat de Levinson în 1978 au în comun mai multe lucruri: cu toți au crescut în familii stabile, aveau scopuri precise stabilite pentru viața lor și au devenit adulți într-o perioadă de expansiune economică. Criticii teoriei lui Levinson arată că un eșantion pe o populație care acum este la vârsta adultă mijlocie nu ar mai avea aceleași caracteristici socio-economice și, deci, rezultatele ar putea să fie modificate, căci generațiile următoare au crescut când familiile au devenit mai puțin stabile, iar acum își întemeiază propriile familii într-o lume în care divorțul este ceva foarte comun, pe de altă parte, condițiile social economice în care și-au construit criteriile nu mai era nici pe departe de expansiune economică, ci dimpotrivă.

În cercetarea sa Levinson accentuează și asupra fenomenelor legate de schimbările de rol social și de adăugarea sau câștigarea de noi roluri pentru perioada adultă.

Sunt câteva teme mari ale *perioadei adulte timpurii* susține Levinson, una din ele fiind cea a adaptării la noile roluri, la implicarea activă în noile roluri și desigur la acceptarea responsabilităților ce survin de aici. Până la vârsta de 30 de ani se așteaptă de la adultul tânăr însușirea comportamentului parental. O caracteristică însă a generațiilor survenite după studiul Levinson arată că, există la nivelul populației cuprinse între 20 și 30 de ani o tendință de amânare a căsătoriei, forma de cuplu cea mai frecventă fiind uniunea liberă și o creștere a vârstei la care tinerii devin părinți, toate acestea indicând o extindere a vârstei de tinerețe și o amânare a intrării în viața adultă. Levinson susține că între 28 și 30 de ani are loc o criză menită a pregăti perioada adultă mijlocie. Criza se caracterizează prin conflictul între asimilarea scopurilor vârstei adulte și rămășițele scopurilor vârstei de tinerețe sau chiar a adolescenței târzii. Suportul în solvarea crizei este nevoia de independență ca și vector de dezvoltare a „visului”. „Visul” sau proiecția despre viitor, în concepția lui Levinson este concepția despre lume și viața reorganizată în baza valorilor noului stadiu de vârstă, asociată cu scopurile de viitor, respectiv planul de viață, care asigură energia și motivația împlinirii lui. „Modul cum se relaționează individul cu visul său este considerat de Levinson ca fiind crucial, altfel spus dacă „visul” nu devine o parte a vieții sale el poate muri, își pierde simțul scopului în viață și simțul responsabilității” (Ann Birch, 2000 pag 270).

Perioada adultă mijlocie confruntă individul cu noi probleme. Un bărbat de 40 de ani este apreciat de cei inferiori ca vârstă, mai degrabă ca un părinte decât ca un partener sau covârșnic. Această percepție apare ca o mare surpriză pentru bărbatul de vârstă mijlocie. Aceasta este

perioada de consolidare a scopurilor de viață dobândite în perioada anterioară. Tranziția către perioada adultă mijlocie se realizează pe un interval de circa 5 ani, în jurul vârstei de 40 de ani. Acum are loc o altă reevaluare din perspectiva „visului” ca scop de viață, o reevaluare ce presupune compararea între realizări și elementele fixate în scopul de viață. Acum se petrec ajustări sau aducerea obiectivelor mai aproape de realitate și posibilități. Discrepanțele survenite între scopuri și realizări pot conduce individul la crize semnificative în această perioadă astfel că stabilitatea psiho-afectivă este dată de tocmai capacitatea individului de a accepta discrepanțele. În lucrarea *The Seasons of a Man's Life* Levinson arată că „visul” ca și scop de viață este în general atât de complex încât este foarte puțin probabil să fie complet îndeplinit. Scopurile de viață pot fi nerealiste, neadecvate. Succesele modeste nu sunt măsuri cu care se operează la acest nivel și de cele mai multe ori evenimentul culminant al perioadei adulte face parte din categoria mici succese ce sunt apreciate în termenii de succese imperfecte dacă nu ca ratări. Acesta face ca evenimentul culminant al vieții adulte să fie catalizatorul concluziilor cu privire la raportul între vis și realitate sau realizări.

Criticile aduse studiului au fost nevoia unei cercetări transculturale, și de studiu privind dinamica dezvoltării femeilor în perioada adultă, arată Roberts și Newton în anul 1978.

În general procesul evolutiv legat de vârstă al vieții femeilor pare să fie foarte asemănător cu cel al bărbaților, diferențe apar în ceea ce privește „visul”, respectiv puține și-au propus scopuri ocupaționale.

Caracteristicile „visului” ca scop de viață, la femei este mai complex și mai difuz decât al bărbaților, reflectă un conflict între scopul personal și obligațiile față de ceilalți, o altă caracteristică este aceea că nu există mentorul care în teoria lui Levinson are un rol important în dezvoltarea carierei la bărbați. Tranziția de 30 de ani la fel de importantă dar, dacă până la 30 de ani orientarea era spre carieră, ea își modifică cursul spre familie și invers. Criticile aduse studiului Roberts și Newton în anul 1978 sunt cele legate de mărimea eșantionului și de faptul că se referă doar la populația Americană ca și în cazul studiului lui Levinson. În concluzie, prioritățile din viața femeilor diferă de cele ale bărbaților, accentul cade pe relații mai mult decât pe cariera profesională.

O altă teorie interesantă cu privire la *raportul între generațiile adulte* este cea a filosofului spaniol Ortega y Gasset. El definește 5 generații, din care 4 sunt mature: *copilăria, tinerețea, inițierea, dominantă și bătrânețea*. Ceea ce el numește *inițierea*, este perioada care include tranziția spre perioada adultă mijlocie și face trecerea spre perioada pe care, el o denumește *a generației dominante*. Generația dominantă este cea în care se așteaptă de la indivizi să-și asume conducerea, autoritatea și responsabilitatea. Conform ideilor filosofului Ortega y Gasset cele mai importante perioade sunt cea *de inițiere* și cea *dominantă*. Relația dintre ele și felul în care autoritatea trece de la una la cealaltă afectează dezvoltarea societății.

Meseriași de odinioară, în atelierul de croitorie al Asociației C.A.R.P. „Elena Cuza” Bârlad

Mihaela NICULESCU

Gabriela Nestor și Costică Crețu sunt doi dintre croitorii de școală veche ai Bârladului, care, după mai bine de trei decenii de muncă la Cooperativa „Progresul”, continuă să-și facă meseria cu pasiune, chiar dacă au ieșit la pensie.

Cei doi și-au început cariera de croitor la sfârșitul anilor '60 și au reușit să devină cunoscuți și apreciați de clientela din Bârlad doar prin seriozitate și profesionalism. Acum, lucrează în atelierul de croitorie de la CARP Bârlad, unde au redevenit colegi de muncă și unde și-au reîntâlnit o parte dintre clienții din vremea tinereții lor, care apelau la serviciile Cooperativei „Progresul”.

Gabriela Nestor și Costică Crețu au rămas aceiași croitori devotați meseriei, cu respect față de client. Dacă, pe timpuri, lucrau într-un atelier de lux, acum, lucrează în atelierul de croitorie al Casei de Ajutor Reciproc a Pensionarilor, un atelier deschis doar pentru membrii CARP, în special pentru pensionarii cu posibilități financiare reduse.

Acest atelier practică cele mai mici prețuri din oraș, mai mult decât modice. O manoperă de strâmtat costă 7 sau 8 lei, în funcție de obiectul vestimentar, de schimbat

un fermoar, între 6 și 10 lei, de scurtat o fustă sau o rochie, 6 – 8 lei, iar pentru călcat o rochie sau un costum, 10-12 lei.

Cu patru mâini dibace, patru mașini clasice de cusut și o stație clasică de călcat cu aburi, atelierul de croitorie face față cu greu numărului mare de comenzi.

Gabriela Nestor are 36 de ani de croitorie în atelierul de la „Progresul”, situat vizavi de CEC, unde a fost șefă de secție. A cusut din 1966 până în 2002 pentru bărlădeni. Salariile nu erau mari, dar i-a plăcut să croiască și să coase, iar satisfacțiile au venit pe parcurs. Pentru că nu a putut să stea acasă după ieșirea la pensie, a hotărât să meargă să lucreze în atelierul CARP Bârlad, în urmă cu opt ani. A rămas aceeași femeie muncitoare și răbdătoare.

Gabriela NESTOR

„Atelierul în care lucrez acum e profilat mai mult pe modificări la articole vestimentare. Majoritatea clienților vine pentru modificări la haine mai vechi, dar din materiale bune, fie pentru că nu mai corespunde modelul, fie mărimea. Sunt și clienți care își cumpără haine de la second hand și vin pentru a le ajusta la mine. Toți vor să-i rezolv foarte repede, lucru care nu se poate întotdeauna,

pentru că avem comenzi multe și sunt singura croitoreasă pentru femei. Până la urmă, reușim să ne înțelegem, astfel încât toată lumea să fie mulțumită”, a declarat Gabriela Nestor.

Gabriela Nestor este acea croitoreasă înțelegătoare, amiabilă, serviabilă, pe care mulți dintre noi ne-o amintim din anii copilăriei. Oamenii erau mai toleranți, mai calmi, mai puțin grăbiți, iar meșterii, inclusiv croitorii nu făceau excepție.

„Clienții s-au schimbat odată cu trecerea timpului și odată cu ei și comenzile. Sigur, acum 30-40 de ani, atelierelor de croitorie erau foarte solicitate, iar clienții

veneau mai ales pentru a-și comanda haine și mai puțin pentru modificări. Lumea avea altă mentalitate, oamenii voiau haine noi croite exact pe măsura lor, din materiale de bună calitate. Acum, hainele se cumpără din magazin și tot mai puțini clienți apelează la atelierelor de croitorie la comandă. Eu încerc să mă pliez pe profilul clientului de astăzi și să colaborez cu el, că așa e frumos”, a mai adăugat Gabriela Nestor.

Costică CREȚU este, de un an, coleg cu Gabriela, așa cum erau în anii '70 la Cooperativa „Progresul”. Domnul Crețu a lucrat doar 20 de ani la Cooperație, iar alți 21 la Teatrul „Victor Ion Popa”. Este unul dintre puținii croitori de școală veche din oraș care încă mai confecționează șepci. Își amintește cu plăcere de vremurile tinereții, când bărlădenii preferau să se îmbrace cu haine croite la comandă, dar și de perioada în care a făcut costume pentru actorii Teatrului „Victor Ion Popa”.

„Am făcut tot timpul meseria de croitor din pasiune, altfel nu puteam să cos timp de zeci de ani. Am fost șef de secție la Progresul, o cooperativă care avea atelier de croitorie în Bârlad, chiar în centrul orașului. Erau mult mai mulți clienți decât sunt acum în atelierelor cooperativei. De exemplu, eu lucram și câte 14 costume pentru bărbați, pe lună. Atât de mare era cererea. Îmi amintesc cu plăcere de acele vremuri în care eram și foarte tânăr, dar în care bărlădenii veneau frecvent să-și comande haine la

atelierelor de croitorie. Îmi amintesc, de asemenea, cum mergeam în țară după materiale, și ce materiale, ce stofe! Ne aprovizionam de la Buhuși sau Constanța, sau alte orașe din țară. Am satisfacția că am îmbrăcat bine mulți bărbați. Chiar și acum, la pensie, mai lucrez costume pentru bărbații cu măsuri normale. Aici, la atelier, onorez mai mult comenzile pentru strâmtat, scurtat și alte ajustări. Și oamenii cu venituri mai mici trebuie să aibă unde să beneficieze de servicii de croitorie”, a mărturisit Costică Crețu.

Croitorul, care se apropie de 70 de ani, recunoaște însă că viața din teatru a fost una specială, chiar dacă

exigențele erau mari. A intrat în atelierul de croitorie a Teatrului „Victor Ion Popa” pe când avea 47 de ani și a ieșit la pensie de acolo.

„Nici nu știu când a trecut timpul. Debutul meu ca și croitor în teatru a fost cu piesa *Gaițele*. Am lucrat la costume și decoruri o lună de zile. A fost o provocare lucrul cu actorii și scenografii teatrului. Mi-a plăcut să lucrez cu toți actorii, dar în mod special am colaborat cu Virgil Leahu, Constantin Petrican și Marcel Anghel. Atmosfera prezentă în atelierul de croitorie al Teatrului era diferită de cea din atelierul de unde veneam. Era croitorie și ceva în plus. Am relaționat bine cu oamenii de teatru și am învățat multe de la ei, lucruri care mi-au folosit în viață”, a precizat Costică Crețu.

Gabriela Nestor și Costică Crețu sunt din nou colegi de atelier și în puținul timp liber pe care îl au deapănă, din când în când, amintiri despre viața lor de croitor din anii '70-'80, când lumea se îmbrăca cu haine făcute la comandă și ținea la tușa de personalitate pe care ți-o dădea o haină unicat.

Chiar dacă timpul a trecut, cei doi nu și-au uitat foștii colegi de atelier: Costin, Neagu sau doamna Bolum, trecută în lumea celor dreapți. Pentru că nu pot sta mult timp fără să simtă și să audă mașina de cusut, au hotărât să continue să-și facă meseria și la pensie, lucrând în special pentru clienți de vârstă lor, din pasiune.

„Cine nu are bătrâni, să-și cumpere!”

Cleopatra RAVARU

O veche vorbă din tradiție („din bătrâni”) spune, sugestiv, că ar trebui să ne „cumpărăm” reprezentanții vârstei înaintate, dacă nu pentru comoditatea educației non-formale pe care aceștia o oferă nepoților, dacă nu pentru rolul de baby-sitter (rol neplătit!) în folosul familiilor proprii, dacă nu pentru „umplerea” timpului în care părinții respectivilor copii nu au posibilitatea să se ocupe de creșterea, îngrijirea și instruirea lor, atunci să-i „cumpere” pentru înțelepciunea pe care o posedă, izvorâtă din experiența de viață pe care sunt dornici s-o împărtășească.

Mai ales după ce se pensionează, bătrânii, resimțind nevoia de a rămâne activi în plan social, tind să devină instructori, formatori care împart cu fragedele generații știința lor de carte, priceperile și valorile pe care le au, visurile pe care nu le-au îndeplinit, poveștile pe care le-au trăit. Tot prin tradiție, vârstnicii i-au învățat pe tineri (implicit pe copii), le-au spus basme, i-au legănat pe picioarele lor reumatice, le-au ghidat mânuțele în modelarea realității, a obiectelor palpabile (pământ/lut, lemn, metal), le-au dezvoltat spiritul și le-au indus credința într-un Dumnezeu aflat la polul opus mercantilismului lumesc. Le-au explicat minunile de deasupra și de dedesubtul materiei perceptibile, le-au extins universul cunoașterii și le-au fortificat inima pentru provocările ulterioare ale existenței.

Iar noi ce le oferim în schimb?

Exodul fiilor/fiicelor către destinații mai bune, ca nivel de trai, deși exploatare! Separarea părinților de copii,

a bătrânilor de proprii copii, părinți ai copiilor respectivi! Pensii mici, rușinoase, după o viață de muncă grea! Facturi imense la gaz și electricitate! Aziluri, și acelea insuficiente, ce devin dezirabile în contextul în care prea puține familii își mai pot permite să-și îngrijească bătrânii la domiciliu! Dezamăgire! Lacrimi! Moarte!...

Politicile sociale ale României nu incorporează într-o manieră realistă și suficientă problematica generațiilor vârstnice, în ciuda declarațiilor demagogice! Lupii tineri vin din urmă, privind spre un viitor personal, nu spre un trecut, prezent și viitor comun! Nu spre păstrarea tradițiilor nescrise ale obștii!

Suntem europeni acum!

Suntem moderni, nu medievali!

Suntem...

Îmi amintesc de bunica maternă (pe bunicul nu l-am văzut decât în poze-sepia – a murit după război, din cauza unui glonte rătăcit, culcușit în craniu, inoperabil și chinuitor!). Din poveștile bunicii, el era cam cum era Creangă, cel care-și lua copiii în brațe, ca să se încălzească noaptea. Ce vremuri magice – deși tragice! Ce timpuri exemplare, în care liantul dintre generații era viu, puternic, înnobilit de dragoste, de respect, de... valoare, în general!

Deplâng materialismul și individualismul lumii moderne – mi-e dor de bunica și de bunicul meu necunoscut! Îmi lipsesc bunicii tuturor! Și îi iubesc pe bătrânii noștri, acum triști!

„Viață de pensionar”

Constantin MITULESCU

În filele noastre

Pensiile sunt înghețate
Prețurile parcă-au turbat
Acest „galop de sănătate”
De guvern e ... garantat.

D’ale pescarilor

Moș Ion, nerăbdător
A pornit în zori spre iaz.
Și-așteptând un peștișor
N-a putut rămâne... treaz.

„Speranțe” pentru pensionari

În prag de iarnă totu-i pregătit
Pentru căldura din apartamente
La soare... taxa s-a plătit
Iar gerul primește ... dividende.

„Timp Liber”

Timpul neștiind când trece –
Jucând șah, părea uituc –
Soața hotărî să-i lege
La cureaua ... un ceas cu cuc.

Îngrijorare

Nea Costică pensionarul
Stă pe bancă-ngândurat:
Cum va trece el coșmarul
Care-i bine ... regizat?

BĂTRÂNII NOȘTRI...

Av. **Marius FLUTURAȘ**

„Nu regreta că îmbătrânești. Este un privilegiu pe care mulți nu îl au.”

Martin Luther King

Am scris acest articol gândindu-mă la mama mea, o femeie de 74 de ani, văduvă de 9 ani, un om care se luptă cu demnitate cu bătrânețea, cu problemele și neajunsurile legate de bătrânețe.

Am scris gândindu-mă la toți bătrânii dar și la noi, generația **de 50+** care se îndreaptă cu pași repezi spre bătrânețe...

Bătrânii noștri au vieți triste și chinuite în zilele noastre. Studiile sociologice îi identifică pe bătrâni ca fiind una din cele mai vulnerabile categorii de populație, care devin din ce în ce mai dependente de serviciile de asistență socială, în contextul în care structurile informale și tradiționale (familia) se destramă.

Bătrânii sunt, poate, cei mai supuși schimbărilor, pentru că trebuie să facă față, din ce în ce mai accelerat și ireversibil, la pierderea de capacități; din persoane active devin persoane pasive, din soț/soție devin văduvi/văduve.

Rolurile compensatorii de care se puteau bucura înainte se micșorează și ele: sunt bunici doar de weekend sau de vară.

Li se spune de către tineri „că îi caută moartea pe-acasă” și să nu mai umble pe străzi, să nu mai circule cu autobuzul sau tramvaiul, că-ncurcă lumea, să nu se mai ducă la medicii de familie, că din cauza lor sunt mereu cozi pe-acolo și să-și țină gura, că „și-au trăit traiul, și-au mâncat mlauiul”.

Bătrânii noștri sunt bunicii și părinții noștri și uităm mult prea des că au o viață trăită din greu, dar și o experiență de viață pe care ar trebui să o respectăm și de cele mai multe ori ar trebui să învățăm din această experiență a lor pentru a nu mai repeta și noi greșelile lor.

În multe privințe nu suntem de acord cu ei, e naturală contradicția dintre generații. Ce, copiii noștri sunt de acord cu noi? De cele mai multe ori nu sunt...

Pare uneori atât de simplu să-i dai la o parte, să-i lași în urmă, să faci și tu exact ce face statul. Mergem pe la ei de Paști și de Crăciun, stăm foarte puțin cu ei, le luăm cadouri și avem impresia că ne-am făcut „datoria”.

Și statul procedează cumva la fel... Le mai dă câte ceva la pensie pentru că cei care sunt la putere vor să câștige capital electoral. Pentru că majoritatea bătrânilor votează. Însă o fac din obișnuința disciplinei de a vota, nu din convingere. O fac din spirit civic, o fac din patriotism.

Apariția internetului, a calculatorului, a tuturor aplicațiilor aduse de noile tehnologii pot crește, desigur, autonomia bătrânilor și ar putea contribui la prezervarea stimei de sine și a unui anumit grad de activitate.

Să spunem că cei care nu se mai pot deplasa și-ar putea face cumpărăturile online sau că ar putea să plătească facturi online sau că ar putea face cursuri online pentru a-și păstra mintea într-o stare activă și alertă. Dar câți dintre bătrânii României au acces la internet, își pot plăti un astfel de serviciu sau beneficiază de ajutorul cuiva care să îi inițieze în folosirea unor astfel de tehnologii?

Dragii mei, vine iarna cu frigul caracteristic acestui anotimp și cât de trist este să recunoaștem că, cei mai vulnerabili rămân a fi bătrânii...adică părinții și bunicii noștri...

Bătrâni îndurerați de singurătate, sărăcie, boală și neputință...

Singura lor alinare este aceea ca cineva să le deschidă poarta, să le asculte greutățile cu care se confruntă, să simtă că cineva se mai gândește la ei și chiar îi ajută.

Știu ce înseamnă să sun acasă, să vorbesc cu mama mea, deși nu o sun atât de des pe cat aş vrea. Îmi dau seama cât de singură se simte, după felul în care îmi povestește totul, după felul în care îmi detaliază problemele, și chiar dacă vorbim o oră când presat de vreo problemă îi spun că trebuie să închid, ea îmi spune: „așa repede? mai aveam să-ți spun atâtea...”

Trăim vremuri în care bătrânețea este considerată o povară pentru stat, pentru cei care ar trebui să îi recompenseze pentru munca și eforturile din timpul vieții lor. E trist să vezi cum se chinuie sărmanii bătrâni, e trist să auzi că sunt foști profesori sau medici, bucătari, croitorese, profesii în care și-au dedicat anii pentru societate și acum – la bătrânețe – au ajuns să cerșească căldură în casă și o bucată de pâine...

Ar trebui să ne amintim și să recitim cărțile vechi, să ne amintim că în marile culturi civilizate ale lumii, bătrânii sunt considerați un „patrimoniu uman” și nu „o povară” pentru societate, așa cum sunt văzuți, din păcate, în aceste vremuri...

Cel mai ușor lucru pe care îl putem face cu toții este să le dăruim căldură ori de câte ori avem posibilitate, să îi ajutăm, să îi încurajăm, să le fim alături, pentru ca deciziile care se iau în legătură cu ei să le fie favorabile.

Să facem toate astea, gândindu-ne că poate și părinții noștri, la rândul lor, vor fi ascultați sau ajutați de cineva.

Să facem toate astea pentru că sunt ai noștri și într-o zi vom fi și noi ca ei...

Brașov 06/09/2021

Prof. **Ecaterina TELETIN**

BĂTRÂNEȚEA ESTE FELIA DE VIAȚĂ CU MOMENTE CENUȘII !...

Luna octombrie nu este timpul cuprins între 1 și 31.

Acest Brumărel rămâne fără cântările păsărelelor care, după ce au dat viață altor păsărele se călătoresc pentru a se întoarce la primăvara următoare.

Pomii și-au pierdut podoaba, iar bunătățile verii și ale toamnei se strâng în cămări și beciuri.

Poate că cei care au hotărât ca luna octombrie să fie consacrată vârstei a treia, au găsit similitudini, între luna în care soarele își pierde din strălucire, zilele sunt mai posomorâte, gospodarul face un bilanț al realizărilor de peste an, iar vârstnicii fac bilanțul realizărilor din toamna vieții lor.

Noi trăim zilnic, dar parcă în luna aceasta, când se vorbește așa de mult despre vârstnici, re trăim momentele frumoase din viața noastră; **prima zi de școală, de studenție sau locul de muncă, fiorul primei priviri mai insistente a colegului de bancă etc...**

În fiecare an avem un prilej de a le face- uneori ne reproșăm că nu am realizat mai multe din planurile ce ni le-am propus în tinerețe, dar nu a depins întotdeauna de noi. Cu mintea de acum și experiența anilor trecuți putem da sfaturi urmașilor.

În acest bilanț, luăm în calcul: familia, nepoții, strănepoții, prietenii apropiați cu care am trăit momente fericite.

Personal, sunt fericită cu realizările mele, ca profesie, familie – fiind **bunică și străbunică**.

În luna aceasta se fac adunări, spectacole, statistici, calculând câți bătrâni mai sunt în țară și pe glob.

Ziua internațională a persoanelor vârstnice, zi decisă în anul 1991 de către O.N.U. pe „**1 Octombrie**”. Mai târziu, pe 16 decembrie 1991, Adunarea Generală O.N.U. adoptă Rezoluția 46/ 91 cu titlul: „Principiile Națiunilor Unite pentru persoanele în vârstă destinate a le permite să trăiască mai bine în anii câștigați”.

Deși s-a amintit în fiecare an principiile adunării O.N.U. aplicarea lor se amână și discuțiile privind drepturile stipulate în rezoluție sunt reluate anual fără a fi și aplicate, ba se mai fac conferințe, se mai dau niște diplome și garanții ca în anii următori lipsurile cu care se confruntă vârstnicii, rămân aceleași.

Cel mai important principiu consacră pensionarilor vârstnici, dreptul la hrană, condiții de locuit și asistență medicală.

Suntem martori la modul în care se aplică aceste principii. Pensia pe care o primesc mulți pensionari după 30- 40 de ani de muncă, nu ne asigură condițiile pentru un trai decent. Sunt nevoiți să mai lucreze cei care pot, să

facă economii drastice, sau în cel mai bun caz , pentru a nu ajunge pe drumuri, din cauza datoriilor, merg la căminele de bătrâni, cu condiția de a suplini costurile de către rude.

De multe ori unii dintre vârstnici, care au făcut sacrificii pentru creșterea copiilor și nepoților, sunt uitați nu numai de ei, ci și de rude, prieteni și vecini.

Printre principiile stabilite la O.N.U.– „Libertatea de a decide asupra vieții personale și profesionale de a se exprima și participa la activitățile sociale și religioase, sunt atributele celor care mai pot gândi și judeca corect evenimentele”.

Poate sunt prea categorică, dar la noi în țară nu se aplică nici una din aceste hotărâri, sau aplicarea se face parțial.

Iată cazul convorbirilor purtate cu privire la recalcularea pensiilor, la care nu s-au luat în calcul toate veniturile realizate de pensionar...!?

Am înțeles din presa internațională că aceste drepturi sunt încălcate și în țări cu democrație avansate. –Am luat exemplu de la ele?

La noi, discriminarea legată de vârstă a căpătat proporții mari. Riscul sărăciei și al incluziunii sociale sunt tratate și la altele. Comportamentul unor tineri față de bătrâni se manifestă diferit. De la gestul de a ceda locul în autobuz, de a-i oferi scaunul într-o incintă oarecare, întâietatea la intrarea sau ieșirea dintr-o încăpăre, ajutorul dat la trecerea de pietoni, la salutul bătrânilor pe scara blocului, sunt frecvente, nu mai vorbim de gesturi obscene sau atacul la bunurile lor.

Aceste gesturi, privind comportamentul, se învață în familie, în școală și în societate.

Am fost foarte mirată, când citind cartea „**ȘOCUL VIITORULUI**” autor **Alvin Toffler**, oglindea viața tineretului american acum vreo 40 de ani, cu manifestări ce încep și la noi să se contureze: droguri, atacarea bătrânilor pe stradă depozându-i de bunuri, comportament ostil față de cadre didactice în școli. Descrie amănunțit cum a apărut curentul „Hipi”: fără familie, fără educație, fără religie, fără școală și proprietate, ținută neglijentă, ostilitate față de legi. Nu s-a extins prea mult în Europa, deși într-o excursie din 1986, într-o țară socialistă, am avut ocazia să văd un grup de hip-iști – unii dintre ei erau studenți sau elevi așa s-au recomandat ei.

Societatea de la noi și din alte țări au organizat activități culturale și sportive atractive, organizațiile de tineret și copii au avut facilități în tabere, excursii și instituții culturale.

Părinții erau mai atenți cu timpul petrecut de copii, le cunoșteau anturajul, colaborau mai mult cu școala, scopul fiind același – educarea copiilor.

Bibliotecile, formațiile artistice, au mobilizat tineretul,

I-au controlat, în felul acesta, pregătirea pentru viață este asigurată.

Pregătirea copilului de către școală, sub ochiul vigilent al părinților, îl pregătește pentru integrarea în societate.

Jean Jacques Rousseau spunea într-una din cărțile sale, că: „**TINEREȚEA E TIMPUL DE A ÎNVĂȚA ÎNȚELEPCIUNEA, MATURII DE A O APLICA**”.

Spuneam mai sus că societatea are un rol primordial în educația tinerei generații.

Privește un grup de maturi sau bătrâni într-o adunare, într-un parc sau sală de spectacol?... Vei învăța să saluți, să oferi locul, să-ți protejezi partenera, să-i dai întâietate, dovedind că ceea ce ai învățat de la părinți și de la școală nu au fost fără folos.

Unii tineri ne cred expirați; dacă ar viziona câteva din emisiunile TV. sau radio, ar constata că mulți vârstnici creează bunuri de care ne folosim, fac descoperiri și invenții, sunt șefi de proiecte, îndrumă colective de copii și studenți, proiecte cu care se prezintă la concursuri internaționale onorând numele țării, întorcându-se lauri.

Mai cred că nu-i totul pierdut pentru a-i determina pe elevi, să învețe meserii, să urmeze studii superioare, să aplice cunoștințe în practică, constituind exemple de urmat.

Eu fac parte dintr-o statistică făcută pe plan mondial sau în țară, din grupa vârstnicilor de peste 80 de ani și, nu mă consider expirată.

Trăirile mele esențiale au fost prezente de când am intrat în școală și odată cu înaintarea în vârstă, ele s-au modificat și multiplicat.

La vârsta aceasta rezonabilă, îmi organizez timpul citind, lucrând, corespondând cu foști elevi, cu gospodăria, merg la spectacole, la întâlnirile social-culturale organizate de Asociația C.A.R.P. Elena Cuza Bârlad,

Mulți dintre noi am avut în viață și momente cenușii, dar curajul și înțelepciunea ne-au ajutat să adunăm resturile pierdute de la masa speranței și să ne bucurăm în fiecare zi de lumina zilei și posibilitatea de a ne mișca. Noi suntem cei care putem transforma partea cenușie a vieții în roz așa cum descrie autoarea Silvia Budescu că „**Bătrânețea este felia de viață cu momente cenușii!**”...

Urez „**La mulți ani, sănătate colegilor mei vârstnici, să-și petreacă frumos anii pe care îi mai au de trăit, să vadă frumosul în cele mai simple gesturi și lucruri**” și tinerilor să-și realizeze visurile și să nu uite că vor sărbători odată ca protagoniști „**Luna Octombrie**”- **LUNA VÂRSTNICILOR**.

Am selectat dintr-o poezie a autoarei Silvia Budescu, câteva versuri:

*Ne pare atât de rău că azi îmbătrânim
Trăim singurătatea pe care mințim că ne-o dorim
Prea mult înșelătoare! dorința, în suflet adormit
Chiar dacă, uneori, mai cred că n-am îmbătrânit.*

Înv. Maria DORNESCU

Dedicație pentru bunici!

Te întrebi cum e bunica?
Toată ziua-i ca furnica:
De cămară se-ngrijește
Plăcinte ne pregătește
Cu sarmale ne răsfăță
Ori clătite cu dulceață.

De la școală când ne ia
Lecțiile fac cu ea.
– Înmulțirea? Vai de mine!
Trebuie să o știi bine!
La istorie, măi frate,
Bunica le știe toate.
Când din joacă te oprești,
Tolba-i plină de povești.

E și doctor renumit;
Te consultă gratuit.
Vreo răceală de-o să vie
Are-n cap leacuri o mie.
Atunci când ai o bunică,
De nimic nu-ți este frică!

Și bunicu-atunci când vine,
Se joacă cu drag, cu mine!
De se stric-o jucărie
S-o repare doar el știe;

Să nu cazi cu trocineta,
Să mergi lin cu bicicleta,
Sau la fotbal să dai golul
Fără să-ți rănești piciorul...
Tot ce-mi spune-i cu folos
Și trăim cu toți frumos.
Eu aș vrea ca să se știe:
La bunici e veselie!

De-ale vieții valuri

(Când nepoții sunt departe)

Uite-așa din întâmplare
Iar mi-am pierdut ochelarii!
Îi tot caut peste tot
Dar nu dau de ei deloc.
Ca să nu fiu de poveste
Caut și pe nas, firește.
(Când citeam în poezie
Mi se părea comedie.)
Dar acum observ că nu-i
La-ndemâna nimănui
Să ajungi la bătrânețe,
Cu o tolă de povește
Care stau în așteptare
Pân' la vara viitoare,
Că nepoții sunt departe
Peste mări și peste ape;
Și să știi că dorul, iată,
Nu va trece niciodată!

ÎMBĂTRÂNIREA POPULAȚIEI, O PROBLEMĂ GLOBALĂ

prof.univ.dr. **Gabriela DRĂGAN**,
Facultatea de Relații Economice Internaționale,
Academia de Studii Economice, București

La nivelul înțelepciunii populare regăsim o bine-cunoscută expresie – *cine nu are bătrâni, să-și cumpere*, zicală care reflectă existența unei percepții eminamente pozitive față de vârstnici în cultura populară românească. În ultimii ani însă, la nivel global, creșterea rapidă a ponderii vârstnicilor (definiți ca persoane peste 65 de ani) a fost asociată mai degrabă cu efectele nedorite generate de acest proces – resimțite pe pieței muncii, la nivelul fondurilor de pensii, sistemelor de asistență medicală, decât cu creșterea stocului de înțelepciune și experiență de viață, specifice „seniorilor”. Dacă în 1950, 8% din populația lumii avea 60 de ani sau peste, în Europa zilelor noastre, de pildă, procentul celor peste 65 de ani este de aproape 20%, în vreme ce în Africa el atinge doar 4%¹. Conform unui recent raport al ONU, până în 2050 se estimează că dimensiunea populației vârstnice se va dubla, de la circa 727 milioane persoane în 2020, la circa 1.5 miliarde în 2050, ceea ce înseamnă că ponderea acestora va crește și ea, de la circa 9.3% în 2020, la 16% în 2050. În consecință, la nivel global, la jumătatea secolului XXI, o persoană din șase va avea peste 65 de ani².

Pe fondul creșterii speranței de viață și a scăderii ratei natalității, creșterea ponderii vârstnicilor – înregistrată pe fondul modificării modelelor culturale, de comportament dar și a progreselor copleșitoare din domeniul asistenței medicale, se traduce în îmbătrânirea rapidă a populației și determină o serie de efecte negative greu de evitat. O serie de întrebări care își așteaptă răspunsul: ce efecte importante va avea această îmbătrânire rapidă asupra generațiilor viitoare, cum va arăta piața muncii în 2050 dar și după, cum vor fi atunci suportate cheltuielile legate de pensii, ajutoare sociale, asistență medicală, etc. ?

Diferențe semnificative în ritmul de îmbătrânire al populației și în declinul forței de muncă

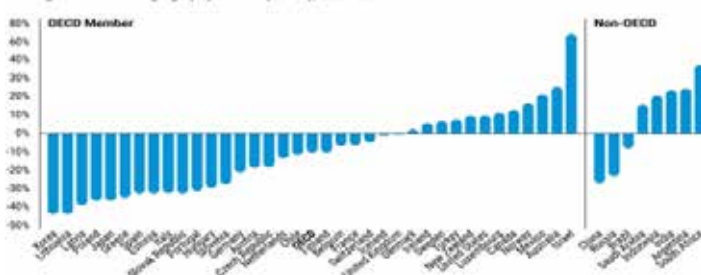
Populațiile îmbătrânesc în toate țările dezvoltate, dar în ritmul îmbătrânirii se înregistrează diferențe semnificative. La o extremă, se plasează Japonia, care adăpostește cea mai în vârstă populație, circa o treime dintre cetățenii săi având deja vârste peste 65 de ani. La cealaltă extremă, se plasează țări precum Turcia, Australia, SUA, Marea Britanie sau China, unde ponderea populației tinere (definită ca persoane cu o vârstă sub 15 ani) depășește 17% (23% în Turcia, 18.6 % în Australia, 18.3%

în SUA, 17.9% în UK, 17.7 % în China), în vreme ce Japonia înregistrează o populație tânără care reprezintă doar 12% din total populație³.

O forță de muncă în declin

La nivel global, populația în vârstă de muncă (definită ca populația cu vârste între 20 și 64 ani) va înregistra o scădere de 10% până în 2060. Va scădea cel mai drastic (cu 35% sau mai mult) în Grecia, Japonia, Coreea, Letonia, Lituania și Polonia. La celălalt capăt al scalei, populația în vârstă de muncă va crește (cu peste 20%) în Australia, Mexic și Israel.

The working-age population will decline in a large number of OECD countries
Change in the working age population (20-64), 2020-2060

În cazul țărilor care se confruntă cu scăderea populației în vârstă de muncă, se înregistrează frecvent probleme precum subfinanțarea sistemelor sociale, restrângerea pieței muncii, suprasolicitarea sectoarelor medicale și de îngrijire.

România – reducerea îngrijorătoare a populației

Conform surselor oficiale⁴, după 1990 România a cunoscut scăderi constante ale populației, de la circa 23 milioane în 1989, la 19.4 milioane în 2020. Scăderea drastică este rezultatul ratei negative de creștere demografică, rezultat al combinației între o rată a fertilității sub rata de înlocuire a populației (1.62 nașteri pe femeie) și o migrație netă negativă. Conform proiecțiilor realizate de Eurostat (biroul de statistică al UE), dacă tendințele actuale se vor menține, populația României va scădea cu circa 6 milioane până în 2100, de la 19,41 milioane la 12.78 milioane locuitori⁵. Declinul demografic afectează deja extrem de serios toate sectoarele economiei românești, influențând nivelul PIB, bugetului de stat, sustenabilitatea fondurilor

de pensii dar și alocările de fonduri europene (acestea se alocă și în funcție de numărul de locuitori).

Evident, „dacă nu ai bătrâni, să-i cumperi”, dacă nu ai tineri însă, ce ar trebui să faci?

Fără vârstnici, o țară renunță la stocul de experiență și înțelepciune acumulat, fără tineri însă, țara pierde șansa creșterii și dezvoltării și se condamnă la pieire. Bătrânii, cei înțelepți, vor ști ei oare să oprească exodul tinerilor și să susțină, prin politici adecvate, familia și creșterea ratei natalității ?

Note:

1. Statista, *Proportion of selected age groups of world population in 2021, by region*, <https://www.statista.com/statistics/265759/world-population-by-age-and-region/>

2. ONU, *World Population Ageing 2020 Highlights*, https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/files/documents/2020/Sep/un_pop_2020_pf_ageing_10_key_messages.pdf
3. OECD, <https://data.oecd.org/pop/young-population.htm#indicator-chart>
4. Romania Population 2021, <https://worldpopulationreview.com/countries/romania-population>
5. Ziarul Financiar, *Eurostat: Până în anul 2100, populația României va scădea cu 6,6 milioane de oameni și va ajunge la 12,8 milioane de locuitori*, <https://www.zf.ro/eveniment/eurostat-pana-in-anul-2100-populatia-romaniei-va-scadea-cu-6-6-20091615>

Liliana GOGA

Ca și când...

Destin

mai întâi m-a rugat să-mping
în locul lui bolovanul acela
era obosit
l-am crezut i se vedeau rănilor
pe care timpul i le-ntărise
cu glod și sudoare în palme în tălpi și-n spinare
cum să nu fi pus mâna
să-l scăp o clipă de truda lui îndelungă?!!!
l-am privit cum lupta cu pustiul poverii
când pe deal o urca
și apoi cum scășnea a durere
când pe urma săpată se prăvălea
– știa că avea să o ia de la capăt.
am simțit că mă minte
când a spus că se-ntoarce
și-n locul lui m-a lăsat fără ezitare
am rămas în Infernul în care murise speranța
viața mea căpătase un rost
în zadar vă uitasem pe toți
nu știam de ce sunt
cine-am fost...
sunt pe culme și raza mă arde pe umeri
iar piatra nu-mi este hotar
când fugar veți vedea pe poteca ascunsă
ori visa într-o noapte cu lună neună
un bătrân ce-mi duce în cărcă destinul
privești la el cu băgare de seamă
nu-mi spuneți pe nume
în lume lăsați-l să plece
e Sisif nu sunt eu...

Bunica mea

se scula
când în creștet soarele încă nu era răsărit
chiar nu ținuse în mână chibrit
dar mintea ei răspânde-a-n noapte grămezi de lumină
mergea prin ogradă senină
răscolind brazdele de porumb
amestecate cu lacrimi amare
învățase doar câteva clase primare

bunica mea era o extremistă diferită
mergea în fiecare duminică la biserică
îi spunea părintelui atâtea nerozii
părintele era depozitarul tot atâtor pușcării
îi spunea că se uitase urât cu o zi înainte la vecina ei
de fustă i se agățau mucoși vreo 10 paradei

nu mersese niciodată cu avionul
precum azi tot omul
nu auzise de el pentru dânsa zbor
era verb cu sens nul
talpa ei rugoasă
era prea ocupată să topeasca omătul
singură aducea puținul în casă
cât bunicul preacurvea pe front n-am auzit
să-i aducă vreun afront

cu trupul ei salvase pe unul în timp de război
fără să facă din asta
prea mare tărăboi
așa că dacă a văzut-o cineva să știe că e căutată

și de ar vrea să scape n-ar putea –
ai grijă Doamne de bunica mea!

Reciclare

mare mirare de dimineață
când aspiratorul meu cel albastru
cu origini chineze
s-a apucat netam nesam să recicleze
cu allura aerodinamică vioaie
înghițea silențios
la praf și la gunoaie
ba chiar la un moment dat
a înghițit o hârtie
prețioasă cu margine argintie
(ceea ce a reușit să mă mânia)
doar pentru o clipă căci apoi imediat
surprinzându-mă definitiv
un întreg script mi-a returnat
era atât de lucitor iar faptul inedit
e că de aceea n-a putut fi citit
după îndelungă reflecție
am înțeles excluzând suspiciunea că mă înșel –
scrisesse totul numai pentru el
îmi propun ca pe viitor
să-i țin aspiratorului prelegeri despre artă
și despre necesitatea unui receptor.

Melancolie

recitesc alene cuvinte-nșirate în van
spunând despre spleen-uri și simțiri de zgură
fără legătură cu viața reală
lamentații scâncete fără substanță
ce trădează existența mărunță
a omului mărunț
lipsit de amplitudine
trist e apusul soarelui
tristă e astfel trecerea timpului
trist e cântecul ploilor
dar aceste mâhniri sunt ale tuturor
nu scapă nimeni de moarte
nici nu ar trebui să mai vorbim despre ele
ipocrizia aceasta de-am lăsa-o la o parte
usor ar mai fi să spunem o vorbă
o singură vorbă
despre singurătatea copiilor abandonați
a copiilor ce-și caută părinții biologici
a celor cerșind pe stradă în gări
pișcați de gerul iernii
a copiilor ce suflă în pungi cu aurolac
sau trăiesc prin canale
nimeni nu-i vede când trece pe stradă
- păpuși peticate în zdrențe -
cel mult se-mpiedică-n ei
ca de niște obiecte lăsate-n drum de o mână
dezordonată

neobișnuită cu spațiile libere
cel mult le scuipă o-njurătură de mamă
și de Dumnezeu care ne-a creat
în aceeași măsură
nimeni nu-i bagă în seamă și nu-s ai nimănui
ei sunt copiii pierduți în pustiu sufletului

Ca și când

ei trag de cele două capete
un soare și-o lună
un răsărit și-un apus
temându-se nu că așa s-ar rupe
ci ca și când fundul oceanului ar fi spart
iar lumea ar curge dintr-o parte în alta
ca și când întunericul s-ar disipa în raze
gheața ar plânge de atâta lumină
râul ar absorbi nisipul și marea
ca și când jumătatea cea vie ar călca
pentru prima oară pe jumătatea ei trecătoare
iar între cer și pământ nu ar mai fi
decât o dusă și-o venită

Mă rog...

~ Mihai Beniuc ~

Mă rog la floarea de cireș
Mă rog la frunza de măceș,
Mă rog la spicul grâului;
Mă rog la unda râului:
Dă-i omului tot ce-i frumos,
Dă-i gânduritul cel duios
Al porumbeilor pe ram,
Dă-i boare de parfum prin geam;
Dă-i dorul de-a umbla prin munți
Cu zori și cu zăpezi pe frunți,
Cu flori pe cărări, pe stânci,
Cu vulturi peste râpi adânci;
Dă-i pâine albă lângă vin,
Și peste case cer senin,
Și frate bun și bun vecin,
Și somnul noaptea fără chin;
Dă-i chipul din izvor curat
În care și-a astâmpărat
Și setea și obrazul cald
În drumul lui către înalt.
Mă rog la toate câte sunt.
Să fie bine pe pământ.

Dr. Magdalena COZMA

Îmbătrânirea – privilegiu sau... arta de a trăi frumos

„A ști cum să îmbătrânești este o capodoperă a înțelepciunii, și unul din cele mai dificile capitole din marea artă de a trăi.” – Henri Amiel

Una dintre cele mai pregnante temeri ale societății contemporane este îmbătrânirea care, pentru mulți, presupune modificări ce trebuie acceptate ca atare.

Bătrânețea nu este o boală, bătrânețea este doar o stare fiziologică care apare, mai devreme sau mai târziu odată cu înaintarea în vârstă.

Trebuie făcută deosebirea dintre bătrânețea normală și bolile care apar la bătrânețe.

Seniorii se adaptează din ce în ce mai mult la noile tehnologii, aspect extrem de important. Creierul uman nu se uzează decât dacă nu-l mai folosim. De aceea este necesar să ne menținem vigilenți, să încercăm să înțelegem și să cerem să ni se explice progresele tehnologice, nu atât pentru a rămâne pe aceeași lungime de undă cu cei din jur, cât mai ales pentru efectele benefice pe care acestea le pot avea asupra plasticității creierului.

Alături de activitatea intelectuală, activitatea fizică este o componentă la fel de importantă. În favoarea acestora pledează studiile care au demonstrat efectele sale benefice: scăderea mortalității, a bolilor cardio-vasculare, a depresiei, frecventă în această etapă a vieții, îmbunătățirea sănătății, a senzației de stare de bine.

Dincolo de aspectele semnalate, activitatea fizică previne leziunile cerebrale vasculare, stimulează capacitatea de dezvoltare a neuronilor, chiar și la vârste înaintate.

Se verifică astfel cuvintele lui Democrit: Arta de a prelungi viața, este arta de a nu o scurta.

Sedentarismul este un dușman care pânzește din umbră; de aceea activitatea, oricare ar fi ea, constituie cheia unei longevități liniștite și sănatoase.

Studiile au probat faptul că optimismul, cultul prieteniei, sportul sau distracția, vacanțele cu familia sau prietenii, nevoia de a munci, de a fi în acțiune, sunt tot atâtea posibilități de petrecere a timpului, în favoarea celor care aleg să investească în fericirea lor, beneficiind în același timp de sănătate fizică și intelectuală.

Așadar... „A înainta în vârstă este un privilegiu, iar stilul este despre bijuteria potrivită, despre cunoștințele potrivite, despre cea mai potrivită linie a gâtului, dar mai presus de toate despre atitudinea potrivită.” – Anonim

Arta de a îmbătrâni frumos presupune și existența unui echilibru între sănătatea trupească și sănătatea

sufletească. Trupul, mintea și spiritul se află într-o conexiune puternică, acestea influențându-se reciproc. Conectați la o forță superioară vom depăși cu ușurință... temeri, angoase, stări emoționale generate de diverse situații, dureri fizice specifice vârstei sau cauzate de boală.

Speranța, credința și iubirea sunt singurele forțe care ne permit să străbatem fiecare etapă a vieții în cele mai adecvate condiții fizice, psihice și spirituale.

Stă în puterea fiecăruia dintre noi să iertăm și să iubim necondiționat, să dăruim fără a aștepta răsplată, să căutăm Lumina divină spre a dobândi pacea sufletească.

Concluzionând, mă voi folosi tot de un citat:

„Ceea ce cunosc mai interesant pe lume, după copil, este bătrânețea. În slăbiciunea acestor două vârste, în speranțele pe care le dă una, în amintirile pe care le lasă alta, e ceva profund mișcător, care face să se pătrundă sufletul nostru de un simțământ de bunăvoință, pe care numai uscăciunea și ușurința unor suflete, pot să nu-l simtă.” – Guizot

Îmi este dor de trecut

Îmi este dor de viața din trecut
De tot ce-a fost și nu mai este
De oameni dragi pe care i-am pierdut,
Mi-e dor să ascult iar o poveste!

Aș da orice ca să mă pot întoarce
În vremurile care-au fost demult,
Și să trăim în liniște și pace
Modest și simplu; așa cum am trăit!

Îmi este dor de serile de vară
Când ne-așezam pe prispă la răcoare
Sau nopțile adânci de iarnă,
Când focul aurea pe sfintele icoane.

Mi-e dor să aud o vorbă bună și duioasă
Sau să primesc (fără un scop) o-mbrățișare
Mi-e dor să stau cu toți ai mei la masă
Cum ne-adunam în zi de sărbătoare.

Mi-e dor de buna mea sfătoasă
De bunătați ce pregătea și de plăcinte,
Mi-e dor de lampa care lumina pe masă
Mi-e dor de toate ce le-aveam înainte!

Dar mai cu seamă-mi este dor
De adevăr și de dreptate,
Și vreau ca România și al ei Popor,
Să dăinuie mereu aici, în libertate!

Mariana Andrei

Bunicii - îngerii păzitori ai nepoților

Prof. **Cristina PĂVĂLESCU**

Cu siguranță, fiecare dintre noi își aduce aminte cu nostalgie vocea blândă a bunicii, poveștile pe care ni le spunea despre părinții noștri, atunci când aceștia erau doar de-o schioapă sau momentele dragi ale revederii, când bunicii ne așteptau în pragul casei, fericiți. Vom purta cu noi o viață întreagă aceste amintiri, însă, fără să ne dăm seama, momentele respective au contribuit la formarea noastră ca persoana.

O vorbă din popor spune că "Dacă nu ai un bătrân, să-ți cumperi". Această zicală cred că poate fi foarte ușor adaptată și atunci când vine vorba despre dragii noștri bunici deoarece prezența acestora în viața nepoților este la fel de importantă precum înțelepciunea bătrânilor, bunicii fiind o permanentă sursă de dragoste care oferă copiilor stabilitate emoțională, independență, încredere în sine și, nu în ultimul rând, o lume unică pe care numai ei știu cum să o construiască.

Bunicii sunt oaza nesecată de dragoste necondiționată de care nepoții se pot bucura din plin, rolul acestora luând diferite forme, de la prietenul cel mai bun, confidentul, până la istoricul familiei, cel care menține și transmite legăturile și poveștile din familie.

Legătura care se stabilește între nepoți și bunici este unică tocmai datorită faptului că aceștia din urmă nu pun nicio condiție pentru atenția și dragostea oferită de ei. Spre deosebire de părinți, care au multe așteptări și exigențe în ceea ce-i privește pe copiii lor, bunicii nu așteaptă nimic în schimb. Acesta au tot timpul din lume pentru a acorda atenție nepoților, iar răbdarea lor o depășește cu mult pe cea a părinților, copilul simțindu-se în siguranță, casa bunicii devenind un loc de refugiu și chiar de regăsire.

Cu aceeași răbdare infinită, bunicii le oferă copiilor libertate fără condiționare prea multă ori de câte ori aceștia au nevoie. Acest lucru nu duce neapărat la răsfăț, ci la ajutorarea copilului în dobândirea unei atitudini independente, fiind totuși supravegheat de un adult care îi vrea binele. Știm cu toții cât de bine ne simțeam atunci când aveam ocazia să ne petrecem vacanțele la bunici, fără părinți.

Bunicii sunt cei care au timp și experiență pentru a-i învăța o mulțime de lucruri

interesante, oferindu-le sfaturi înțelepte și trucuri pe care doar aceștia le mai știu, fascinându-ne însă chiar și atunci când ajungem la maturitate. Căci doar bunica face cea mai bună mâncare, iar bunicul are grădina cea mai frumoasă.

Copilul va învăța să își prețuiască mai mult familia și să își aprecieze părinții, pentru ca poveștile bunicii despre năzbâtiile părinților atunci când erau și aceștia copii, îi va face să pară mai umani și să coboare de pe acel pedestal al rolului de părinte. În plus, este minunat să vezi cât de fascinați sunt micuții atunci când află mai multe despre identitatea lor, cine sunt, de unde provin, acest lucru făcându-i să se simtă unici, speciali.

Bunicii par să le știe pe toate și cu siguranță experiența lor de viață se va dovedi utilă în momentele dificile prin care vor trece nepoții lor, chiar și atunci când aceștia vor ajunge la maturitate și vor avea nevoie de un sfat înțelept.

Noi, părinții, nu trebuie să ne îngrijorăm de faptul că bunicii îi vor răsfăța prea mult pe ai noștri copii deoarece ei nu pot avea niciodată parte de prea multă iubire.

Am greșit

Merg creștinii la spovadă
Și se pun pe "spovedit":
Ba că soacrele-'s cam acre
Și i-au cam nedreptățit,

Ba că șefii de la muncă
Îi muncesc numai pe ei,
Iar colegii lor trag chiulul,
Cam înjură și-'s ateii..

Ba "muncesc și nu-mi dă banii",
Ba "plătesc și nu-mi lucrează",
Ba "mi-a luat pământ cu japca",
Ba "vecinii mă stresează"..

Pân' la urmă bietul preot,
După-atâtea ascultate,
Cum să dea pentru "probleme"
Dezlegare de.. "păcate"??

Ai probleme și necazuri,
Ai avut și-o să mai ai,
Dar necazul cel mai mare
E că **te lipsești de Rai!**

Spovedania ți-e dată
Să te-'mpaci cu Dumnezeu,
Nu să rozi urechi de "popă",
Văicărindu-te din greu!

Nu-i mai "spovedi" pe alții,
Doar nu ți-au făcut procură,
Pune mâna și mai iartă,
Ce tot ții atâtea ură?..

E atât de simplu, frate,
Când te duci la spovedit:
Mergi acolo, la părinte,
Ca să spui doar.. "AM GREȘIT"!

Preot Sorin CROITORU

Prof. Livia ANDREI

JURNALUL UNEI ÎNTÂLNIRI

Demult, în 1965, 780 de absolvenți ai liceului au „năvălit” la Univ. „Al. I. Cuza” din Iași pentru a se înscrie la Facultatea de filologie pe cele 100 de locuri anunțate. După un examen mai greu, pentru unii, mai ușor pentru alții, au fost admiși 117 candidați (pentru că ultima medie de 7,00 au obținut-o 47 de candidate și au trebuit suplimentate locurile.)

1970. După 5 ani și peste 50 de examene, cei 70 de absolvenți s-au împrăștiat în toată țara pentru a-i învăța pe alții limba română. Cei mai mulți au devenit dascăli eminenți, iar generațiile de elevi din gimnazii, licee sau universități le mulțumesc și astăzi pentru dăruirea cu care s-au aplecat asupra lor. Unii au lucrat în cercetare contribuind la cultura românească prin lucrări științifice de valoare.

1980. Întâlnire după zece ani.

1990. După douăzeci de ani

2000. Treizeci de ani de la absolvire.

Dar timpul trece când mai greu, când mai repede, de aceea am hotărât că o întâlnire la fiecare 5 ani ar fi mai rezonabilă, așa că au urmat întâlnirile din 2005, 2010 și 2015.

Observând că suntem prezenți din ce în ce mai puțini, ne-am gândim să ne întâlnim în fiecare, dar în alt colț al țării. Așa că au urmat:

2016 la Piatra Neamț;

2017 în Bucovina, la Voroneț;

2018 la Bârlad, unde la C.A.R.P. „Elena Cuza”, domnul președinte, magistrat Nicolae Mihai a sărbătorit Ziua Limbii Române împreună cu cei mai buni iubitori și cunosători ai limbii noastre, într-o atmosferă entuziasmantă și plină de emoție, printr-o organizare cum numai domnia sa știe s-o facă;

2019 la Poiana Mărului, pe meleagurile mirifice ale Brașovului.

Venea 2020, când trebuia să sărbătorim semicentenarul, așa că hotărâsem toți să ne adunăm la „Alma Mater”, locul de unde plecasem cu cincizeci de ani în urmă.

Pandemia însă, s-a opus spre dezamăgirea tuturor. Dar, cu un an mai târziu, nimic nu ne-a mai oprit., așa că un grup de inimoase colege din Iași a sunt adunarea:

1 septembrie 2021. La orele 16 eram prezenți aproape de 30 de colegi în Parcul Copou, la umbra Teiului Sfânt, unde statuia marelui poet ne aștepta ca „de-atâtea ori, de-atâtea ori...”, căci aici ne-am adunat de fiecare dată.

Îmbrățișări timide, fără efuziuni sentimentale manifestate ca altă dată, dar în inima fiecăruia vibra bucuria revederii. Cina, într-un restaurant discret și intim, ne-a făcut să mai uităm de „restricții”.

2 septembrie, ora 10. În amfiteatrul 3/11, cunoscut de noi atât de bine, foștii studenți au răspuns la apel. E drept că mulți nu au mai putut răspunde, dar am simțit toți că sunt cu noi, unii de acasă, cu regretul că nu au putut veni, alți, de acolo de sus. A urmat masa festivă, bogată și plină de antren, căci muzica ne-a ridicat de la mese, și nu am mai simțit nici reumatismul, nici pandemia. Eram ca altădată: exuberanți și plini de viață.

Ziua 3 septembrie a fost dedicată celor ce au plecat în lumea umbrelor: „Profesorului de profesori”, cum l-a numit Petruș Andrei în cartea sa, Constantin Ciopraga. Alături de noi, distinsa fiică a sa ne-a împărtășit câte ceva din viața distinsului magister, iar Petruș Andrei a citit „La mormântul lui Constantin Ciopraga” un poem ocazional scris cu „cerneala inimii”.

A urmat un moment care ne-a emoționat pe toți. O slujbă de pomenire u unui bun prieten, colegul nostru Sașa (pentru noi mai mult decât prieten, întrucât ne-a încreștinat și pe mezina noastră, Elena).

Vrând să fie un moment deosebit, noi am apelat la doi foști elevi din Puiești, acum preoți pe meleagurile lașului, doi frați Mihai și Vasile Ciornovalic, care au ținut o slujbă impresionantă, pentru care, colegii noștri ne-au mulțumit din suflet, iar noi, la rândul nostru am mulțumit celor doi distinși ierarhi.

Întâlnire memorabilă, care m-a făcut să-mi amintesc cuvintele unei colege, la întâlnirea de la Bârlad care spunea că o doare inima pentru cei care lipsesc.

Așa e. Ne doare inima pentru cei care n-au putut veni și cred că pe ei îi doare și mai tare, iar cei plecați trăiesc în amintirile noastre, iar noi, la rândul nostru suntem în sufletul lor, suflet mereu nemuritor.

Ne-am despărțit cu dorința și cu speranța că atâți câți mai suntem și cât vom mai putea ne vom întâlni în fiecare an pentru a conjuga împreună verbul A FI la trecut, prezent și viitor.

2022. La BOTOȘANI, adică mai aproape de EMINESCU!

O floare deosebită

Alina-Mihaela ENE

A fost cândva un boboc de floare care aștepta nerăbdător să se deschidă în soare. Dorea foarte mult să vadă albine și fluturi zglobii, să audă glasuri cristaline de copii. Dar un om pe nepusă masă a vrut să îl smulgă și să-l ducă acasă. Bobocul aștepta temător gândindu-se că poate cineva îi va sări în ajutor. În câmpie nu era decât un pom și pentru că pomul nu a putut a-l apăra, bobocul a fost dus de acel om în casa în care locuia.

La început i s-a părut frumos și acolo. Stătea în glastră pe pervaz la geam, avea apă, căldură și lumină, dar pe zi ce trecea tot mai singur bobocul se simțea. Îi era dor de fluturi, de albine, de vântul ce adia și cu fiecare zi ce trecea viața îi devenea din ce în ce mai grea.

În final, o rază de soare zglobie reuși ușor să-l îmbie și astfel bobocul s-a deschis și a devenit o floare-ceva de vis!

Din păcate omului nu i-a păsat de ceea ce cu bobocul s-a întâmplat, căci de floare el uită a se îngriji, și astfel floarea de tristețe începu a se ofili.

Un prinț a trecut prin fața acelei case și a zărit floarea ce pe loc îl impresionase. S-a adresat acelui om întrebându-l dacă este cu puțință să-i îndeplinească o singură dorință. Să-i ofere floarea din fereastră, iar el îi va dăruia o pasăre măiastră. Acel om văzând că floarea frumoasă nu mai era, se învoi schimbul a-l accepta.

Floarea a fost luată de acel prinț și dusă în palatul de cleștar, devenind pentru el, cel mai frumos dar. A așezat-o într-o vază aurită, într-o cameră deosebit de îngrijită.

Florii nici aici nu i-a plăcut căci tot mai singură se simțea, soarele nu o lumina căci fereastra în cameră lipsea. Pe zi ce trecea floarea se îngălbenea, petalele începură a-i cădea și din ce în ce tot mai singură se simțea.

Prințul o vedea și se întrista neștiind ce se întâmpla cu minunata floare a sa. Floarea murea sub ochii lui de stea. Prințul, ca un copil, pentru floarea sa plângea. O lacrimă ce pe obrazul prințului căzu pe o petală se așternu și... Minune! Floarea iubire simți și la viață se trezi!

De toți această floare ar trebui să fie îngrijită, căci ce poate să fie oare decât... O INIMĂ CE MERITĂ IUBITĂ!

Prof. Ion DOBRIN

IMPRESII, PĂRERI, AMINTIRI

Sora mai mare a primei neveste a lui Ilie Moromete, slujnică fiind la boieroaica „doamna Guma” a plecat la Paris împreună cu stăpâna care avea diverse treburi și mici afaceri de rezolvat în orașul de pe Sena. De stat, au stat ceva timp, căci slujnica s-a întors în sat cu burta la gură, demonstrând faptic că Parisul este orașul iubirii. Când s-a întors gravidă de la Paris, toată lumea din sat aștepta minunea, „căci atunci ce diferență ar mai fi fost între Paris și Siliștea-Gumești?”.

Asemenea asociere de cuvinte, de-a dreptul comică, o făcea Marin Preda în romanul „Delirul”. Eu aș zice să ne gândim cam ce deosebire sau, mai bine zis, ce asemănare ar fi între Siliștea-Gumești și Pleșești? Ei bine, asemănarea constă în faptul că Marin Preda s-a născut la 5 august 1922 la Siliștea-Gumești și Alexandru Vlahuță s-a născut la 5 septembrie 1858 la Pleșești (astăzi, Alexandru Vlahuță, județul Vaslui) și ambii au evocat perioade grele, de transformare nemiloasă a vieții țaranului român care vedea cum „Minciuna stă cu regele la masă” și „Guvernul biruri strigă, iar copiii, mămăligă” (Alexandru Vlahuță - 1907) și timpul care nu mai avea răbdare cu oamenii, luând în negura sa și ultimul țăran din literatura română, Ilie Moromete, și, odată cu el, schimbând din temelii viața satului românesc.

Ambii scriitori s-au inspirat din viața pe care au trăit-o alături de familiile lor modeste, în două sate aflate în perioade diferite și regiuni istorice diferite. Dacă Vlahuță ne amintește de perioada sa de copil bolnav care privea pe fereastră cu jind cum ceilalți copii se joacă, dar și cum se ducea, când era mai mărișor, la moșul acela cu barba albă care avea o căsuță în Codrii Ghicanilor și care știa aproape și secretul lumii, Marin Preda ne dezvăluie viața lui Niculae, un copil sensibil, bolnăvicios, trimis cu vitele la păscut, dar cu aplecare spre studiu, care îl face pe Moromete să exlame: „Cum adică – exclamase odată tatăl surprins – să faci treizeci de kilometri până la Recea, după o carte, domnule?! Dar ce, e aurită? Și să-l fi pus la o treabă mai mică decât asta, ar fi ieșit gălăgie mare...”. Mai târziu, Marin Preda spune: „Personajul Ilie Moromete a existat cu adevărat și se numea Tudor Călărașu și a fost tatăl meu”, spunându-ne indirect că acel Niculae, bolnav de friguri, miop și necăjit, era însuși autorul.

Dar să lăsăm criticii de literatură să analizeze opera și viața celor doi scriitori și să vă împărtășesc de ce sunt fascinat de scriitura celor doi: de câte ori citesc sau recitesc pagini din literatura lor, mă duc imediat cu gândul la țară,

la casa bunicilor mei, cu bunica trebăluind prin curte și bunicul care toată ziua o striga „fa Marie!”, cu accentul pe „a”.

Cu un an înainte de marele cutremur din 1977, prin luna septembrie, fiind părinții plecați la o nuntă, eu și surorile mele am stat acasă cu bunica, fiindcă toți eram de vârste sub 10 ani și aveam nevoie de cineva să stea cu noi. Prima expresie care m-a fascinat a fost „soare cu dinți”. Eu, fire zburdalnică și chiar obraznic aș putea spune, ieșeam afară în picioarele goale, spunând că e soare afară, iar ea mi-a zis că „după Sânta Mărie soarele e cu dinți”. În mintea mea îmi imaginam niște dinți mari și ascuțiți care mă pândeau ca o fiară de după casă, gata să mă înhațe ca pe o pradă. Apoi, au urmat o mulțime de povești care mai de care mai năstrușnice de stăteam cu ochii pironiți la ea și nici gând să mai deschidem ușa, pentru că după cum povestea ea, afară era primejdie mare. Îmi imaginam ograda plină de lupi, balauri, stafii, vrăjitoare călare pe băț, nelipsitul Bau-Bau și tot felul de necurați metamorfozați în cai albi cu ochii de jar, berbeci care vorbesc și scapără scânteii din picioare, gata-gata de a mă lua în primire. În acest suspans, orice zgomot de prin podul casei, orice adiere de vânt, orice scârțăitură a crengilor copacilor din curte sau a gardului mi se păreau adevărate amenințări, așa că, în loc să adorm, stăteam cu ochii țintă la ea.

După cutremur, cred că prin octombrie, părinții au vândut casa și ne-am mutat la bunici cu gândul ca pe viitor să construiescă în aceeași curte o altă casă. Acolo aveau o curte mare cu iarbă și mușetel până la genunchi, plină de pomi fructiferi, zarzări, pruni, vișini, iar pe marginea gardului de la drum avea o tufă mare de liliac, iar pe partea laterală, mure. Curtea era plină de păsări, iar într-un țărc avea niște capre pe care le mulgea, iar eu nu mâncam lapte decât cu lingura cea mai mare, una de lemn, pe care bunica o avea pregătită pentru mine. Avea lângă casă o bucătărie de vară cu o ușă mică cu un gemuleț cât palma, de unde venea mirosul de mâncare unic pe care parcă îl mai simt și astăzi.

Chemarea „Fa Marie!” (cu accentul pe „a”) o auzeam din ce în ce mai des, pentru că bunicul, care fusese în război în '44, căpătase un astm și nu se simțea bine și o chema tot timpul la el să-i aline durerea. Chemarea aceasta am auzit-o ultima dată în seara de 24 decembrie 1978, în Ajunul Crăciunului, când bunicul a plecat într-o lume mai bună. Bunica și mama făceau turte cu jolfă și se pregăteau de Crăciun, iar pentru mine era o desfătare să stau treaz

toată noaptea așteptând cu emoție și bucurie sărbătorile iernii. La un moment dat bunicul a strigat-o pe bunica în felul său unic, cu accentul pe „a” după care ne-a strigat pe nume pe toți nepoții lui, și pe urmă s-a stins.

A doua zi am mers cu bunica la biserică de am adus sfeșnicul și mă uitam la ea ce fire puternică era, mi se părea că e de când s-a ivit lumea, cu mâinile pline de vene, cu fața ridată, însă avea niște ochi verzi și o aluniță chiar în frunte care o făceau, parcă, mult mai puternică. După acel moment trist, am fost mereu în preajma ei, când eram bolnav, ea mă descânta, știa o mulțime de descânțece și cunoștea leacul multor plante. Nu exista câine să se repeadă la ea sau vită s-o împungă. Bunica parcă vorbea cu animalele, nu știa ce-i frica. Povești și snoave, ghicitori și proverbe, unele de tot hazul, altele pe de-a dreptul, mi-au încântat copilăria. Pe multe le mai știu și azi. Avea un talent de a povesti ieșit din comun și o ironie de nu știai când glumește sau vorbește serios.

Pensia ei era de 173 de lei. Cât am fost mic, când lua pensia, moneda de trei lei mi-o dădea mie, apoi cu cât creșteam, creștea și suma, iar când eram la liceu și veneam rar acasă, păstra pensia sub fața de masă, și când intram la ea în cămăruță, se ridica din pat și mergea direct la masă, ridica fața de masă și toți banii mi-i puneau în palmă și mă alinta zicându-mi: „Are bunica un băbat cu capu’ spart”, căci, odată, când tăiam lemne, am dat cu toporul în sârma de rufe și mi-am spart capul.

A fost lucidă până în ultimul moment. Citea ziarul fără ochelari la 87 de ani. În iunie 1991 stătea la soare pe prispă și m-a strigat să mă duc la ea. Când am ajuns, mi-a zis:

- Du-mă în casă, că mor! Eu nu mai eram copilul de ieri, aveam 20 de ani, armată făcută și cât timp mama s-a dus să cheme o vecină, eu i-am ținut lumânarea și am vorbit cu ea încet, până când mâna ei, care m-a ocrotit, a căzut încet pe pieptu-i slab și încercat de valurile vieții.

Cărmacii (fragment)

Vai, nenorocită țară, rele zile-ai mai ajuns!
A lor gheare-nfipe-n pieptu-ți fără milă l-au străpuns
Și-n bucăți împart, infamii, carnea ta, avutul tău!
Tot ce s-a găsit pe lume mai stricat, mai crud, mai rău,
Ăști nemernici fără suflet, fără nici un căpătâi,
Țin a tale zile-n mână, ș-a ta cinste sub călcâi.
Și călări pe tine, țară, se cred zei aceste bestii,
Cum se cred ades copiii împărați călări pe trestii.
Ei sunt mari și tari, și nu au nici rușine, nici sfială
Că-ntr-o zi, poate, urmașii le vor cere socoteală

De-a lor fapte. Ce le pasă? Lopătari, la cărma țării
Sunt stăpâni pe vas, pe vânturi, și pe valurile mării!
Și când cugeți c-acești trântori, astă haită de samsari
Prin tertipuri și prin intrigi au ajuns puternici, mari,
Și când vezi pe-a vieții scară unde-au fost și unde sunt,
Când îi vezi cu ce mândrie, cu ce ochi semeți și crunt
Privesc azi din înălțime spre norodul tăvălit
În mizeriile-n care ei, călăii, l-au trântit,
Când te uiți cum se răsfăță, cum își fac de cap mișeei,
Vai, începi să crezi că-n ceruri adormit-au de mult zeii!

Ș-apoi, după ce-au dat palme, și-au scuipat în fața țării,
După ce-a-mbrâncit poporul în prăpastia pierzării,
După ce n-a rămas lucru nebatjocorit de ei,
Au curajul acești oameni de nimic, acești mișei

Au curaju-n fața lumii ca să strige-n gura mare:
Ne vrea țara! Îi vrea țara? Auziți nerușinare!
Vai, de-ar fi pe voia țării, știți voi unde v-ați trezi!
Într-o ocnă da! acolo oasele v-ar putrezi!

Cum să mai vedem în țară cinste, muncă, propășire,
Când spoiala azi e totul, când vezi că prin lingușire
Și fățarnicii, netoții, au ajuns așa departe!
Cum să-ți mai trudești viața ca să-nveți puțină carte
Când te uiți că-n astă țară, dată pradă celor răi,
Înțelepții sunt victime, ticăloșii sunt călăi!

Alexandru VLAHUȚĂ

Unul din ultimii Bătrâni ai României și ai lumii: părintele Teofil de la Pângărați (7 martie 1959 – † 2 februarie 2012)

Andrei-Nicolaie MIHAI

O adiere adâncă, o răsuflare stinsă, un strigăt sfârâmat. Căutări dureroase, cărări mincinoase, vise zdrobite. Visul? Cine sunt, de ce sunt, cine ne-a făcut?

Într-un târziu, dar nu prea târziu, am aflat: un singur Adevăr, o singură cale: Hristos și Biserica Sa – însuși trupul Său: Ortodoxia.

Sufletul mi-era presărat cu durerea transfigurată în bucuria Învierii. Gândurile și mintea subjugate de false credințe și superstiții, de idei preconcepuate și rigidități prostesti (progresiste). Toată ființa mea pulsa să afle Adevărul, Tot Adevărul, fiecare adevăr, mic sau mare. În adevăr te odihnești, ești mângâiat mai presus decât în pânțele mamei: Adevărul e Dumnezeu și Dumnezeu este Adevărul. Tot ceea ce este pe lângă adevăr, este minciună...

Nu m-a adus nimeni la credință, nici un om, ci mai degrabă am avut binecuvântarea Sfântului Apostol Pavel – ce dulce mângâiere. Dar am avut câteva modele, câțiva Stareți, câțiva Bătrâni, care m-au învățat adevărul, rugăciunea, metanoia sau când le-am experiat singur, mi-au fost alături, precum vajnicii Paznici puși de Domnul la porțile Raiului, după cădere. Primul a fost Părintele Petru Giușcă – o dragoste ce nu moare, primul pe care Dumnezeu mi l-a ales; și ar fi putut la fel de bine a fi unicul, dar valurile vieții, alegerile noastre... deschid drumuri noi și diverse. Am umblat mult, lumea în lung și-n lat, dar n-am găsit mai mult de 6-7 Bătrâni în tot locul. Toți preoți, un singur mirean. Curios lucru...

Cei mai mulți dintre ei nu-și doresc a fi cunoscuți. I-am căutat și am scobit munții și peșteri spre a-i găsi. Cu lacrimi i-am chemat. Dumnezeu este bun: pe fiecare mi i-a dăruit ca din greșală. Dar nici un fir de păr nu mișcă fără voia sa.

Dintre toți, unul a plecat dintre noi: Părintele Teofil Lefter de la Pângărați, cel care a fost și starețul Mănăstirii. Această mănăstire, măreț locaș de rugăciune zidit de domnitorul Alexandru Lăpușeanu, în secolul al XVI-lea, se afla în acel moment într-o stare jalnică, clădirile sale fiind aproape complet dezafectate; părintele a primit astfel greaua misiune de a ridica din ruină o fostă măreață

mănăstire. În anul 1996, părintele Teofil Lefter a fost numit stareț al mănăstirii, împreună cu cei câțiva frați, el continuând munca la repararea mănăstirii. Și a reușit: după ce într-o sudoare și sânge a fost restaurată și ultima piatră, iar Biserica nouă a fost gata, părintele a plecat la Domnul și Mângâietorul său. Cu nici o secundă mai devreme. Noua

biserică de la Pângărați îi cinstește, cu mare bucurie, pe Sfinții Cuvioși Simeon și Amfilohie de la Pângărați, întemeietorii mănăstirii, canonizați, în urma ostenețelor părintelui Teofil, de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, alături de alți sfinți nemțeni, în anul 2008, fiind prăznuiți în ziua de 7 septembrie.

Ca orice om mare și drept, a fost urât, invidiat, nedreptățit, vorbit de rău. Dar eu l-am iubit, deoarece dintru el țâșnea sfințenie și Duh Sfânt. A fost ucenic al părintelui Ioanichie Bălan, căruia i-a păstrat duhul. Părea un om dur și uscățiv, dar eu puțini oameni am cunoscut mai plini de dragoste ca dânsul. În primul rând, era văzător cu duhul. Eu, înainte de Hristos, auzisem vrute și nevrute despre călugări și

mănăstiri, lucruri rele, de care ajunseseam a fi convins, din ideologie. Absolut toate s-au dovedit ulterior neadevărate. Cunoscând credința, am vrut să merg pe urmele Sfinților și a Cuvioșilor, să-i cunosc și să-i simt nu doar din cărți. Fiind un mare călător înainte de Hristos, iar prima mea carte despre un atlet al lui Hristos fiind cea despre Moș Gheorghe Pelerinul (scrisă chiar de părintele Ioanichie Bălan), mi s-a aprins inima și astfel am cerut binecuvântare pentru drum. Așa puteam verifica și toate preconcepțiile și zvonurile lugubre despre monahism. Cutreierând munții la pas, atunci am descoperit cei 5-6 bătrâni, afară de părintele Petru. Dar nu m-am liniștit: am vrut să văd cum este a trăi într-o isihie. Știam acum că indiferent de calea ce urma a o alege – monahismul sau căsătoria – nu există școală mai bună într-o cele ale Duhului.

Idealul meu era Sihăstria, dar fiindcă aveam un prieten retras la Pângărați, am decis pentru început să-i fac aceluia o scurtă vizită, ca mai apoi să-mi urmez calea către Sihăstria Părintelui Cleopa.

Ajuns la Pângărați, nu au durat prea multe minute

și l-am întâlnit ca din greșeală pe Părintele Teofil, căruia fără să știu cine este, i-am cerut binecuvântare și cuvânt. Știa totul despre mine și despre dorința mea, ceea ce nu ar fi fost o minune, dacă nu ar fi știut și lucrurile cele mai interioare și intime despre căutarea și curiozitatea mea. Cerându-i cuvânt, abia cunoscându-l, nespunându-i absolut decât „Părinte, binecuvântați cu un cuvânt de folos”, mi-a spus direct și fără echivoc: „Auzi tinere, eu nu știu cum e la Sihăstria sau prin alte părți, dar știu cum e la noi. Dacă vrei să înveți școala rugăciunii și a mănăstirii, dacă ești curios cum este, stai aici o lună și pe urmă vezi matale!”

Înmărmurit am acceptat pe loc, nu fără părere de rău cu visul la Sihăstria, și am rămas. Trei cele mai fericite momente întru duhovnicie am cunoscut – afară de prima Spovedanie – iar acela a fost unul dintre ele. Timpul trecea, lunile au trecut, iar eu încă nu-mi dădeam seamă că acea lună trecuse demult. Bine îmi era mie să fiu acolo, încât gândeam că, pesemne, n-o să plec niciodată. Părintele mă luase pe lângă dânsul, pe lângă cancelarie, mă iubea. Când gândeam acestea, îmi spune: „Andrei, eu tare vreau să te fac un bun creștin, și ce creștin e mai bun decât un bun călugăr... Tare mi-ar plăcea să te faci călugăr... dar tare mi-i că mi te va fura vreo fată...” Și râdea cu poftă, dar nu râsul din lume, ci mai mult ca un zâmbet plin, din care izvora dragoste și tămăduire. Știa că voi alege căsnicia, dar precum Sfântul Apostol Pavel: „celor ce sunt necăsătoriți și văduvelor le spun: Bine este pentru ei să rămână ca și mine. Dacă însă nu pot să se înfrâneze, să se căsătorească. Fiindcă mai bine este să se căsătorească, decât să ardă.”⁷⁷ Corinteni, 8-9

Nu era om pe care părintele nu-l încerca: fiecare trebuia să dea față în față cu sine. De aceea, mulți l-au și urât, neacceptând adevărul despre mizeria lor interioară.

Toți cei pe care i-am întâlnit, toți mi-au mărturisit că au descoperit frapați, uneori după ani mulți, de ceea ce dorise părintele a le transmite și că tot cuvântul lui s-a adevărit întotdeauna, chiar dacă după ani. Cuvântul Părintelui te urmărea, nu-ți dădea pace: vinovăția neasumată sau pur și simplu neacceptarea adevărului (fie el mic sau mare) este cel mai obositor lucru, un conflict intra-personal apăsător care va blama pe alții (mai ales pe cel binefăcător, în cazul acesta chiar pe Părintele), va face rău sieși și celorlalți, umplându-și golul cu diferite patimi sau sofisme, spre a nu-și mai simți vina.

O minune: întorceam fânul, dimpreună cu frații, călugării și muncitorii. Toți eram în grija unui călugăr vrednic de încredere, numit de Părintele Stareț. Acesta apare deodată și spune:

- Urcați tot fânul în fâneță!

- Bine, dar este umed încă, Părinte Teofil! răspunde părintele însărcinat cu această activitate (ascultare).

- Faceți cum vă spun eu: urcați-l de îndată!

Părintele însărcinat cu strângerea fânului a încercat în continuare să protesteze, explicând că dacă facem așa, tot fânul se va aprinde și se va pierde. Părintele Stareț a fost de neîngăduit, urmărind personal de aproape până s-a umplut prima fâneță.

A venit seara și ne-a spus:

- De-acum mergeți la Vecernie. Restul fânului îl strângeți în cealaltă fâneță mâine, am încredere în voi. Căci eu voi fi plecat două-trei zile din mănăstire, așa că mâini nu mai amânați: strângeți-l pe tot!

A doua zi, pe părintele însărcinat să ne coordoneze nu l-a lăsat inima să pună fânul încă umed în fânețe:

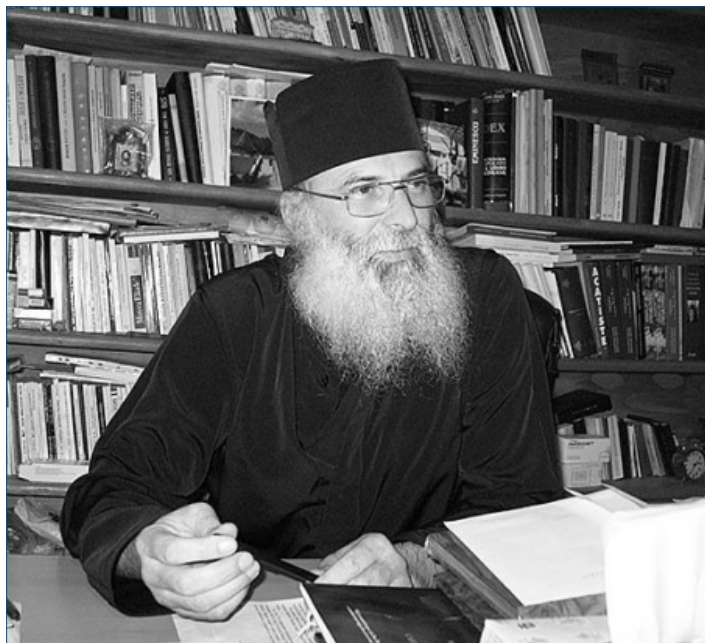
- Părintele Teofil e omul lui Dumnezeu și om bun, gospodar, dar nu le știe chiar pe toate! Așa că fraților,

mergeți la alte treburi prin mănăstire, întorcem fânul și îl mai lăsăm o zi, două și îl urcăm în fâneață cu puțin timp înainte de-a veni Părintele Stareț.

- Bine dar, părinte, cu respect vă spun, Părintele a dat o ascultare, trebuie să facem cum a spus...

- Faceți cum vă zic eu, că știu mai bine!

Și a rămas cumva secretul nostru. La câteva luni, când a fost nevoie de fân, fânul pus uscat, dar din neascultare, era cu totul stricat! În timp ce tot fânul umed, dar pus din ascultarea Părintelui Stareț, era perfect uscat și numai bun pentru animale. Toți frații, călugării și muncitorii am rămas cu gura căscată. Atunci am învățat pentru prima dată cu adevărat diferența dintre logică și Theo-logică: „căci gândurile Mele nu sunt ca gândurile voastre și căile Mele ca ale voastre, zice Domnul. Și cât de departe sunt cerurile de la pământ, așa de departe sunt căile Mele de căile voastre și cugetele Mele de cugetele voastre.”

De atunci m-am decis a nu mai ieși din cuvântul Părintelui Teofil. Ca mine au mai gândit doi-trei călugări. Cu aceia, seara, uneori noaptea târziu după slujbe, am ales a face împreună rugăciunile dinainte de somn. Nu de puține ori, la sfârșit, observam că alături de noi, în chilie, era și Părintele Teofil. Rămâneam uimiți, dar ce bucurie mare era. „Continuați, dragii mei, continuați, nu mă băgați în seamă că-s aici... Fiți mai cu luare aminte la Hristos și la Maica Domnului cu Sfinții, căci ei sunt singurii care merită cinstire!”

Îl întrebasesc cineva: „Părinte, tare îmi place să am multe icoane în casă!”

„Frumos, dragă, dar dacă le poți și cinsti! Dacă ai multe icoane, înseamnă că ești om puternic, căci zilnic trebuie să te închini Sfinților din ele măcar cu câte o metanie. Deci dacă poți, umple-ți casa!” și zâmbea visător.

Înainte de moarte, puțini au fost cei care nu l-au părăsit. Din păcate, și eu, precum Sfântul Petru, m-am lepădat de el. Eu, cel care eram gata să sar în foc pentru Sfinția Sa și care m-am luat în piept cu toți călugării și oamenii care îl vorbeau de rău. Iată cât de slab este omul...

Mi-am dat seama repede de prostia și greșala mea, dar între timp, (așa cum mi-a și profețit Părintele) fiind căsătorit, am tot amânat a-l vizita și a-mi cere iertare. La un moment dat am primit vestea ca o rană în suflet: Părintele era pe moarte, slăbit, stătea mai mult în pat!

Am plecat împreună cu familia la Pângărați, cu gândul adânc de a-mi cere iertare și a obține o ultimă binecuvântare. Nu l-am găsit, dar m-am hotărât a intra în biserică, deoarece era slujbă. Fiind zi din timpul săptămânii, afară de călugării din strănă, doar eu și soția mea eram în biserică – eu în dreapta, ea în stânga. Stând în genunchi, îmi aduceam aminte, rugându-mă, ca dintr-un vis aievea, prima mea slujbă de la Pângărați și alte amintiri frumoase. M-am emoționat. Deodată, două mâini pe capul meu. M-am cutremurat. Sufletul meu a luat poziția primei spovedanii. Totul s-a transcedentalizat. Nu mai știam de sunt aicea sau în Ceruri. O bucurie imensă și valuri de har. Lacrimi. Am ridicat ochii, aproape ferindu-mă: era Părintele Teofil! Înalt, atât de înalt și alb, translucid și serafic! Îmbrăcat în straie de slujbă... Un Patriarh din vechile timpuri! Ce bucurie, ce zguduire binecuvântată! Am stat așa minute bune, cu mâinile Părintelui pe cap și nu știu ce rugăciune a făcut, dar am resimțit-o săptămâni în șir. Apoi a plecat ca o boare. Părintele nu mai era deja din lumea aceasta.

Un pic mai târziu am aflat că la fel mi-a binecuvântat și soția. Acum am știut cât de mult ne-a iubit Părintele Teofil: a știut că am venit și pentru ce, s-a ridicat din patul durerii și a morții, și-a îmbrăcat straiele preoțești și a venit dânsul la noi... un gest de nemeritată smerenie și cinstire.

Așa am știut cât de mult a iubit Părintele Teofil pe Dumnezeu, pe mine și pe tot omul cu care a avut de-a face. Dumnezeu să îl ierte și să-l așeze în cetele Sfinților. Amin.

Doina FILIPESCU*

CALEA BABELOR

Sarcasm pe Facebook: „Alertă de trafic intens în Iași. Pe drumul către moaște se circulă babă la babă!”

Da, sunt din Iași. Locuiesc de 17 ani pe traseul Babelor către moaște. De 17 ani am străzile îngredite, dau explicații jandarmilor, uneori merg pe jos, am mai mult de curățat la poartă, am găsit un portofel golit, într-o primăvară, pe sub frunze și zăpadă, cu acte de Babă în el, aruncat peste gard, în grădina mea, în toamnă, de un șmecher de hoț... și, împreună cu niște surori catolice dintr-un sat, am găsit Baba și i-am trimis actele...

Mă uit la mulțimea aceea de Babe (de copii, de tineri, de mai puțini moși, că bărbații sunt mai puțin rezistenți ori rămân cu animalele acasă ori sunt deja plecați la Domnul). Le privesc cum stau nopți la rând în frig. Eu mă culc la căldură (și tu), iar Babele stau ca fraierele și zgribulesc în ploaie, li se face rău, deranjează SMURD-ul & ambulanța deja ocupate, nu-i așa? cu chestii mai elevate în orașul nostru, capitală blablabla...

Dar nu cad prea multe Babe pe jos, că se sprijină unele pe altele. Se țin între ele drepte, fiecare cu păcatele și durerile ei, orideunde ar fi. Și se ațin așa, ca niște pinguini autohtoni osoși, unele de spatele altora, și toate împreună, de firul nevăzut care leagă durerea de speranță.

S-a fi făcut grâu, maică, pi la voi, anu' ista? Pi la noi, nu, c-o plouat... Și, câți copchii zici că ai? Și pi undi's, maică? Ș-a mii, tăt diparti... Tăt duș cu treabă, au și ii copchii la școli... Nu, niși a mii n-o vinit anu ista... da' cu ajutoru Sfintii poati vin la anu că de-amu sî cam gâtî... s-o cam gâtat cu viața noastră... atâta bucurii mai avem și noi... gându' la copchii și aișea, la Sfânti...

Și mai fac un pas... și mai trec de un gând. Și mai spun o rugăciune, când le este frig, se mai încurajează... se mai contrazic unele cu altele, apoi se împacă, își mai dau un colț de pâine, doar au drum de dus înainte... poate mâine dimineată o să ajungă coada...

Uneori ies în stradă cu ceaiuri calde, cu porții de hrană fierbinte. Și ne bucurăm de a dăru, nu de a primi. Și fac asta împreună cu fiica mea. Cum aș putea s-o învăț, mai direct, respectul, compasiunea? La un curs de *Personal Development*?

Câteodată plouă crunt și e un frig de îți aduci aminte și păcatele nefăcute. Și de Sfânta Parascheva e frig când plouă, fraților. Anul ăsta, cât pentru cei zece în care nu a plouat... Când intru în casă: căldurică, Chopin pe youtube, supă fierbinte, sfeșnic cu lumânare aprinsă

pe masă... bețișoare parfumate... subiecte... suntem „normali”. Afară, lame de cuțit. Și ploi însemnate cantitativ. Cu intensificări ale vântului.

Vine noaptea. Dai să te culci. Te gândești că e alegerea Lor. Și... Vrei să scapi de Babe? Nu poți. Le vezi la televizor: umilite, arătate în posturi jenante, căutate cu lumânarea de niște mici șacali care, astfel, își ascut dințișorii pentru viitor.

Dar, slavă Domnului, Babele de la televizor parcă nu seamănă cu cele din rând. Eu mă duc de dimineață să verific. Când colo, ce văd? Măinile crăpate, aspre, uscate și înnegrite de muncă, de frig, de zloată, de arșiță... Măinile lor noduroase, cioturi închircite de cărat greutăți la animale, cu sacul, de la câmp...

Mă uit la Ele. Sunt Babele alea care s-au născut înainte sau chiar în timpul Războiului. Poate le-au fost răpiți tații ori frații de gloanțe. Sunt Babele care au dus Greul. Care au trecut prin foamete. Căroră li s-a furat averea. Babele care, pe când erau fete, n-au avut dosar bun și n-au mai făcut liceul ori vreo școală mai înaltă. Ai căror părinți, frați ori uncheși au înfundat pușcăriile comuniste.

Babele astea au trăit în carnea vieții lor mărirea și căderea epocilor. Ele Știu. Ele sunt Memoria. Pe fața fiecăreia citești Istoria țării, mai abitar decât în manualele actuale.

Babele astea au muncit la CAP-uri până la ultima sudoare. Babele au semănat, au prășit cu sapa, au cules, au cărat cu spinarea, au făcut snopi și au dat la dobitoace. Babele astea au mers pe lângă căruță sau car, să le fie mai ușor animalelor.

Pe spinarea Babelor s-au clădit fabricile, uzinele,

spitalele, grădinițele și școlile. Babele au pansat rănilor bolnavilor, Babele au spălat murdăria din toate birourile, din toate w.c.-urile, din trenurile, din grădinițele și școlile prin care am trecut. Babele au fost lângă bărbați pe șantiere. Babele astea au ridicat copii și au dat țării ăsteia inteligență cât în alte zece țări.

Babele au căutat găinile în fund să vadă dacă au ou să-l dea nepoților la oraș, „să aibă oușor bun, de țară, maică...”. Babele astea au muls vacile și aduc la oraș brânză adevărată, ca să nu se mai spurce pruncii cu otrăvuri cu brand și preț din supermarket. Babele au făcut cozonacii și pâinea bună, cu cruce deasupra, pâștile de Paști și ouăle înroșite.

Babele astea au adus pe lume miei, viței, pui de găină sau găște fără număr, ele au dat la păsări, ele au dat la dobitoace, ele le-au gătit, ele le-au îngrijit. Și au grijit omul, copiii, casa și curtea, grădina, câmpul și cimitirul. Babele au zis „Doamne ajută!” la vremi de grele încercări și au învățat să ceară ajutor de sus cu teamă și blândețe, pe când Omul lor suduia. Babele au moșit femeile și au învățat fetele să fie cinstite și cinstitoare. Babele au lăut pruncii și i-au vindecat la ceas de cumpeni. Babele astea mai știu câte un leac din plante sau câte o poveste ori descântec. În poala Babelor ăstora nepoții au primit o mângâiere aspră când părinții au plecat să spele domnești dosuri italiene pentru câțiva firfeurei.

Babele astea nu au avut curent și au învățat carte la lumânare. Dar au scris ori au ținut minte și au dus mai departe povești, cântece, snoave și tradiții. Babele au tors lâna oilor, au boit-o cu vopsele din flori de câmp, au cusut la lampă ii cu altițe, cămeși de mireasă și de mire, au țesut covoare, lăicere, cuverturi, grindare, au împletit șosete groase bărbaților care s-au dus la pădure să aducă un car de lemne, copiilor care s-au dus cu uratul ori la școală... Am întrebat o Babă de la Sucevița, care cususe astă-iarnă cămeșa soțului și iia ei, bătute de cruciulițe, de ieșiseră împreună, în straie aidoma, la o Mare și Sfântă Sărbătoare: „Când ai cusut atâta, mătușă, în trei luni? Printri treabi, maică!”. Stâlpi. Stâlpi de oameni ce țin și Cerul sus și Pământul jos, și mai duc și portul, în cel veac ce vine.

Babele astea ele au grijit vatra, casa, tinda, prispa și ograda, au vopsit gardurile, au albit ștergarele și au împodobit ferestrele și porțile. Babele au făcut masă mare cu *zamă de cucoș, găluci cu carni șicuptioare de poale-n brâu* și au așteptat oaspeți mari, copiii-domni, la hram ori la sărbători. Atunci și-au spălat *mâsurile* mai abitir, numai că nu iese negreala, chiar cu sare de lămâie. Nu iese decât oleacă de sânge prin crăpăturile adânci, dar trece cu seu de oaie.

Babelor ăstora le-au murit copiii în burtă sau în leagăn din lipsă de medici, de medicamente ori de cunoștințe, pile și relații. Le-au murit bunii și străbunii, iar ele se tot țin de calendar, de biserică și de cimitir. Babelor ăstora capitalismul le-a luat și ce le mai rămăsese după comuniști. Le-a luat serviciul, demnitatea, copiii și nepoții. Lor nu le-au mai rămas decât pomenile, rugăciunile, lacrimile și batistele cu noduri în care stau ascunși câțiva lei. Și câțiva biscuiți ieftini.

Și niște sfinți. Cu care ele vorbesc, se sfătuiesc, la care se roagă și de la care nădăduiesc ajutor. De la cine, altcineva, să aștepte? Copiii? Ocupați. Nepoții? Plecați după Pokemoni *aka* diplome. Statul? Care? Societatea civilă? Pe bune? Neamurile? Vecinii? Ei, da, neamurile și vecinii. Neamurile și vecinii de rând, la moaște. Să pupe un mort.

Pentru că, pentru ele, morții și viii sunt tot o lume. Iar sfinții sunt mijlocitorii. „Da, Ghiță, așteaptă-mă, vin la Săn' Dunitru”, zicea mătușa mea, pe la Schimbarea la Față, omului ei, plecat în *ceea lume*, de aproape un an. Ea trăia la

fel de conștientă și coerentă peste Tot. *Glissando*. Apoi se uita la mine și zicea: „*Îi ghini vițălu', c-o fost cam galeș? Da' vaca, ați dat la vaci? Sî culegi prunili, maică, sî faci magiun la feti...*” Apoi iar se uita la moșul Ghiță al ei din aer și vorbea cu el dându-i vești despre vițel... Și se muta cu ochii la Sfânta din icoană. „*Maică Precistî, sî mă duci la Sân' Dunitru la omu' nîeu*”. Și exact la Sân' Dunitru s-a dus la întâlnire. Zis și făcut. Cu rânduială, rost și prin conlucrare.

Cele mai multe Babe nu știu de FaceBook. Pentru ele a Face înseamnă a Fi. Ele nu îți dau Like. Îți dau o binecuvântare, un măr, un ou, o poală de nuci sau de fasole. Nu virtual, în materie, maică. Nu au cont bancar, dar au un ban deoparte pentru nepoți. Babele pierd casele la inundații sau pământurile și pădurile, fraierite de primari. Dar ele mereu găsesc o încurajare pentru tine, cel venit cu Audi la țară. Pentru că ele, sărmanele Babe, de-atâta suferință, așteptare și credință, aproape că s-au sfințit așa, și ele, tot ținându-se de funia rugăciunii înălțate către Cer. Și s-ar duce în sus, să nu deranjeze ieșenii spilcuiți și miștocari...

Iar dacă încă nu te vezi și pe tine, acolo, printre ele, nu crede că nu ești în pomenit în rugă. Nu scapi. Noi toți suntem în rugile lor „mult folositoare”. Căci dintr-o Cale de Babe ne tragem toți, ca niște frați estimp și în ist loc. Dacă nu crezi, uită-te la bunele și străbunele tale. Mai sunt ele fete mari cu obrajii rumeni? Poate prin tablouri vechi.

Alertă de trafic intens în zona Mitropoliei Iași. Se circulă Babă la Babă. Statui umblătoare de carne înghețată și rugă fierbinte. În miroznă de aspru busuioc și dulce mir. Babele-Arhanghel circulă prin frig, ploaie, pe Calea lor, tăcute. O dată pe an. Se văd și Ele cu Sfânta lor. Apoi, ca niște biserici mici și luminoase, mergând tot cu fruntea înainte, te întreabă, grăbite, jenate, în care parte-i gara. Se retrag. Duc cu ele busuioc, iconițe ieftine pentru cumătre și vecini, agheazmă pentru casă și animale. Și ne lasă singuri. Noi între noi. Ne lasă laș-ul, trafic-ul, Facebook-ul, mișto-ul, Mall-ul. Și Halloween-ul! Rămânem fiecare cool, trendy, stylish, cu deadline-urile, income-urile și insight-urile noastre.

Mă întreb, în termeni de *management*, dacă Babele astea, și-au atins, per total, ținta. Cât s-au căznit ele, cât

au scos din carnea lor prunci, cât au zidit lut cu pleavă și balebă cu mâinile lor, cât au ridicat, cât au cărat, cât au stins jarul febrei vreunui om, cât s-au rugat, cât au plâns și au îngropat, totuși n-au putut clădi un strat cât de subțire de rușine care să stea pe veci în obrazul *tuturor* copiilor lor. Și asta, pentru că n-au cerut pentru ele nimic. Credeau că cineva va observa că li se cuvine un pic de onoare? Au așteptat ca buna educație să o dea școlile prin care copiii le-au trecut?

Ei bine, ele au rămas așa, simple și singure, cu modestia de femei străine, necunosătoare și trecute. Și cu nădejdea, credința și dragostea lor. Și cu Sfinții. Și cu Dumnezeu.

Iar noi? Va trebui să reușim noi singuri să devenim o țară de oameni cuviincioși, care să le sărute mâinile și să își ridice pălăria în fața lor, a Babelor, oricine și oricare ar fi ele. Și să avem și noi atâta iubire, nădejde ziditoare, smerenie, bună-cuviință și putere câtă au Babele astea din *viam senectute*.

Dacă vrei, întoarce-le un bob de respect. Căci rândul și rânduiala Babelor a ținut osia țării și chingile neamului. Până acum. În veacul vecilor, le-om ține noi și-ai noștri.

Putea-vom?

14 octombrie 2016

* <https://doinafilipescu.wordpress.com/2016/10/14/calea-babelor/>

Roxana NACU

Bătrânețe, iubire, nostalgii

„O zi caldă, din anotimpul cireșelor. Lumina era frumoasă, deși cerul era acoperit. Un pic.

În ziua în care am îmbătrânit, am adormit un pic pe bancă, la umbră. Și am visat un vis nemaivisat.

În ziua în care am îmbătrânit, citeam o carte nemaicrită. Mi-a plăcut.

În ziua în care am îmbătrânit, am zâmbit și m-am sprijinit de brațul oferit de un tânăr binevoitor:

Vă pot ajuta, doamnă? m-a întrebat politicos și zâmbitor.

A fost frumos.

În ziua în care am îmbătrânit, am plâns. Un pic. Știu eu de ce.

În ziua în care am îmbătrânit, am obosit un pic. Am respirat greu și m-am rezemat de un copac. Am respirat și am uitat unde am plecat. Și-am râs, nu știu de ce. A fost frumos.

În ziua în care am îmbătrânit, mi-am amintit de mama și de tata. De parcul Cișmigiu. Și de vecinii din curtea alăturată. Și de o fetiță mică, slăbuță și miorlăită.

În ziua în care am îmbătrânit, am mâncat înghețată pe săturate. Și am cântat cântece franțuzești.

În ziua în care am îmbătrânit, a fost frumos.” **Maia Morgenstern**

Nu știu ce este...

Nu cred că există om să nu se bucure de frumusețea naturii și a anotimpurilor ce se succed ciclic, schimbând veșmântul pământului. E un spectacol al naturii la care asistăm de multe ori fără să ne dăm seama, deoarece cotidianul ne absoarbe din sfera nostalgică a feericului oferit de anotimpuri și ne ancorează în realitatea pragmatică a traiului de zi cu zi.

M-a fascinat mereu fiecare anotimp, cu farmecul său aparte, dar mai ales fuziunea dintre ele. Uite, acum e septembrie, această lună a anului infinit de generoasă. Începuturile de septembrie sunt văratice... încă simțim cum valul cald al mării ne alunecă printre degete, iar pescărușii se pierd în apusuri de un farmec uluitor. Diminețile au miros de abur rece ce coboară de pe piscuri semețe, miresma pădurii devenind pătrunzătoare. Respirăm adânc... a viață... O adiere nostalgică trece prin plete... Se face toamnă? Se face toamnă în viață? Cred că așa se face ușor toamnă în viața noastră. Alunecăm ușor prin anotimpurile vieții, când... deodată... ne dăm

seama că se face toamnă și e târziu... Nu știu exact ce este bătrânețea, dar știu că este un anotimp al vieții care are o frumusețe aparte, o eleganță și o tandrețe greu de egalat. Și... multă înțelepciune.

Bătrânețea din copilărie

Când se face târziu în viața noastră, ne răscolesc amintirile. Uite-așa ne revin ca prin vis frânturi din frageda copilărie. Casa părintească, mama... tata... frații și surorile... buncii...

Buncii sunt icoanele copilăriei. Sunt parfumul caiselor din grădină, jocul pisicilor de pe prispa casei, sunt merele coapte din poala buncii sau aroma rumegușului proaspăt din ilicul bunicului, când îl strângi în brațe după ce a tăiat lemnele. Și fumul acela plin de poeme din pletele lor dalbe... fine... fine... Și ce frumoasă mai era bătrânețea în vremea copilăriei mele!! Din cuptorul sobei vine miros cald și bun de pâine, de cozonac... și de plăcinte învărtite cu pricepere și dichis. Doamne, simt și acum aromele cozonacului frământat de mâinile buncii în covata din lemn! Țineam cuminte de covată... și așteptam momentul când va fi pus la cuptor. Pe sârmele întinse pe prisma casei se geruiesc cearșafuri lungi și albe... albe ca neaua proaspăt așternută din seninul infinit peste casa bunicilor. Cu nasul lipit de geamul înghețat fac o mică fereastră spre iarna de afară. O aștept pe bunica să vină cu găleata de apă de la fântână. Bunicul îmi pregătește sania cu multă grijă și aștept nerăbdătoare să mă ducă parcă la capătul lumii cu ea.

Bătrânețea din copilărie are candela aprinsă și o icoană. Are o carte sfântă cu coperta învechită de vremuri. E deschisă cu grijă, numai în tăcere. De acolo vine credința noastră... Și la bunici era altfel. Era simplitate, tradiție, sfințenie, modestie.

Iubirea și bătrânețea

Nu e o poveste din copilărie. E văzută... e din prezent. Parcă există o altfel de iubire la bunici. Nepoții cresc, ocrotiți de dragostea părinților, dar și a bunicilor. Iubirea bunicilor e ascunsă în clepsidre desprinse din timpul bătrâneții lor. Timpul dăruit de bunici nepoților nu are hotare, este infinit... Îi găsești la porțile școlilor în fiecare zi. În așteptarea lor, le strălucesc ochii de iubire pentru

școlarii sprintari ce aleargă repede spre poarta școlii să îi îmbrățișeze. Cele mai bune bucate din lume sunt pregătite la bunici. Copiii simt că acolo nu îi grăbește nimeni și pot alege să facă ceea ce-și doresc. Acolo timpul se oprește, pentru că e multă dragoste necondiționată. Bunicul citește povești. Apoi povestește ceva tainic din tinerețea lui și oftează... „Pe vremea mea...”. El știe să ascute vârfurile creionului cu un cuțitaș și să facă un arc strașnic dintr-un băț și o sfoară. În palmele bunicilor e scrisă iubirea și dorința de a o da până la capăt. Iar am ajuns la un capăt pe care nu vreau să îl știu...

Versuri târzii

Am stat de vorbă adesea cu persoane care au trecut de ceva timp de floarea vârstei și care indiferent de profesia desfășurată pe parcursul vieții, descoperă că au talent scriitoricesc. Îi răscolesc nostalgii și aștern pe hârtie momente trăite cu intensitate, care le-au marcat existența.

Mă întorc un pic în timp. O călătorie în București, la rude. Descopăr un manuscris, apoi o carte tipărită, scrisă de un unchi mai în vârstă (care a desfășurat toată viața activități de profil tehnic). Versuri... Citim împreună. Sunt

impresionată de mesajele transmise: nostalgii, regrete, împliniri, durere, frumusețe, toate sub pecetea dorinței de a trăi viața intens. Citim și alte poezii. Scriitori renumiți.

Auzind adesea expresia „Spiritul rămâne veșnic tânăr...” am realizat că este adevărat. Vârștii revin la plăceri ale copilăriei sau tinereții. Pășesc prin iarba udă cu picioarele goale, se bucură de flori, citesc cărțile preferate, scriu versuri, pictează... dansează cu viața.

Spiritul veșnic tânăr

Revin la anotimpuri. Ele descriu în mod natural frumusețea vârstei omului. Asemăn spiritul veșnic tânăr cu un ghiocel care are puterea de a răzbate la lumină din iarna vieții. Asemăn bătrânețea cu floarea-de-colt. E o floare retrasă de lume, rezistentă la frig, de o frumusețe rară.

Înțelepciunea, frumusețea interioară, fragilitatea la braț cu forța de a lupta cu vicisitudinile vremurilor... bătrânețea.

„A ști cum să îmbătrânești e o capodoperă a înțelepciunii, și unul din cele mai grele capitole din marea artă de a trăi.” **Henri-Frédéric Amiel**

„Singurătatea alergătorului de cursă lungă”- arta supraviețuirii

Av. Carmen FRĂȚIMAN

În anii '90 am văzut un film pe care atunci l-am privit detașată, ca o poveste despre un fapt divers: „Singurătatea alergătorului de cursă lungă”. E un film regizat în 1962, după o nuvelă regizată de Tony Richardson, reprezentant de seamă al mișcării „tinerilor furioși englezi”.

Un oraș dintr-o Anglie proaspăt ieșită din război, o generație tânără care nu se poate adapta la noul val al economiei libérale.

Eroul filmului, un tânăr dintr-o familie middle class, încarcerat în urma unui furt minor, după repetate eșecuri de a se integra în societatea mic burgheză, este pus în fața unor alegeri pe care noi le facem zilnic. Față în față cu ipocrizia semenilor și a educatorilor săi, eroul refuză pactul cu aceștia: beneficiind de un fizic remarcabil i se oferă șansa de a face „onoare” casei de corecție (și de a beneficia de eliberare) într-o cursă de maraton pe care putea să o câștige.

După un efort imens, ajuns lângă linia de sosire, tânărul se oprește chiar înainte de linie refuzând falsa libertate oferită.

După 60 de ani de la ecranizare sunt tot mai puțini alergători de cursă lungă. Ca-n Moromeții, timpul nu mai are răbdare.

Perseverența nu mai este văzută ca o calitate ci ca o „încrămenire în proiect”.

Aroganța libertății alese individual e înfrântă de libertățile colective.

Opinia exprimată public devine un delict dacă nu reprezintă „opinia colectivă”.

Vremurile-mi par haine de copii bătrâni, prea strâmte, prea scurte, prea deșirate la margini, simțind singurătatea alergătorului de cursă lungă.

Cantor bisericesc timp de 70 de ani

Kolea KURELIUK

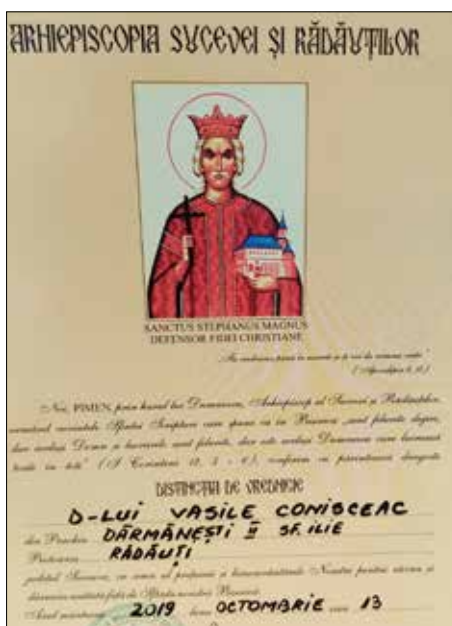
În ultimul timp, se tot vorbește despre creșterea vârstei de pensionare chiar și până la 70 de ani!

Tocmai mă pregăteam să scriu despre cineva care a lucrat timp de 70 de ani, când... este vorba de **Silvestru Conișceac** (Siuni), din satul Măriței, com. Dărmănești, jud. Suceava. Pot spune că mi-a fost primul învățător, pe când eram elev, așa-zis voluntar (acum clasa 0). Vărul meu, Dumitru Vaseleniuc, care era cu un an mai mare ca mine, în anul școlar 1953-1954, era elev în clasa I la Școala cu clasele I-IV, clase simultane din Mărițea Mică, jud. Suceava.

Am decis să vin la școală și să stau cu el în aceeași bancă, aveam 6 ani, ca atare nu m-au trecut în catalog, așadar am urmat cursurile „voluntar”!

Învățător era Ion Conișceac, fratele lui Silvestru. În fiecare sâmbătă (pe atunci școala se făcea și sâmbătă), Silvestru Conișceac venea să facă orele de muzică în școlița noastră dragă. Așadar, am avut doi primi învățători! Bizar, nu?

Să revenim la zi, tocmai când

m-am apucat să scriu un material pe această temă, Vasile Coșniceac a plecat la ceruri...

S-a născut la data de 30.04.1929, în familia lui Mihai și a Anei Conișceac. A absolvit 7 clase la Măriței, apoi profesională de tâmplari. A mai studiat 4 clase la Seminarul de cântăreți. După terminarea seminarului a activat la bisericile din Măriței, Dărmănești 1 și 2. În activitatea de cantor a slujit alături de 11 preoți.

În anul 1992 a ieșit la pensie, dar din lipsă de cantor a continuat să slujească la Parohia Dărmănești.

A reușit să aibă 70 ani de serviciu la strană, din care 30 de ani pensie.

Trece la cele veșnice pe 1.09.2021, adică exact la data când începe noul an bisericesc!

La înmormântare a slujit un sobor de cinci preoți, susținut de Corul bisericesc „Hatna”, de la Parohia Dărmănești 2, cor condus de preotul paroh Mihai Cobziuc. Cântările bisericești s-au făcut în limbile română și ucraineană.

Să-ți fie țărâna ușoară, Vasile Conișceac!

DE-A LUNGUL UNUI AN...

Emil Cosmin MIHAI

Principalele evenimente organizate sau cele la care am fost invitați a participa în perioada *mai – octombrie a.c.* sunt:

22 mai a.c., a avut loc a VII-a ediție a festivalului – concurs „Mai cu Folk”, care s-a desfășurat în Parcul Copou din Vaslui, unde au participat și copii ai membrilor Asociației Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza” din Bârlad. Trofeul a fost câștigat de grupul Amenis din Floreni, județul Vaslui, format din Amedeea și Anisia Mereuță;

1 iunie a.c., s-a lansat cartea „75 de Poeme” a îndrăgitului scriitor Petruș Andrei. Evenimentul s-a desfășurat în incinta Asociației noastre, unde Consiliul Director, la inițiativa domnului președinte Mihai Nicolaie, alături de domnul primar al Municipiului Bârlad Dumitru Boroș, părintele protopop Vasile Lăiu și domnul profesor Ion Dobrin i-au pregătit poetului o mare surpriză, la împlinirea frumoasei vârste de 75 de ani;

13 iunie a.c., în foaietul Teatrului „Victor Ion Popa” din Bârlad, scriitorul Marinela Gâlcă și-a lansat publicațiile „Surâsul Magnoliei” și „Visul”, într-o atmosferă plină de căldură sufletească, cu un public format din oameni iubitori de acte de cultură;

18 iunie a.c., o delegație a Asociației noastre, condusă de domnul președinte Mihai Nicolaie, s-a deplasat la locuința doamnei Batir Elena, pentru a o aniversa la centenar. Din partea Consiliului Director și a personalului angajat i s-au înmănat o diplomă de fidelitate și medalia de onoare a Casei, pentru cei 36 de ani de când este membră, i s-au dăruit flori, tort, șampanie, ultimele numere ale

revistei „Viața Noastră” și un ajutor nerambursabil în valoare de 100 de lei;

26 iunie a.c., în sala „Alexandru Ioan Cuza” din incinta Asociației Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza” din Bârlad, a avut loc simpozionul „Eroi sub Drapel”, în cadrul căruia instituția noastră alături de Cercul Militar Bârlad, a sărbătorit și omagiat Drapelul Național, totodată sărbătorindu-i și pe cei 7 veterani de război din Bârlad – Vidinaru Dumitru, Voiculescu Gheorghe, Tănase Ion, Pașcanu Vasile, Danu Nestor, Curelaru Ioan și Gavrilă Ștefan;

29 iulie a.c., Asociația Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza” din Bârlad a sărbătorit Ziua Imnului Național organizând simpozionul „Imnul – cântecul solemn ce ține treaz spiritul românesc și laudă istoria, tradițiile și valorii patriei noastre”, în cadrul căruia domnul profesor Ion Dobrin a făcut o prezentare

a Imnurilor Naționale ale României, din vremea domnitorului Alexandru Ioan Cuza și până în prezent. După simpozion a urmat lansarea cărții „Tudor Pamfile – Biobibliografie” scrisă de domnul Ștefan Andronache și proiecția videoclipului „Tudor Pamfile, promotor al folclorului românesc autentic”;

15 august a.c., a avut loc manifestarea social artistică „Trecut, prezent viitor... „Răzeșii” din Pogonești”, eveniment

organizat de Asociația noastră cu ocazia împlinirii a 35 de ani de la înființare a Ansamblului folcloric „Răzeșii” din Pogonești, condus de domnul învățător Dumitru Andrei. Evenimentul a fost deschis de domnul președinte Mihai Nicolaie, după care a continuat cu interpretări din folclorul românesc tradițional, susținute de domnișoara Albu Florentina și interpretul de muzică populară George Forcos Palade. Apoi s-a proiectat un film dedicat de către Consiliul Director Ansamblului folcloric „Răzeșii” din Pogonești cu secvențe de la câteva din evenimentele Casei, în calitate de instituție organizatoare sau colaboratoare. S-au ținut alocuțiuni și s-au oferit diplome, flori, plachete aniversare și numărul 50 al revistei „Viața Noastră” care s-a lansat în aceeași zi. Ne-am deplasat apoi la Pogonești, acolo unde a fost organizat un program artistic dedicat aniversării celor 35 de ani de existență a ansamblului condus de domnul învățător Dumitru Andrei;

9 septembrie a.c., am participat la slujba de târnosire a Bisericii cu hramurile „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” și „Sfinții și Dreptii Părinți Ioachim și Ana” din satul Polocin, comuna Pogonești, județul Vaslui, care are ca preot

paroh pe părintele Maximoiu Vasile Mihăiță, secretarul Protopopiatului Bârlad. Slujba de târnosire a fost oficiată de Preasfințitul Părinte Ignatie, Episcopul Hușilor, alături de Preasfințitul Părinte Antonie, Episcopul de Bălți.

10 – 30 septembrie a.c., între Asociația noastră și câteva Asociații C.A.R.P. din țară a avut loc un program de schimb de experiență, privind planificarea, organizarea, conducerea și așezarea tuturor activităților de asistență socială aflate în portofoliile organizațiilor, pe criterii de legalitate și moralitate, în beneficiul vârstnicilor, membri ai acestor instituții. S-au făcut schimburi de documente referitoare la Statut, contracte de împrumut și documente anexate din cadrul dosarelor de creditare;

3 octombrie a.c., la Muzeul Sătesc „Casa Răzeșului” din Pogonești, județul Vaslui, a avut loc expoziția cu trofee, diplome și fotografii. Eveniment a fost organizat de către Primăria comunei Pogonești, reprezentată de domnul

primar Apostu Mihai, Consiliul Local Pogonești, Asociația „Tinare Vlăstare 2000” și Ansamblul folcloric „Răzeșii” din Pogonești. Domnul Mihai Nicolaie, președintele Asociației Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza” din Bârlad a fost invitatul de onoare al acestui eveniment.

6 octombrie a.c., Asociația Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza” din Bârlad le-a aniversat pe doamnele **Butunoi Victoria**, membră a asociației noastre de 17 ani, la împlinirea vârstei de 100 de ani și **Macovei Aneta**, membră a instituției noastre de 48 ani, la împlinirea vârstei de 101 ani. La urmă mulți ani sănătoși alături de cei dragi!

7 octombrie a.c., Asociația Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza” din Bârlad a sărbătorit 67 de ani de la reorganizare. Cu această ocazie, s-a dezvelit și sfințit icoana „Maica Domnului – Rugul Aprins”, amplasată la intrarea în sediul Asociației. Icoana a fost donată cu multă dragoste și bucurie de către domnul președinte

Mihai Nicolaie. Slujba de sfințire a fost oficiată de către Preasfințitul Părinte Ignatie, Episcopul Hușilor și Părintele Protopop Vasile Lăiu.

„Apostolul folclorului pogoneștean – învățătorul Andrei Dumitru”

Jenică RUSU

Nu întâmplător cele mai profunde izvoare istorice conțin în detaliu activitatea unor regi, dar și ai unor mari oameni de cultură ai vremurilor descrise în acestea, întrucât oamenii de atunci au înțeles că oricâte bogății materiale ar acumula peste timp, generațiile care vor veni după ei, îi vor cunoaște nu prin bogățiile materiale despre care au conștientizat cu toții că se vor risipi, ci prin izvoarele scrise, prin ceea ce reușesc să transmită la nivel emoțional prin acestea, astfel că cercetătorul atent în fiecare cuvânt va sorbi apa vieții din micul „izvor istoric” al acestui articol care conține referiri la ziua de sărbătoare în care a fost cinstit încă o dată, așa cum se cuvine, domnul învățător Andrei Dumitru, demn exemplu de urmat în sufletele dragilor cititori din țară și străinătate ai revistei „Viața Noastră”.

Unul dintre oamenii valoroși, contemporani cu noi, apostolul folclorului pogoneștean, ajuns parcă prea devreme în toamna vieții, dar care pare tânăr ori de câte ori este cu noi, este domnul învățător Andrei Dumitru, membru de onoare al Asociației Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza” Bârlad, care, într-o zi sfântă – Ziua Adormirii Maicii Domnului, 15 august 2021, în cadrul solemn al activității „TRECUT, PREZENT, VIITOR...RĂZEȘII DIN POGONEȘTI”, organizată la sediul Asociației noastre, în sala „Alexandru Ioan Cuza” a fost din nou apreciat public la împlinirea a 35 de ani de când promovează cu tot sufletul tezaurul popular de la Pogonești și din zonă, promovând în fapt comorile culturale românești, portul popular, datinile și obiceiurile străvechi, identitatea națională.

Cert este că între apostolul folclorului pogoneștean, învățătorul Andrei Dumitru, și Asociația Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza” Bârlad, reprezentată de domnul președinte magistrat pensionar Nicolaie Mihai, promotor activ al valorilor umane intelectuale din rândul membrilor Asociației, a existat de la bun început al preluării mandatului de președinte o colaborare atât de strânsă încât „Răzeșii” din Pogonești, „călăuziți” de domnul învățător Andrei Dumitru, „adoptați” de Asociația noastră, au fost invitați aproape permanent la evenimentele destinate pentru sufletul membrilor, dar și al nemembrilor, astfel că au participat începând de la dezbateri, simpozioane, colocvii, vizite, manifestări și programe artistice, până la spectacole cu sute de invitați, adeseori ridicând publicul în picioare la astfel de evenimente organizate în localități

din județul Vaslui, prin țară, inclusiv în străinătate, public care i-a răsplătit pe „Răzeși” prin îndelungi aplauze, flori și cuvinte pline de aprecieri, dovadă stând atât zecile de evenimente în sine, dar și „izvorul vizual” al filmărilor realizate de Departamentul Media al Asociației C.A.R.P. „Elena Cuza” Bârlad, inclusiv, prin prezentarea în această ocazie și a unui film aniversar dedicat de Consiliul Director domnului învățător, film care a cuprins selecții de la aceste evenimente unde au participat „Răzeșii” de la Pogonești coordonați de domnul învățător Andrei Dumitru.

Evenimentul „TRECUT, PREZENT, VIITOR...RĂZEȘII DIN POGONEȘTI”, ținut cu un număr restrâns de persoane pentru a fi respectate regulile impuse din punct de vedere sanitar, au debutat cu „un scurt cuvânt” prezentat de domnul președinte magistrat pensionar Nicolaie Mihai, de bun venit, de reîntâlnire în ziua Sfântă a Adormirii

Maicii Domnului, cu urarea ca Dumnezeu să ofere fiecăruia suflet ceea ce are nevoie, cuvinte de apreciere pentru domnul învățător Andrei Dumitru, urmat de momente muzicale deosebite susținute de îndrăgitul interpret de muzică populară George Forcos Palade și „copilul acestuia de suflet” Florentina Albu, respectiv cu o priceasă închinată Maicii Domnului, cântece populare și tradiționalul „La Mulți Ani”, în aplauzele celor prezenți.

După momentele muzicale, cei prezenți au fost invitați să vizioneze filmul dedicat domnului învățător Andrei, film realizat de Departamentul Media al Asociației, care a cuprins secvențe de la câteva zeci dintre evenimentele Asociației Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza” Bârlad, în calitate de instituție organizatoare sau colaboratoare, la care au fost prezenți membrii GRUPULUI FOLCLORIC „RĂZEȘII” POGONEȘTI, care sunt și membri ai Asociației noastre între care amintim:

- Spectacolul de Crăciun – Bârlad (2012);
- Spectacolul „Lumina Învierii, Lumina Primăverii” – Bârlad (2013);
- Spectacolul „Eternele Renașteri” – Bârlad (2014);
- Spectacolul „Colinde, Colinde” – Bârlad (2014);
- Șezătoarea „Flăcăii, Fetele mari și Dragobetele” – Pogonești (2015);
- Spectacolul „Colindăm un neam și o țară” – Bârlad (2015);
- Ansamblul folcloric „Răzeșii” – Pogonești (2016);

- Răzeșii de la Pogonești – Ziua comunei Băcani (2016);
- Nunta de Aur Bârlad (2016);
- Spectacol dedicat Zilei Armatei Române – Pogonești (2016);
- Spectacolul „Înțelepciunea bătrâneții și elanul tinereții dau vigoare vieții” -Băcești (2016);
- Dumitru Andrei și Ansamblul „Răzeșii” – Pogonești (2016);
- Festivalul de folclor „Nedeia” de Sf.Ilie – Polovragi, Gorj (2017);
- Colinde și urături la C.A.R.P. „Elena Cuza” – Bârlad (2017);
- Spectacol aniversar „În anul sacru al Marii Uniri, Descoperă-ți, Române, Marile Iubiri” Bârlad (2018);
- Spectacol dedicat Zilei Internaționale a Femeii – Raionul Cahul, Republica Moldova – Bârlad (2018);
- Ziua Satului Pogonești – Pogonești (2018);
- Marșul Zilei Universale a lei – Bârlad (2018);
- Simpozionul „Imnul – Simbolul Unității și Identității Noastre Naționale” – Bârlad (2018);
- Spectacolul „Onoare, Cinstire, Recunoștință Hainei Militare și Eroilor Națiunii Române” – Bârlad (2018);
- Spectacolul „Din suflet românesc” dedicat Centenarului Marii Uniri – Deda, jud. Mureș (2018);
- Spectacolul „Îmi iubesc țara și glia” – Pogonești (2018);
- Festivalul „Văii Mureșului” – Valea Mureșului (2019);
- Spectacolul „Credința și eroismul militarilor români în făurirea României Mari” – Deda (2019);
- Spectacolul „După obiceiul strămoșilor venim să ne bucurăm laolaltă” – Deda (2019);

- Târgul de primăvară Vaslui (2021),
la care se adaugă multe alte zeci de momente artistice susținute în diverse locuri și împrejurări unde oamenii au fost plăcut impresionați de fiecare dată.

Cert este că acest film aniversar a adus multe emoții, astfel că cei care au susținut alocuțiuni au avut și lacrimi în ochi atunci când vorbeau, viața domnului învățător Andrei Dumitru fiind una prin care a transmis atât noțiuni teoretice și practice despre tradițiile populare românești, dar și una plină de empatie prin care a transmis și sufletul său sensibil celor care i-au fost copii preșcolari și școlari, ajunși acum la anii maturității.

De exemplu, doamna prof. Păvălescu Cristina prezentă la eveniment a ținut să precizeze următoarele:

„Vreau să mulțumesc domnului președinte al Asociației C.A.R.P. „Elena Cuza” Bârlad pentru invitația adresată la această activitate atât de frumoasă închinată unui OM care este un model pentru mine, iar dumnealui știe, un model de dascăl și un model de OM al satului românesc.

Domnul învățător Andrei întotdeauna a fost prezent în viața școlii românești, în viața învățământului pogoneștean, dar și în viața culturală. După cum ați observat din imagini, activitatea dumnealui este una vastă, care a încercat să lege generații prin transmiterea dragostei pentru folclorul românesc, pentru valorile poporului român.

Știm cu toții că ceea ce reprezintă poporul român, cel mai mult, sunt tradiția, obiceiurile și dragostea de țară. Domnul învățător a încercat mereu să insuflă copiilor, de la cei mai mici până la cei mai mari, aceste valori.

Sunt mândră că din 2006 colaborăm foarte bine. Am

desfășurat împreună foarte multe activități, de la schimburi de experiență cu directorii, cercuri pedagogice, activități extracurriculare, întotdeauna am avut în dumnealui un susținător, și-i mulțumesc foarte mult pentru lucrul acesta, întotdeauna i-am mulțumit, dar acum îi mulțumesc în mod special. După cum ați văzut în imagini, activitatea dumnealui este o viață de OM, îmi permit să spun că am 39 de ani, iar dumnealui desfășoară o activitate de... 40, și îl felicit pentru lucru acesta. Și mă rog la Dumnezeu să îi dea cel puțin atâția ani și atâta putere pentru a realiza atâtea activități în continuare și a forma copii.

Îmi aduc aminte că elevii care sunt pe scenă au participat la o activitate închinată jocurilor copiilor, copilăriei, chiar erau în filmarea realizată de reprezentanții Asociației C.A.R.P. Erau atât de mici și atât de stângaci, iar acum sunt atât de mândri, atât de serioși și bine formați.

Cred că cea mai mare parte din meritul acestor copii aparține domnului învățător Andrei și bineînțeles Asociației pe care dumnealui a susținut-o și pentru care s-a zbatut de-a lungul timpului.

Domnule învățător Andrei, vă felicit și vă doresc din inimă să continuați ce ați început și în ciuda impedimentelor pe care o să le mai întâlniți să nu renunțați, să nu renunțați pentru că ei sunt cei care ne reprezintă, iar dumneavoastră, așa cum sunteți pentru mine un model, și pentru ei sunteți.

La mulți ani, să vă dea Dumnezeu sănătate și încă o dată multe felicitări, aveți toată admirația mea pentru tot ce ați realizat până acum. Mă înclin în fața dumneavoastră.”

Cuvintele de apreciere la adresa domnului învățător au venit cu sinceritate și din inimile celor prezenți, între care amintesc pe domnul profesor Ioan Dobrin, domnul prof. Petruș Andrei, doamna prof. Alexandrina Pascal, domnul general Rotaru Neculai, inclusiv domnul Leon Stoica, președintele C.A.R. Pensionari Reghin care a ținut să participe la eveniment, cunoscându-l personal pe domnul învățător Andrei Dumitru la spectacolele organizate pe scenele culturale din Ardeal, unde a văzut cu proprii ochi entuziasmul care cuprindea sala la fiecare cântec al „Răzeșilor” de la Pogonești, alocuțiuni deosebite pe care vă încurajez să le descoperiți deplin accesând și „izvorul video” al Asociației Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza” Bârlad, canalul you tube cu același nume, unde sunt surprinse și emoțiile tuturor celor prezenți, aici, în „izvorul

scris" fiind limitați toți scriitorii de numărul spațiului/ paginilor acordate fiecărui articol scris de membrii/ colaboratorii Asociației, astfel ca miile de cititori la care ajunge revista „Viața Noastră” „să guste” și să se bucure de o varietate de gânduri alese.

Cu această ocazie, la sfârșitul evenimentului aniversar, domnul învățător Andrei Dumitru a primit atât cuvinte de apreciere și mulțumiri pentru tot ceea ce a realizat și realizează, dar și cadouri frumoase, între care din partea Consiliului Director al Asociației reprezentat de domnul președinte magistrat pensionar Nicolaie Mihai, doamna consilier tehnician proiectant Tănase Veruța, doamna consilier economist Siberescu Tincuța, domnul consilier magistrat pensionar Aionițoaie Veronel, domnul consilier cms șef. de poliție (rez.) Chelaru Vasile, o plachetă aniversară, iar din partea domnului Leon Stoica, președintele C.A.R. Pensionari Reghin, o diplomă de excelență pentru munca nobile în promovarea tradițiilor populare, precum și alte cadouri tradiționale din zona orașului Reghin.

Pentru toate aceste lucruri, domnul învățător Andrei Dumitru a mulțumit cu o modestie ieșită din comun tuturor celor prezenți, dar cu ochii în lacrimi, îmbrățișând pe toți cei prezenți, cu promisiunea că viața dumnealui va fi dedicată promovării României în sufletul tuturor celor pe care îi vede.

Evenimentele dedicate domnului învățător Andrei Dumitru au continuat, prin implicarea Consiliului Director și a autorităților locale, și în comuna Pogonești, cu momente artistice muzicale pentru un număr mai mare dintre membrii Asociației noastre, susținute de îndrăgitul interpret de muzică populară George Forcos Palade, „copilul acestuia de suflet”, Florentina Albu, Ansamblul Folcloric „Mugurelul”, Ansamblul Folcloric „Plaiurile Prutului”, Grupul „Micii Răzeși”, Ansamblul „Bucuria Copiilor” Floreni, Ansamblul Folcloric „Răzeșii” din Pogonești, îndrăgita interpretă de muzica populară doamna Silvia Ene și Fanfara „Bârlădeanca”.

La evenimentul de sărbătoare din comuna Pogonești au fost prezenți și domnul deputat Eduard Popica, domnul deputat Stativă Ionel, domnul deputat Botez Mihai, domnul președinte al Consiliului Județean Vaslui, prof. Dumitru Buzatu, domnul vicepreședinte al Consiliului Județean Ciprian Trifan, și bineînțeles domnul primar Apostu Mihai, fiecare dintre aceștia exprimându-și aprecierile față de domnul învățător Andrei Dumitru.

Ca o recunoaștere publică, în fața membrilor Asociației

Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza” Bârlad din Pogonești, ai locuitorilor comunei Pogonești și a autorităților administrative județene și de la nivel național, domnul președinte magistrat pensionar Nicolaie Mihai și domnul consilier cms șef de poliție Chelaru Vasile au susținut alocuțiuni în care au adus încă o dată mulțumiri și aprecieri domnului învățător Andrei, apoi au oferit un coș mare cu flori reprezentativ, ca expresie a aprecierii calităților domnului învățător Andrei Dumitru așezat pe scena evenimentelor, care a stat ca o mărturie a vieții alese a acestuia pe parcursul spectacolului aniversar, și încă o plachetă mare aniversară în aplauzele de apreciere ale locuitorilor comunei Pogonești.

De asemenea, domnul președinte magistrat pensionar Nicolaie Mihai și domnul consilier cms șef de poliție Chelaru Vasile, în cadrul cultural pogoneștean în aer liber cu ocazia servirii unei mese tradiționale alături de toți cetățenii participanți la eveniment, au adresat autorităților la care am făcut referire, invitația de a discuta problemele de la „firul ierbii”, punând accentul pe o mai mare și reală implicare a tuturor decidenților în a crește nivelul de trai al populației, în mod special al bătrânilor, în a se crea locuri de muncă pentru cei tineri, mult mai bine plătite, astfel ca aceștia să nu mai plece în străinătate la muncă și să rămână alături de părinții și bunicii lor care suferă în tăcere și plâng adesea de dor după ei, în promovarea culturii tradiționale prin identificarea potențialului cultural al fiecărei localități din județul Vaslui și promovarea județului prin susținerea participării la mult mai multe activități la nivel național și internațional.

Trebuie amintit că și domnul învățător Andrei Dumitru a venit cu o desagă plină de daruri, oferind cu o aleasă prețuire și dumnealui diplome de recunoștință celor care fac parte din Ansamblul „Răzeșii” de la Pogonești, dar și „veteranilor”, celor cu care ani de-a rândul a participat la diferite evenimente în țară și străinătate și a adus trofee și diplome, făcând cunoscut la nivel internațional localitatea.

Este „Apostolul folclorului pogoneștean” domnul învățător Andrei Dumitru”?! Răspunsul pentru toți cei care l-au cunoscut este: „Da. Deplin!”, iar pentru Asociația Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza” Bârlad, reprezentată de domnul magistrat pensionar Nicolaie Mihai este o datorie de onoare să promoveze, să fie aproape și să susțină astfel de oameni din rândul membrilor și în beneficiul membrilor, copiilor și nepoților acestora ca exemple demne

de urmat.

Cinstind viața domnului învățător Andrei Dumitru ne dovedim respectul față de cei care ne-au fost, ne sunt și ne vor fi modele de urmat pe un drum al luminii, pe un drum pe care națiunea română s-a format, a rezistat și va rezista de-a lungul veacurilor, atât în timp de frământări și griji, cât și în timp de bucurie și sărbătoare, căci dacă a reușit acest OM să facă toate aceste lucruri, cu siguranță, urmând lecțiile pline de curaj și luptă din viața dumnealui, putem și noi să le facem față alături de cei contemporani cu noi pentru a contribui cu toții la reînvierea spiritului patriotic în sufletele tuturor românilor, consolidând idealul de unitate națională pentru noi și urmașii noștri.

POPORUL MEU, SUNT SUPĂRAT PE TINE

Corneliu Vadim TUDOR

Poporul meu, sunt supărat pe tine
Nu ești așa cum am crezut cândva,
Faci pactul cu dușmanul, ce rușine!
Aștepți momentul ca să poți trăda.

Din sânul tău i-au ridicat gealații
Pe Horea, Tudor și pe Mareșal,
Pe Brâncoveanu, sfîntu-acestei nații,
Pe Cuza, omul providențial.

Tu n-ai mișcat un deget, dimpotrivă,
Din umbra ta, „cozi de topor” s-au dus
La legănarea tavei cu colivă
Și-apoi i-au răstignit ca pe Iisus.

Toate acestea, undeva, se-adună
Ca niște „găuri negre” te absorb,
Istoria, se știe, se răzbună
Ești noul Rege Lear, sârman și orb.

Purtat de mînă ești, de toți borfașii,
Te mint că îți vor binele, în fond,
Prin măcăcini și rîpe îți duc pașii,
Te păcălește orice vagabond.

Toți nespălații lumii, fără școală,
Te joacă azi la zaruri pe maidan,
Dar tineretul nu se mai răscoală
Fiindcă-i plecat să facă rost de-un ban.

Titanic ce plutește în derivă
Izbit de al Mafiei aisberg,
Hemoragie de valori, masivă,
De lacrimi grele, ce nu se mai șterg.

Te fură toți, te pun la zid, te-acuză,
Din an în an te fac mai criminal,
Însă tu taci – și nu ai nici o scuză,
Înduri procesul ăsta bestial.

Te judecă evreii, cu trufie,
Deși tu i-ai salvat, creștin năuc,
La noi n-a fost Holocaust, se știe,
Însă se minte ca la balamuc.

De ce se minte? Pentru bani și case,
Pentru păduri și alte bogății,
Păsări de pradă ne scobesc în oase,
Nemernicii ne-ar jupui de vii.

Te pun în lanțuri ungurii, țigani,
Te scuipă-n gură orice idiot,
Ei nu știu altceva – să le dai banii,
Altminteri te reclamă peste tot.

Nu mai avem Poliție, Armată,
Diplomația face shopping doar...
Dar cine să te apere vreodată?
Tu nu mai știi să pui mîna pe par?

Pe acel par ce funia îl strînge,
Pe acel par ce stă de-un veac în pod.
Da, nimănui nu-i plac vărsări de sînge,
Dar cine știe, oare, un alt mod?

E timpul, deci, să speli acea rușine
Din Zodiacul ce ți-a fost ursit,
Eu azi te cert, dar nu pot fără tine,
Mi-aș da și viața să fii fericit.

Nu tu ești vinovat – e doar blestemul
Căzut pe dacia care l-au trădat
Pe Decebal, și-ajuns-au la cheremul
Altor Zeițe, altui Împărat.

Hai, capul sus, cu ultima sforțare!
Ridică-te pe coate și genunchi!
Nu vezi că țara horcăie și moare?
Nu vezi că scuipă sînge din rărunchi?

Explozie nu face-o mămăligă,
Însă e tare azi ca un pietroi,
Acest pamflet amar nu te instigă,
Îți cere doar să le declari război!

Război total, pe viață și pe moarte,
Bandiților locali și venetici!
Război acestor parașute sparte!
Război acestor avortoni pitici!

Război acestei haite ce se ceartă
În pulberea răscrucii, pe ciolan.
Ei fac din România – Marea Moartă,
Luați țara înapoi în acest an!

Popor Român, ești pîn' la piept în groapă,
Te pup pe frunte, și curaj îți dau,
Dai biruri noi pe aer și pe apă
Fanarioții mai umani erau.

Deșteaptă-te din somnul letargiei,
Istoria să nu te ia de laș,
Distruge Caracatița Mafiei
Și să alegi, în fața veșniciei:
Vrei să fii înger, sau sinucigaș?

Urare limbii românești: „VIVAT, CRESCAT, FLOREAT!”

Prof. **Alexandrina PASCAL**

MOTO:

„Mult e dulce și frumoasă
Limba ce-o vorbim
Altă limbă-armonioasă
Ca ea nu găsim.

Românașul o iubește
Ca sufletul său,
Vorbiți, scrieți românește,
Pentru Dumnezeu.
(Gheorghe Sion – „Limba
românească”)

Titlul și motto-ul, citate din surse literare de referință, sunt un îndemn adresat tuturor românilor pentru a conștientiza o mare îndatorire cetățenească: aceea de a apăra un bun național, cu valoare spirituală – limba românească. Conștiința patriotică și limba sunt valori care au existat întotdeauna în ființa noastră națională. Literatura, artă a cuvântului, păstrează mărturiile străbunilor, mesaje care au traversat secole și astăzi sunt de strictă actualitate. Ne referim la cele patru versuri ale pionierului poeziei noastre lirice, lenăchiță Văcărescu, un adevărat „testament literar” pentru vorbitorii graiului străbun:

„Urmașilor mei Văcărești!
Las vouă moștenire
Creșterea limbii românești
Ș-a patriei cinstire”.

Limba este primul și cel mai prețios dar care ni-l face, încă din fragedă pruncie, cea care ne-a dat viață, mama. Cu vorbe de alint ea ne învață primele cuvinte, cele mai duioase și mai înțelepte. Cât de frumos spune Ion Creangă acest adevăr în celebrele sale „amintiri din copilărie”: „... căci brațele ei m-au legănat...și a vorbi de la dânsa am învățat. Iar înțelepciunea de la Dumnezeu când vine vremea a pricepe omul ce-i bine și ce-i rău”.

Inegalabila exprimare în proză își găsește echivalentul în versuri, mai târziu, când un împătimit al limbii românești, Alexei Mateevici, realizează un „portret” unic al acestui fenomen social:

„Limba noastră-i o comoară
În adâncuri înfundată,
Un șirag de piatră rară
Pe moșie revărsată.
Limba noastră-i limbă sfântă
Limba vechilor cazanii
Care-o plâng și care-o cântă,
Pe la poarta lor, țărani”.

Nu toată lumea conștientizează valoarea acestui bun național. Funcțional, în afara faptului că este instrument de

comunicare, exprimă sentimente sau poate avea valoare de document privind etnogeneza neamului, iar cuvântul în sine, prelucrat de măiestrii artei literare, devine creatorul valorilor artistice.

Sociologia atestă faptul că limba constituie, în mod obligatoriu, una din condițiile de bază pentru definirea poporului căruia îi aparține, drept unitate națională.

Dovezile lingvistice susțin, cu legitimă mândrie, NOBLEȚEA ORIGINII poporului român și a limbii românești, elemente care au evoluat din cei doi strămoși iluștri: dacii asimilați de romani. Și vorbim limba unui popor care nu s-a lăsat îngenunchiat de neprietenii din afară, de ce cei care râvneau acest pământ binecuvântat, oricât de puternici ar fi fost ei. Un popor despre care D. Cantemir spunea: „suntem ca un cui în papucul celor trei imperii. Era vorba despre Imperiul Otoman, Habsburgic și Țarist, chiar așa fiind, limba și-a păstrat caracterul originii sale, proveniența latină. Aceasta este și motivația care ne obligă s-o respectăm și s-o apărăm de inconștiența celor care o degradează. Mereu au existat patrioți care au mobilizat vorbitorii și au subliniat datoria sfântă față de acest bun al neamului. Gheorghe Sion, autorul versurilor din motto, în cuprinsul poeziei care a fost citată, adresează vorbitorilor o întrebare, care de fapt este și un îndemn:

„De ce limba românească
Să n-o cultivăm?
Au voiți ca să roșească
Țărna ce-o călcăm?”

Este o limbă nobilă, face parte din familia limbilor romanice, vorbite pe un teritoriu vast, din Peninsula Iberică până la Marea Neagră, este cea mai orientală dintre limbile romanice, s-a afirmat că este o insulă de latinitate, într-un ocean de limbă slavă.

Oricâte neadevăruri s-ar fi rostit, tendențios, sau din neștiință, despre originea limbii române, adevărul se evidențiază clar când savantul Bogdan Petriceicu Hasdeu ia atitudine și publică, ca o replică adresată savantului Alexandru Cihac, autorul Dicționarului Etimologic Daco-Român, cel care înclina să susțină că limba română este preponderent slavă. B.P. Hasdeu, cercetător în domeniu,

numit de George Călinescu „savant universal” susține latinitatea limbii române aducând argumente concrete și citează o doină din Dobrogea, regiune cu puternică influență slavă și turcă:

„Vara vine, iarna trece
N-am cu cine mă petrece
Și cu cine l-am avut
Vai de mine, l-am pierdut
L-a mâncat negrul mormânt
La biserică-n pământ.”

Apoi face analiza etimologică a fiecărui cuvânt și concluzia este: „Câte cuvinte, atâtea latinisme, fără nici un amestec străin, nici unul.”

Și atunci, să nu uităm că „noblețea obligă”.

Acuratețea limbii noastre, folosită corect, are o muzicalitate aparte, fiindcă în afara trăsăturilor generale, obligatorii, reguli de bază pentru orice limbă, vorbirea românească are și trăsături particulare, care o individualizează: naturaletă, demnitate, finețe și armonie. Sensul propriu al cuvintelor din limba noastră poate fi expresia exactă a noțiunii care o definește, alături de cuvântul capătă alte valori, un sens figurat, care implică ironie și umor, descoperind alte fațete ale personalității lui lingvistice. Și atunci citești printre rânduri și descoperi că în spatele cuvintelor spuse sunt altele, care spun altceva. Maestrul necontestat al acestui procedeu a fost Ion Luca Caragiale, renumit pentru subtilitate și finețe în stil, merit pentru care criticul George Ranetti l-a apreciat în mod deosebit și în 1905, când a apărut volumul „Momente și schițe”, a exclamat: „Nu momente, maestre, monumente!”

Limba este un organism viu care se dezvoltă și evoluează odată cu societatea. Dacă evaluăm afirmația lui Lucian Blaga: „Veșnicia s-a născut la sat”, atunci și izvorul acestei bogății spirituale tot acolo îl descoperim. Ne-o spune și Tudor Arghezi, poetul care-și publică primul volum de poezii la vârsta de 47 ani, după o profundă cunoaștere și înțelegere a vieții. Găsim acolo poezia cu caracter programatic, „Testament”, în care declară:

„Din graiul lor cu-ndemnuri pentru vite
Eu am ivit cuvinte potrivite
Și leagăne urmașilor stăpâni.”

Ultimul vers dezvăluie esența, valoarea limbii în viața unei națiuni: legătura între generații. Urmașii noștri ne sunt „stăpâni” în sensul datoriei care o avem: aceea de a păstra moștenirea străbună, limba, și de a transmite urmașilor. Este în legea firii ca omul, în timpul vieții, să producă valori materiale și spirituale, bunuri care se transmit urmașilor. Dar ceea ce ar trebui să înțelegem este faptul că doar cele spirituale depășesc granițele timpului și nu putem fi deposezați de ele, dacă noi știm să le prețuim și să le păstrăm. Istoria a dovedit acest adevăr și dacă „Cloșca cu pui”, tezaur național estimat în aur și râvnit de străini, încă mai ridică controverse și false motivații

când se pune problema să ne fie restituit, bunurile care le purtăm în suflet nu ne pot fi luate, nici cu brutalitate, nici prin viclenie. Decât doar în cazul când ne facem vinovați că nu știm să le păstrăm și să le promovăm.

Se știe că legea evoluției civilizațiilor are la bază imitația și împrumutul de valori, dar atunci când sunt refuzate valorile naționale și se ajunge la servilism în fața valorilor străine, nu mai poate fi vorba de progres. Introducerea în limbă a unor cuvinte, fără a fi cazul, întrucât noțiunea respectivă există în dicționar, nu are rolul de îmbogățire a limbajului, ba dimpotrivă, îi ia din originalitate. Acest „balastu” lingvistic se cere evitat pe cât posibil, în timp ce neologismele, dovada progresului și a înnoirilor din viața socială, se cer acceptate.

Nu multe limbi, chiar dacă ne referim și la cele romanice, au complexitatea structurii gramaticale românești, astfel se permite cuvântului, prin conversiune sau sinonime, să capete sensuri multiple și cititorului, în urma unei lecturi, să se emoționeze. Citim doar o strofă din „Concertul în luncă” de Vasile Alecsandri:

„În poiana tăinuită, unde zbor luciri de lună,
Floarea oaspeților luncii cu grăbire se adună,
Ca s-asculte-o cântăreață revenită-n primăvară
Din străinătatea neagră, unde-i viața mult amară.”

Emoțional, cuvintele au puterea de a ne face să ne simțim, pentru o clipă, într-un colț de rai pământesc, dar și atașamentul față de locul căruia îi aparținem, fiindcă străinătatea este „mult amară”.

Schimbând registrul exemplificăm cu proză și constatăm că încărcătura emoțională a cuvântului se menține. Să ne gândim la descrierea făcută ilustrului voevod Ștefan cel Mare, în romanul „Frații Jderi” de Mihail Sadoveanu. Măreția și impresia sunt creația aceluiași arhitect: cuvântul. Deși „mic de statură avea o privire verde, tăioasă, încât cei care se aflau în fața sa parcă se uitau la el în sus, când îl priveau”.

Un alt argument care susține calitățile artistice ale limbii românești ar putea fi poezia „Regina ostrogoților” de George Coșbuc:

„Jalnic vâjâie prin noapte glasul codrilor de brad,
Ploaia cade-n repezi picuri, repezi fulgerele cad.

În castelul de pe stâncă, la fereastra solitaria,
Stă pe gânduri o femeie și privește-n noapte-afara.

Al ei suflet e furtuna, noapte e gândirea ei -
Astăzi ea e pusă-n rândul celor mai de jos femei!

E regina ostrogotă! Dar în turn aici e roabă;
Lacrimile-n ochii palizi îi sunt singura podoabă.”

Magia cuvintelor a creat un peisaj nocturn care-ți dă fiori, stări sufletești încărcate emoțional, imagini artistice unice...Citind nu poți spune decât: Slavă ție, limbă a

neamului meu!

Fiind un fenomen social limba este oglinda vieții, toți vorbitorii o folosesc, indiferent de gradul lor de cultură, așa se explică existența limbajelor funcționale care se abat de la reguli, sau argoul, limbaj utilizat de o anumită categorie socială. Lipsa de eleganță și de corectitudine a acestor mijloace impune, pe cât posibil, evitarea lor.

Limba românească are potențial, are bogăție de mijloace artistice și prelucrată cu simțul umărului – care nu-i lipsește românului – a dat naștere la creații specifice intraductibile, calambururi, epigrame, toate izvor de bună dispoziție, c-așa-i românul!

Spațiul în care s-a format limba a fost supus, în funcție de evenimentele politice și sociale, unor modificări teritoriale, fenomen care a condus în mod firesc la formarea dialectelor. Unitară și indestructibilă, limba românească continuă și azi să fie vorbită în dialectele aromân, meglenoromân și istroromân, pe teritoriul Macedoniei, zona Salonicului și în peninsula Istria. Vă închipuiți câtă emoție și mândrie am simțit când am făcut o excursie în Grecia și am auzit limbă românească, în dialect, vorbită în portul Salonic și chiar la Meteora.

Dacă ar fi să-i atribui limbii teri calități, m-aș opri la: frumoasă, armonioasă și înțeleaptă, ne-o dovedește TOPONIMIA ȘI ONOMASTICA, numele dor etichetează o stare de fapt sau face trimitere la o legendă: Valea Frumoasei, Poiana Narciselor, Vârful cu Dor. Frumusețe, dar și durere, fiindcă unele denumiri ale localităților spun totul despre viața comunității, ele se numesc: Amara, Vaid-ei sau Flămânzi.

Onomastica este tradițională, numele care le puneau înaintașii noștri pruncilor cinsteau Divinitatea, natura și strămoșii, copiii erau numiți precum Sfinții Apostoli: Mihail, Gavril, Ștefan, Vasile, Maria, Parascheva. Gingășia era cinstită cu nume de flori: Bujor, Gherghina, Trandafira iar altele exprimau noblețea neamului latin: Traian, Lucreția, Letiția și elementul rustic: Catrina, Smaranda.

Dar toate acestea pot fi trecute la capitolul „a fost odată”, fiindcă azi, chiar de la naștere copilul este îndepărtat de tradiție și primește un nume care nici nu se scrie bine românește și nu are nici o semnificație pentru neamul al cărui vlăstar este, în schimb sună frumos, „străinește”. Slujitorii limbii românești, profesorii de specialitate, scriitorii și oamenii de cultură care lucrează în domeniu, trag deseori semnale de alarmă, dar nu se prea fac auzite atât timp cât apar publicații cu greșeli în scriere și în exprimare chiar și la mijloacele de comunicare publică (presă, T.V.).

O tânără poetă, Petronela Vali Slavu, satirizează pe „stricătorii” de limbă, cei care o nesocotesc, ba chiar se leapădă de acest bun național. Poezia „Jeluierea limbii române” realizează o satiră la adresa tineretului care „a gustat” străinătatea și apoi refuză tot ce este românesc, chiar și numele copiilor:

„Au nume elegante, de bonton,
Că doar nu s-or numi precum oierii,

Copiii lor sunt Michael, Brad sau John,
Iar fata Mărioarei este Mary.”

Posibilitatea multiplă a formelor de exprimare a dat naștere și la o glumă, s-a spus că limba română este cea mai politicoasă limbă, afirmația se explică prin formele multiple de pronume personal. În afară de „tu”, vorbirea poate fi nuanțată cu popularul „mata”, „dumneata”, cu pronumele de politețe „dumneavoastră” sau cu forme reverențioase, „Domnia ta”. Și când se oferă atâtea posibilități de exprimare este o insultă felul în care cuvântul se trunchiază, se stâlcește, pronunțând „profu” sau „grădi”. Iar numele proprii, spuse pe jumătate: „Cătă”, „Miha”, își pierd personalitatea devenind onomatopee și seamănă mai mult cu un nechezat de cal, decât cu un nume de Arhanghel.

Există un paradox în modul de abordare a limbii românești pentru vorbitorii care trăiesc în afara hotarelor României. Cei care pleacă de bună voie din țară cam „uită” limba, iar cei cărora le este interzisă, îi duc dorul și o venerază. Poetul patriot Grigore Vieru elogiaza vatra și limba străbună, omagiul înălțându-se la nivel de odă:

„Sărut vatra și-al ei nume
Care veșnic ne adună,
Vatra ce-a născut pe lume
Limba noastră cea română”.

În al limbilor tezaur
Pururi o să rămână
Limba doinelor de aur
Limba noastră cea română”.

(Grigore Vieru – „Limba noastră cea română”)

Ignoranța și infatuarea unor vorbitori, bazați mai mult pe valori materiale, nu spirituale, care se consideră valoroși fiindcă vorbesc în jargon și amestecă în vorbire cuvinte străine, de multe ori inadecvate, nu este decât oglinda diferenței dintre ceea ce sunt de fapt – și ceea ce vor să pară.

Este de datoria noastră să încercăm a mobiliza tineretul pentru a-l face să conștientizeze valoarea acestui bun național care trebuie apărat, păstrat, îmbogățit și apoi transmis urmașilor. Mai ales că limbii române i s-a făcut onoarea de a fi recunoscută drept unul din bunurile imateriale care a intrat în patrimoniul UNESCO, la fel ca Marele Zid Chinezesc, Bariera de Corali din Australia și Statuia Libertății. Este atât de profundă și exprimă emoții atât de specifice sufletului românesc și culturii naționale încât unele cuvinte sunt intraductibile în alte limbi. Este vorba de cuvintele „doină” și „dor”.

Să ne bucurăm de ea, s-o cinstim cum i se cuvine și să-i adresăm urarea: „Să trăiască, să crească, să înflorească!”. Dar s-o facem în limba de origine, așa cum se obișnuia la reuniunile academice:

VIVAT, CRESCAT, FLOREAT!

Roxana MIRON

Trăiască frumoasa și cuminte limba românească!...

...Fie în veci păstrată această scumpă carte de boierie a unui neam călit de focul atâtor încercări de pierzanie!
(I.L. Caragiale)

Cuvintele sunt trupurile moarte ale celor care n-au murit. Adică al tuturor înaintașilor noștri", gândea Nichita Stănescu, pentru care limba română, *umbră de aur în conștiință a materiei*, este însăși patria. Celebrarea instituțională a Zilei Limbii Române (31 august) de deja 9 ani de zile a devenit, de la an la an, un prilej de afirmare a spiritualității vii a unui neam vechi, cu o cultură și civilizație străveche și o existență de necontestat. Comoară sufletească și spirituală a poporului nostru, limba este expresia fraternității civice, unității și coeziunii între cei ce o vorbesc, indiferent de locul în care se regăsesc pe glob; este o punte fermă între trecut și viitor, *ființa vie care ne vine din timpurile cele mai îndepărtate ale trecutului nostru (...) cea mai scumpă moștenire a strămoșilor* (Nicolae Iorga). Diversitatea, expresivitatea și bogăția sunt caracteristici atemporale ale limbii române, omagiate în proverbe, versuri, proză, cântece și alte opere de artă de-a lungul secolelor sale de existență. În contextul multiculturalismului actual și al dialogului cultural promovat la scară largă, sărbătoarea închinată limbii noastre e menită să ne amintească, dacă ar mai fi nevoie, de importanta participare a culturii și civilizației românești la dezvoltarea patrimoniului cultural universal.

Limba maternă este pentru orice neam expresia forței lăuntrice a identității sale, moștenirea genetică armonizată cu bogățiile prezentului, puterea creatoare a valorilor și tradițiilor vechi corelată cu noile realizări ce nu împiedică păstrarea specificității noastre ca popor. Marcarea unei zile închinată limbii în calendarul social al românilor este un prilej de a aduce în atenția publică necesitatea rigorii și a corectitudinii în comunicare, impunerea obligației morale (dacă nu formale) de utilizare adecvată și cinstită a cuvintelor cu o măsură filtrată de rațiune și sensibilitate, stăpânind precizia și proprietatea termenilor. În *Dialogurile socratice* Platon menționează, într-un plan uluitor de actual, că *Reaua folosire a cuvintelor nu este numai o greșală de limbă, ci și un chip de a face rău sufletelor*. Lipsa rigorii și permiterea schimonosirii limbii neamului alterează în mod ireversibil logica gândirii sociale și perspectivele dezvoltării unui limbaj adecvat pentru generațiile viitoare. Limba reprezintă unul dintre primele mecanisme de socializare primară a copilului, care își transformă gândurile în cuvinte, făcând astfel primii pași spre lume; limba e primul "contract" pe care ființa umană îl încheie cu societatea în virtutea dobândirii unei bune educații... *nimic mai social ca limba, nodul cel mai*

puternic, dacă nu chiar temelia societății (Bogdan Petriceicu Hasdeu).

Modul în care ne însușim și ne exprimăm caracteristicile limbii ar trebui să constituie o preocupare constantă în rutina unui bun român; ce diferită ar fi oferta mediatică și paletarul lingvistic din social media dacă preocuparea aceasta ar fi tratată cu seriozitate și responsabilitate, generând, inevitabil, cenzurarea expresiilor monstruoase folosite public cu multă dezinvoltură de personaje care prin ignoranță și nepăsare, lovesc în sufletul neamului. Schilodirea gramaticii române și inventarea unor reguli proprii de împletire a cuvintelor nu fac decât să lovească în tezaurul sacru al naționalității noastre, perpetuat prin eforturile strămoșilor de a o păstra *frumoasă, caldă și curată* și să arunce în incertitudine viitorul limbii române originale. Tocmai din acest motiv, cel mai frumos îndemn pe care îl putem lansa o dată cu aniversarea limbii române este să ne iubim limba, să cultivăm și să înflorim respectul și dragostea pentru aceasta și, la fel de important, să o vorbim corect și coerent. Aceasta este adevărata prețuire a limbii române, pe care avem datoria de a o imprima și urmașilor noștri.

Mi-i dor de-acei elevi

Ziua Internațională a Educației

Mi-i dor de-acei elevi în uniformă
Cu numere de identificare,
Față de cei de azi distanța-i mare,
Ba am putea să spunem că-i enormă.
Cu niște flori în mână la serbare,
Respectuoși cu toți dar nu de formă,
Neîncălcând, la școală, nici o normă
Părea că însuși soarele răsare.
Mi-i dor de gingași iriși cu fundițe
De la gimnaziu și din grădinițe,
Păstrându-se, pe-atunci, o rânduială.
Mi-i dor de școala de odinioară,
De ochi nevinovați de căprioară
Și degete pătate de cerneală.

Petruș ANDREI

Sărbătorile de la sfârșitul și începutul anului bisericesc

Pr. Teofil ȘTEFĂNICĂ

Parohia Domneasca, Bârlad

Sfârșitul anului bisericesc este încununat de sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului. Acest praznic ne aduce aminte de cartea „Faptele Apostolilor”, care relatează întâmplările din preajma Adormirii Maicii Domnului. În jurul anului '60, Fecioara Maria se mută împreună cu Sfântul Apostol Ioan, de la Efes la Ierusalim, unde se stabilește în căsuța aflată și astăzi lângă grădina Ghetsimani. Aici, Fecioara Maria se roagă pentru sufletul ei dar și pentru ca fiul ei Iisus Hristos să aibă grijă de neamul omenesc.

Sfinții apostoli sunt aduși în chip miraculos pe norii cerului pentru a fi alături de Fecioara Maria, așteptând cu toții adormirea ei. Sfântul Ioan Damaschin, ne spune că după ce și-a luat rămas bun de la apostoli și prieteni, Maria a spus: „Fiule, în mâinile Tale încredințez sufletul meu”. După rânduielele de înmormântare, apostolii au așezat trupul Fecioarei Maria în mormânt, pe care l-au pecetluit. După 3 zile ajunge și Sfântul Apostol Toma care s-a rugat mult celorlalți apostoli pentru a deschide mormântul și a vedea trupul Fecioarei Maria. După ce au rupt pecetea și au deschis mormântul, au văzut că trupul era mutat la cer și au dat slavă lui Dumnezeu, vestind tuturor că Fecioara a adormit și trupul ei a fost luat de fiul Său în ceruri.

Această sărbătoare a devenit generalizată după Sinodul 4 Ecumenic, care hotărăște că Fecioara Maria este născătoare de Dumnezeu. Tot atunci, în timpul Papei Teodor I, s-a generalizat data de 15 august ca zi de sărbătoare a Adormirii Maicii Domnului. Mai târziu, în timpul împăratului Mauriciu (529-603), a fost zidită biserica Adormirii Maicii Domnului, care există și astăzi, și unde se găsește Icoana Făcătoare de Minuni a Maicii Domnului numită Ierusalimitissa. Sărbătoarea Maicii Domnului este închinată și persoanelor vârstnice care se roagă cu credință și primesc ajutor.

A doua mare sărbătoare care încheie anul bisericesc este Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul, sărbătorită la 29 august. După ce a scăpat de mânia lui Irod, refugiindu-se în pustiu, Sfântul Ioan apare pe malul Iordanului unde vestește tuturor faptul că s-a apropiat împărăția lui Dumnezeu. Tot el va boteza pe Mântuitorul Hristos în apa Iordanului, fiind primul om care mărturisește că Iisus este fiul lui Dumnezeu și că la botez a văzut Sfânta Treime. Ioan va muștra în public pe soția lui Irod pentru păcatul desfrânării iar aceasta va căuta să-l ucidă pe Ioan. La una din petrecerile lui Irod, fiica Irodiadei, Salomeea, a dansat atât de frumos încât regele i-a promis orice.

Salomeea, sfătuită de mama sa, a cerut capul lui Ioan. Fiind legat prin jurământ, Irod a îndeplinit cererea Salomeei. Această sărbătoare sărbătorită prin post și rugăciune ne arată nouă, celor de astăzi, că înfrânarea ne păzește de greșeli și starea de veghere a creștinului trebuie să fie permanentă.

Data de 1 septembrie marchează începutul anului bisericesc, care reprezintă și începutul anotimpului de toamnă, un timp în care roadele și bogățiile pământului se dăruiesc creștinului care muncește și se roagă ca Dumnezeu să îi dăruiască daruri bogate.

Sărbătoarea Nașterii Maicii Domnului se serbează pe data de 8 septembrie și ne aduce aminte că la „plinirea vremii”, Dumnezeu pregătește venirea fiului Său. Doi bătrâni din Nazaret, Ioachim și Ana, vor naște pe Fecioara Maria, rod al jertfei celor doi credincioși dar și al binecuvântării lui Dumnezeu. Această sărbătoare este considerată moment de bucurie pentru că Dumnezeu arată mila Sa pentru neamul omenesc. Sărbătoarea este închinată tuturor celor care cred în învățăturile Mântuitorului Iisus Hristos, dar în mod special, celor care ajung la vârste înaintate și care se luptă cu neputințele bătrâneților.

Nașterea Maicii Domnului

La nici o săptămână, biserica a așezat sărbătoarea „Înălțării Sfintei Cruci” care este o sărbătoare a jertfei Mântuitorului Iisus Hristos pe altarul crucii. Prefigurarea Sfintei cruci a fost dezvăluită în vechiul testament prin șarpele înălțat pe lemn de Moise în pustiu când Dumnezeu a pedepsit poporul ales prin șerpi veninoși, iar cel care se uita la șarpele de aramă chiar dacă era mușcat, trăia.

Sfinții părinți spun că lumea a fost creată în semnul sfintei cruci, având pe o axă nordul și sudul, iar pe cealaltă vestul și estul.

Hristos se jertfește în zilele lui Ponțiu Pilat pentru ca prin suferința, umilința și durerea pe care El le-a suportat, omul să reușească să câștige împărăția lui Dumnezeu.

Evreii, după înviere, au îngropat crucea Mântuitorului și au negat minunea învierii. După sute de ani, prin grija împărătesei Elena, crucea este dezgropată în anul 335. Atunci când pe Golgota au găsit 3 cruci identice, patriarhul Macarie atinge trupul unei tinere moarte cu fiecare dintre cele 3 cruci. Când crucea Mântuitorului s-a atins de trupul tinerei, aceasta a înviat și a început să laude pe Dumnezeu. Tot prin grija împărătesei Elena, s-a ridicat biserica Sfântului mormânt.

Mai târziu, perșii, în timpul lui Cosroe, au luat lemnul crucii aproape de război. În anul 629, împăratul Heraclius, îi învinge pe perși și readuce Sfânta cruce în Ierusalim.

Data de 14 septembrie, ziua Sfintei cruci este

sărbătorită atât de catolici cât și de ortodocși, prin post și rugăciune.

Toate aceste sărbători, aduc aminte de jertfa mântuitoare a lui Iisus Hristos pe dealul Golgota, prin care noi oamenii am câștigat împărăția lui Dumnezeu. Întreaga credință creștină este sintetizată frumos de cuvintele Mântuitorului nostru: „Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din tot sufletul” și „Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși”. Conform acestui comandament, Sfânta biserică învață că trebuie să cinstim pe tot omul dar conform poruncii a 5-a din vechiul testament, trebuie să avem grijă de părinții și de vârstnicii noștri.

Biserica a organizat din cele mai vechi timpuri cămine și aziluri pentru vârstnici, diferite colecte, având o grijă permanentă față de persoanele bătrâne, ținând cont de nevoile speciale ale acestora. Pe lângă aceste lucruri, în biserici și mănăstiri se fac permanent rugăciuni pentru cei vârstnici și bolnavi precum Sfântul Maslu, Mărturisirea și Împărtășirea dar și alte rugăciuni de binecuvântare.

Având în vedere că la 1 octombrie sărbătorim ziua persoanelor vârstnice, dorim tuturor viață liniștită în Hristos, ca Dumnezeu să asculte cu credință rugăciunile noastre și Darurile Sfântului Duh să fie peste noi toți. Și să nu uităm cuvintele Sfântului Ioan: „Atât de mult a iubit Dumnezeu pe om încât unicul său Fiu l-a trimis să se răstignească pentru mântuirea noastră”.

E grea provara bătrâneții

E grea povara bătrâneții,
Când grija zilei te apasă
Și câți săraci în astă lume,
Ce n-au un duminic pe masă.

Mergea bătrânul la arhive,
În două luni, a treia oară.
Măcar o mică adăugare,
La a sa pensie să ceară.

Copiii lui, mânați de vise,
Au luat drumul dorului.
El și bolnav și plin de lipsuri,
E doar în grija Domnului.

Cu pensia-i puțină, seacă,
Plătește doar facturi curente.
Iar din puținul ce rămâne,
Își cumpără medicamente.

Știa moșneagul bine drumul.
Etajul doi, la ușa albă.
La domnul cel din stânga ușii,
Um om înalt, brunet, cu barbă.

Pășește făcând semnul crucii,
Și nu uită masca să-și pună,
Și-aceea dată de pomană
Și folosită de o lună.

Cât ne mai bați la cap, tataie,
Și ce tot vii pe capul nostru?
Îmi cer răsplata muncii mele,
Și nu din buzunarul vostru.

Vrei să ți-o spun pe aia dreaptă?
Mergi și așteaptă-a ta sentință.
Voi sărăciți bugetul țării,
Fără să fiți de trebuință.

De lacrimi se umpluse fața,
Bătrânului „fără valoare”.
Cu voinicia de-altădată,
Ținuse țara pe picioare.

Că n-oi fi azi de trebuință,
Aveți dreptate și-așa este.
Dar cu amprenta mâinii mele,
Am înălțat a țării creste.

Și am trudit să fim în față,
C-asa știam că este bine.
Să ținem țara-ndestulată,
Voi azi vă-mpiedicați de mine.

Și că vă stau pe coridoare
Și mă vedeți că tot oftez,
Cerând doar o recalculare,
Prin asta eu cum deranjez?

Cum să trăiesc de azi pe mâine,
Cu burta goală și-ostenit,
Cerându-va bani pentru pâine,
Dar tot mereu să fiu gonit?

Plecă bătrânul „non valoare”,
Sub pașii lui, gema trecutului.
Un rătăcit cu mintea stinsă
Și chipul galben precum lutul.

Rodica LARIE

Povestea poeziei lui Cincinat Pavelescu „Îți mai aduci aminte, Doamnă?”

Intimă

Îți mai aduci aminte, Doamnă?
Era târziu și era toamnă,
Și frunzele se-nfiorau,
Și tremurau în vântul serii
Ca niște fluturi chinuiți,
Ca niște fluturi rătăciți
Din țările durerii.
Ți-aduci aminte iar de seara
Și-amurgu-acela violet,
Când toamna și-acorda încet,
Pe frunza galbenă, chitara?
Pe lac, ce-n luna s-argintase,
Încet o lebedă trecea,
Și pata-i albă se pierdea
În seara care se lăsase...
Și-atunci, doar inimă și vise,
Ne-am dus ca lebedă și noi,
Călcând nisipul plin de foi
Sub ceața care-l umezise.
Așa născut, în plină toamnă,
Amorul meu ce-nmugurea
Sub foi ce toamna-ngalbenea...
Îți mai aduci aminte, doamnă?

*

„Eram student în drept la Paris, acum treizeci de ani. Tânăr, încrezător și plin de speranțe, îmi purtam poezia prin saloane, cucerind cu câte un madrigal ori serenadă, răsfățat de prieteni și iubit de femei.

Într'un sfârșit de toamnă, o minunată zi pariziană cu irizări albastre peste cupole, poduri și turle de biserici, am pornit să-mi plimb nostalgia în minunea parcului dela Versailles. Căutam prilej de inspirație pentru un poem ce mă frământa de mult.

Mă așezai pe o bancă. Începuse să se intunece. Deodată apărui, venind încet din zare pe alee, o siluetă feminină, grațioasă, cu pasul moale, fără de cadență. S'a apropiat și dând ușor din cap m'a întrebat dacă se poate așeza pe aceeași bancă. Apariția ei neașteptată mă tulburase adânc. Era frumoasă, foarte tânără. O rază de soare întârziată pe fruntea-i albă dădea părului auriu reflexe de cenușă iar ochilor albaștri licăriri de mare. Ea, cea dintâi, a rupt tăcerea. Avea accentul francezilor meridionali.

– Sunteți parizian?

– Nu, mademoiselle. Mă aflu la Paris doar pentru studii de drept. Sunt totodată un modest poet. Am venit la Versailles ispitit de acest sfârșit de toamnă, cu frunze

moarte și alei singuratece.

– Atunci sunteți de undeva din provincie?

– Nu, domnișoară. Cu mult mai departe.

– Străin?

– Da.

– Din ce țară?

– Din România.

– Ești român, domnule? izbucni „franțuzaica” în cea mai perfectă românească, ridicându-se de pe bancă, parcă împinsă de un resort.

– Dar este imposibil! Și eu sunt tot româncă, domnule, studentă în litere la Sorbona.

Am rămas încremenit. Întâmplarea era într'adevăr extraordinară. În pustiul parcului de lângă Paris, să se întâlnească într'un sfârșit de toamnă doi oameni, singurii vizitatori rătăciți la întâmplare dintre milioanele de vizitatori ai Parisului și aceștia să fie amândoi români. Pe vremea aceia compatrioții din Franța se puteau număra pe degete.

Înserarea ne surprinse pe aceeași bancă, vorbind ca niște prieteni vechi. Sunt însă sigur că gândurile noastre se încrucișau în vârtoarea acelorași ispite. Sunt sigur că

dorințe nemărturisite își făceau loc în mintea ei de față, ca și în mintea mea năvalnică, tinerească.

Apoi complice ne era și noaptea, singurătatea, întâmplarea. Răsărise luna și lumina-i argintie se reflecta misterios pe oglinda lacului ce tremura la fiecare frunză căzută. Am încercat să-i cuprind mâna. Nu s'a împotrivit. M'a lăsat câteva clipe să o mângâi. Era caldă și mătăsoasă. S'a ridicat deodată de pe bancă, spunându-mi hotărât:

– E foarte târziu și mă așteaptă gazda.

– Ai dreptate. Să plecăm.

După o oră trenul ne depunea în gara Parisului.

– Când te mai văd? o întrebai plin de speranțe.

– Lăsăm întâmplarea să decidă. Astfel cum a făcut minunea de a te găsi în parcul de la Versailles, sunt sigură că te voi întâlni într-o bună zi și pe străzile Cartierului Latin, pe scările facultății, ori la galeria vreunui teatru.

Avea dreptate. Era mai romantică viziunea ei decât dorința mea acută, nerăbdătoare.

Trecură zile, trecută luni întregi, și nu am mai văzut-o. Glasul ei grav și cald mă obseda. Mă urmărea lumina ochilor ei albaștri și fruntea de vis. Zădarnic îmi alerga privirea pe bulevarde, prin stații de tramvai și parcuri, zădarnic cercetam figurile trecătorilor grăbiți. Amintirea ei mă ispita ca o muzică tulburătoare, ca o simfonie neterminată. Dar în zadar. Fata din grădina Versailles-ului dispăruse pentru totdeauna...

La capătul celor trei ani de studii, cu diploma de licență în buzunar, o porneam înapoi către țară.

Numit în magistratură într-o comună din județul Muscel, am fost promovat după aceia judecător de ocol la Constanța și, mai târziu, procuror la Buzău. Trecuseră douăzeci de ani de la venirea în țară.

Tinerețea rămăsese în urmă, departe. Părul la tâmpile încărunțise, iar chelia strălucea întocmai ca acum. Studentul de odinioară devenise domnul rotofei de astăzi, cu monoclu, baston și pretenții.

Într-o seară m'am pomenit invitat pe neașteptate în casa administratorului financiar împreună cu câțiva colegi de tribunal. Lume multă, lumină, dans, veselie.

În mijlocul tumultului, auzul îmi fu atras de un glas ce îmi părea familiar. Erau niște noi veniți, salutându-se cu gazda.

M'am întors curios să-i văd. Un colonel cu soția. S'au făcut prezentările.

– Procurorul Cincinat Pavelescu.

– Doamna și Domnul Colonel M.

Doamna păli subit, lăsând să-i scape o ușoară exclamație de surpriză. Vădit tulburată, în neputința de a se stăpâni, cu fața îmbujorată de emoție, m'a întrebat în franțuzește:

– Nu mă recunoști? Oare părul cărunț și ochelarii să mă fi schimbat atât de mult în douăzeci de ani?

Adresându-se soțului, îi spuse ascunzându-și cu greu neliniștea:

– Știi... îți amintești că ți-am mărturisit... despre întâmplarea aceea atât de bizară de la Versailles. Este

domnul... este personajul de care îți povesteam...

Colonelul a surâs binevoitor și s'a depărtat discret, lăsându-mă în tovărășia doamnei. Ne-am privit îndelung, mișcați, învinși de povara celei mai grele amintiri: tinerețea.

Îmbătrânisem amândoi. Apoi, cu liniștea glasului moale, acelaș ca și pe vremea când îl ascultam înfiorat în înserarea albastră a parcului dela Versailles, mi-a povestit în fraza întretăiate, simple, existența ei de atunci și până acum. Ducea viață liniștită, având trei copii, un soț bun și devotat. Băiatul cel mai mare era student, precum fusesem și noi odinioară, când ne-am cunoscut.

Cu păr cărunț, cu fața încă frumoasă, dar lipsită de strălucirea de altă dată, părea o mică burgheză resemnată, privind viața prin lentila ochelarilor, figură episodică desprinsă din romanele cu subiecte provinciale.

Când a sfârșit de povestit, boabe mari de lacrimi i se rostogoleau pe obraji. I-am strâns mâinile, am vrut să-i vorbesc, dar nodul din gât nu m'a lăsat să-i spun tot ce gândeam.

S'a dus apoi senină, ca după spovedanie, să-și regăsească soțul. M-am strecurat nevăzut de nimeni și am ieșit în stradă. Eram tulburat și aerul nopții îmi făcea bine.

Ajuns acasă, în singurătate, am luat condeiul scriind în amintirea celei din parcul de la Versailles, răscolitorul vers al unei tinereți apuse, aceasta superba poezie :

Îți mai aduci aminte, Doamnă?

Era târziu și era toamnă..."

La cimitirul Bellu, pe soclul bustului ce împodobește mormântul lui Cincinat Pavelescu, prietenii lui au pus să se graveze în piatră întrebarea unui singur vers atât de drag Maestrului:

„Îți mai aduci aminte, Doamnă?"

Sursă - Monica Mușuroi

Simfonia Toamnei

Prof. Zâna TĂMĂȘANU

„Toamna e a doua primăvară, când fiecare frunză e o floare.” (Albert Camus)

Puține anotimpuri adună în ele atâta lumină ca TOAMNA. Lumea e plină de aur și purpură. Pentru cei care știu să vadă și să simtă natura este o adevărată încântare.

Este atât de multă frumusețe în jur, încât nu există timp să ne întristăm pentru vara ce a trecut sau pentru că va urma să vină iarna.

Îmi place toamna! În fiecare an o aștept ca pe un cadou, deși, uneori simt că melancolia îmi dă târcoale, mai ales că acest anotimp se asociază, oarecum, cu vârsta noastră – vârsta a III-a, cea pe care o avem noi, pensionarii. Dar, hai, să nu ne întristăm, ci, să ne lăsăm copleșiți și fermecați de NATURĂ. Contemplarea ei este o terapie, extrem de importantă pentru suflet care-și face astfel adevărate provizii de sănătate.

Toamna e cel mai frumos anotimp! Copacii aurii – portocalii te fac să-ți imaginezi că mergi pe un covor de aur. Apoi capătă culori din ce în ce mai diverse: ruginii, maronii, cum spune Mihai Eminescu – „codrii de aramă” -, roșii, galbeni, verzi – o adevărată „SIMFONIE A TOAMNEI”. Aerul e foarte curat, iar grămezile de frunze multicolore ce se aștern pe pământ îi fac pe copii să se ascundă în ele, să treacă ca prin tunel, să le arunce în aer bucurându-se.

În septembrie, Soarele este un adevărat medicament, nu întâmplător i se spune „soare de miere”, fiind suficient de puternic să aibă puteri terapeutice, dar și suficient de blând să ne mângâie trupul fără a ni-l arde ca vara. Așadar, să ne bucurăm de medicamentul Soare!

Toamna este cea mai rodnică fiică a anului, dar și cea mai capricioasă, iar luna septembrie cea mai iubită dintre cele 3 ale ei, deoarece aduce multe daruri omului: acum sunt în plină maturitate *fructele și legumele*. Sub greutatea fructelor, pomii din livezi parcă îmbrățișează pământul. E vremea culesului. Acum se văd roadele muncii de peste vară, fapt constatat în versurile: „Toți acei ce-ntreaga vară/ Au lucrat din zori în seară/ Toamna au roade bogate/ Au și fructe și bucate/ Mere, pere în panere,/ Prune bune și alune/ Și gutui amărui/ Cu puf galben ca de pui/ Și tot felul de legume/ De nu le mai știi pe nume”. (D. Botez)

În septembrie apare și ultimul val de *plante medicinale*, fiind în plin sezon recoltarea rădăcinilor de leac: brusture, tătăneasă, untul pământului...

Pădurile și luminișurile acestora oferă *măceșele, boabele de soc, de cătină* și pentru cei ce le cunosc – *ciupercile*: hribii, ghebele, gălbiorii – adevărată sursă de proteină vegetală, un răsfăț culinar, mai ales, în gospodăriile oamenilor de la munte și în restaurantele care și le permit.

Luna septembrie mai aduce ceva nou, proaspăt – tinerețea – începe anul școlar! Copiii veseli, năvalnici, zgomotoși, gureși, dornici de revedere fac să vibreze

văzduhul cu glasurile lor în curțile și clasele școlilor. E o adevărată sărbătoare! Pentru ei, pentru dascălii lor dar și pentru noi, părinții și bunicii lor. *Fiți sănătoși, dragi copii, învățați, bucurați-vă de copilărie!*

Dacă începutul toamnei este atât de plăcut, pe măsură ce ne îndreptăm spre celelalte luni, atmosfera se schimbă, soarele își pierde din intensitate, zilele devin mai scurte, mai întunecate, norii plumburii își scutură lacrimile reci și mărunte și în sufletele noastre se strecoară încet-încet, nostalgia, apoi melancolia după zilele frumoase care au trecut.

Toate aceste aspecte au fost cântate de poeți în versuri, de prozatori în descrieri, de pictori în tablouri, de muzicieni în creațiile lor.

Toamna este alături de *Primăvară* cel mai cântat anotimp în operele marilor noștri poeți, dar și în literatura universală, în acele poezii numite pastel și a cărui creator, în literatura română, este considerat Vasile Alecsandri, dar îl regăsim și la Eminescu, Coșbuc, Șt. O. Iosif, Octavian Goga, George Topîrceanu, Bacovia, Lucian Blaga, Ion Pillat, Nichita Stănescu, Ana Blandiana...

Sosirea toamnei dă fiori întregii naturi și pe măsură ce ea se apropie creează panică. În „Rapsodii de toamnă” George Topîrceanu surprinde acest lucru în versuri de mare gingășie, empatizând cu toate florile, plantele și vietățile ce vor avea de suferit: „A trecut întâi o boare,/ Pe deasupra viilor,/ Și-a furat de prin ponoare/ Puful pădărilor./ Florile-n grădini s-agită.../ Trei petunii subțirele,/ Farmec dând regretelor,/ Stau de vorbă între ele: „Ce ne facem fetelor?...”/ Zboară vești contradictorii/ Se-ntretaie știrile: „Ce e?... Ce e?...” Spre podgorii/ Toți întorc privirile./ Iat-o! Sus pe deal, la strungă/ Așternând pământului/ Haina ei cu trenă lungă/ De culoarea vântului,/ S-a ivit pe culme Toamna, zâna melopeelor/ Spaima florilor și doamna cucurbitaceelor./ Apoi pleacă mai departe/ Pustiind cărările,/ Cu alai de frunze moarte/ Să colinde zările.”

Într-o altă poezie, „Balada unui greier mic”, tabloul autumnal este descris prin „dealuri zgribulite”, „țărini zdrențuite” de către „toamna cea întunecată” care este „lungă, slabă și zăludă” și care „risipește-n evantai/ ploi mărunte,/ frunze moarte,/ stropi de tină,/ guturai.” Greierașul este trist și necăjit că l-a luat prin surprindere toamna: „Cri-cri-cri,/ Toamnă gri,/ Nu credeam c-o să mai vii.../ Tare-s mic și necăjit!”

Și la Octavian Goga găsim un peisaj asemănător: „Vâl de brumă argintie/ Mi-a împodobit grădina/ Florilor de lămâiță/ Li se uscă rădăcina./ Peste creștet de dumbravă/ Norii suri își poartă plumbul,/ Cu podoaba zdrențuită/ Tremură pe câmp porumbul.”

Dacă sosirea primăverii îl face pe Vasile Alecsandri să

exclame către solul acesteia – cocostârcul, tainic călător – „Bine-ai sosit!”, acum în „Sfârșit de toamnă” își exprimă durerea pricinuită de plecarea păsărilor călătoare: „Oaspeții caselor noastre, cocostârcai și rândunele/ Părăsiti-au a lor cuiburi și-au fugit de zile rele;/ Cărdurile de cucoare înșirându-se-n lung zbor,/ Pribegit-au urmărite de al nostru jalnic dor”. Durerea o trăiește și pentru peisajul din jur: „Vesela, verde câmpie acu-i tristă, vestejită/ Lunca bătută de brumă acum pare ruginită;/ Frunzele-i cad, zbor în aer și de crengi se dezlipesc/ Ca frumoasele iluzii dintr-un suflet omenesc”.

Mihai Eminescu a imortalizat în versuri de o mare frumusețe aspectele toamnei: „Toamna frunzele colindă,/ Sun-un greier sub o grindă,/ Vântul jalnic bate-n geamuri/ Cu o mână tremurândă...” (Gazel) sau în „Ce te legeni, codrule/ Fără ploaie, fără vânt,/ Cu crengile la pământ?/ „- De ce nu m-aș legăna,/ Dacă trece vremea mea!/ Ziua scade, noaptea crește/ Și frunzișul mi-l rărește./ Bate vântul frunza-n dungă –/ Cântăreții mi-i alungă;/ Și de ce să nu mă plec,/ Dacă păsările trec!/ Peste vârf de rămurele/ Trec în stoluri rândunele,/ Ducând gândurile mele/ Și norocul meu cu ele.” sau în poezia „De ce nu-mi vii”: „Vezi, rândunelele se duc,/ Se scutur frunzele de nuc,/ S-așează bruma peste vii –/ De ce nu-mi vii, de ce nu-mi vii?/ Târzie toamnă e acum,/ Se scutur frunzele pe drum,/ Și lanurile sunt pustii.../ De ce nu-mi vii, de ce nu-mi vii?”.

În poezia „O, mamă” vizita la mormântul celei ce i-a dat viață are loc tot toamna: „O, mamă, dulce mamă, din negura de vreme/ Pe freamătul de frunze la tine tu mă chemi,/ Deasupra criptei negre a sfântului mormânt/ Se scutură salcâmii de toamnă și de vânt...”

Și poeții contemporani au surprins aspectele toamnei deosebit de sugestiv, exprimându-și trăirile și doleanțele față de elementele naturii.

Ana Blandiana în poezia „Cântec”: „Lasă-mi, toamnă, pomii verzi;/ Uite ochii mei ți-i dau/ Ieri spre seară-n vântul galben/ Arborii-n genunchi plângeau”.

Nichita Stănescu în poezia „Emoție de toamnă”: „A venit toamna, acoperă-mi inima cu ceva/ cu umbra unui copac sau mai bine cu umbra ta.” Aceste poezii au fost preluate de muzicieni, puse pe note, încredințate soliștilor și au devenit șlagăre. De altfel, multe din aceste poezii, care cântă toamna, au devenit romane. Să ne amintim versurile: „A ruginit frunza din vii/ Și rândunelele-au plecat,/ Pustii sunt lanuri și câmpii/ Pustii sunt horele din sat”.

Dacă poeții amintiți ne-au prezentat toamna în versurile lor folosindu-se de personificări, imagini vizuale, auditive, motorii, epite, comparații, metafore, enumerații și alte figuri de stil, nu mai prejos au fost și unii scriitori precum Brătescu-Voinești, Emil Gîrleanu, Calistrat Hogaș, Mihail Sadoveanu, Gala Galaction, Ionel Teodoreanu care au prezentat toamna în descrierile lor cu aceleași mijloace artistice, dar în proză.

Ne vom opri la Ionel Teodoreanu care îi dedică *Toamnei* un *adevărat basm*, prilej cu care autorul crează fiecărui „personaj” al toamnei un adevărat portret.

Basmul început, ca toate basmele, cu „a fost odată”, de către o frunză cu glasul stins și obrazii dogoriți – este ascultat de toată suflarea din jur. Astfel, firele de iarbă aleargă de-a valma să-l asculte, prunii deșteptați din toropeala verii, deschid ochii vineți aiuriți, merele și perele fug din așternutul crengilor, gutuile îngălbenesc de spaimă privind pe sora lor mai mare, Luna, care stă pe marginea prăpastiei, bostanii

au cozi fudule și rîd pe înfundate de fratele lor Soarele că-i berc, frunzele viei prind culori aprinse și se clatină de beție, țânțarii ațâțați de frunzele roșii le înțepă, castanul se bucură că are fructe doldora, dar când le vede zburline le aruncă de pe el... Și vietățile ce trăiesc în mijlocul acestui peisaj intră în observația autorului. Prizăriții greieri doinesc bejania firavelor fungei, cosașii cosesc zoriți ținutul tăcerii, lăcustele în salturi sprintene se joacă de-a stelele căzătoare. Basmul se deapănă ușor-ușor până ce frunzele pică de somn și toți, când se vor trezi, vor fi cu capul în poala iernii amintindu-și de basmul de aur al toamnei.

Autorul a realizat un *tablou* spectaculos al toamnei. Pe drept cuvânt spunea Garabet Ibrăileanu: „...trebuie să recunoaștem în Ionel Teodoreanu pe cel mai autentic și mai încântător *poet în proză* al naturii de la Hogaș, Sadoveanu și Galaction încoace”.

Toamna a fost surprinsă în toate ipostazele ei și pe pânzele marilor pictori spre încântarea sufletelor noastre. Iată câteva exemple: Ștefan Luchian – „Ultima cursă de toamnă” și „Dumitrițe”, Nicolae Grigorescu – „Toamna la Fontainebleau” și multe peisaje de toamnă, Ion Andreescu – peisaje de toamnă, Alexandru Ciucurencu – „Peisaj de toamnă”, Ștefan Popescu – „Început de toamnă” și lista poate continua...

Toamna a fermecat și va fermeca mereu prin multitudinea ei de culori, prin lumină, blândețe și belșug.

Bibliografie:

Asul verde, nr.193, Buc., 2020.

G. Topîrceanu, *Balade vesele și triste*, Ed. Aramis, Buc., 2018.

Ionel Teodoreanu, *Jucării pentru Lily*, Ed. C.R., Buc., 2020.

Vasile Alecsandri, *Legende și pasteluri*, ed. Ion Creangă, Buc., 1982.

Mihai Eminescu, *Poezii*, Ed. Litera, Buc., 2010.

Mai cântă, greiere,

Mai cântă, greiere,
mai plânge-ți struna
c-această toamnă
e ca niciuna.

Mai zi de-o noapte
și-o-mbrățișare
și de dulci șoapte
spre neuitare.

Mai zi, sub lună,
despre-o iubire
și despre-o slujbă
de pomenire.

Mai cântă, greiere,
cu dulceață
de-un dor de moarte
cu dor de viață.

Petruș ANDREI

RAIUL DIN DELTĂ

Prof. **Carolina BOROȘ**

„Într-o țară așa de frumoasă, cu un trecut așa de glorios, în mijlocul unui popor atât de deștept, cum să nu fie o adevărată religie iubirea de patrie și cum să nu-ți ridici fruntea, ca falnicii strămoși de odinioară, mândru că poți spune: Sunt român!”

(Alexandru Vlahuță)

De fiecare dată, când călătoresc prin țara noastră, îmi vin în minte versurile "Pe-un picior de plai/ Pe-o gură de Rai...". Avem locuri de o frumusețe care te lasă mut, te emoționează și te fac să meditezi. Avem oameni minunați care te întâmpină cu zâmbetul pe buze și care sunt gata să-ți împărtășească din tradițiile locului.

Anul acesta am cunoscut oamenii Deltei. Zonă mirifică a țării, Delta Dunării te întâmpină cu măreția, farmecul și tainele ei de îndată ce ajungi la Tulcea. Lași pe chei frica de apă și te urci în șalupa care te așteaptă să te poarte spre o lume a nesfârșitului, a visării și a aventurii.

- Vă rog să vă așezați în așa fel încât să existe un echilibru al bărcii! tună vocea hotărâtă a tânărului proprietar de șalupă, care ne străbătu ca un fior rece.

Aventura începe!

Plutind pe valurile Dunării, melodia nemuritoare al lui Iosif Ivanovici te însoțește și te poartă în minunata lume a nuferilor, trestiiilor și viețuitoarelor. Canalul Sulina este foarte circulat, fiind braț navigabil pentru vase mari, este drept și are în jur de 71 de km. Se varsă în Dunăre, la Sulina. Din păcate, trebuie să o spunem, este prea circulat de bărci cu motoare din ce în ce mai puternice și mai zgomotoase, ceea ce provoacă faunei traume ce, sperăm, să nu fie iremediabile.

Ajunși în satul de pe malul drept al Dunării, ne cuprinde melancolia. Atâta liniște, pace și aer te înconjoară, de îți e frică să respiri, să nu risipești nimbul care te înconjoară.

Apusul este de o frumusețe pe care cu greu o poți descrie în cuvinte. Cel mai bine poate fi descris de mâna maiastră a unui pictor. Undele apei urcă și coboară sperând să îmbrățișeze soarele, ca într-un joc de copii, ramurile sălciilor participă și ele la dansul ludic, zâmbind șăgalnic. Reflexia soarelui pare un balaur ce se întinde pe luciul liniștit al apei. Rar, zgomotul unui motor întârziat străbate liniștea ancestrală.

A doua zi, o nouă aventură: spre Sulina. De astă dată, nu pe brațul principal al Dunării, ci pe vechiul canal. Tunelurile naturale făcute de sălcii par dintr-un basm și te aștepti, parcă, să-ți apară în față personaje de pe calălalt tărâm. După un cot, apare frumusețea care l-a făcut pe Eminescu să scrie versurile: *Lacul codrilor albastru/ Nuferi galbeni îl încarcă/ Tresărind în cercuri albe/ El cutremură o barcă*. O insulă de nuferi albi și galbeni, în plină floare, te orbește cu frumusețea și gingășia pe care o emană. Rămâi mut și contemplativ în fața frumuseții naturii.

Călătoria pe canalele strâmte ale Dunării este balsam pentru suflet și privire. Flora și fauna sunt de o diversitate rar întâlnită în alte zone și te încarcă pozitiv.

Sulina este un oraș frumos și liniștit, situat la vărsarea Dunării în Marea Neagră. Se poate ajunge acolo doar pe calea apei, pe Dunăre sau Marea Neagră, neavând legătură cu drumurile de pe uscat.

Când ajungi la locul unde Marea Neagră îmbrățișează Dunărea, senzația este de nedescris. Plutești pe apă

asemenea unei coji de nucă, într-o imensitate albastră, cu valurile trecând pe lângă tine, legănându-te ca într-un balansoar și privind orizontul azuriu. Închizi ochii și te lași purtat de undele tremurânde, trăind clipa, o clipă care pare o eternitate pentru că, trebuie să recunoaștem, un fior de neliniște te cuprinde văzând imensitatea aceea albastră, fremătândă, ce parcă te întreabă ce cauți acolo, într-o bărcuță mică, ce luptă curajoasă să înfrunte valurile.

Melodia Tinei Turner "The best", pusă pe drumul de întoarcere, se pare a fi fost cea mai potrivită să marcheze încheierea unei zile cu adrenalină și cu provocări unice, memorabile.

Ziua a treia, o nouă aventură: o plimbare cu barca pe lacurile Gorgova, Lacul Rotund și Cuzmințul Mare.

Plutirea pe lacuri îți dă senzația unui zbor lin, neîntrerupt de golurile de aer, odihnitor și energizant, în același timp. Nu poți să nu admiri tunelurile făcute de stufăriș, oceanul de nuferi albi și galbeni ocrotiți de frunzele lor de un verde profund, pe care sare câte o broscuță gingașă, ce te privește uimită și curioasă. În zare, colonia de pelicani privește spre barca liniștită ce se îndreaptă spre ei. Își iau zborul rând pe rând, trasând pe cer linii, cercuri și litere. Cormoranii stau nemișcați prin copaci, asemenea vânătorilor, privind tăcuți luciul apei, în căutarea hranei. Pe lacuri, descoperi Delta în frumusețea ei. Flora și fauna diversă trăiesc în armonie, făcând parte din același lanț trofic multimilenar.

Nu poți, însă, să nu remarci câteva lucruri care devin periculoase pentru această zonă: pătrunderea civilizației, a omului care vrea facilități, lux și distracție. Pescarii sunt primii care ar trebui să păstreze neîntinată această regiune. Dar lacurile sunt pline de plase în care se prind peștii și bărcile cu motoare din ce în ce mai puternice perturbă viața liniștită a faunei. Să sperăm că în câțiva ani nu vom privi cu tristețe spre Delta Dunării exclamând: *Ce-am avut și ce-am pierdut!*

După o asemenea aventură, pleci cu dorința exprimată: *Voi reveni în Raiul din Deltă!*

Autumnală

Iar mă trezire
greierii din somn
Dar cu-al lor cântec
m-au făcut s-adorm.

Prin glasul lor
în noapte tremurând
Dau semn că toamna
vine mai curând.

În pasul vremii
curge stins și rar
Și visele,
cum au venit, dispar.

Înnegurări
cu sârg îmi dau ocol
Iar eu rămân
din zi în zi mai gol.

Un gând hain
m-atrage-n loc pustiu
Iar altu-mi bate
cuie în sicriu.

Așa ne trece
clipa de mister
Ca ploaia
Caldă-ntre pământ și cer.

Petruș ANDREI

Nervi de toamnă

E toamnă, e foșnet, e somn...

Copacii, pe stradă, oftează;

E tuse, e plânset, e gol...

Și-i frig, și burează.

Amanții, mai bolnavi, mai triști,

Pe drumuri fac gesturi ciudate -

Iar frunze, de veșnicul somn,

Cad grele, udate.

Eu stau, și mă duc, și mă-ntorc,

Și-amanții profund mă-ntristează -

Îmi vine să râd fără sens,

Și-i frig, și burează.

George Bacovia

Petruș ANDREI

Autumnale

Bacoviană (1)

„Toamnă – frunză-ngălbenită”,
Tremurăm și rebegim,
Arborii au hepatită
Și cu toții țin regim.

Streșinii îi curge nasul
Ca dintr-un calorifer
Iară cioara-și drege glasul
Sub posomorâtul cer.

Soarele pe-o mare moartă
E opacizat și vechi
Vadul cu-ncălțarea spartă
Scoate apă prin urechi.

Pomii în procesiune
S-au gătit de parastas
Popu-ngân-o rugăciune
Chiar lângă iconostas.

Frigul își întinde gheara
Ne-mblânzit și nemilos
Teiul cu un chip ca ceara
Toată frunza și-o dă jos.

Luna trece îmbrobodită
Pe supt nourii apoși
După o conjunctivită
A rămas cu ochii roși.

Iară norii scoși din smoală
Lenea-și poartă-mpinși de vânt
Aducând un fel de boală
Cum în cer și pe pământ.

Și cum părăsesc odaia
Să mă duc până în târg
Ca la semn, pornește ploaia
Și, din start, plouă cu sâng.

Plouă mai să ne înece,
Plouă cum n-am mai văzut,
Așa ploaie-atât de rece
De trei veacuri n-a căzut.

Vin puhoaiile cu droaia,
Din văzduh pâraie curg
Și mă rog ca să stea ploaia
La iubita mea s-ajung.

Plouă ca să-mi facă-n ciudă,
M-aș ascunde-ntr-un sicriu
Ca-n Bacovia mă udă
Și ca-n Topârceanu scriu.

Galbenă, mama natură –
Un eden având edem –
Parcă-ar fi luat cianură
Ispășind un crunt blestem.

„Toamnă – lungă agonie”,
Trist și solitar tablou,
O funebră melodie
Pe-o ruină de cavou.

Trăiesc bacovian...

Trăiesc bacovian simțind pustiul
Și în singurătate îmi duc traiul,
Tristețea mă-nsoțește precum scaiul
Dar nu m-atrag absintul și rachiul.

În târg se-mbină iadul și cu raiul
Dar tot mai rar încălec bidiviul
Că mă pătrunde, pân' la os, târziul
Și, de la supărări, mă doare maiul.

Mai bine nu mai ies nici azi din casă,
S-aștept să vină îngerul la masă,
Să ne-ntâlnim cu temerile mele.

De am noroc să iasă-n largu-i luna,
Îmi sorb, cu eleganță, mătrăguna
Și stau cu ochii ațintiți la stele.

Rondel bacovian

Ce țară tristă plină de umor
În care cei bogați o duc prea bine
Și nu aud blesteme, nici suspine,
Nici nu întind vreo mână de-ajutor.

Pe-aici vezi câte-o coadă de topor
Că face numai ceea ce-i convine
Ce țară tristă plină de umor
În care cei bogați o duc prea bine.

Dar ceea ce este revoltător
E-atunci când vezi pe câte-un fitecine
Ce-apare des pe la televizor
Și vrea o lume-ntreagă să domine.
Ce țară tristă plină de umor!

Bacoviană (2)

Verde stins, verde stins...
Pe al frunzelor covor
Nici o lacrimă de dor,
Mugur, suflete învins.

Luminează cu-al tău chip,
Lună, lună,
Luntrea prinsă de furtună
Și-azvârlită pe nisip.

Un caval sună cu jale
Sus, la stână,
Lacrimi susură-n fântână,
Zi cu noapte
Se îngână
În a patimilor vale.

Verde stins, verde stins...
Nici o lacrimă de dor,
Mugur, suflete învins,
Pe al frunzelor covor.

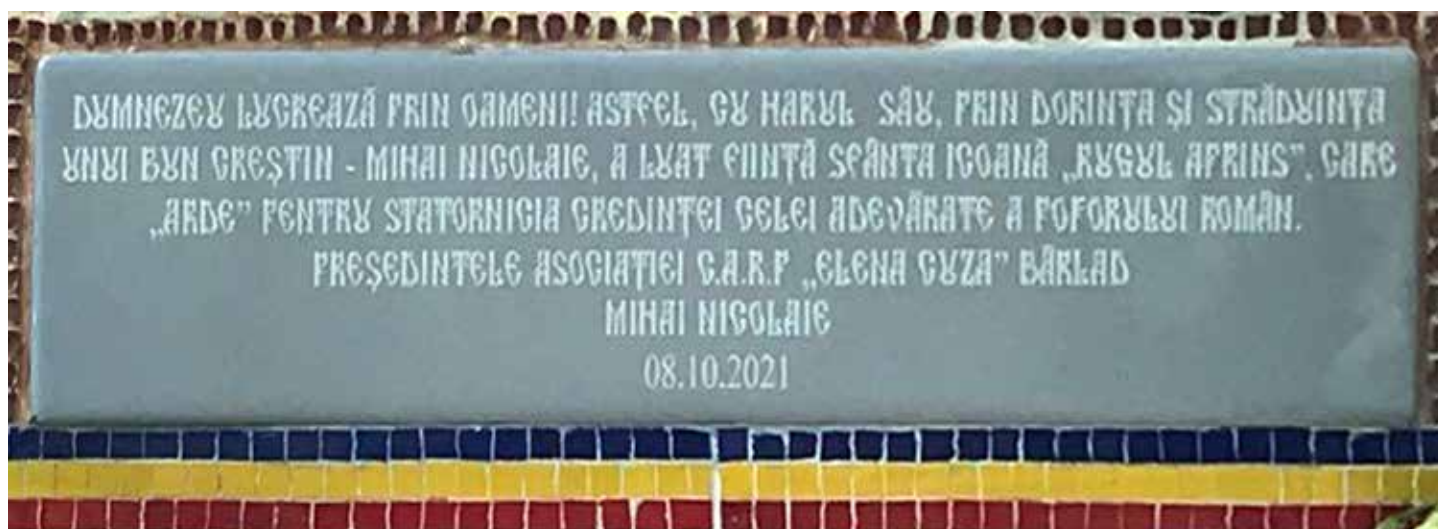

Icoana Maica Domnului – Rugul Aprins, de la Asociația C.A.R. Pensionari „Elena Cuza” Bârlad

Preot Răzvan-Andrei ACOSTIOAEI

Neîndoielnic, suntem în plină eră a videocrației, când cuvântul este detronat de imagine. Iar imaginile propuse de multe ori de această lume sunt fugitive, trecătoare, fără duh, care sărăcesc conținutul comunicării și al comuniunii dintre oameni. Poate mai mult ca oricând avem nevoie de reșezarea cu sens a icoanei în mijlocul lumii în care trăim. Pentru că icoana trimite spre o persoană sfântă veșnic vie, și doar prin prisma ei, actuala civilizație a vizualului se poate elibera de materialism, narcisism și autosuficiență. Prin icoane nu se reflectă doar o esență infinită, ci și o persoană dumnezeiască, care implică o comuniune cu altele, prin fețe omenești care au un caracter personal. Este o eternitate și o infinitate care ne vorbește și cu care vorbim, cu care suntem în dialog și care își varsă eternitatea lor ajutătoare, călăuzitoare, iubitoare și sfînșitoare în noi. În societatea contemporană, în care Dumnezeu este din ce în ce mai absent și în care totul este apreciat după utilitatea practică, aspectul „neobișnuit” al icoanei deranjează prin capacitatea de a face apel la nivelurile profunde ale ființei umane. Icoana reintroduce prezența dumnezeiască în viața de zi cu zi. Aceasta poate surprinde „pe furiș” privitorii anesteziați sau nepăsători, care, prin intermediul ei, se simt mai aproape de o dimensiune nebănuită a existenței lor. Ochii pătrunzători ai feței sfinte străpung adâncurile omului modern și acolo, acest chip poate face simțită pacea.

Icoanele sunt oglinzi în care se reflectă veșnicia, porți sau ferestre deschise spre acel cer și pământ nou de care vorbește Sfânta Scriptură (Apocalipsa 21, 1). Chipul din icoană își trimite privirea spre cea a privitorului – rugător, o întâmpină și stabilește

de îndată o comuniune. Imobilitatea trupurilor din icoane, fără a fi vreodată statică, concentrează întregul dinamism în privirea ce descoperă spiritul. Această imobilitate exterioară este foarte specifică, căci ea creează puternica impresie că totul se concentrează și se trăiește înăuntru. Prin intermediul icoanelor, oamenii contemplă Împărăția lui Dumnezeu și intră într-un dialog direct cu divinitatea, căci așa cum afirma Părintele Dumitru Stăniloae, „icoana reprezintă o veritabilă fereastră prin care omul și Dumnezeu se pot privi față în față”.

Îndrăznesc să spun că icoana este o părticică de Rai sau Raiul însuși. Icoana este bucurie. O bucurie a făcut și președintele Asociației C.A.R. Pensionari Elena Cuza Bârlad, magistrat pensionar Nicolaie Mihai, creștinilor iubitori de frumos și sfințenie. Este un dar personal, de suflet, ales înțelept și făcut din toată inima. Icoana aleasă a fi dăruită Bârladului este una deosebit de frumoasă, cu semnificații profund teologice. Este icoana Maicii Domnului „Rugul aprins”!

Icoana Maicii Domnului „Rugul aprins” are la bază relatarea biblică din Vechiul Testament, la care a fost prezent marele prooroc Moise. Dumnezeu I Se arată lui Moise pe muntele Horeb, în mijlocul unui rug care „ardea, dar nu se mistuia”. Din mijlocul acestui rug i-a vorbit Dumnezeu Însuși. Moise a fost înștiințat că îi va conduce pe evrei la izbăvirea din robia egipteană, iar Domnul i-a spus numele Său: „Eu sunt Cel ce sunt”

(leșire 3, 14). Sfinții Părinți au considerat întotdeauna imaginea rugului nears ca prefigurare a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și a pururea fecioriei sale. Într-o cântare minunată a Bisericii lucrul acesta este inspirat surprins: „Trecut-a umbra legii vechi și darul a venit. Precum rugul nu a ars fiind aprins, așa Fecioara a născut și Fecioară a rămas, în locul stâlpului de foc a răsărit Soarele Dreptății; în locul lui Moise, Hristos, mântuirea sufletelor noastre”.

Icoana este de o complexitate artistică și simbolică deosebită. Rugul este reprezentat sub formă de stea cu opt colțuri, compusă din două romburi suprapuse. Pe fiecare colț al stelei roșii sunt zugrăvite simbolurile biblice ale celor patru evangheliști : îngerul (Sfântul Evanghelist Matei), leul (Sfântul Evanghelist Marcu), taurul (Sfântul Evanghelist Luca) și vulturul (Sfântul Evanghelist Ioan), după indicațiile din Apocalipsă 4,7. Proorocul Moise este prezent în colțul din stânga sus, amintindu-ne că dialogul dintre el și Dumnezeu este prototipul rugăciunii și al spovedaniei adevărate. Prezența îngerilor arată înstrăinarea de orice gând pământesc. Aripile lor bogate sunt imaginea mișcării lor iuțe și a dorinței de a împlini voia lui Dumnezeu, dar și promptitudinea de a ajuta oamenii și a-i acoperi pe aceștia cu acoperământul lor.

Subiectul acestei icoane este, neîndoielnic, Lumina. Lumina nu cade din afară pe icoană ci iriază dinăuntru, pentru că fondul icoanei este Hristos,

Lumina lumii (prezent și ca prunc și ca Arhiereul cel Veșnic, pe brațele Maicii Domnului). Albastrul din imediata apropiere a Maicii Domnului înconjurată de îngeri (simbolizând importanța covârșitoare a acesteia în iconomia mântuirii neamului omenesc) exprimă detașarea față de lume și înălțarea sufletului eliberat spre Dumnezeu. Exprimă și năzuința sufletului spre Creator, având un caracter discret și introvertit, sugerând smerenia tăcută. Culoare roșie de pe veșmintele Maicii Domnului și din planul secund al rugului este o culoare activă și simbolizează izbucnirea exuberantă a vieții, dar și jertfa Mântuitorului Hristos.

Cele mai timpurii icoane ale Maicii Domnului „Rugul aprins” au fost pictate, se pare, la Mănăstirea „Sfânta Ecaterina” din Sinai, dat fiind faptul că altarul acestei biserici este ridicat pe rădăcina rugului străvechi, unde Moise a vorbit cu Dumnezeu. În Ortodoxia românească icoana Rugului Aprins de la Mănăstirea Antim, pictată în Rusia, a reprezentat pentru intelectualitatea care forma „Grupul de la Mănăstirea Antim” sprijin, leagăn, putere și nădejde. Părintele Andre Scrima, remarcă că pentru intelectualii de la Mănăstirea Antim, icoana Rugului Aprins este „litera”, „scriptura”, vector al epifaniei originare, oferind posibilitatea deschiderii unor căi nebănuite pentru interogațiile cardinale

ale spiritului. Icoanei Rugului Aprins i-a fost dedicat și un Imn – Acatist, capodoperă a poeziei religioase românești, alcătuit de ieroschimonahul martir Daniil Sandu Tudor. Imnul – Acatist al Maicii Domnului a fost corectat și stilizat la Sfânta Mănăstire Rarău, în fața icoanei Maicii Domnului, pe când poetul era stareț și primise marea schimă monahală.

Așadar, această icoană, nu foarte răspândită și cunoscută este inspirat aleasă. Ea va „arde” pentru statornicia credinței cele adevărate a poporului român, și ne va aminti (gândindu-ne la românismul, erudiția, cultura și universalitatea filocalică a intelectualilor de la Mănăstirea Antim, coagulați în jurul icoanei Rugul Aprins) că acest popor, nevoit să urce de atâtea ori Golgota, are datoria să stea drept și demn în fața istoriei, și, în genunchi, în rugăciune, doar în fața lui Dumnezeu, a Maicii Domnului și a sfinților.

Acțiunea ctitoricească personală deosebită a președintelui Asociației C.A.R. Pensionari „Elena Cuza” Bârlad Nicolae Mihai este un îndemn pentru fiecare dintre noi să ne „înmiresmăm” casele și locurile cu icoane sfinte, să ne amintim de înaintașii noștri, să simțim și să trăim românește. Dumnezeu să îl răsplătească pentru colțul plin de frumusețe și sfințenie dăruit creștinilor și Bârladului !

25 octombrie – Ziua Armatei Române

Gl.bg.(r) **Neculai ROTARU**

Pentru un stat, armata reprezintă totalitatea forțelor militare ale acestuia (oaste, oștire) regăsită în marimea și valoarea unităților militare și a serviciilor lor. În epoca medievală, Țările Române aveau oastea permanentă a domnului (oastea cea mică, uneori fiind plătită) și oastea cea mare (formată din cetele boierești). În a doua jumătate a secolului al XIX-lea se pun bazele armatei române moderne prin înființarea, la data de 12/24 noiembrie 1859, prin Înaltul Ordin de Zi, nr. 83, al Domnului Alexandru-Ioan Cuza, a Statului Major General al Armatei Române, astfel că anul acesta vom sărbători 162 ani de la acest important eveniment.

Anul 2021 prilejuiește ca sărbătorirea Zilei Armatei României să se producă în contextul aniversării celor 103 ani de la Marea Unire din 1 Decembrie 1918 și respectiv, 104 de ani de la campania militară a armatei României, din vara anului 1917. Această remarcabilă și meritorie campanie desfășurată în triumful jertfei și eroismului la Mărăști, Mărășești și Oituz, se impune a fi permanent evocată și cinstită de fiecare român și mai ales de instituțiile statului nostru.

Marile victorii pe care armata română le-a reputat împotriva unei armate mai bine echipate și mai bine dotate s-au datorat, în principal următorilor trei factori:

1) Măsurile adoptate de Majestatea sa Regele Ferdinand I și guvernul I. I. C. Brătianu cu privire la perfecționarea conducerii armatei române, cum a fost aceea a numirii generalului Constantin Prezan în funcția de șef al Marelui Cartier General, în decembrie 1916. Personalitatea, experiența în conducerea structurilor armatei române, profesionalismul și dragostea de neam și țară a generalului și viitorului mareșal Constantin Prezan au constituit un mare câștig pentru conducerea armatei României. Generalul Constantin Prezan a fost un bun organizator astfel că, în vara anului 1917, armata română avea să dovedească aliaților și adversarilor că reprezintă o forță vrednică de respect.

2) Spiritul de jertfă pentru apărarea patriei, în fața oricărui dușman, dragostea de neam și țară a ostașului român, sentimente de mare valoare ale ostașului român care veneau din tradițiile de arme ale poporului român, au fost unul din principalii piloni ai forței de lovire a armatei române

3) Efortul poporului român de a sprijini logistic armata activă, aflată pe teatrul de război purtat pentru eliberarea patriei.

Cu eforturile poporului român și cu ajutorul misiunii militare franceze, condusă de generalul Mathias Henry Berthelot, Armata română, refăcută în iarna anului 1916/1917, a desfășurat victorioasele bătălii de la Mărăști (9/22 iulie – 19 iulie/ 1 august 1917), Mărășești (24 iulie/ 6 august – 6/19 august 1917) și Oituz (26 iulie/ 8 august – 9/22 august 1917).

Bătălia de la Mărăști a fost una din principalele bătălii

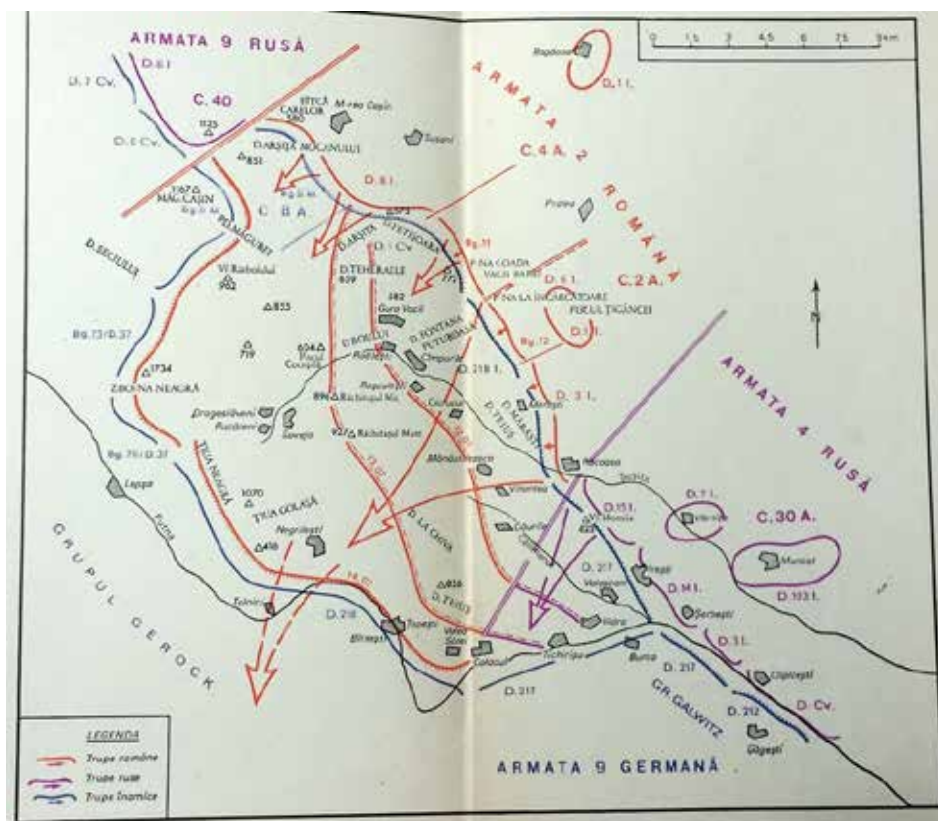
desfășurate pe teritoriul României în timpul Primului Război Mondial și este bătălia în care armata română modernă a obținut prima sa victorie adevărată. Aceasta s-a desfășurat între 11/24 iulie 1917 și 19 iulie/1 august 1917 și a constatat într-o operațiune ofensivă a armatei române și armatei ruse cu scopul de a încercui și distruge Armata a 9-a Germană. Operațiunea a fost planificată să se desfășoare în paralel cu operațiunea ofensivă de la Nămolosa (ulterior s-a renunțat la această operațiune).

La începutul lunii iulie, pe baza planului de campanie elaborat în mai 1917 de către Înaltul Comandament s-au definitivat următoarele instrucțiuni: armata 1 urma să execute lovitura principală în zona Nămolosa, apoi, pe terenul pregătit de aceasta, armata a 2-a, condusă de generalul Alexandru Averescu trebuia să execute o lovitură secundară pe direcția Mărăști. Obiectivul operațiunii era luarea sub control a pozițiilor inamice din sectorul Poiana Încărcătoarea – Răcoasa. Pe ansamblu raportul de forțe era destul de echilibrat, însă pe direcția loviturilor date de Armata a 2-a, Înaltul Comandament român a masat forțe suplimentare generând astfel un raport de forțe mai avantajos. **Armata a 2-a română** avea în structura sa următoarele unități: Eșalonul I: Corpul 4 armată, compus din Divizia 8 infanterie și Bg.11 infanterie, comandat de gen. Gh. Văleanu, Corpul 2 armată, compus din Divizia 6 infanterie, mai puțin Briga 11 infanterie și Divizia 3 infanterie, comandat de gen. Arthur Vătoianu, în rezervă Regimentul 10 vânători și Batalionul 3 infanterie din Regimentul 24 infanterie; Eșalonul doi: Divizia 1 infanterie mai puțin Regimentul 18, două divizioane de artilerie de munte, un divizion de artilerie grea și șapte baterii de tunuri lungi și obuziere.

În momentul declanșării operațiunii situația frontului în zona Mărăști-Nămolosa era următoarea: Armata a 2-a română era poziționată între dealul Arșița Mocanului și satul Răcoasa având în flancul drept Armata a 9-a rusă și pe flancul drept Armata a 7-a rusă. Fiecărei din cele 3 divizii din eșalonul frontal al Armatei a 2-a îi revenau circa 12 km de linie de front. În fața românilor se sprijinea flancul drept al armatei 1-a austro-ungare, mai precis elemente ale grupului Gerok cu forțele principale dispuse între dealul (vârful) Momăia și dealul Arșița Mocanului. Distribuția liniei de front era tot 12 km/divizie.

Ordinul de luptă dispunea că ofensiva principală se va desfășura în trei faze:

Faza 1) – Străpungerea apărării inamice între Poiana Încărcătoarea și localitatea Mărăști cu scopul de a cuceri dealul Teiuș. Lovitura trebuia executată de Divizia 3 infanterie și forțele din dreapta Diviziei 6 infanterie și trebuia să fixeze aliniamentul Poiana Încărcătoarea – Câmpurile – Vizantea

Mănăstirească – Găurile, iar în caz de necesitate să se introducă și forțe din eșalonul doi.

Faza 2) – Intrarea în luptă a Corpului 4 armată care să declanșeze ofensiva pe flancul stâng pe direcția poiana Coda Văii Babei. La sud înaintarea trebuia să se desfășoare în cooperare cu flancul drept al Armatei a 4-a ruse și cu sprijinul Armatei a 2-a române cu scopul de a ajunge pe aliniamentul poiana Coda Văii Babei – Rotilești – dealul Teiușului – Valea Teiușului.

Faza 3) – Atingerea aliniamentului vf. Sboina Neagră – dealurile de la nord de Lepșa – nord de râul Putna – Valea Sării.

Premergător asaltului trupelor terestre, artileria română a avut un rol decisiv în succesul operațiunii. Astfel artileria divizionară a avut rolul de a ataca, distruge și dezorganiza lucrările genistice din prima linie de apărare și să execute breșe în rețelele de sârmă ghimpată, iar artileria corpurilor de armată a avut misiunea de a executa lovituri de contrabaterie (distrugerea pieselor de artilerie inamice). Pregătirea de artilerie a durat din 22 iulie ora 12.00 până a doua zi la orele 20.00. Eficiența acestei pregătiri a fost bine apreciată de ofițerii români, fiind continuu verificată de trupele din prima linie, astfel încât Comandamentul armatei a 2-a a decis prin ordinul nr. 1908 declanșarea asaltului terestru în ziua de 24 iulie ora 04.00.

Ofensiva de la Mărăști a început în dimineața zilei de 11/24 iulie 1917 la ora 03:50. Ostașii români, cu baioneta la armă, au luat cu asalt pozițiile inamice, au trecut prin breșele create de artilerie și s-au angajat în lupte corp la corp. În scurt timp, divizia a 3-a infanterie, prima care a pornit la atac, a rupt apărarea inamică (elemente ale diviziei 218 infanterie germană) între cota 536 și localitatea Mărăști. O sarcină deosebit de dificilă i-a revenit regimentului 22 infanterie care a avut sarcina să nimicească apărarea inamica din localitatea Mărăști. După lupte grele, locotenent-colonelul A. Gheorhoiu, comandantul regimentului a reușit cu oamenii săi să ajungă pe

înălțimea ce domina localitatea Mărăști. Acest lucru a fost posibil deoarece 2 companii s-au desprins din corpul regimentului cu sarcina de a fixa inamicul în localitate creând astfel premisele ca forțele germane să fie încercuite. Sesizând situația, inamicul a părăsit în grabă pozițiile deținute în sat. Succesul acțiunii regimentului 22 infanterie a favorizat ocuparea dealului Mănăstioara de către regimentul 30 infanterie, în al cărui sector datorită luptelor grele se progresa mai lent. Ajungând pe acest aliniment, divizia 3 infanterie și-a îndeplinit obiectivul fixat pentru prima zi a ofensivei. Concomitent cu acțiunile diviziei 3 infanterie, brigada 12 din divizia 6 infanterie a cucerit o parte din pozițiile inamice de pe dealul Puturoasa. Pentru a umple golul dintre divizia 3 și brigada 12, Înalțul Comandament a introdus în luptă regimentul 17 infanterie din divizia 1 din rezerva Armatei a 2-a. Corpul 8 armată rus a atins în mare măsură obiectivele zilei, reușind să cucerească

vârful Momăia (625 m). Rezultatele primei zile de ofensivă au fost următoarele: o pătrundere de aproximativ 3 km în dispozitivul inamic și o spărtură a frontului pe o lungime de 10 km, 2000 de prizonieri, importante capturi de armament și muniție. Despre prima zi de ofensivă arhiducele Iosif nota următoarele: „La 11 iulie, după cea mai vie pregătire de artilerie (...), inamicul cu o superioritate de forțe de infanterie pleacă la atac pe întregul front al diviziei 218. (...) În luptă disperată, linia noastră subțiată este respinsă. Pe un teren foarte greu și sub presiunea celui mai tare foc de artilerie inamic, contraatacurile noastre au avut prea puține rezultate. (...) Artileria noastră a fost decimată, iar infanteria a suferit foarte mari pierderi!”.

Ofensiva viguroasă a armatelor române și ruse i-a alarmat pe generalii germani, aceștia cerând întăriri pentru a fortifica liniile de apărare pe care le crezuseră până atunci de necucerit. Urmărind exploatarea succesului obținut, armata română a ordonat regrouparea trupelor în noaptea 11/24 iulie. În dimineața zilei de 12/25 iulie, diviziile 3 și 1 infanterie au atins aliniamentul Dealul Mare – Vizantea – Livezi iar divizia 8 și brigada 11 infanterie, componente ale Corpului 4 armată au cucerit și ocupat dealul Mărioarei. Concomitent, profitând de replierea parțială a diviziilor 217 și 218 germane, Corpul 8 armată rus a atins aliniamentul Livezi-Vidra, consolidând astfel flancul stâng al armatei a 2-a române. Înaintarea medie în această zi a fost de 2 km.

Deoarece, datorită situației grea în care se găsea armata rusă în Galiția, Comandamentul Suprem rus a decis unilateral retragerea Corpului 40 armată rus de pe frontul românesc și transferarea acestuia pe frontul din Bucovina. Astfel, Armata a 2-a română și-a extins frontul și pe aliniamentul ocupat de corpul 40 armată rus. În această situație, Marele Cartier General român a decis oprirea ofensivei la Mărăști și anularea ofensivei prognozate a se desfășura pe frontul de la Nămolosa. La solicitarea gen. Alexandru Averescu, Marele Cartier General român a dispus totuși continuarea ofensivei Armatei a 2-a române astfel încât forțele germane să evacueze

valea Putnei și să se concentreze în raionul Soveja-Rucăreni.

Ziua a 3-a a ofensivei a debutat cu lupte deosebit de violente astfel regimentele 17 și 18 infanterie și regimentul 1 vânători au atacat pe direcția Vizantea – Dealul Lozea, regimentele 17 și 18 infanterie au ajuns până la periferia Sovejei iar brigada 12 infanterie a reușit ca până seara să elibereze valea Șușiței și Răchitașul Mic. Până seara și Soveja a fost eliberată și a fost ocupată și culmea Răchitașul Mare (954 m). Divizia 8 infanterie din componența Corpului 4 armată a atins aliniamentul Culmea Țepeii – vf. Tiharale iar brigada 11 infanterie a înaintat pe flancul stâng al diviziei 8 până la valea Șușiței. Rezultatele zilei s-au concretizat într-o pătrundere de 7 km în dispozitivul inamic, eliberarea localității Soveja, și ocuparea unor poziții avantajoase (culmea Răchitașul Mare, Culmea Țepeii) în vederea dezvoltării ulterioare a ofensivei. La aceasta dată divizia 218 germană pierduse 2/3 din efectiv și 40 de tunuri iar divizia 1-a cavalerie austro-ungară se găsea într-o situație critică așa cum constata și arhiducele Iosif:

„Soveja este în mâinile inamicului, singurul drum de retragere al Div[iziei] 1 cav[alerie] este tăiat; Regimentul 7 hus[ari] va putea evita capturarea dacă se retrage prin păduri seculare și munți stâncoși. (...) Situația este periclitată și cu puține șanse de salvare.”

Deși situația frontului impunea sistarea ofensivei, Marele Cartier General a decis ca frontul să fie împins pe aliniamentul prevăzut în planul inițial: Măgura Cașin – Sboina Neagră – valea Putnei – valea Sării – aliniament mai favorabil trupelor române. Mai mult decât atât, era necesară urmărirea resturilor diviziei 218 infanterie germană pentru a nu i se da posibilitatea să fixeze un nou aliniament. Această urmărire a fost executată în data de 27 iulie de către divizia 1 infanterie. Tot în această zi regimentul 1 vânători a respins un contraatac inamic la nord de râul Putna iar regimentul 18 infanterie a nimicit un detașament de legătură dușman amenințând astfel flancurile diviziei 1 cavalerie austro-ungare și diviziei 218 infanterie germană obligându-le să se retragă către localitatea Lepșa. Divizia 3 infanterie – cea care a dus greul luptelor de eliberare a localității Mărăști în prima zi și care în a doua zi a avut nenumărate angajamente de luptă corp la corp – în colaborare cu regimentele 22 infanterie și 2 vânători au hărțuit și atacat încontinuu inamicul atingând în cursul serii localitatea Valea Sării. Datorită modului energic de acțiune a diviziei 3 infanterie inamicul nu a mai avut posibilitatea să fixeze nici o localitate cu scopul de a o transforma în punct de apărare.

Concomitent cu acțiunile armatei române, diviziile 14 și 15 ruse din flancul stâng al corpului 2 armată român au atins aliniamentul stabilit: pantele de sud ale râului Putna. Luptele au mai continuat dar numai pentru fixarea unor amplasamente, mascare, îmbunătățirea unor poziții, întărirea unor puncte de observație și direcționarea focului, etc.

Bătălia de la Mărăști a reprezentat un important punct de cotitură în desfășurarea operațiunilor militare pe frontul românesc dar a și contribuit la ridicarea moralului ostașilor români. Reorganizate și temeinic instruite dar având și experiența campaniei din 1916, trupele române s-au dovedit a fi un adversar capabil de a pune probleme și chiar de a învinge redutabilele armate germane și austro-ungare. Rezultatul acestei bătălii s-a datorat atât abilităților tactice ale ofițerilor români, eficacității artileriei române și excelenței colaborării a acestora cu trupele terestre, determinării și tenacității în luptă a ostașilor români, dar și prețiosului ajutor

dat de localnici prin furnizarea de informații despre inamic și prin călăuzirea trupelor române pe poteci de munte spre flancurile și chiar în spatele trupelor inamice.

În timpul bătăliei de la Mărăști s-a realizat cel mai înalt ritm mediu zilnic de ofensivă din anul 1917 înregistrat pe teatrul de operațiuni european de partea aliată.

Iată ce scria viitorul mareșal Alexandru Averescu, comandantul Armatei a II-a, în data de 9/22 iulie, în jurnalul său, când acțiunile au debutat cu un puternic bombardament de artilerie pe toată linia frontului:

„9. VII. 1917 În fine, ziua mult așteptată începe. (...) Ne măsurăm, în condițiuni aproape egale, cu cei mai buni soldați din lume. Sunt convins că vom învinge. Timp urât, posomorât ploaie fină... Bombardamentul a început de dimineață, dar din cauza timpului nefavorabil a trebuit să fie întrerupt între orele 15-17 (...) După ora 17 cerul s-a înseninat, bombardamentul a fost reluat și s-a prelungit până la căderea nopții cu rezultate cât se poate de bune. Măine voi merge sus la observator, astă seară prefer să rămân aici la Bălca. Liniștea și încrederea se citesc și în ochii celor ce mă înconjoară.”

Bătălia de la Mărăști, arată profesorul Florin Constantiniu, „desfășurată de Armata a 2-a Română, condusă de generalul de divizie Alexandru Averescu, în cooperare cu Armata a 4-a Rusă, a luat prin surprindere pe adversar, convins că nici soldații români, nici cei ruși nu mai erau capabili de un efort ofensiv. Deși a trebuit să fie întreruptă din cauza ordinului guvernului lui Kerenski de a suspenda acțiunile ofensive ale armatei ruse pe toate fronturile și a situației create în Bucovina, unde trupele austro-ungare au ocupat Cernăuții, bătălia de la Mărăști, fără să fi avut o mare însemnătate strategică (au fost cucerți 500 km², cu 30 de sate, pătrunzând 21 km în adâncimea frontului, larg de 30 km), a însemnat o cotitură, întrucât, cum se arată în istoria oficială a războiului, pentru întâia oară, după 11 luni de la intrarea României în război, ei au văzut că inamicul atacat fuge din fața lor, că el le cedează terenul, că-i iau prizonieri, că-i capturează material (puști, mitraliere, tunuri). Victoria de la Mărăști a ridicat moralul poporului român și a armatei sale pentru desfășurarea bătăliilor de la Mărășești și Oituz”.

Bătălia de la Mărășești, evidențiată de geograful și istoricul Constantin Kirițescu, a durat 28 de zile, dintre care 15 au fost de luptă, iar 13 de acalmie relativă. În luptele de la Mărășești s-au remarcat ostașii din Armata 1-a Română,

condusă de la 24 iulie până la 1 august 1917 de către generalul de divizie Constantin Cristescu și de la 1 august de către generalul de divizie Eremia Grigorescu. Bătălia a cuprins două operații militare. Prima s-a desfășurat în perioada 24 iulie- 6 august, cuprinzând luptele din perimetrul est linia ferată Focșani-Mărășești și râul Siret, angajând Divizia a 5-a

Infanterie Buzău, din care făceau parte și unitățile militare prahovene (Brigada a 9-a Infanterie Ploiești, Regimentul 7 Infanterie Prahova, Regimentul 32 Infanterie „Mircea” Ploiești, Regimentul 3 Vânători/Infanterie Ploiești, Regimentul 19 Artilerie Ploiești, Regimentul 6 Călărași Ploiești, precum și Regimentul 8 Infanterie Buzău și Regimentul 9 Infanterie Râmnicu-Sărat), Divizia a 9-a Infanterie Constanța, Divizia a 10-a Infanterie Tulcea și Divizia a 2-a Cavalerie Iași. A doua operație militară, desfășurată în perioada 6 august – 19 august 1917, s-a desfășurat în fața localității Mărășești, la vest spre Panciu, viile Negroponte, pădurea Răzoare, Cota 100. În această zonă au participat în lupte ostașii Diviziei a 13-a Infanterie Ploiești, comandată de generalul Ion Popescu, din care făceau parte Brigada 25 Infanterie Ploiești, având în subordine Regimentul 47 Infanterie Prahova, dublura Regimentului 7 Prahova, Regimentul 72 Infanterie Mizil, dublura Regimentului 32 Infanterie „Mircea”, Brigada 26 Infanterie Buzău, având în subordine Regimentul 48 Infanterie Buzău, dublura Regimentului 8 Infanterie Buzău, Regimentul 49 Infanterie Râmnicu-Sărat, dublura Regimentului 9 Infanterie Râmnicu-Sărat, Regimentul 23 Artilerie Buzău, Divizia a 9-a Infanterie Constanța, Divizia a 10-a Infanterie Tulcea, Divizia a 14-a Infanterie Iași și Divizia a 2-a Cavalerie Iași. Alături de Armata 1-a Română au luptat și ostașii din Armata a 4-a Rusă.

Pentru noi, românii care au făurit victoria cu priceperea comandanților, cu vitejia și sângele îmbelșugat vărsat de trupe, Mărășeștii vor rămâne pagina cea mai strălucită a marelui nostru război național. După desfășurarea tragică a campaniei militare din 1916, după perioada de muncă încordată, de așteptare plină de neliniște și speranțe, Mărășeștii au venit după Mărăști, ca să facă dovada că vigorarea sufletului românesc nu se alterase. Cu victoriile repurtate de buncii noștri la Mărăști și Mărășești luam iarăși loc, cu fruntea sus, în rândul prietenilor și aliaților noștri.

Bătălia de la Oituz a reprezentat o izbândă a puterii de rezistență a soldatului român. Cele mai dramatice momente ale bătăliei au fost atacul Cireșoanei (30 iulie/12 august – 2 august/15 august 1917), care a rezolvat criza în favoarea armatei române și lupta de la Coșna (7/20 și 9/22 august 1917), în care Armata a 2-a Română a încheiat victorioasă bătălia de la Oituz. Împreună cu victoria de la Mărășești, această victorie a reușit să deoace planul strategic al inamicului privind frontul românesc.

Victoriile obținute de buncii noștri în bătăliile de la Mărăști, Mărășești și Oituz, cu mari jertfe umane, au salvat ființa poporului român și au creat condițiile întregirii statale și al eliberării naționale al provinciilor românești care, erau stăpânite pe nedrept de puteri hrăpărețe vecine.

Mărăști, Mărășești și Oituz au fost unele dintre cele mai importante bătălii din istoria poporului român. În 11 iulie 1917, armata română a început bătălia de la Mărăști în urma căreia a fost învinsă armata germană. Generalul Eremia Grigorescu, comandantul Armatei

1-a, nota în ordinul de zi: „***Aci cunosc generalul german Mackensen ce este înfrângerea. Mărășești fu mormântul iluziilor germane***”.

Cu Bucureștiul ocupat, curtea regală în exil la Iași, armata română, retrasă în Moldova, după înfrângerile din urma cu un an din Transilvania și Dobrogea, trece prin transformări radicale în 1917. Este înzestrată cu armament și tehnică de luptă modernă aduse din Franța iar trupele sunt instruite de aproximativ 1500 de ofițeri și de soldați francezi conduși de generalul Henry Berthelot.

În vara anului 1917, în România se afla una din cele mai mari concentrări de forțe din Primul Război Mondial: 9 armate, 80 de divizii de infanterie și 19 de cavalerie totalizând 974 de batalioane, 550 de escadroane, 923 de baterii de artilerie. Efectivele umane erau de 800.000 de combatanți și 1.000.000 rezerve.

Bătălia de la Mărășești a fost cea mai amplă confruntare din vara anului 1917 de pe frontul român, fiind continuarea în timp și spațiu a celei de la Mărăști. Ea s-a întins pe durata a 29 de zile, din care în 16 zile au fost desfășurate acțiuni militare semnificative.

Pierderile suferite au fost mari de fiecare din părți. Armata 1 română a pierdut 27.410 de militari (16%) din efectivul inițial de 170 000 militari: 5.125 morți (125 de ofițeri, 5.000 trupă), 9.818 dispăruți (118 ofițeri, 9.700 trupă) și 12.467 răniți (367 ofițeri, 12.100 trupă). Armata 4 rusă a pierdut 25.620 de militari : 7.083 morți (83 de ofițeri, 7.000 trupă), 8.167 dispăruți (167 ofițeri, 8.000 trupă) și 10.400 răniți (400 ofițeri, 10.100 trupă).

Puterile Centrale au evitat să dea cifre oficiale asupra pierderilor suferite, estimându-se că numai pierderile suferite de Armata 9 germană se ridică la 60-65.000 militari (morți, răniți sau dispăruți).

Pierderea bătăliei de la Mărășești a forțat Puterile Centrale să renunțe definitiv la acțiuni ofensive pe frontul român și să treacă la defensivă. Obiectivele propuse: scoaterea României din război și ajungerea în sudul Ucrainei, nu au putut fi atinse, grație în primul rând rezistenței eroice a forțelor române. La Mărășești a căzut sublocotenentul erou Ecaterina Teodoroiu.

Ecaterina Teodoroiu (nume la naștere **Cătălina Vasile Toderoiu**; n. 15

ianuarie 1894, Vădeni - astăzi cartier în componența municipiului Târgu-Jiu - Regatul României - d. 3 septembrie 1917 lângă Panciu, Regatul României) a fost o cercetașă și participantă la Primul Război Mondial, unde a murit la sfârșitul bătăliei de la Mărășești luptând în fruntea unui pluton de infanterie al Armatei Române.

Provenită dintr-o familie modestă din Oltenia, Ecaterina a plecat la București pentru a deveni învățătoare, iar acolo a contribuit la înființarea primelor organizații de cercetași din țară. După intrarea României în Primul Război Mondial, a activat ca asistentă medicală pe frontul din regiunea natală. Din dorința de a-i răzbuna pe toți cei patru frați ai ei care muriseră în lupte, Ecaterina a cerut să fie transferată la o unitate de

combatanți. A fost luată prizonieră, a evadat și a fost rănită de două ori. În spital, a fost decorată de casa regală și avansată la gradul de sublocotenent. Din această postură a participat la bătălia de la Mărășești, unde a murit comandând un pluton de infanterie.

Data de 25 octombrie 1944 semnifică eliberarea deplină a teritoriului național de sub ocupația horthysto-fascistă. Anul acesta se împlinesc și 77 de ani de la eliberarea de către armata română, în cooperare cu armata sovietică, a părții de nord-vest a Transilvaniei – ocupată în mod samavolnic de către Ungaria horthystă (sprijinită de dictatorii Hitler, Mussolini și Stalin) prin Dictatul de la Viena, din 30 august 1940 – desăvârșindu-se astfel acțiunile militare de alungare din țară a cotropitorilor fascisto-horthyști.

În ziua de 25 octombrie 1944 au fost puse la locul lor bornele de hotar pe granița de nord-vest a țării. Luptele eroice purtate de Armata Română, pentru eliberarea părții de nord-vest a Transilvaniei au fost încununate de succes la 25 octombrie 1944, când inamicul a fost împins peste frontierele naționale. Succesele Armatei Române au contribuit la configurarea liniei de est a frontului aproape într-o demarcație liniară ce lega Marea Baltică – valea Dunării și Marea Adriatică.

Declanșarea de către Germania nazistă a celui de-al Doilea Război Mondial la 1 septembrie 1939 a găsit România într-un delicat moment de opțiune strategică. Cursul evenimentelor anului 1940, prin rapturile teritoriale impuse României în vara acelui tragic an, au împins statul român într-o menhină a intereselor marilor puteri și într-o rețea de proiecții a statelor vecine interesate în dezmembrarea sa teritorială. Participarea Armatei Române la operațiunile celui de-Al Doilea Război Mondial poate fi înțeleasă în două etape – până în vara anului 1944 în sfera operațiunilor Germaniei naziste și ulterior până la încheierea războiului alături de Uniunea Sovietică. În ambele situații, participarea a îmbrăcat un caracter complex, pe de o parte fiind vorba de implicarea într-o alianță de forțe cu anumite specificități, dar mai important de păstrarea liniei de apărare teritorială a țării. Rapturile teritoriale impuse statului român, la 26-28 iunie 1940 de Uniunea Sovietică și la 30 august 1940 prin Dictatul de la Viena, au agravat criza regimului politic al regelui Carol al II-lea. La 5 septembrie 1940, regele a suspendat Constituția din 1938, a dizolvat corpurile legiuitoare și a trecut cea mai mare parte a prerogativelor regale generalului Ion Antonescu, pe care l-a numit prin decret regal președinte al Consiliului de Miniștri. În data de 6 septembrie 1940, Carol al II-lea a semnat actul de abdicare în favoarea fiului său Mihai și a părăsit țara. La 7 septembrie 1940, prin Tratatul de la Craiova, Bulgaria a încorporat județele Durostor și Caliacra. Impunerea dominației naziste asupra României a avut grave consecințe și în ce privește relațiile externe ale statului român. Implicarea în sfera politică a Germaniei naziste a fost definitivată prin aderarea la 23 noiembrie 1940, în Pactul Tripartit. Punerea în aplicare a operației Barbarossa în vara anului 1941 a însemnat includerea României în planurile de luptă ale Germaniei naziste. Acțiunile militare ale Armatei Române împotriva Uniunii Sovietice s-au desfășurat în cinci etape: campania din 1941 purtată în două faze (iunie-iulie și august-octombrie 1941), luptele din iarna anului 1941 – primăvara anului 1942, campania din anii 1942-1943 ce include participarea forțelor române în bătălia de la Stalingrad, acțiunile militare din Crimeea și luptele pentru apărarea teritoriului național, consolidarea frontului și acțiuni desfășurate până

în august 1944. Până la 26 iulie 1941, întreaga Basarabie a fost eliberată, forțele sovietice retrăgându-se la est de Nistru. După eliberarea Basarabiei și a nordului Bucovinei, a fost pusă în discuție chestiunea retragerii armatei române de pe teatrul de acțiuni militare și păstrarea ca obiectiv de luptă apărarea granițelor refăcute ale României dar conducerea armatei și statului român, ca urmare a cererii exprese a liderului hitlerist, au hotărât continuarea participării României la război. La 16 octombrie 1941, Armata a 4-a română cucerea Odessa, în cadrul unei bătălii, începute la 8 august, cu o violență deosebită datorită însemnatelor lucrări genistice și aportului consistent al artileriei grele navale și de coastă adverse. În această confruntare, Armata 4 română a înregistrat 17.729 morți, 63.345 răniți și 11.471 dispăruți. Operațiunile militare desfășurate în bătălia pentru Crimeea și ulterior la Cotul Donului, stepa Kalmukă și Caucaz, desfășurate până la 15 martie 1943, au lăsat răni adânci în efectivele Armatei Române, respectiv 149.571 militari morți, răniți, dispăruți și bolnavi. Într-o observație specifică generalul Petre Dumitrescu sublinia că factorii germani au folosit abuziv și după bunul plac forțele române: „S-au despărțit trupe de comandamentele lor organice (armată, corp de armată, divizie), s-au separat chiar batalioanele de regimente și companiile de batalioane prin intercalarea lor în unități similare germane, s-a folosit artileria grea, aviația în folosul sectoarelor germane fără a se ține cont de nevoile unităților noastre și de protestările exprimate. Intervențiile comandamentului român nu au putut influența strategia nefastă și nici sustrage forțele noastre de la efectele neîndoielnice ale dezastrelor prevăzute.” În luptele din Caucaz, desfășurate în intervalul 1 februarie – 9 octombrie 1943, trupele române au înregistrat 1.598 de morți, 7.264 răniți și 806 dispăruți. La est de Nistru, se aflau în primăvara anului 1944 un număr de 12 mari unități române. Deteriorarea situației forțelor germane pe flancul sudic al frontului și reluarea ofensivei de către fronturile 1-4 ucrainene au generat o direcție majoră în activitatea Marelui Stat Major, respectiv salvarea marilor unități din Crimeea. În acest moment, s-au văzut direct neînțelegerile dintre Marele Stat Major român și conducerea militară hitleristă. Aceasta nu era o doleanță nouă impusă doar de evoluția tactică de pe câmpul de luptă, în 26 noiembrie 1942 Marele Stat Major român ceruse aducerea în țară a marilor unități pentru refacere, inclusiv pe fondul diminuării capacității lor operative. Pierderile marilor unități române din Crimeea, în intervalul aprilie-mai 1944, s-au ridicat la 22.522 militari, reprezentând 34% din efectivul aflat în peninsula înainte de declanșarea ofensivei sovietice. S-a ajuns astfel în cea de-a cincea etapă a luptelor împotriva Uniunii Sovietice, prin apărarea teritoriului național. În primăvara anului 1944, forțele fronturilor 2 și 3 ucrainene au declanșat noi operații ofensive, printre care operația „Uman-Botoșani”, la finalul căreia cele două fronturi sovietice au pătruns pe teritoriul României. În 20 august 1944, se afla la dispoziția comandamentului național peste 945.000 de militari. „Actul de la 23 august 1944 a reprezentat un act de mare curaj”, așa cum avea să transmită postul de radio Londra despre trecerea României de partea Națiunilor Unite. Ion Antonescu a fost înlăturat de la conducerea statului român și a fost declanșată lupta împotriva Wehrmachtului nazist. Din acest moment, Marele Stat Major se afla pentru prima dată de la declanșarea conflictului în exercitarea deplină a atributelor conducerii la nivel strategic a organismului

militar național. În ciuda celor trei directive strategice emise de Wehrmacht privind situația din România, acțiunea hotărâtoare a armatei române a făcut ca în timp scurt strategia germană să înregistreze un eșec și în perioada 23-31 august 1944 să fie eliberate spațiile istorice ale Munteniei, Dobrogei, Olteniei, Banatului, Crișanei și podișului transilvan de la nord de Carpații Meridionali. Luptele eroice purtate de Armata Română, cu sprijin al forțelor sovietice, pentru eliberarea părții de nord-vest a țării au fost încununate de succes la 25 octombrie 1944, împingând inamicul peste frontierele naționale. Prețul plătit de Armata Română în intervalul 23 august 1944 – 25 octombrie 1944 a însemnat 58.330 de soldați uciși, răniți sau prizonieri. O coincidență tulburătoare a făcut ca la eliberarea orașelor Carei și Satu Mare, unde s-au derulat ultimele rezistențe ale inamicului pe teritoriul național, să participe divizii constituite din ostași aparținând tuturor provinciilor românești, ceea ce reprezintă un strălucit simbol al unității naționale: Divizia 9 Infanterie Constanța (dobrogeni), Divizia 18 Infanterie (transilvăneni), Divizia 3 Infanterie Pitești (munteni), Divizia 11 Infanterie Slatina (olteni), Divizia 21 Infanterie Galați (moldoveni) și Divizia 1 Cavalerie Timișoara (bănățeni).

Efortul depus în slujba cauzei coaliției Națiunilor Unite de înfrângere definitivă a Germaniei naziste a însemnat continuarea luptelor pentru eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și Austriei. Efectivele militare totale angajate în luptele din Ungaria au fost de 210.000 de militari, dintre care au căzut în luptele purtate în diferite zone ale acestei țări peste 43.000 de ostași români. Însemnate au fost luptele pentru eliberarea Cehoslovaciei, desfășurate timp de cinci luni și fiind folosite forțe semnificative, respectiv 17 divizii de infanterie, munte, cavalerie și artilerie antiaeriană, Corpul 1 aerian, Brigada de căi ferate, Regimentul 2 care de luptă și alte unități și formațiuni militare, cu un total de 248.430 militari. Au pătruns peste 400 de km în teritoriul inamic, au forțat 4 cursuri mari de apă (Hron, Nitra, Vah și Morava), au traversat prin lupte grele 10 masive muntoase, eliberând 1.722 de localități, între care 31 de orașe. În august 1946, la Conferința de pace de la Paris, ministrul de externe al Cehoslovaciei Jan Masaryk avea să declare: „România a acordat ajutor poporului cehoslovac în clipele cele mai grele ale luptei sale împotriva cotropitorilor fasciști. Poporul cehoslovac nu va uita că trupele române au luptat voluntar împotriva nemților pe teritoriul Cehoslovaciei, ajutând la eliberarea ei.”

Eforturile de luptă ale Armatei Române au continuat în aprilie și mai 1945 pe teritoriul Austriei, în sprijinul unităților de luptă sovietice. Regimentul 2 care de luptă s-a angajat eroic în luptele din jurul localităților Hohenrappersdorf, Schrick, Wilfersdorf, Mistelbach, Aspern, Zistersdorf, Poysdorf etc. până în apropierea Vienei. Totodată, în spațiul austriac și-au adus aportul și subunități ale Grupului operativ al Brigăzii române de căi ferate, care au participat la reconstrucția sau repararea de poduri pe diverse tronsoane de comunicații, la sporirea capacității de garare a unor stații de cale ferată etc. Înfrângerea nazismului și declararea victoriei la 9 mai 1945 a găsit Armata Română în prima linie de luptă alături de forțele Națiunilor Unite. Data de 12 mai 1945 reprezintă momentul de încheiere a efortului extraordinar depus de Armata Română pentru câștigarea războiului. În ianuarie 1945, într-un discurs susținut în Camera Comunelor, deputatul laburist I. Thomas cerea: „De vreme ce România este a patra țară cu efective pe frontul

împotriva Germaniei, ar fi cazul de a propune să i se acorde statut de cobeligeranță”. Însă, României i-au fost impuse condiții grele, politice și economice, atât prin Convenția de la Moscova din septembrie 1944 cât și prin prevederi ale Tratatului de pace semnat în 10 februarie 1947. Prețul plătit de România în decursul războiului a fost de 1.100.000 militari și civili, dintre care 315.000 uciși în timpul luptelor sau în lagărele de concentrare naziste, 340.000 răniți, 370.000 dispăruți și 100.000 deportați, precum și mari pierderi materiale, greu de cuantificat.

În semn de recunoștință față de bărbații și femeile în uniformă militară care și-au consacrat eforturile pentru apărarea hotarelor țării și a libertății poporului român, prin Decretul nr. 381, din 1 octombrie 1959, guvernul României a stabilit data de 25 octombrie ca zi de sărbătoare pentru Armata României și pentru poporul român.

În cele 260 de zile de luptă, efectivele militare angajate de România s-au ridicat la peste 540.000 de combatanți. Armata Română a străbătut în marșul ei peste 1700 km (de la Marea Neagră până la Brno), a traversat 17 masive muntoase și a forțat 12 cursuri mari de apă, eliberând 3831 de localități, dintre care 53 de orașe. Ostașii români au provocat inamicului pierderi de 117.798 prizonieri și 18.731 de morți, găsiți pe teren. Armata Română a pierdut 170.000 de ostași (morți, răniți și dispăruți pe front).

Faptele de arme ale ostașilor români au fost citate de Comandamentul Militar Român și Comandamentul Suprem Sovietic prin 7 ordine și 21 de comunicate de război. Peste 300.000 de soldați, gradați, subofițeri și ofițeri români au fost decorați cu ordine și medalii de război românești, sovietice, ungurești, cehoslovace și austriece.

Așa cum apreciau corespondenții ziarului „Sunday Times”, din 7 ianuarie 1945, și ai postului de radio Londra, într-una din emisiunile sale din ianuarie 1945, România se situa „în al patrulea rând în ceea ce privește numărul de soldați cu care participă la bătălia pentru distrugerea nazismului”, iar cunoscutul post de radio Paris aprecia, în ziua de 13 ianuarie 1945, că România „a adus prin contribuția ei o scurtare a războiului cu cel puțin șase luni de zile și a salvat viața a mii de soldați români și aliați”. La încheierea războiului antihitlerist armata română s-a întors de pe front cu steagurile de luptă acoperite de glorie, făcându-și pe deplin datoria față de țară și de poporul român.

În aceste momente premergătoare zilei de 25 octombrie, administrațiile centrale și locale, Asociația Națională a Veteranilor de Război, din M.Ap.N. și M.A.I., Oficiul Național „Cultul Eroilor”, Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria” și cadrele militare active, în rezervă sau retragere din M.Ap.N., M.A.I. și S.R.I., precum și cadrele didactice din școli, muzeografii din muzeele de istorie, personalul din Centrele Culturale desfășoară numeroase activități educative în cimitirele și la monumentele eroilor, omagiind memoria bunicilor și părinților noștri, care au luptat cu înalt spirit de sacrificiu pentru eliberarea pământului țării, în Primul Război Mondial și al Doilea Război Mondial.

În ziua de 25 octombrie în țară se vor desfășura evocări istorice, ceremonii militare și religioase, se vor depune jerbe și coroane de flori și se vor aprinde lumânări și candelile la monumentele eroilor români căzuți în luptele din Primul și al Doilea Război Mondial, precum și în Ungaria, Cehia, Slovacia, și Polonia, ale căror teritorii au fost eliberate și prin jertfele ostașilor români în anii 1918-1919 și în 1944-1945.

Camarazi uniți pentru visul libertății (Amintirile unui veteran)

Ioan IDRICEANU

În al doilea război mondial soldații români au luptat pe front vitejește alături de armata germană pentru redobândirea Basarabiei, la cotul Donului, unde i-a înconjurat armata rusă. Au scăpat doar cei pe care Dumnezeu i-a ajutat să scape. Acolo au fost pierderi grele, zeci de mii de soldați au fost luați prizonieri, puțini au reușit să scape. Când a venit ziua de 23 august 1944, au primit ordin să lupte de partea armatei ruse dar aceasta nu a mai ținut cont că erau aliați și pe mulți dintre ei i-a luat prizonieri, au fost încolonați în convoi în marș forțat și îndreptați către Nistru, după care au fost urcați în trenuri și duși la munci silnice în Siberia. Acesta era destinul crunt al prizonierilor de război din acea perioadă în care ei au luptat făcându-și datoria de soldați, respectând ordinele comandanților, numai că războiul la care au luat parte a luat o altă turnură și au suportat consecințele răzbnării armatei roșii care luase contraofensiva și împingea trupele inamice înapoi peste Nistru și Prut. Bieții soldați care erau sub arme de la încorporarea în armată, apoi după terminarea stagiului militar concentrați pentru front, aveau câte 6 ani de serviciu militar, erau veterani deja, istoviți de lupte, de condițiile vitrege de pe front și acum în loc de răsplată îi aștepta calvarul prizonieratului și al muncilor silnice în condiții destul de grele în cumplita și îndepărtata Siberie.

Gândindu-se la această situație grea în care se aflau, le încolțise în minte ideea să evadeze din acel convoi de prizonieri care se îndrepta către Nistru, știind că acolo în Siberia au slabe speranțe de supraviețuire și visul de întoarcere acasă era practic spulberat, șansele fiind foarte mici.

În continuare voi relata amintirile ce mi-au rămas vii în memorie, povestite de cel ce a luptat pentru țară și a trăit coșmarul frontului și apoi a prizonieratului pe numele său Ioan, care și-a găsit un camarad cu aceleași gânduri pe nume Mihalache și care împreună au trecut prin anumite întâmplări.

În ultimii ani din viață, Ioan povestește fiului său ceea ce a trăit, cum a luptat pe front și cum a evadat din convoi alături de camaradul cu care se împrietenise și care avea același gând cu el și anume să evadeze. Mihalache mai încercase acest lucru și cu alți camarazi, dar fusese prins și adus în același convoi în care se afla și Ioan care căuta un partener de evadare, dar multora le era frică deoarece riscau să fie împușcați pe loc fiindcă rușii începuseră să fie mai duri cu prizonierii.

„ - Dragul tatei, ceea ce am trăit și am pățit pe front e greu de înțeles pentru cei ce nu au fost acolo, dar poate

veți aprecia ceea ce am făcut noi veteranii, pentru voi și generațiile următoare. Așa a vrut bunul Dumnezeu să scap cu viață din război și din prizonierat, fără să fiu vătămat sau rănit, dar aveam mantaua ciuruită de gloanțe și schije. Nu țin minte să fi luat linia de ochire în vreun soldat inamic, trăgeam mai sus, mi-era milă să ucid. Mulțumesc bunului Dumnezeu și Măicuței Domnului pentru asta.

Era pe la sfârșitul verii și am fost luat prizonier, mă aflam în Basarabia, pe la mijlocul convoiului. Am făcut parte din Regimentul 8 grăniceri și participasem pe front cu grupul 5 cavalerie moto, la cotul Donului, eram de 6 ani plecat de acasă și ne-a încolonat ca să ne ducă peste Nistru și apoi să ne urce în trenuri cu destinația Siberia.

Atunci mi-am zis în sinea mea că dacă ne duc acolo nu mai vedem casa niciodată. Mă gândesc și acum cu drag la bietul Mihalache, ce-o fi făcând el acum, dacă o mai fi trăind, căci el era mai mare cu câțiva ani decât mine și era din partea Bârladului. Cu el am evadat din acel convoi fiindcă am încercat în stânga și în dreapta de la mijlocul convoiului unde mă aflam, să-mi găsesc camarad de evadare și nu-mi găseam căci soldaților le era teamă. Atunci mă tot dădeam înapoi către sfârșitul convoiului și tot întrebam camarazii dacă sunt dispuși să riște să evadăm. Astfel, am dat peste un camarad înalt, subțirel și foarte curajos care avea aceleași gânduri ca ale mele, care se numea Mihalache și spunea că este dintr-un sat de pe lângă Bârlad. Am intrat în vorbă cu el aflând ca e din aceeași regiune cu mine și îl întreb:

- Camarade, nu vrei să evadăm împreună? Dacă vom trece Nistrul e mai greu să evadăm, nu știm bine limba și localnicii ne vor da pe mâna rușilor dacă încercăm să ne adăpostim în curțile lor și dacă ne vor prinde, ne vor duce în Siberia și acolo ne vor putrezi oasele. Nu aveam de ales decât să evadăm cât mai repede, înainte de trecerea Nistrului.

Atunci Mihalache, fără să clipească, a fost de acord, zicând că mai încercase să evadeze dar eșuase, fiind prins și adus înapoi în acel convoi, dar are curaj să evadeze din nou. Am vorbit noi mai multe și, printre altele, el mi-a spus că e cu câțiva ani mai mare ca mine, este căsătorit și are o fetiță de un an care se numește Tincuța și îi este foarte dor de ea. Atunci împreună am stabilit să ne lăsăm la urma convoiului și să găsim un loc și un moment prielnic pentru evadare. Am hotărât să rămânem printre ultimii și la primul popas care va fi într-un loc prielnic, să fugim din convoi.

Încă nu trecusem Nistrul și s-a ivit ocazia potrivită, la un popas, să fim foarte aproape de o pantă care cobora

spre un lan de porumb. Noi am zis că acum e momentul cel mai bun și ne-am sfătuit să tragem de timp, să ne îngrijim rănilor de la picioare, așa că ne-am descălțat și ne-am dat jos bandajele înfășurate în jurul picioarelor și am stat așa să ne odihnim, până când a fluierat unul din gradații ruși care ne însoțea și a ordonat ridicarea și încolonarea în convoi. Atunci noi nu ne-am ridicat imediat, ci am fluturat bandajele, semn că mai avem nevoie de timp să ne legăm ranile și ne vom ridica imediat cum terminăm ca să ne încălțăm cu bocancii. Am făcut acest lucru în mare grabă, dar nu ne-am ridicat ci ne-am rostogolit pe panta care ducea către lanul de porumb, iar când am ajuns la capătul lui, ne-am ridicat și am fugit prin lan. Am auzit atunci santinelele strigând, deoarece nu ne-au mai văzut venind în convoi și au fugit către noi. Când au ajuns la marginea pantei, au tras în lanul de porumb câteva focuri de armă dar noi am stat nemișcați și nu ne-au atins gloanțele. Nu au venit după noi, ci doar au tras câteva focuri de armă și când au văzut că nu se mișcă nimic, au crezut că ne-au nimerit și au plecat spre convoi în grabă, vorbind între ei. Noi am mai stat pitiți pe burtă până când nu s-au mai auzit voci și când s-a îndepărtat convoiul, ne-am ridicat și am mers prin porumb, apoi am mers pe un câmp până în primul sat întâlnit în drumul nostru. Aici am găsit oameni binevoitori să ne ajute fiindcă erau de același neam cu noi și ne-au găzduit într-un șopron fiindcă le era teamă, dar noi am fost mulțumiți fiindcă ne-au dat haine civile și ne-am dezbrăcat de cele militare ca să nu dăm de bănuț, ne-au dat hrană și apă fiindcă eram flămânzi și însetați. Am cerut la plecare câte o unealtă agricolă ca să avem motiv să spunem autorităților sau rușilor cu care ne vom întâlni că venim de la muncă deoarece ei nu trebuiau să știe că eram soldați pentru că riscam să fim împușcați sau luați prizonieri. Mergeam mai mult noaptea iar ziua ne adăposteam să nu ne vadă cineva și să observe că nu suntem de prin partea locului. Deoarece nu aveam nici acte asupra noastră, ca să nu dăm de bănuț, dormeam pe rând, unul dintre noi stătea de veghe, în caz de pericol să putem fugi cât mai repede. Când se înnopta afară, mergeam înainte către Prut și ne orientam să trecem prin partea de est către satele noastre. După ce am trecut Prutul, am ales să mergem paralel pe drumul care duce către Crasna, deoarece pe drumul paralel cu valea Prutului era riscant, fiind granița aproape, erau santinele și grupuri de soldați peste tot. Așa am mers până am ajuns în dreptul primului sat dintre Huși și Crasna, către satul meu natal Crăsnășeni. Acolo mi-am luat rămas bun de la Mihalache camaradul de încredere, cu un suflet mare și nobil alături de care am trecut cu bine prin toate greutățile întâmpinate din momentul când am decis să evadăm din convoiul care ne ducea spre Siberia și până aproape de casă.

Amândoi aveam bărbile până la piept fiindcă nu ne bărbieriserăm de mult timp, ne-am îmbrățișat și ne-am despărțit. Eu am mers spre satul meu natal peste un câmp, pe un drum sigur pe care îl cunoșteam bine, iar el a mers înainte pe drumul Crasnei, apoi spre Bârlad, înspre satul său natal. După ceva timp am ajuns în sat și am intrat prin partea din deal dinspre cimitir a curții casei, unde aveam

o pădurice de salcâmi plantată în pantă fiindcă așa era terenul. La baza acelei păduri era un loc drept unde era casa noastră și curtea care era destul de mare. Eram bucuroși că pășesc în curtea casei unde aveam părinții și frații mai mici. Jos la poalele păduricii se auzeau câteva zgomote nedeșluite și nu-mi dădeam seama ce se întâmpla acolo. Având acea bucurie mare în suflet, nefiind foarte atent, cam pe la jumătatea pădurii de salcâmi, o santinelă care se afla după un salcâm mi-a ieșit în față și m-a amenințat cu arma spunându-mi ceva în rusește, ceva de genul că sunt neamț dar eu i-am spus, într-o rusă stălcită că sunt român și vin de la muncă. Santinela m-a condus prin pădurice până jos unde începea curtea, până în fața casei. Acolo erauampați mai mulți soldați ruși cu un ofițer, și am fost dus în fața ofițerului, apoi santinela m-a împins să îngenunchez și i-a spus acestuia că m-a prins în pădurice și că sunt spion neamț, dar eu îi spun în rusește că nu sunt neamț ci român și vin de la muncă. Atunci am observat că în mijlocul curții era un pirosiu mare pe care era un ceaun în care mama fierbea mâncare pentru ei, iar alături era improvizat un grătar mare. Tata a pus la dispoziția lor păsările din curte, animalele și vinul, servindu-i cu mâncare pentru ca să le cruțe viața și să se comporte omeneste cu ei. Atunci mama a observat că am venit eu acasă, a fugit câțiva pași spre mine și i-a spus ofițerului în rusește că sunt băiatul ei. Într-o clipită a fugit în casă și a luat un tablou cu fotografii din perete, unde eram eu cu mama alături și i-a spus ofițerului să mă lase să mă bărbieresc și apoi se va convinge că eu sunt acela din fotografie. Atunci ofițerul mi-a făcut semn să merg în casă să mă bărbieresc și când am venit în fața lui, alături de mama, m-a bătut cu palma pe umăr zicând: era să-ți împușcăm băiatul nevinovat chiar în ograda casei. Atunci m-am liniștit căci trecusem printr-o mare spaimă deoarece scăpasem cu viață până atunci și tocmai în curtea casei să fiu împușcat în fața părinților și a fraților mei ar fi fost ceva de neimaginat, ca într-un scenariu de film. Așa a rânduit bunul Dumnezeu să se întâmple și mulțumesc Lui că am trecut cu bine prin toate. Atunci m-am gândit și la camaradul meu Mihalache că ar fi putut și el să cadă din nou pe mâna rușilor care încă mai erau pe teritoriile noastre, asigurând granița și spatele frontului, iar el mai avea mulți kilometri de parcurs până acasă."

Aceste întâmplări adevărate au fost relatate în vara anului 2005 de către tata, care se gândea la cele ce s-au întâmplat și prin câte a trecut alături de camaradul său Mihalache, când s-au salvat din prizonierat și spunea: „– Oare ce-o mai fi făcând bietul Mihalache, oare o fi mai trăind el acum? căci era mai mare decât mine...” Parcă a avut o presimțire atunci, căci în vara celui an Mihalache s-a stins din viață. Să fi fost o coincidență sau premoniție acest lucru, nu știu sigur, dar sunt absolut sigur că amintirea acestuia a rămas neștersă în gândul tatei. Lucrurile care ne-au impresionat rămân vii în memoria noastră. Poveștile veteranilor nu trebuie uitate niciodată și este datoria noastră să le transmitem generațiilor următoare pentru a rămâne vie memoria acestora și spiritul lor de sacrificiu să dăinuiască în timp.

Peste câțiva ani, soarta mi-a prilejuit ocazia să o cunosc pe nepoata camaradului tatei. Era o fată cam de aceeași vârstă cu mine, cu ochii albaștri, pe care am îndrăgit-o din prima clipă și simțeam că parcă ne leagă ceva din trecut, lucru pe care îl simțise și ea... Între noi s-a înfiripat o frumoasă poveste de iubire care dăinuie și astăzi. Dacă știam că fostul camarad al tatei are o așa nepoată, aș fi fost mai interesat de povestea lor, i-aș fi pus mai multe întrebări și aș fi putut afla mai multe atunci, deoarece el s-a stins la doi ani după camaradul său. M-am gândit cu părere de rău că aș fi putut afla mai multe atunci, căci timpul nemilos nu mi-a mai acordat această ocazie. După o perioadă de timp de când am cunoscut-o pe nepoata camaradului tatei, din discuții am rămas impresionat căci și ea povestea despre aceleași evenimente relatate din amintirile bunicului ei, care coincideau cu ceea ce știam eu de la tata. Am rugat-o să nu-mi spună tot, să pot spune și eu ceea ce știu de la tata și ea a rămas surprinsă deoarece ceea ce spuneam eu, știa și ea de la bunicul ei. Pe bunicul ei îl chema Mihalea, așa era trecut în buletin, dar camarazii îi spuneau Mihalache și era dintr-un sat de prin partea Bârladului.

Am rămas mirați amândoi căci nu era o coincidență ci era o poveste adevărată trăită de înaintașii noștri, fiind convingși de faptul că dacă ei nu ar fi supraviețuit, noi nu am fi existat. Datele din livretul militar al bunicului ei au fost confruntate cu datele din livretul tatei și coincidea perioada de mobilizare și de participare pe front. Atunci am realizat că nimic nu este întâmplător, totul depinde de pronia divină, care a făcut posibilă întâlnirea noastră, ca o continuare a legăturii de prietenie dintre înaintașii noștri. Pronia divină este purtarea de grijă pe care Dumnezeu o manifestă în mod permanent față de creaturile Sale și în mod special față de om. Dacă doi oameni sunt destinați să fie împreună, în cele din urmă își vor găsi drumul unul spre celălalt indiferent de distanță. În concluzie, celor care le este dat să se întâlnească și să fie împreună vor fi, mai devreme sau mai târziu, indiferent cât timp va trece. Uneori Dumnezeu ne îngăduie să cunoaștem mai multe persoane nepotrivite înainte de a cunoaște persoana potrivită, pentru ca atunci când o vom cunoaște în sfârșit, să știm să fim recunoscători...

Cerbul cu stea în frunte

A fost odată, într-o pădure,
Un moș bătrân cu baba lui
Trăiau săraci ca vai-de-lume,
În adâncimea codrului

Moșul n-aștepta nimica
Și numai moartea o dorea,
Dar baba ar fi vrut să aibă
Un suflet tânăr lângă ea

„Să fie un copil cuminte,
Un cățeluș sau un pisoî,
Că vreau s-aud și eu cum suflă
O altă viață lângă noi.”

Așa ofta săraca babă,
Dar moșul nu mai vrea nimic:
„Ce-mi trebuie o grijă nouă?
Sunt prea bătrân și prea calic.”

Dar domnul se-ndură de babă
Și-un pui de cerb i-a dăruit.
Un pui de cerb, cu stea în frunte,
Gonit din codru și rănit.

Săgeata-i străpunsese gâtul –
Din rană sângele-i curgea
Și lacrimi mari picau din ochii
Frumoși, rotuzi ca o mărgea.

L-a sărutat pe frunte moșul,
Miloasă baba l-a spălat,
L-au îngrijit cu grijă mare
Și cerbul mi l-au vindecat.

Era frumos și blând săracul,
Zburda mereu din loc în loc,
Venise ca o vrajă nouă
De tinerețe și noroc.

Întinereau văzând cu ochii
Moșneagul și cu baba lui –
Și se făcuse luminoasă
Întunecimea codrului.

Dar într-o zi trecu pe-acolo
Feciorul unui împărat
Cu ceata de curteni, cu arcuri
Și cu ogarii la vânat.

„Dă-mi mie cerbul tău, bătrâne,
Îți dau pe el tot ce dorești”.
„Nu pot, și de mi-ai da pe dânsul
Comorile împărătești”.

„Te duc la curtea mea, moșnege,
Cu baba ta, vă fac boieri.
Dă-mi cerbul tău cu stea în frunte
Și-ți dau și cinste și averi”

„Nu-mi trebuie averi și cinste,
Sunt prea bătrân să le primesc;
Dar dacă vrea să vină cerbul,
Eu bucuros vi-l dăruiesc.”

Atunci, minune fără seamăn,
Întreaga lume, ce văzu ?
Văzu cum cerbul dă din coarne
De parc-ar spune: „Nu vreau, nu!
Nu vreau să vin la curtea voastră
(Deodată cerbul a vorbit)
Tu mă dorești ca o podoabă,
Ei, sufletul mi l-au dorit.

Tu m-ai rănit la vânătoare,
Ei rănile mi le-au legat.
În strălucirea curții tale
Eu m-aș simți încătușat.

La curtea ta, aș fi o fiară,
O jucărie pentru proști.
În viața lor sunt o lumină
Pe care tu n-ai s-o cunoști.”

Plecă, pe gânduri, voievodul
Și se gândea că nu-i de-ajuns
Să fii bogat, temut și veșnic
De mărgea ta pătruns.

Mai trebuie să ai un suflet,
Milos, și bun, și iubitor,
De vrei să fii iubit de oameni,
Și de podoaba codrilor.

Vasile MILITARU

MONUMENTUL EROILOR CAVALERIȘTI

Serghei COLOȘENCO

Cum intri în localitatea Oituz, reședința comunei cu același nume din județul Bacău, venind dinspre Onești, după ce treci de magazinul *Profi*, în prima stradă la dreapta citești un indicator-săgeată că poți vedea și admira *Monumentul eroilor cavaleriști*. Drumul este asfaltat și observi imediat o clădire înălțată cu gust: Centrul Educațional „Kolping”, unde oameni cu suflet mare au grijă de copiii sărmani și de cei ai căror părinți sunt plecați la munci în străinătate.

Treci de Școala gimnazială și pe un drum în serpentină ajungi la jumătatea dealului Coșna, unde se termină asfaltul, după ultima casă. Urmează un drum pietros, greu accesibil cu mașina, înconjurat de vii și de livezi până ajungi

în vârful dealului, la cota 383 m. Aici priveliștea este uluitoare... Mai întâi, Monumentul, cu fața spre sat, o lucrare realizată de sculptorul Vasile Ionescu-VARO, inaugurată în 1924, apoi priveliștea. Vezi toată Valea Oituzului (satul și albia râului), de nu-ți mai vine să pleci!

Am zăbovit mult timp acolo. Ghidul nostru, om al satului, ne-a povestit toată „istoria” pe care o știa: Monumentul a fost înălțat la această cotă pentru că în zonă s-au dus lupte grele în Primul Război Mondial, că au căzut la datorie peste 600 de oituzeni, că a existat, și mai există, un tunel în preajmă, de retragere.

Monumentul are forma unui obelisc de piatră, de 5 m înălțime, amplasat pe un postament din ciment și blocuri de piatră. La baza obeliscului se află un cavalerist în poziție de atac, un cal și un scut heraldic cu stema României.

Vulturul este amplasat în partea superioară, executat din bronz. Cândva era o inscripție dăltuită în marmură cu următorul text: „În amintirea eroilor din Divizia 1 Cavalerie, Regimentelor 1, 4, 5, 9, 10 Roșiori, 3 Călărași și 1 Cavalerie pe jos, compania 1 și compania 2 cicliști. Divizionul artilerie călăreață. Brigada II-a Călărași, Reg. 7 și 9 Călărași căzuți în timpul războiului pentru întregirea neamului 1916-1918! Placa a dispărut, nimeni nu știe nimic!

Pentru realizarea acestui Monument, sculptorul Vasile Ionescu-Varo a fost decorat de către Carol al II-lea, Regele României, cu Ordinul Meritul Cultural, în 1931.

Se merită de mers la Monument și să se închine în fața aceluia care și-au pierdut viața în luptele crâncene care s-au dus pe acele locuri încărcate de istorie.

Sculptorul Vasile Ionescu-Varo s-a născut la București, în 1887. A decedat la 79 de ani, în 1966. A urmat cursurile Universității Naționale de Arte din București și ale Școlii Naționale Superioare de Arte-Frumoase, Paris. Amintim din opera sa:

1/ - Monumentul eroilor din 1916-1918, București, grup statuar din bronz, dezvelit în 1923;

2/ - Monumentul Regelui Ferdinand, Orăștie, 1926, dispărut;

3/ - Monumentul Ecaterina Teodorescu, dezvelit la Braila, în 1928, bronz turnat și patinat, montat pe un soclu din zidărie și ciment;

4/ - Bustul prof. dr. Emanoil C. Teodorescu, expus în Grădina Botanică din București.

5/ - Medalioane cu chipurile lui Titu Maiorescu și B. P. Hasdeu pe fațada edificiului Bibliotecii Universitare „Mihai Eminescu” din Iași.

6/ - Bustul Regelui Carol al II-lea.

7/ - Relieful în bronz al Regelui Carol al II-lea.

8/ - Cap de studiu.

9/ - Nudul „Edera”.

10/ - Studiul „Dans le rêve” ș.a.

Surse: Lucian Predescu, *Enciclopedia României*, Cugetarea, Ediție anastatică. Editura Saeculum I.O.+Vestala, București, 1999. Wikipedia.

Povestea Oituzului

Pe căi năruite, spre negrele culmi,
Pătrundem prin bolți de pădure;
Amurgul sclipește pe trunchiuri de ulmi
Și-n coamele stâncilor sure.

Din șesuri venise, tovarăș cu noi,
Doar vântul; plutind către zare,
Se duce s-adoarmă-n oceanul de foi,
Și-n urmă-i un ram nu tresare.

Plăieși fără teamă, cu frunțile-n cer,
Stau brazii năpraznici pe creste;
Și-n vale pâraul vrăjit de mister,
Își pune cumplita poveste...

El singur mai știe, pustiuul său
Trecutul măreț să rechemă:
Ne-nvăluie-adânca părere de rău
Din templuri uitate de vreme.

Și gându-mi aleargă vârtej, înapoi:
Văd zările roșii de pară,
Și-n viforul iernii pornind la război
Străjerii de lege și țară...

Cu oastea sfărmată, pe-aici a trecut
Fugarnic târânduși alaiul,
Și stâncele-aceste plângând l-au văzut
Pe riga, pe Mateiuș Craiul...

De zgomot de arme, de crunte chemări,
De urlat pădurea e plină:
Și munții de piatră se-nalță pe zări:
Noian de cetăți în ruină.

G. TUTOVEANU

Irina NECHIFOR

La Putna

Moldovă, ți-am deschis lada de zestre și am aflat o aleasă poveste. Mărturie despre un Domn Sfânt, iubitor de neam, scutitor de pământ. Devenit războinic neîntrecut din credința-i a făcut scut și l-a pus la hotar năucind orice tătar. Căci în ochi sălășluia încă stejarul din Borzești și în suflet Gheorghe cu glumele sale copilărești. Iar ca să-i mulțumească Lui Dumnezeu pentru ajutorul dat, după fiecare război o mănăstire a ridicat. Putna cu datorată onoare a închis între ziduri a domnitorului ultimă suflare. Apoi pentru un timp liniștea s-a așternut, însă memoria dreptate a cerut. Pentru frații de sub stăpânirea austro-ungară s-au adunat românii din orice ungher de țară.

August 1871...la Putna e serbare, salve se pierd în văzduh și clopote bat fără încetare. Din turla bisericii văd norodul în stradă, se mișcă năvalnic - nu e vreme de șagă. Domni distinși în ținută de gală poartă la cingătoare tricolorul cu fală. Apoi doamne așteptând lângă trăsuri cu ghirlande împodobite și cai obosiți care bat din copite.

Clerul în veșminte sfinte invoacă numele cerescului părinte. Cu fruntea brăzdată înalță icoane, mormântul lui Ștefan cel Mare e plin de coroane. Lângă alee brazi falnici amintesc oștenii care cu al lor trup pământul îl hrănesc.

S-au adunat sub un cer de vară senin, juni studenți la Viena, București, Iași și Berlin. Eminescu, Slavici, Xenopol mulțimii grăiesc despre ceea ce înnobilează neamul românesc. Trecutul, spuneau ei, ne îndeamnă la luminarea inimii și a minții mai cu seamă. Din măduarele pământului un crez se ridică izbînd cu forța sa biblică, iar tinerii care se aveau ca frați, veniți de pe ambii versanți din Carpați, își spuneau: „În unire e tăria”, vom apuca să vedem mare România?

Juni frumoși, idealuri înalte... iubire de semeni, respect pentru carte. Închid lada din strămoși lăsată și-mi pare că timpul cu noi nu mai are răbdare.

S-a întâmplat odinioară să înțeleg că timpul și sufletu-mi nu vor fi niciodată prieteni. Mi-am pus atunci în cap să-l salvez pe cel de pe urmă nutrindu-l cu toată frumusețea de necuprins lăsată de Dumnezeu, cuvintele pline de har ale lui Mihail Sadoveanu însoțindu-mă la orice pas:

„- Mie mi-i dor să văd mormintele părințești...

- Asta-i boală moldovenească...De ce? N-ai cer necuprins până la Dumnezeu? N-ai stepă fără hotar? Omul trebuie să fie ca paserea văzduhului și ochiul lui nu trebuie să încremenească asupra unei pietre.

- Fiecare cu sufletul lui...omul dorește mai cu seamă ce-i lipsește...

- Moldovenii sunt blestemați să nu se poată despărți de moșia lor...”

Am străbătut ținutul de poveste al Bucovinei cu râuri anevoios curgătoare printre păduri de conifere, cu sate pitorești peste care trecerea timpului nu a făcut decât să le îmbrace într-un soi de veșnicie așa cum afirma onorabilul nostru Lucian Blaga. Mi-am dat seama că privirea nu îmi este de ajuns, așa că am îmbrățișat acest teritoriu cu sufletul, mulțumindu-i pentru toate comorile, mai ales spirituale, pe care cu generozitate mi-a îngăduit să le interiorizez, făcându-le să îmi aparțină.

Am trecut pragul mănăstirii Putna și m-am cutremurat la gândul că acolo își doarme somnul de veci Ștefan și că în scurt timp, chiar dacă diferit, mă voi prezenta în fața lui... Credință, vitejie, file de istorie. Figuri de sfinți ațintite asupra mea...merit să fiu în acel loc?

Reflectând asupra idealurilor mărețe prelungite în fapte ale înaintașilor mei îmi pare că am greșit veacul și conștientizez dificultatea care apasă pe umerii mei în încercarea de a conserva și transmite acest tezaur pruncilor mei și generațiilor ce stau să vină.

ZILELE NOASTRE...

26 august, Ziua Internațională a celui mai fidel prieten necuvântător

Suflet pribeag

Sunt haimana de cartier,
Mănânc ceea ce alții îmi lasă,
Dar am un suflet de cățel
Mare și bun cât este-o casă.

Aș vrea să am și eu un loc
Al meu pe astă lume,
Dar nu-s de soi, nu am noroc,
Nimeni nu dă doi bani pe mine.

Și uite așa pe a vieții cale
Eu lupt și nu mă las neconținut
Pe vânt, pe ploaie sau zăpadă
Speranța încă nu m-a părăsit.

Poate într-o zi destinul meu
Se vă schimba degrabă,
Căci ajutat de Dumnezeu
Eu voi avea o casa și-o ogradă.

Și o familie de apărut
Cu un copil pe care să-l iubesc.
Acesta-i gândul meu curat
Și asta-i tot ce îmi doresc.

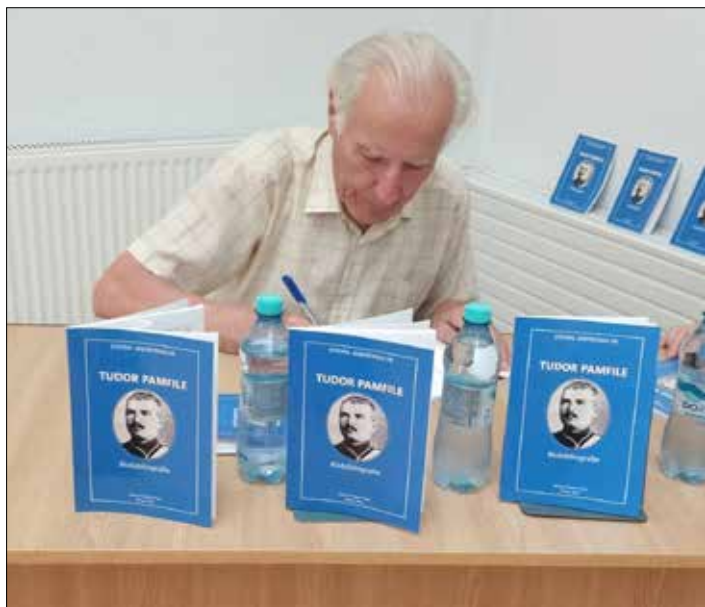
ȘTEFAN ANDRONACHE – TUDOR PAMFILE – BIOBIBLIOGRAFIE

Cronica unei lansări de carte

Prof. Ghiță CRISTIAN

Centenarul – comemorarea morții lui Tudor Pamfile – 16 octombrie 1921 – a impus un program de manifestări culturale în satul natal – Țepu și orașele: Tecuci, Bârlad și Chișinău, unde s-a născut, a învățat și activat cel care a fost etnograf, etnolog, folclorist autodidact și ofițer de carieră, Tudor Pamfile.

Consecvent și atașat de personalitatea celui evocat, profesorul Ștefan Andronache, om de cultură al Tecuciului dar și al Bârladului, unde a colaborat cu doctorul Constantin Teodorescu, dedicat un volum dedicat acestui eveniment.

Volumul a fost lansat pe 11 iunie 2021 în comuna Țepu și pe 29 iunie la Biblioteca municipală „Ștefan Petică” din Tecuci unde, în calitate de fost director, a slujit-o până la ieșirea la pensie.

Tânăr octogenar, domnul profesor a adunat în cele peste o sută de pagini, mărturii și documente referitoare la viața și activitatea celui comemorat. Ultima lansare a avut loc pe 29 iulie la Bârlad, la Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza”, în prezența unui numeros public într-o atmosferă de elevație spirituală, prezentarea cărții și a autorului fiind făcută de profesorul pensionar Ghiță Cristian, atașat și el de personalitatea lui Tudor Pamfile.

Structurată pe mai multe capitole: *Viața și activitatea; Cronologie; Autobiografie și amintiri; Aprecieri ale contemporanilor; Bibliografie*, însoțite de imagini, cartea se parcurge în ritm alert generat de stilul accesibil și plăcut și

de curiozitatea impusă de materialele expuse.

În prima parte *Viața și activitatea* este evocată, în cadrul personalităților care au onorat Tecuciul, și cea a lui Tudor Pamfile despre care Apostol D. Culea – șeful Serviciului Extrașcolar și de Propagandă Culturală din Basarabia de după 1918, în care activat și Tudor Pamfile ca atașat cultural al României Mari, spunea: „Nu se poate face un pas mai departe în cercetările de folclor fără consultarea lui Pamfile și nici etnografie românească fără materialul lăsat de el la îndemâna iubitorilor acestei științe”.

În capitolul al II-lea se trec în ordine cronologică toate datele referitoare la viața și activitatea lui Tudor Pamfile.

Născut la 10 iunie 1883 în satul Țepu, la 15 kilometri nord de Tecuci, într-o familie de țărani; Costache și Vasilica Pamfile, „o femeie cât șapte bărbați de vrednică”, cum o caracterizează chiar fiul ei, care face „două clase în trei ani”, după cum mărturisește el însuși, și ultimile două a III-a și a IV-a între 1893 și 1895 la Tecuci, care era reședința județului și Gimnaziul tot aici, între 1895-1899.

În urma unui concurs câștigă o bursă la Școala Militară din Iași, îmbrățișând astfel cariera militară. Aici, în iarna lui 1903, asistând la o conferință a lui Theodor Burada, Președintele Societății *Junimea*, despre Anton Pann, îi stârnește interesul pentru folclor, pasiune căreia îi va dedica scurta sa viață de 38 de ani, din care 13 vor fi la Bârlad.

Din luna aprilie 1903 începe să publice în revista „Șezătoarea” de la Fălticeni, condusă de Artur Gorovei cântece culese din satul natal.

Între 1904-1906 frecventează Școala de Ofițeri de Infanterie din București și are posibilitatea de a veni în contact cu marele savant Nicolae Iorga și cu profesorul Ion Bianu, directorul Bibliotecii Academiei Române, care îi apreciază demersul și-l încurajează să continue această activitate.

În 1905 debutează în revista „Viața literară” cu proză „Logofătul Costachi Conachi și sluga osândită” și publică prima sa culegere de folclor „Jocuri de copii adunate din satul Țăpu”.

La 1 iulie 1906, la 23 de ani, ca sublocotenent de cavalerie, absolvent al Școlii de Ofițeri de Infanterie și Cavalerie din Târgoviște, este repartizat la Regimentul 3 Roșiori din Bârlad, oraș în care va găsi o efervescență culturală deosebită și în care va activa cu tot sufletul.

Între aprilie și mai 1907, în timpul războaielor țărănești, este mobilizat în Cazarma Regimentului 7 Călărași din Iași.

Se împrietenește cu poetul George Tutoveanu și îi apare la Bârlad „*Povestire pe scurt despre neamul românesc*” și împreună cu Mihai Lupescu – directorul Orfelinatlui Agricol „Principele Ferdinand” din Zorleni pune bazele celei mai importante publicații de folclor, revista „Ion Creangă”.

Tot acum publică „*Cimilituri românești*”, iar în 1909 este premiat de Academia Română pentru studiul etnografic „*Industria casnică la români, trecutul și starea ei de astăzi; Contribuțiuni de artă și tehnică populară*”.

Căsătorit fiind cu Elena Gheorghiu, fiica unui comerciant din Tecuci, în 1911, participă la Vălenii de Munte la cursurile de vară organizate de Nicolae Iorga, care în 1914 îl considera „*drept cel mai fervent și mai bine informat dintre erudiții care se ocupă de folclorul românesc*”.

În 1912 preia de la Tecuci revista literară „*Freamătul*” și o editează la Bârlad, director fiind poetul George Tutoveanu.

În iunie 1913 este mobilizat în campania armatei române din Bulgaria, iar în august editează împreună cu V. C. Nicolau, directorul Prefecturii Județului Tutova, revista de evocări istorice „*Miron Costin*”. Regele Carol I îi acordă Ordinul „*Steaua României*” în grad de cavaler și tot acum publică studiul „*Agricultura la români*”. Studiile sale de folclor sunt solicitate și de personalități din afara țării: Istoricul Ivan Șişmanov din Bulgaria, compozitorul Bela Bartok din Ungariaș.a.

Datorită meritelor profesionale la 1 aprilie 1915 este avansat la gradul de căpitan.

Ziua de 1 mai 1915 va rămâne în istoria culturală a Bârladului ca dată când împreună cu poetul George Tutoveanu și cu preotul Toma Chiricuță au fondat ceea ce este și astăzi Societatea Literară „*Academia Bârlădeană*”.

Mobilizat pe front, în 1916, participă la luptele din Primul Război Mondial, la Oituz și Mărășești.

În paralel cu activitatea militară continuă să scrie și să publice studii dar și creații proprii, astfel că în 15 ani,

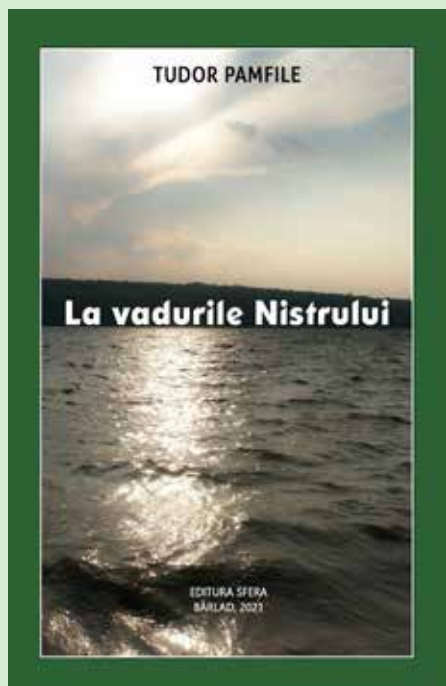
sub egida Academiei Române a editat 40 de volume ce cuprind peste 4200 de pagini asupra civilizației sătești naționale.

Un capitol inedit și pe alocuri amuzant este cel de *Autobiografie, amintiri* în care îl descoperim pe Tudor Pamfile autentic și cu talent literar în genul lui Ion Creangă, pe care l-a venerat și cu care pe alocuri se identifică și pentru care a dat și numele celei mai importante reviste apărute la Bârlad între 1908 și 1916 și pe care profesorul vasluian Dumitru V. Marin și-a susținut în 1998 lucrarea de doctorat.

Pe plan profesional, datorită meritelor deosebite la 2 noiembrie 1918 i se acordă gradul de maior, iar în plan cultural remarcat fiind de Ministrul Instrucțiunii Publice și de academicianul Simion Mehedinți este detașat la acest minister și trimis la Chișinău ca atașat cultural al României Mari. Este propus membru corespondent al Academiei Române, dar timpul nu a mai avut răbdare pentru aceasta. În ultimii 3 ani, într-un entuziasm creator, va activa la Chișinău dar perioada aceasta îl va marca din punct de vedere fizic, al sănătății, astfel că la 16 octombrie 1921 își va da obștescul sfârșit spre regretul tuturor celor care l-au cunoscut și apreciat.

Penultimul capitol al lucrării profesorului Ștefan Andronache este dedicat aprecierilor unor personalități marcante ale culturii naționale contemporane cu Tudor Pamfile, publicate în presa vremii. Nicolae Iorga, Apostol D. Culea, Simion Mehedinți, Mihail Sadoveanu, Nicolae Densușianu, Alexandru Lascarov-Moldoveanu, Gabriel Drăgan care au evocat în articole publicate în presa vremii personalitatea celui care a decedat și vasta sa operă.

Bibliografia, opera și referințele critice încheie lucrarea care a fost oferită cu dedicații celor prezenți, autorul fiind onorat de către Președintele Casei, magistrat Nicolaie Mihai, cu Diploma și Medalia de onoare și publicații scoase sub egida acestei instituții.

Ediție îngrijită și postfațată de Ștefan Andronache, 168 pagini, apărută și cu sprijinul Asociației C.A.R.P. „Elena Cuza” din Bârlad. Redăm un fragment din Postfață:

Presa vremii făcea cunoscută știrea că Tudor Pamfile urma să publice, tot în cursul anului 1921, un alt grupaj de proze în noul volum „La vadurile Nistrului” fapt ce ne determină să deducem, pornind de la enunțul cu aură legendară al titlului, că multe dintre acestea îi fuseseră inspirate de cei aproape trei ani pe care îi trăise atât de intens pe pământul încercat al Basarabiei ce fusese rusificată vreme de mai bine de un secol.

Cum firul vieții avea să i se curme brusc, Pamfile nu și-a mai putut duce până la capăt și această intenție. Toate strădaniile noastre de a descoperi existența vreunui exemplar al cărții, în cazul în care ea s-ar fi și editat, pe undeva, ori manuscrisul inițial pe care autorul îl pregătise pentru tipar, s-au dovedit a fi fost zadarnice.

Iată, așadar, motivul care ne-a îndemnat să încercăm a identifica, prin diversele reviste pe care le-a condus sau la care a colaborat, prozele publicate, în perioada ianuarie 1919 – septembrie 1921, și care nu s-au regăsit în cuprinsul volumului „Noaptea Sfântului Andrei”. Investigația noastră s-a dovedit a fi fost de bun augur în sensul că am avut plăcuta surpriză de a descoperi peste douăzeci de proze care ar fi putut fi incluse în cartea „La vadurile Nistrului”. Ținem să precizăm că majoritatea creațiilor au apărut în paginile revistelor: „Florile dalbe”, „Viața românească”, „Convorbiri literare” și „Școala Basarabiei”.

Tudor Pamfile – o carte de excepție

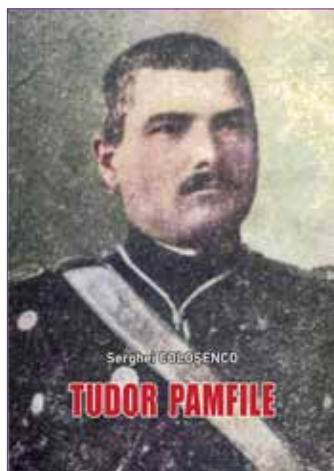
Constantin MANEA

Volum recent apărut la editura bărlădeană „Sfera” prilejuit de împlinirea a o sută de ani de la trecerea în eternitate a folcloristului Tudor Pamfile (10 iunie 1883 – 16 octombrie 1921), cel care a văzut lumina zilei în localitatea Țepu, nu departe de Tecuci.

Este știut că în perioada când a activat la Bârlad ca militar a ctitorit, împreună cu poetul George Tutoveanu și cu preotul Toma Chiricuță, Societatea culturală „Academia Bârlădeană”, la 1 mai 1915. Și tot în această perioadă a condus revista de folclor „Ion Creangă”, care a apărut între 1908-1921, considerată ca fiind una dintre cele mai valoroase publicații de gen, alături de „Șezătoarea” lui Artur Gorovei, de la Fălticeni.

Autorul cărții, Serghei Coloșenco, s-a aplecat asupra vieții și activității de folclorist și de etnograf a lui Tudor Pamfile într-un mod original, am spune noi, în maniera personală cu care ne-am obișnuit: cuvintele încrucișate și enigmistica.

După cunoscuta serie „Eminescu '39” la care adăugăm și alte volume eminesciene (despre sonete, „Lucefărul”, codrul, Scrisorile etc.), amintim și pe cele dedicate lui Ion Creangă, Vasile Alecsandri, George Coșbuc, Tudor Arghezi,

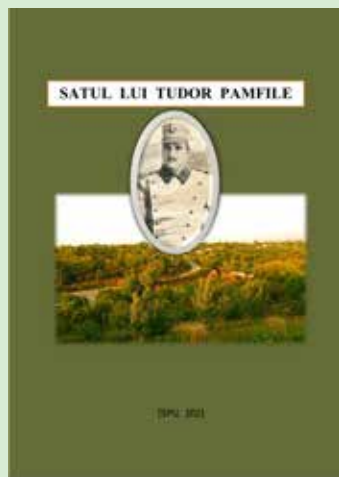

G. Bacovia, Al. Macedonski ș.a., iată că acum, cel care editează trimestrial revistele de rebus „Labirint” și „Crypto” – ultima fiind suplimentul „Vieții noastre” – ne oferă în cele peste o sută de pagini date, informații, prezentări, aprecieri asupra lui Tudor Pamfile, pe care noi, cititorii, trebuie să le „descifrăm” cu creionul având radiera la îndemână.

Aș împărți cartea în mici capitole ca să sintetizez lucrarea: date despre satul natal, despre părinți și rubedenii; un altul – mai consistent – despre activitatea literară și folcloristică a lui Tudor Pamfile; titluri din creația acestuia, personaje, întâmplări; cercetarea amănunțită a celor două masive lucrări: *Mitologia poporului român* și *Sărbătorile la români*, despre „Academia Bârlădeană” și membrii ei; aprecierile datorate lui Nicolae Iorga, Mihail Sadoveanu, G. G. Ursu, Alexandru Lascarov-Moldovanu.

Enigmele literale și ilustrate ca și fanteziile completează cartea care este o bijuterie în domeniu, lucru datorat și tehnoredactării editoriale ce aparține lui Bogdan Artene.

Coperta a IV-a a cărții ni-l înfățișează pe Tudor Pamfile într-un bust realizat de sculptorul Dorinel Filichi, amplasat în incinta Școlii gimnaziale nr. 4 din Bârlad, care-i poartă numele.

Volumul „Satul lui Tudor Pamfile”, Țepu, 2021, este o antologie realizată de d-na Gina Obreja, bibliotecara de la Centrul Cultural „Tudor Pamfile”, din Țepu, județul Galați.

În cele peste o sută de pagini, harnica și neobosita bibliotecară a adunat mărturii, dovezi, evocări – în prima parte – privind viața țăpenilor, dar și elemente de folclor care „înnobilează” satul și oamenii lui.

Elocvent este **Testamentul** lăsat de **fiul satului – Tudor Pamfile**, dar și tot ce este cuprins între cele patru coperti. Doamnei Gina Obreja – toată stima și considerația noastră pentru ce a întreprins și realizat.

Academia Bârlădeană

Florentina Loredana DALIAN

HAMLET NU A MURIT

(9 martie 1942 – d. 5 septembrie 2021)

S-a stins omul și actorul **Ion Caramitru**. Dumnezeu să-l odihnească!

A fost multe, a făcut mult, dar, mai presus de toate, a fost actor. Și, mai mult decât atât, Caramitru a fost Hamlet. Numele sheakespearianului personaj se asociază, inevitabil, în mintea mea, cu actorul pe care l-am văzut prima dată jucând acest rol, în perioada studenției mele (anii 1987 – 1992), la Sala „Grădina Icoanei” a Teatrului „Bulandra” din București, în regia lui Alexandru Tocilescu, așa cum Ofelia este și va rămâne mereu Mariana Buruiană, Laertes – Florian Pitiș, Horațio – Marcel Iureș. Am văzut acest Hamlet de vreo cinci ori, uneori având șansa unor locuri în lateralul scenei, adică foarte aproape de spațiul de joc. De la a treia reprezentație, când deja știam replici întregi (îmi rămăseseră involuntar), priveam cu ochi iscoditor să prind un moment de neatenție în care Hamlet n-ar mai fi fost Hamlet (la unii actori se observă detașarea de rol, fie și pentru scurte momente). El nu era niciodată altceva decât ceea ce juca. Prințul Danemarcei nu își ieșea din sine decât probabil foarte târziu, după ce cortina cădea.

Știam că este așteptat minute în șir la ieșirea actorilor din teatru, erau admiratori, și mai cu seamă admiratoare. Voiau să guste un moment de apropiere cât de mică de monstrul sacru. Eu n-am fost niciodată tentată de o asemenea practică, poate și pentru că simțeam, intuitiv, că aș fi avut o dezamăgire. Eu nu voiam să văd omul (căci, ce este actorul care iese din teatru, decât un om ca oricare, revenind la grijile sale zilnice?), mie îmi ajungea să plec de la teatru sub vraja personajului care îmi zguduise sufletul. Eu nu eram îndrăgostită de Caramitru, ci de Hamletul-Caramitru, nu doream să cobor la nivelul omului, ci să rămân la înălțimea actorului, a personajului căruia îi dăduse viață.

Toate marile regaturi artistice din studenția mea sunt legate de el. A mai fost un teatru cu două personaje, „Amintiri”, o piesă rusească, al cărei autor, din păcate, nu mi-l amintesc. Se juca tot la Bulandra, la sala „Izvor”. Două personaje, aduse în scenă de doi „monștri”: Ion Caramitru și Gina Patrichi. Doi actori care au creat o tensiune în sală atât de puternică, încât abia dacă îmi mai amintesc vag subiectul, dar a rămas starea aceea de tensiune dramatică ce nu poate fi descrisă în cuvinte. Îmi amintesc exact și data la care l-am văzut: 17 decembrie 1989. După scurtă vreme, o țară întreagă avea să-l vadă pe Caramitru în calitate de revoluționar. Dar pentru mine el n-a existat nici ca revoluționar, nici ca Ministru al Culturii, și nu pentru că nu ar fi avut ce oferi în astfel de calități, ci pentru că nimic din ce ar fi putut oferi nu se înălța la dimensiunea colosală a ceea ce avea de oferit ca actor de teatru. Desigur, l-am văzut și în filme, cu jocul său impecabil, i-am urmărit și piesele regizate (bine), dar amintirea îl va păstra în primul rând pe actorul de teatru. La începutul lui 1990, într-un ianuarie postrevoluționar, pe scena Ateneului Român, recita din Eminescu, într-un regal de zile mari, acompaniat la pian de artistul Dan Grigore și de legenda vie, Cella Delavrancea.

Ion Caramitru a murit. Dar Hamlet-Caramitru nu a murit, nici rolul său din teatrul rusesc, în tandem cu Gina Patrichi, nici versul eminescian în interpretarea sa. Nu, Hamlet nu a murit!

Prof. **Maria MARIN**

JOS PĂLĂRIA ÎN FAȚA FEMEILOR

Parafrazând un cunoscut cântec, am hotărât să intitulez astfel materialul deoarece dintotdeauna femeia s-a aflat în centrul vieții unei colectivități.

În antichitate, mama era cunoscută cu precizie și ginta era organizată pe principiul matriarhatului. Mai târziu, când importanța economică a bărbatului a sporit, femeia este cea care are un rol important în colectivitate.

De-a lungul timpului, au existat numeroase femei care s-au afirmat în viața politică precum Cleopatra în Egipt, Jeanne d'Arc în Franța și multe regine din Anglia, Spania sau Franța.

Epoca modernă și contemporană a adus în centrul atenției mai multe personalități precum Maria Tereza în Austria, țarina Ecaterina cea Mare în Rusia, doamna Elena Cuza în Principatele Române sau regina Maria.

În societatea contemporană bărbatul era cel care se remarcă în apărarea țării, dar mereu femeia i-a stat aproape. Să nu uităm faptul că pe femei le găsim în spatele frontului, mai ales în spitale unde îngrijesc soldații și le ridică moralul. Așa a procedat și regina Maria, care alături de alte doamne a lucrat în spitalele de campanie și a însoțit, pe front, mai mulți oameni de cultură printre care și George Enescu.

În perioada interbelică și mai ales în anii celui de al Doilea Război Mondial s-au remarcat numeroase femei care au organizat mișcarea de rezistență antifascistă.

Cărțile apărute în ultimii ani au scos în evidență activitatea desfășurată de femei, mai ales în spatele frontului. Până acum se vorbea de ororile săvârșite de regimul nazist în lagărele de exterminare din zona de răsărit a Reich-ului, unde au fost create lagărele de la Auschwitz, Birkenau, Maidanek, Treblinka sau Ravensbruck.

În ultimul timp, foști deținuți (tot mai puțini în acest timp), urmași ai acestora sau simpli oameni, au început să vorbească despre lagărele din centrul și restul Europei și mai ales despre mișcarea de rezistență în care s-au implicat numeroase femei din Anglia, Franța, Polonia.

Un loc important în această acțiune l-a jucat Vera Maria Rosenberg, născută în 1908 la Galați. Viața acestei românce, de etnie evreiască, este prezentată de Sarah Helm în lucrarea „Secretele Verei Atkins”. Autoarea a cunoscut-o pe Vera Atkins în 1998, cu puțin înainte de a împlini 90 de ani. A întâmpinat-o o femeie încovoiată, sprijinită într-un baston. Avea o înfățișare plăcută, înaltă, demnă și căreia îi plăcea să fumeze. Au avut o conversație plăcută dar a oferit foarte puține informații.

Vera Atkins a ajuns în Anglia în condițiile în care pe continent începuse prigoana împotriva evreilor și aici și-a

schimbat și numele în Atkins.

În 1940, în Anglia, lua ființă SOE (Serviciul de Operațiuni Speciale). În 1941 – februarie – este chemată la Ministerul de Război pentru un interviu și se alătură proaspătului serviciu creat. Vestea creării acestui serviciu nu este bine primită de serviciile rivale și chiar M16 (Serviciul de Informații Externe).

SOE a început să atragă oameni din rândurile Cartierului General, angajați din City, din mediul afacerilor internaționale. Serviciul a fost organizat pe zone acoperind Europa, Orientul Mijlociu, Balcanii și Iugoslavia.

Șefii secțiilor au recrutat agenți ce vorbeau fluent limba țării unde urmau să acționeze și gata să ducă la îndeplinire sarcina trasată de Churchill de a „arunca Europa în flăcări”.

În discuțiile cu autoarea cărții, Vera a fost laconică și a oferit puține informații în legătură cu familia sa sau cu modul cum a ajuns în fruntea SOE – șefa serviciilor secrete la secția F. La sfârșitul războiului ajunsese „cu adevărat cea mai puternică personalitate din cadrul SOE”. Nu a lucrat pe teren, dar a coordonat pregătirea a peste 400 de agenți secreți parașutați în Franța. Cunoștea fiecare misiune secretă, s-a ocupat de fiecare agent și era singura responsabilă de problemele personale ale „prietenilor ei”.

Pe majoritatea îi conducea la aerodrom, avea relații bune cu „fetele sale”.

La sfârșitul războiului cam 100 dintre agenți nu s-au întors acasă. Vera a întreprins, singură, investigații și a ajuns în lagărele de concentrare unde a putut demasca mulți germani care au torturat și ucis numeroși agenți. A depus mărturie în cadrul proceselor intentate criminalilor de război națiști.

A fost decorată în 1948 cu Croix de Guerre, iar în 1995 cu Legiunea de Onoare. În 1997 guvernul englez îi recunoaște meritele acordându-i titlul de Comandor al Ordinului Imperiului Britanic.

Discuțiile purtate au determinat-o pe autoarea Sarah Helm să înceapă o investigație amănunțită asupra a ceea ce a fost Vera Atkins și cum a acționat în timpul celui de al Doilea Război Mondial și după ca și modul în care a apărut onoarea „fetelor sale” pe care le-a căutat peste tot, și în lagăre, pentru a afla cum au acționat și cum au pierit, torturate de către națiști. A vorbit foarte puțin despre activitatea sa, chiar și atunci când anii au afirmat că a pactizat cu dușmanul.

Ca urmare, autoarea a început investigațiile abia după moartea Verei, la 24 iunie 2000.

Lucrarea, foarte bine documentată, merită citită de oricine. Și dacă apuci să o începi, nu îți vine să o mai lași sau să o citești pe diagonală. Știrile sunt interesante și incitante. Deci, vă invit să citiți „Secretele Verei Atkins” de Sarah Helm.

Să urmărim, în continuare, destinul unor femei mai tinere sau mai în vârstă care mănate de dorința de a pune capăt răului nazist și-au sacrificat familia și chiar propria viață.

O astfel de femeie a fost Truus Wijsmuller, membră a mișcării de rezistență olandeze care hotărăște, riscându-și viața să scoată, pe furiș, copii evrei din Germania și a-i duce în Anglia, mai ales după ce guvernul englez a adoptat o lege în acest sens. Autoarea, Kristin Hannah, în lucrarea „Ultimul tren spre Londra” prezintă peripețiile prin care Truus Wijsmuller trece pentru a salva acești copii.

La rândul ei, Ruth Druart se oprește asupra unui alt moment. O mamă ce trebuia să urce în trenul spre Auschwitz face un gest disperat și își lasă fiica în mâinile unui străin. Ce s-a întâmplat cu fiica, dar și cu mama și străinul veți afla citind cartea „În timp ce Parisul dormea”.

O carte care m-a impresionat este „Când înflorește liliacul”, scrisă de Martha Hall Kelly. Cartea este inspirată de evenimente și oameni reali și spune povestea a trei femei: Caroline Ferriday din New York care lucrează la Consulatul francez, Kasia Kuzmerick, o poloneză care e curier pentru mișcarea de rezistență și doctorița germană Herta Oberheuser, care ajunge la un lagăr de exterminare. Caroline și Herta vor colabora mai ales după ce Kasia ajunge în lagărul de la Ravensbrück. Toată aventura celor trei femei o veți afla dacă veți citi această carte.

De aceeași autoare este și cartea „Trandafirii pierduți”. Inspirat din fapte reale, dar din perioada Primului Război Mondial, autoarea se duce în Rusia și SUA pentru a urmări destinul unor femei cu sânge albastru în acțiunea de a scăpa din calea revoluției și a-și găsi liniștea peste Ocean. Cartea evidențiază puterea femeii care face imposibilul pentru a-și realiza țelul.

„Zborul libelulei” de Leila Meacham prezintă activitatea desfășurată de cinci americani care primesc câte o scrisoare de la Oficiul pentru Servicii Strategice și care provin din medii diferite – un atlet texan cu rădăcini germane, un membru al unei familii din înalta societate, un pescar sărac, o creatoare de modă orfană și o frumoasă floretistă. Toți răspund chemării, dar fiecare are un motiv ascuns. Ei vor forma grupul Libelula. După o perioadă de instruire vor fi parașutați în spatele frontului. Nu-și cunosc decât porecla și comunică printr-o cutie poștală. Informațiile le primesc prin intermediul unei fresce pictată pe un perete. Aventurile lor ca și ale celor ce îi urmăreau sunt frumos prezentate în cartea amintită.

M-a mai impresionat cartea „Fetele dispărute din Paris”

de Pam Jenoff. Într-o zi, o tânără Grace Healey găsește pe peronul din gara Grand Central din Paris, sub o bancă, o valiză în care erau fotografiile ale unor femei. Află că valiza era a lui Eleanor Trigg, lidera unei rețele de agente secrete din Londra, în anii celui de-al Doilea Război Mondial.

Douăsprezece femei fuseseră trimise în Groapa ocupată ca operatoare de radio pentru a ajuta Rezistența, dar nu s-au mai întors niciodată acasă. Îi atrage atenția o tânără mamă, Marie. Ce s-a întâmplat cu Marie, dar și cu celelalte ne spune Pam Jenoff, care mai are și alte cărți la Editura Litera, colecția Blue Moon.

Un ultim grup de cărți se referă la lucrătoarele din librării și biblioteci: „Biblioteca din Paris” de Janet Skeslien Charles, „Ultima librărie din Londra”, de Madeline Martin și „O librărie în Berlin” de Francoise Frenkel.

Bibliotecarele, ca și femeile pe care le întâlnim în spatele tejghelei sunt persoane aparent simple, dar care au un bagaj cultural mareț. De aceea, multe bibliotecare din Biblioteca Americană din Paris au hotărât, după ocuparea Parisului de către naziști, să devină membre ale Rezistenței și cu ajutorul armelor de care dispun, adică cărțile, să lupte pentru libertate.

La fel Francois Frenkel, o evreică din Polonia, reușește în 1921 să deschidă La „Maison de Livre”, prima librărie franceză din Berlin, unde vin personalitățile vremii. Aici își găsește refugiul intelectualii vremii, iar poliția nazistă face vizite tot mai dese și confiscă cărți. Visul autoarei este spulberat de Noaptea de cristal, din noiembrie 1938, când sute de case, magazine și moschei au fost sparte și incendiate. Librăria e cruțată,

dar proprietara este obligată să fugă spre Paris. Cartea publicată în 1945 a fost uitată și redescoperită după șaizeci de ani.

„Ultima librărie din Londra” prezintă atmosfera sumbră a capitalei engleze care se pregătește de război, în timp ce Hitler își impune stăpânirea asupra Europei. În acest timp, Grace Bennet se pregătește să lucreze într-o bibliotecă din Londra. Nu-i plac buncărele și perdelele negre dar descoperă puterea poveștilor care îi unesc pe oameni în moduri diferite, povești ce dau o forță ce triumfă asupra ororilor deosebite.

Sunt povești diferite dar care au o trăsătură comună. Într-o lume a bărbaților, dar care au plecat pe front pentru a-și apăra țara, femeile nu s-au lăsat intimidare și au luptat în spatele frontului. Multe sunt mame, iubite, fiice. Nu s-au temut că își vor pierde viața sau că la întoarcere nu-și vor mai găsi membrii familiei. Și-au dorit eliberarea țării și cu adevărat o LIBERTATE.

Să ne înclinăm în fața memoriei lor și parafrazând un cântec, să spunem: „Jos pălăria și în fața femeii” – femeia iubită, femeia mamă, femeia gospodină, femeia luptătoare!

Marinel GÎLCĂ

ANCHETA

„Nu poate fi fericire fără libertate, nu poate fi libertate fără putere, și noi românii nu vom putea fi puternici până când nu ne vom uni cu toții într-unul și același corp politic.”

Nicolae Titulescu

Deși dormise puțin, Radu Culcer fu matinal, se trezi binedispus, reconfortat, i se părea lui într-un fel împlinit de ceva indecibil, iar starea aceea pe care și-o dorise în eul lui secret în fiecare dimineață ca ceva căreia îi aparține – i se cuvenea ca un drept, gândea el – în ultima perioadă fugise de persoana sa, ocolindu-l, parcă amânându-l, mereu și mereu. O dimineață senină de sfârșit de mai și de început al verii, ca într-o pictură de Claude Monet, îi mângâie cu generozitate întreaga făptură și-l făcu să vibreze. După atmosfera năbădăioasă, cu ploi și vânt din ultima perioadă (se adăugau firește și frecuşurile cotidiene ale serviciului) vremea meteorologică – și nu vremea în sens de perioadă istorică, strict cronologică – s-a îmblânzit, iar de sus, din imensitatea cerului boltit ce se părea neverosimil de albastru, dar și din verdele crud al colinelor și luncilor, din pădurea veche, seculară, ce se arcuia ca o sprânceană persiflatoare pe versantul dealului dinspre răsărit, de pretutindeni, picura o lumină caldă, translucidă, parcă insensibilă, total neutră și nevinovată, care îi făcu bine și îl revitalizează ca un scăldat într-o apă răcoroasă – un fapt banal de altfel – însă un deliciu, așa cum își dorea, căutat intens, cu ardoare de corpul lui înfierbântat, fiindcă, imaginativ, scăldatul său se petrecea în miezul unei zile de vară toride. Și, în acea baie de luminozitate ușor tremurătoare – o apă a morților autentică – el păși cu sfiiciune ca într-un sanctuar, își târși picioarele ca un copil mare, leneș, însă cu o pioșenie sinceră, plină de respect ce-l străbatea din creștet până în tălpi, devoțiune parcă generată de un obiect invizibil ce-l simțea în piept, un lucru minuscul încărcat de electricitate care-l gădilă la propriu, iar starea aceea de grație, de lingușire interioară, îi aureola ființa doar atunci când călca pe aleile cimitirului din satul natal, când sosea îmbujorat și cu inima ticăind de emoție la întâlnirea cu istoria și strămoșii lui. Auzise într-o anumită împrejurare, sau citise, nu mai reținea exact, că atâta vreme cât ființăm morții noștri trăiesc în noi și prin noi, îi purtăm în cuget, în vise, ne veghează, ne dau sfaturi și ne direcționează acțiunile. În urmă cu câteva zile plouase cu găleata, iar câmpurile cu holde bogate, vegetația de peste tot, potolite și spășite până atunci, explodaseră aidoma unei simfonii înălțătoare, ca la o poruncă a marelui necunoscut, dublată de o jubilație nemărginită a naturii atotputernice.

Bărbatul ajunsese gânditor, cu un noian de nostalgice aduceri aminte, la mormintele mamei și ale bunicilor și, după ce le plivise de buruienile care năpădiseră vioae, tinere și viguroase printre bujori, iriși, narcise și margarete, își făcu, evlavios, cu degetele împreunate ale mâinii drepte câteva cruci, și apoi aprinse mai multe candelă. Culcerilor săi, țărani din tată-n fiu, oameni gospodari, truditori ai pământului, își

aminti Radu, le-au plăcut din totdeauna florile, ele, florile de orice fel, prin coloritul lor viu, cu mirosurile persistente ori suave, iar unele din ele, pe alocuri cu superbia lor înăscută, le înfrumusețeau viața, așa cum peste tot este viața, cu bune și rele.

Radu se apropie cu smerenie de crucea din piatră ce veghea mormântul mamei sale, decedată relativ recent – acest tragic eveniment pentru el și familia Culcer se întâmplase în urmă cu exact un an – și un nod mare, a neputință și regret covârșitor, având un veritabil gust de pelin, i se puse în gât, dându-i o senzație oribilă de asfixie. Pieptul îi tresălta agitat de suspine, și din ochii albaștri picurară câteva lacrimi care i se prelinseră dezinvolve până în bărbie. Frapant pentru psihicul său – deși rațiunea ca un străjer îi dicta că deraiază – era gândul constant conținând acea idee precumpănitoare, că el, un bărbat în toată firea, nu se putea împăca nicicum cu ipostaza terifiantă, inacceptabilă, că părintele său a plecat pentru vecie pe alte tărâmuri: el, pur și simplu, refuza să admită acea realitate irefutabilă, că ea, mama sa, nu mai reprezintă pentru prezent decât o amintire. În imaginația sa el își vedea mama întotdeauna vie, memoria sa împrumutase cu o reticență logică – firească ce-i drept pentru un om „cu scaun la cap” – viziunea constantă, persistentă ce i se arăta în visele sale, respectiv aceea că ea trăiește, respiră, gândește și vorbește, pășește prin casă sau curte zorită de treburile cotidiene. Întâlnirea din vise cu ea, lui – ultimul său fiu la care ea ținuse poate cel mai mult – îi crea o bucurie specială, strălucitoare, aidoma flăcărilor unor artificii, declanșate în noaptea revelionului, la cumpăna dintre ani și, probabil, dacă cineva i-ar fi făcut o poză în momentele atât de așteptate ale întrevederii sale cu ființa iubită, în acel somn aparent liniștit, dar prozaic, i-ar fi văzut obraji împodobiți de un surâs tainic. De câte ori își vizita casa părintească – în acel spațiu lumesc mai trăia doar tatăl său, singur, neconsolat – vedea același decor atât de familiar: cu odăile aranjate de mâinile neobosite ale mamei după dorințele ei, având în colțul de sus, spre răsăritul soarelui, icoanele cu nelipsitele candelă încadrate de ștergere albe și busuioc, cu scoarțe țărănești și veșnicele obiecte de mobilier, dar și cu cele mai neînsemnate lucruri ordonate după gustul și plăcerile ei de moment, parcă toate încremenite în aceeași lumină difuză, grea, având ca fundal sonor, zvârcolirile ei, gemetele, lupta ei surdă de dinainte, urmate de liniștea și împăcarea că totul s-a sfârșit aici, continuate de înaintarea sa pe drumul implacabil, mai precis spre marea poartă a veșniciei, cât și a mântuirii, a învierii. Surorile lui, care-i fuseseră aproape mamei și o vegheaseră cu credință până în ultima clipă,

până când inima ei, mereu bună și temerară, încetă să-i mai bată, îi povestiseră că ea fusese lucidă până la final și că se consolase, lăsându-se în voia Domnului împurpurată de credință... pe scurt, așa se întâmplase în acea noapte fatidică a prăpădirii sale, în acele momente unice ale despărțirii definitive și ireversibile. Meditând, după ce trecea pragul părintesc, el avea senzația redutabilă, absolut copleșitoare – evident nefirească, contradictorie pentru pronunțatul său spirit lucid – aceea că, fizic, mama sa este tot acolo – acolo, în căsuța ei și a tatei (în același spațiu al copilăriei lui și o extensie a personalității lor) exact unde i-a fost locul dintotdeauna – acolo unde o găsea mereu așteptându-l luminoasă, cu vorbe bune și pită caldă, cu zâmbetul incandescent de dor, cu acea dragoste, imprescriptibilă și inefabilă, specifică doar mamelor adevărate, și, în acele momente venirii sale, precise, ca timp material, ea, mama ce însemna totul, legătura organică, indisolubilă cu reavănul teluricului, cu înaltul scânteietor, cu viața în definitiv, este doar plecată temporar, pentru câteva minute, la fântână, peste drum, să ia apă, ori până la magazinul sătesc să „târguiască ceva”, ori să-și aducă acasă, în ogradă, cârdul de găște răsfirat pe imașul satului. „Și da, parcă-l auzea pe tatăl său, cu glasul lui scăzut, tremurat, maică-ta, va veni acasă, din moment în moment... tu, Radule, așteapt-o, că ea nu întârzie mult, așa-i felul ei, doar o știi bine cum îi ea când aude că ai venit acasă.... cum zorește ea ca o zmeoaică...da, da, niciodată nu i-a plăcut să piardă timpul aiurea.” Înfățișarea ei vie, autentică, lui Radu îi era pregnantă, aproape năucitoare, în timp ce spiritul ei matern, protector, dăinuia pretutindeni în realitatea obiectivă, concretă, în tot ceea ce mișcă sau nu: de la animalele curții, până la plante, la vie, pomi, la clanțele ușilor, fântână sau acareturi. Inclusiv camerele păstrau intact mirosul ei, doar al ei, atât de cunoscut lui.

„Dumnezeu să te ierte și să te aibă în pază, mama mea bună!” murmură bărbatul strângând cu putere piatra cenușie a crucii, un obiect pur, real, concret, pipăibil, dar cu rezonanțe sacre, a cărei existență o conștientiza la nivel ideatic ca realizând acea punte de legătură cu spiritul și ființa mamei sale. Surprinzător, piatra aceea cu semnificații biblice, era caldută – evident, încălzită de razele solare – însă Radu avu senzația că mama din mormântul său, din locul său de veci, îi transmitea căldura și mai ales energia, puterea sa. Alături, ca o sentinela credincioasă, se înălța un liliac cu ramurile drepte, și lujerii muchiați, având frunzele de un verde intens, consistent, și, cu o solemnitate dezarmantă, în poleiala soarelui prietenos și în miresmele-i îmbătătoare, își răsflora ca un evantai sclipitor multitudinea florilor alb-violet. El mai adăstă câteva minute, mirat de acea viziune uluitoare, luă, efectiv, crucea mamei sale în brațe, apoi suspină cu gândurile departe spre universul inexprimabil și irepetabil al copilăriei, univers în care se vedea nedespărțit de părinții și frații săi. „Acta est fabula, plaudite” „Spectacolul s-a terminat, aplaudați” își aminti Radu, maxima anticului Augustus. Și da, poza aceea de familie, atât de intimă, de plăcută, deși alinătoare când ea trăia, rămăsese departe, în negura timpului, doar în lada amintirilor, aproape ca inexistentă, iar în prezent, simțea un gol, un vid cețos, ceva dureros, imposibil de refăcut. Într-un târziu, bărbatul plecă spre clopotnița de la intrare, abătut, cu umerii căzuți, puțin adus de spate, gânditor la noianul apăsărilor cotidiene.

Cimitirul micuț, cățarat cutezător pe creasta unui deal, având în mijocul său biserița din lemn, monument istoric datând imediat perioadei ce a urmat revoluției de la 1848, cu alei curate și morminte îngrijite, multe simple, acoperite de flori multicolore, cu câteva cavouri impozante, din marmură, granit sau mozaic, cu crucile sale, puține din metal, majoritatea din piatră, unele albe, altele cenușii sau brune, însă inegale, cu însemnări ale numelor și prenumelor, ale datelor de naștere și deces, cu epitafuri răscolitoare, toate gravate după grade și ierarhii, arătând explicit ceea ce defuncții au fost în viața cea de toate zilele (de parcă asta ar mai avea vreo importanță la Judecata de Apoi, își șopti el, ironic), ei bine, tot acel complex îndepărtat de sat, singuratic, placid și patriarhal, straniu de vizitat de unul singur la miezul nopții, (auzise în copilărie destule legende înfricoșătoare cu strigoi care bântuiau acele locuri) însă absolut necesar atât „morților cât și viilor”, și, prin destinația sa finală, semnificând acel capăt de drum, înglobând destule semnificații pentru cei „rămași” să le cinstească memoria celor „plecați”, defilă într-o muțenie groasă, totală, de început sau sfârșit de lume, prin fața pașilor pierduți ai lui Radu. Prin comparație cu ceea ce a găsit aici, bărbatul își aduse aminte că, recent, fusese la o înmormântare a unei rubedenii, undeva, în sudul țării, și-i rămăsese impregnată pe retină imaginea absolut dezolantă, absolut pustie, a celui cimitir: măceșii, ienuperii, alți arbori pitici, înconjurați de toate buruienile pământului, inclusiv de iederă, cotropiseră locul în care-și dormeau somnul de veci localnicii: efectiv multe morminte, dar și cruci mai scunde, fuseseră înghițite de desișul vegetației sălbatice crescute în devălmășie. Inscriptiile cu datele decedaților, încrustate pe acele pietre funerare, unele înnegrite de intemperii, iar altele acoperite de mușchiul verde ce se întinsese ca o pecingine, nu mai puteau fi deslușite cu ușurință. Impresia lăsată privitorilor era aceea de abandonare totală și de lipsă de respect, de minimă decență pentru cultul înaintașilor. Au fost necesare eforturi serioase din partea celor care au preluat sicriul cu mortul de la utilajul care-l transportase prin comună, pentru a face echilibristică și a ajunge cu bine, prin acea sălbatică vegetație, nu departe asemănătoare junglei tropicale, și a-l depune la groapă în vederea înhumării. Utilajul în cauză, carul mortuar motorizat, era un camion vopsit tot în negru, un cioclu hidos pe patru roți, cu data fabricației incertă, probabil de la începutul colectivizării, care scotea un fum negru, atât de înecăcios, încât puținii însoțitori ai defunctului – se vedeau mărșăluind destui bătrâni – se țineau departe de el pentru simplul fapt că puteau fi asfixiați „live” de noxele, nicidecum prietenoase, ce ieșeau fără opreliști de pe țeava de eșapament. În plus, zgomotul hârbului era asurzitor, iar puținele cuvinte ale preotului, semnificând stâlpii, (doar în număr de trei și nu doisprezece, cică așa era obiceiul locului, sic!) corespunzător vâmlor văzduhului, așadar rugăciunile prohodale, destinate iertării păcatelor decedatului, erau acoperite de găfăiturile și opintelile motorului, astfel că nimeni din cei de față nu putea înțelege absolut nimic din prestația duhovnicească. Contrariat de situație, Radu se apropie de șofer, la fel de bătrân ca și vehiculul său, și-l rugă politicos să oprească motorul pentru a se putea auzi evangheliile preacuviosului. „Imposibil, domnule, reacționă el supărat că i se cere așa ceva, vrei să nu mai pot pleca din loc

și să rămân cu mortul pe cap?! Hmm, ce știi, dumneata?... Nu mai am pornire, mă trage doar un tractor ca s-o iau din loc. Hmm... Da... da... asta-i situația... aici la noi... N-aveați decât să vă fi adus limuzină de la oraș..." Radu înțelege explicațiile, poate îndreptățite, poate nu, cât și aluzia răutăcioasă și se blază. Era străin acolo și nu dorea să deranjeze pe nimeni cu vreo intervenție deplasată. Făcu rapid stânga-împrejur să nu-l înece fumul viguros al rablei antice. Preotul, un zdrahon tânăr, rumen în obraji, se instalase confortabil într-un autoturism de lux în fața cortegiului funerar (desigur, o mașină pusă la dispoziție „la pachet” – cu șofer cu tot – de rudele îndurerate) iar plebea, inclusiv oamenii vârstnici și neputincioși, tăcută, supusă, aproape că gonia pentru a putea ține pasul cu originalul dric motorizat, fiecare după puterile fizice din dotare, spre acea Golgotă, invocată aici nu la modul figurat, ci, la modul propriu cât se poate înțelege în limbajul și accepțiunea curentă, un drum real, concret în condițiile date. Undeva, într-o parte a cimitirului, înecate în iederă, ca rămășițele unei corăbii scufundate în mare, se zăreau ruinele unei foste capele, cimitirul neavând biserică în incinta sa. O altă ciudățenie oltenească: drumul spre locul de veci fusese asfaltat în câteva zile, în febra electorală de anul trecut, „ca să dea bine la prostime”, dar pe o porțiune așa de îngustă încât două autoturisme ce veneau din sensuri contrare trebuiau să se aștepte una pe cealaltă pentru a putea merge mai departe, altminteri una dintre ele ajungea, invariabil, în șanț. Și, ca implicarea autorităților avide de voturi și putere să fie și mai evidentă, cireasa de pe tort pusă de acestea – și nu pe bani puțini, se înțelege – o reprezenta, în cvasi tradiția românească, „măreața realizare” a introducerii în comună a canalizării, o investiție atît de prost realizată (respectiv, tubulatura aferentă, căminele de colectare a rezidurilor menajere fuseseră instalate alandala, fără respectarea normativelor în domeniu, mai precis fără acea pantă de scurgere suficientă, absolut necesară) încât, în urma ploilor, canalizarea se colmata rapid refulând toate mizeria (inclusiv dejecțiile) în curțile oamenilor, aducând și mirosuri pestilențiale, aspecte care îi disperau și-i înverșunau pe localnici, ei fiind pe punctul de a trece hotărât la acțiuni radicale, de protest, îndreptățite din punctul lor de vedere, însă categorisite ca „mofturi de țărani proști” de către oficialitățile omnisciente și omnipotente.

La șase săptămâni după decesul rudei sale din sud, Radu participă în aceeași comună și la pomenirea specifică. Mare i-a fost mirarea când urmașii defunctului nu au mers la cimitir, la mormântul celui comemorat, ci s-au mărginit să intre doar în biserică, unde, după ce s-au adunat mai mulți enoriași, desigur fiecare cu „pomenirea sa”, același preot, însoțit de a doua față bisericească, a rostit o singură rugăciune, una comună tuturor prăznuțiilor, încasând, firește, obolul de la fiecare, iar la final, împărțindu-l la doi. Impresia deprimantă a lui Radu a fost aceea că toți cei de față, atât preoții, cât și urmașii celor pomeniți, se complăceau într-un soi de „datorie”, o obligație impusă din exterior de niște canoane bisericești, simplificate la maximum – desigur o atitudine regretabilă, dar și condamnată – și nu-i îmboldeau sentimente curate venite din conștiință, din interiorul sufletului fiecăruia, ca drept omagiu necondiționat, cuvenit înaintașilor defuncți. Părea ca totul să fie făcut după un scenariu lamentabil, din inerție

și conservatorism păgubos, pe repede înainte – morții nu mai erau „rentabili” pentru nimeni și trebuia scăpat fuga, fuga de ei – ducându-te cu gândul chiar la o abandonare neînțeleasă, grotească, a învățămintelor sfintei scripturi, a forței și rolului adevăratei credințe strămoșești, a respectului celor apropiați, cât și a colectivității, inclusiv a respectului de sine. Omul este sclavul iluziilor, chiar se gândește la ipoteza că, după moartea sa, cei rămași – desigur rude apropiate față de care el a făcut sacrificii în decursul vieții pentru a le fi mai ușor, poate și prieteni – îi vor aprinde o lumânare la căpătâi, pomenindu-l în rugăciunile lor, iar această perspectivă, câteodată himerică, îi face bătrânețea mai ușoară, îi creează un confort, un sentiment dulceag de optimism... Desigur, se poate ridica și întrebarea legitimă: unde sunt autoritățile administrației publice locale în această ecuație, fiindcă nu-i așa? cimitirul este totuși un obiectiv al comunității, servește și deservește interesele acesteia. Ce face biserica ortodoxă în calitate de organism social, păstrător și propăvăditor al dreptei credințe, unde îi este rolul său educativ, de înaltă forță spirituală? Întrebări și întrebări... Primăria este pretutindeni și nicăieri, consilierii în frunte cu edilul șef semnav condica de prezență și aveau grijă întotdeauna să-și încaseze lefurile, pe care tot ei și le ridicaseră la niște cote atât de înalte, încât le-ar fi fost și teamă să le viseze în perioada de dinainte.... Nu e de mirare că osuarul din acea localitate arăta așa de jalnic, devenind pe zi ce trece doar o veritabilă groapă comună, un loc al uitării depline, străin chiar și păgânilor, în care, nu ipotetic, ci în mod real, încep să se piardă identități, credința sucombă, drept consecință a dispariției acelor sentimente sacre privind memoria înaintașilor...

Cu aceste amare aduceri aminte, Radu Culcer înaintă spre poarta mare, cu clopotnița înaltă, însă, înainte de a-i trece pragul și a se închina creștinește, atenția îi fu atrasă de un mormânt modest, având o cruce mai mică, din piatră alburie, pe care el citi curios de două, trei ori, numele, „Furtună Ștefan, născut în anul 1912, decedat în anul 1997.” Bărbatul se apropie mai mult și privi atent poza funerară încastrată puțin mai sus de acel înscris și rămase câteva clipe pironit locului. Din acea imagine reținu privirea blândă, deschisă, parcă sfătoasă, dar cu accente de dărzenie evidentă, a unui octogenar cu părul alb ca spuma laptelui. „Da, da, cândva l-am cunoscut pe acest om, da, un om deosebit, murmură cu buzele strânse Radu, a fost domnul Ștefan, învățătorul tatălui meu.” Radu își aminti cartea document „Oameni cari au fost” semnată de marele savant Nicolae Iorga, carte pe care o citise în studenție și de care fusese impresionat, iar un val de mândrie, de bucurie lăuntrică îl cuprinse ca o moleșeală plăcută: „Un Om între Oameni”, cu majuscule, așa a fost domnul Ștefan Furtună, Dumnezeu să-l aibă în pază!” își șopti el. Bărbatul merse grăbit la autoturismul parcat în apropiere, deschise portbagajul și, dintr-un rucsac, luă două candelă pe care le aprinse cu evlavie pe mormântul în care-și dormea somnul de veci Furtună Ștefan. „Dumnezeu să vă ierte și să vă odihniți în pace, domnule învățător!”

În noaptea care a urmat acelei vizite la cimitirul unde își dormeau somnul de veci strămoșii săi, Radu Culcer s-a odihnit puțin, mai mult a picotit. Gândurile l-au frământat și l-au întors în tunelul timpului, în urmă cu aproape patruzeci

de ani...

Februarie 1978. Era o seară geroasă de iarnă, cu fulgii uşoare, o zi de sâmbătă, în jurul orei 19. Radu Culcer, elev în clasa a VIII-a, (avea deja 14 ani împliniţi din vara lui 77) se întorcea de la şcoală împreună cu Mircea Silav, colegul său de clasă. Învăţau în Şcoala Gimnazială din comună şi fiindcă domiciliau în Movila, un sat vecin, situat la 4,5 km distanţă de centrul administrativ, în cursul săptămânii erau găzduiţi la internatul instituţiei, iar la sfârşitul săptămânii mergeau acasă. Drumul, ce lega cele două localităţi, acoperit cu un strat gros de zăpadă bătătorită de numeroasele atelaje cu sănii sau de roţile celor câteva tractoare ale SMT-ului local, urca şi cobora pe pantele line sau mai abrupte ale dealurilor înveşmântate în dulama albă a omătului şi, în lumina vesperală a serii, conturul său – uneori unduos, alteori tăiat în linii şi unghiuri drepte, geometrice – se desluşea ca un brâu alb-străveziu, destul de pregnant. Calea aceea de acces trecea printr-o pădurice de salcâmi, urma o vale destul de largă, zonă relativ pustie, nelocuită. Fiecare, din cei doi băieţi, trăgea după el o sanie cu tălpi metalice, (doar în pantă le cărau ei, însă cum ajungeau în vârful colinei se aşezau pe burtă şi, cu chiote haiduceşti, îşi făceau vânt, alunecând în viteză spre valea largă, ceţoasă, care parcă-i înghiţea cu lăcomie), iar pe lângă ghiozdanul cu cărţi şi caiete aveau în mâini făclii aprinse pentru a le lumina drumul. Ninge din ce în ce mai tare, însă o ninsoare liniştită, aşezată, fără vânt. La un moment dat, în timpul urcuşului Dealului Morii, (trecuseră de jumătatea distanţei ce-i apropia de casă) Radu, care mergea în faţă, dădu cu piciorul peste ceva relativ moale. Stătu locului, apropie făclia şi, la lumina ei, ridică un obiect acoperit de omăt. Îl scutură şi îi apărură vederii o căciulă brumărie, din blană de miel.

-Hei, Mircea, uite ce-am găsit? O căciulă, se adresă el colegului, puţin surprins de descoperirea sa, fiindcă pe aşa vreme nimeni nu-şi putea permite să-şi piardă, sau, şi mai de necrezut, să abandoneze un asemenea obiect călduros care-l apăra de muşcătura neîndurătoare a gerului.

-Oare cine şi-a pierdut capul, acum în plină iarnă, a cui o fi brumăria asta? Întrebă cel apelat Mircea, un băiat plinuţ, bălan, care nu se prea omora cu învăţatul, dar un tip deschis şi curajos, pe care te puteai baza în momente critice.

-Habar nu am, dar bine ar fi s-o luăm, poate auzim mâine în sat de vreun beţivan care şi-a pierdut-o şi i-o restituim.

-Da, cum zici tu...

Mircea nu-i ieşea din cuvânt lui Radu, îl considera un mic şef, el stătea în banca din spatele său şi uneori copia la lucrările de control sau la teze de la acesta, desigur, cu largul lui concurs. Radu puse căciula găsită pe sanie, alături de micul său bagaj – acolo erau îngrămădite câteva schimburi pe care le aducea săptămânal mamei pentru a fi spălate – şi cei doi prieteni plecară mai departe. Din cerul alburu neaua cădea neîntrerupt ca în pastelurile lui Alecsandri, în timp ce băieţii mai aveau de parcurs o mică porţiune şi ajungeau în vârful colinei, iar de acolo, coborâşul spre valea lezerului, pe sanie, pentru ei era o mare provocare, dar şi o bucurie în sine. Radu, aflat tot în avangardă, sesiză în dreapta sa, la câţiva metri de drum, lângă un pâlc de măceşi, o pată neagră, un soi de mogâldeaţă. La prima vedere părea a fi o haină închisă la culoare, uitată, ori o pătură abandonată, sau silueta unui om într-o poziţie uşor nefirească, puţin

indecentă, parcă stând pe vine, ca şi cum şi-ar face nevoile, dar înfipt cu temeinicie într-un mal de omăt. Radu se opri, se întoarse către prietenul său şi-i făcu semn cu mâna, arătându-i direcţia descoperirii sale.

- Mircea, uite, ce-i acolo?

- Unde? Întrebă colegul său complet nedumerit.

- Acolo, lângă tufele acelea...

Mircea se frecă la ochi îndepărtându-şi zăpada care-i acoperise genele.

- Parcă văd ceva, spuse el moale, mie mi se pare a fi o haină... un palton....nu ştiu ce să spun...

- Nu cred....

- Ba da! E ceva nemişcat... Nu-i om, sigur...

- Eu merg să văd, ca să mă conving, zise hotărât Radu, gândindu-se instantaneu la căciula găsită cu puţin timp înainte, că, iată, ce şansă! ar fi posibil să-i aparţină necunoscutului întrupat în acea momăie, şi, cu paşi mari, plecă spre acel loc.

- Bine, vin şi eu, nu te pot lăsa singur, se auzi şi glasul lui Mircea.

Cei doi prieteni se apropiară cu inimile strânse. Nu se mai întâlniră niciodată cu aşa situaţie şi nu prea ştiau ce trebuie să facă. Cu surprindere şi nehotărâre, specifice neiniţiaţilor, dădură peste trupul unui om, un bărbat realmente încremenit, acoperit de omătul proaspăt ca o beteală, având paltonul ridicat peste cap, într-un simbolic gest de apărare a căpăţânei goale. Omul, aproape îngheţat, părea că nu mai respiră, având ochii închişi, gura strânsă, încleştată. La lumina tremurândă a făcliei, Radu îl recunoscu imediat şi, la scurt timp, la fel şi Mircea, ambii băieţi îşi dădură seama că cel descoperit este chiar consăteanul lor, domnul Ştefan Furtună. Din cele ce ştiau rezulta că insul pirpiriu, asmatic, din faţa lor, ce, cotidian, răspundea monosilabic la bineţele sătenilor, manifestând un aer veşnic preocupat, parcă ursuz, un moşneguţ cam ciudat, cu o privire inteligentă, trecut binişor de 60 de ani, fusese pe vremuri, înainte de război, învăţătorul părinţilor lor....

-Iată şi proprietarul căciulii găsite de noi, concluzionă Radu, şi, după ce o curăţă de zăpadă, i-o îndesă pe cap bărbatului dibuit în acel strat de omăt, mai mult mort decât viu. Citise undeva că în asemenea situaţii trebuie verificate semnele vitale ale vieţii, respectiv pulsul, respiraţia, după care persoana trebuie dusă rapid la spital. Radu îşi scoase mânuşile şi-i pipăi gâtul, şi, la început, i se păru că-i rece şi rigid ca al unui mort, se sperie destul, cât pe ce să fugă şi să-l lase pe Furtună acolo, dar se îmbărbătă singur şi reluă consultul său empiric. Cu dificultate reuşi să-i simtă artera carotidă care palpita foarte slab. Se bucură ca de o mare reuşită personală.

-Mirceo, domnul Ştefan trăieşte! Asta-i vestea cea mai bună!

-Ce zici? Ce facem acum? îl întrebă vădit încurcat, tovarăşul său de drum.

-Hmmm, ştiu de la tata că domnul învăţător este bolnav de inimă, are probleme şi cu tensiunea şi cred că pe drum i s-a făcut rău... trebuie să-l ducem neîntârziat la dispensar.

-Noi doi?

-Păi cine, altcineva? Sigur, nu-l putem lăsa aici, în câteva ore poate să moară de frig... aşa, dacă-l vede domnul doctor Andrei, mai are o şansă... sau mai multe... Numai Dumnezeu

poate ști... De acord?

-Bine, bine, cum spui tu... știi doar că nu te las niciodată!

-Prieten adevărat! Hai iute să nu se strice vremea și mai rău!

Radu și Mircea îl așezară pe bărbatul înlemnit de frig pe una din sănii, și, împreună, animați de flacăra entuziasmului îndeplinirii unei fapte bune, omenești, în definitiv, făcură calea întoarsă (nu mai puțin de 2 km) până la dispensarul comunal, salvându-l astfel pe fostul învățător de la un iminent deces prin hipotermie. Cu bucuria datoriei îndeplinite, cei doi mici salvatori ajunseră târziu, în noapte, acasă: îi așteptau părinții îngrijorați căroră le povestiră, de-a fir a păr, toată întâmplarea. La câteva zile distanță întreaga școală știa de comportamentul aproape eroic al celor doi elevi, și chiar diriginta Ivașcu îi felicitaseră călduros „în fața clasei” pentru faptul, demn de luat în seamă, de a fi salvat viața unui om.

În joia următoare, în timp ce Radu și Mircea se aflau în bănci, la ora de geografie, intră în clasă, cu un aer încurcat, directorul școlii, profesorul Marcu, și-i scoase pe cei doi afară. Le spuse să-l urmeze și porni încruntat spre „anexă”, locul în care se aflau biblioteca, două laboratoare, unul de fizică și altul de chimie, vreo două magazine în care se depozitau lemnele și cărbunii pentru încălzire. Sălile de învățământ dispuse acolo erau relativ mici, circa 35 metri pătrați fiecare, „ anexa” fiind amplasată în exterior, mai precis în spatele instituției de învățământ, într-o clădire joasă. Cu directorul Marcu ei învățau istoria, iar pe Radu, un elev premiant, acest obiect de studiu îl pasiona, drept pentru care profesorul, un dascăl destoinic în profesie, dar recunoscut și pentru severitatea lui, întotdeauna onest cu toată lumea, față de el manifesta o atitudine mai altfel, mai caldă, apropiată, chiar de simpatie fățișă. Marcu îl cooptase pe Radu în echipa olimpicilor la disciplina „istorie” și, de două ori pe săptămână, făceau împreună pregătire suplimentară. Pe drum, directorul păru să fie supărat de un aspect care îi privea strict pe cei doi.

-Voi ați făcut ceva? îi luă din scurt Marcu, privindu-i totuși cu răceală.

-Nimic, tovarășe director, răspunseră băieții aproape în cor.

-Trebuie să discute cu voi, cineva, de la județ ...

Elevii ridicară din umeri nedumeriți, privindu-se îngrijorați. Efectiv, nu știau motivul pentru care cineva așa de mare de la județ îi căuta pe ei, doi iluștri necunoscuți, dintr-o școală anonimă de țară. Lui Radu nu-i plăcu acel „trebuie”, i se părea că-i un ordin de la care nu se putea face absolut nicio concesie.

-Dacă ați făcut vreo boroboacă, și n-o știu eu, e bine să-mi spuneți, să nu fiu luat prin surprindere.

-Nu am făcut nimic, tovarășe director, spuse hotărât Radu Culcer, garantez și pentru Mircea Silav.

-Bine, bine, mormăi apatic profesorul, am încredere în tine Radule, în mod deosebit. Cred că nu mă dezamăgești.

-Nu vă dezamăgim, tovarășe director.

Ajunseră în fața anexei și directorul, primul, în față, apăsa clanța ușii ce dădea într-un hol. „Așteaptă afară!” O voce groasă, puternică și imperativă ce răsună chiar din acea anticameră, îl opri locului pe Marcu care, deși nu spuse

nimic, pufni pe nări ca un cal năvălaș, i se citea pe față că sintagma lătrată la „singular” îl contraria, îl deranja, era un soi de atentat la demnitatea sa de șef de instituție, mai ales că el era și gazda. Totuși, el nu spuse nimic și rămaseră toți trei, în frig, pe terasă, aproape 10 minute, după care se auzi ușa bibliotecii și ieși, îmbujorată, cu o privire goală, diriginta Ivașcu. După ea, se arătă impozant, cu un rânjet în colțul gurii sale mari, Curelaru, milițianul, șeful de post. Era un ins înalt, negricios, cu gâtul scurt, capul mare, fața puhavă, având ochii mici, înecați în pungi de grăsime. Burta îi era așa de proeminentă încât centura, cu pistolul din dotare, aproape nu-l mai cuprindea. Câteodată, ipochimenul trăgea niște beții crunte și atunci urla smulgându-și părul din cap, înjura de toți sfinții din calendar, își bătea soția și cei doi copii. Un tovarăș de beție, văzându-l odată cum înfuleca hulpav mâncarea, dar mai ales cum sugea cu buzele lui late vinul, direct dintr-o găleată, i-a spus „Porcul” și vestea s-a răspândit cu iuțeala fulgerului, și toată lumea comunei îl știa acum după această poreclă. I se dusesse buhul că-i un tip șpagar, dar mai ales arogant, violent și arbitrar, care, din te miri ce, cu palmele sale mari, ca două lopeți, pune bastonul pe spinarea celui ce se intersecta cu el (avea ghinionul să ajungă în post, fie în calitate de pârât sau chiar de martor) ori care nesocotea, cu voie sau fără voie, acea lege a „boborului”(așa stâlcea el cuvântul „poporului”) original interpretată de domnia sa. Cu buzele-i bine reliefate, cu aceeași voce cavernoasă, pe care băieții o recunoscuseră imediat și care le agasă auzul – era cea care la barase drumul în anexă – Curelaru îi chemă pe elevi înăuntru, precizându-i directorului cu un rânjet sarcastic să meargă (ceva de genul „ hai, mai plimbă ursul”) dar să rămână „pe aproape”, adică în școală: „pentru dispoziții de la tovarășul căpitan.” Marcu efectiv îl ignoră, nu-i răspunse și intră ca o vijelie în bibliotecă. După un sfert de oră el ieși drept, totuși cu un surâs trist în colțul gurii și li se adresă celor doi elevi :

-Să fiți atenți cu voi, dacă aveți nevoie de ceva mă găsiți la cancelarie. Îl pișcă scurt cu degetele de obraz, a încurajare pe Radu (așa cum făcea mereu când Radu intra în sala unde avea loc olimpiada județeană la istorie) și apoi, cu mersul său săltat, degajat, plecă spre școală.

- Fii atent: în ipoteza în care tu vei intra primul, la ieșire să-mi faci un semn, dacă-i ceva rău..îl dăscăli Radu pe timidul Mircea.

-Păi, ce semn?

-Dacă-i bine, tușești o dată, dacă-i de rău de două ori, e clar?

-Da, am priceput... Oare ce-o fi?

-Nu știu și vedem noi... până la urma urmei nu-ți fă griji că doar nu am făcut nimic... iar dacă intru eu, voi tuși, așa cum am convenit.

Primul fu introdus în bibliotecă Mircea, în timp ce lui Radu milițianul îi făcu semn să aștepte în laboratorul de chimie, unde nu se afla nimeni. Curelaru se retrăsese în hol, Radu văzându-i alura mătăhăloasă, care parcă aspirase lumina și adusese brusc înserarea. După un timp indefinit, Radu îl zări pe Mircea ieșind cu umerii lăsați, părea un ins înfrânt, dar auzi bine un singur tușit și zâmbi în sinea lui. Ce tare și-ar fi dorit să-l întrebe ce s-a întâmplat în bibliotecă! Dar se consolă, fiindcă va afla și singur... Apoi, în scurt timp,

el fu chemat de șeful de post în bibliotecă. Intră, oarecum încordată. Era prima lui întâlnire cu autoritățile de forță ale statului și, normal, avea trac. În față și puțin în dreapta, spre fereastră, pe un scaun, la o masă, se găsea un civil așteptând, un bărbat bine încotoșmănat într-un palton negru, părea un cioclu, având părul rar, castaniu, pieptănat în sus, cu o față ciolănoasă și nasul lung, coroiat. Omul frământa alene în degetele-i lungi un pix verde, deasupra unui maldăr de hârtii.

Preț de câteva minute, nu-l băgă în seamă pe puști, ca și cum acesta nu ar fi existat în realitatea imediată. La un moment dat parcă se trezi din picoteală:

-Culcer Radu? întrebă el cu o voce joasă, tabagică, puțin răgușită.

-Da...

-Numele tatălui, a mamei, data nașterii tale...

Radu îi răspunse mașinal și observă că „Cioclu” scrie încet, concentrat. Când termină de scris, omul își sumeți capul.

Atunci Radu îi văzu ochii insului: niște ochi cenușii, hipnotici, sfidători, care parcă-l împungeau.

Intervenii milițianul:

-Uite, băiețș, domnul căpitan de la centru, vrea să-ți pună câteva întrebări....să spui adevărul și numai adevărul, că, în caz contrar, a-i încurcat-o, îl atenționează Căpitanul, care, la un semn al civilului, părăsi umil încăperea.

-Așadar, să știi din capu locului, începu respectivul să molfăie cuvintele, te afli într-o anchetă oficială și trebuie să răspunzi la întrebări numai, și numai cu sinceritate...fiindcă adevărul, până la urmă, în definitiv, tot va ieși la suprafață.. așa, ca undelemnul. Înțeles?

-Da, tovarășe..

-Așa cum Mircea, colegul și prietenul tău a ciripit puțin mai înainte.. completează căpitanul... și să nu mă ții din producție, că n-am timp de baliverne... Daaa?

Radu, în picioare, după ce ascultă atent, întrebă candid :

-Păi, despre ce să vă spun?

-Puțintică răbdare, tinere...

Individul se așează mai bine în scaun și-l privi cu atenție, cu o anumită surprinzătoare doză de admirație. Vocea îi deveni uleioasă, paternalistă:

-Uite, Răducule, tu ești un elev bun la învățătură.. premiant... așa este?

-Da...

-Toată lumea te laudă...

-Cred că nu degeaba, ci pe merit, răspunse el, puțin înțepat în orgoliul propriu.

- Păi sigur că pe merit... ce, am spus eu altceva?

Căpitanul trecu fără să clipească peste răspunsul cam în răspăr al puștiului și adăugă concesiv:

- Ești și comandant de clasă, la pioneri...

-Da, e adevărat..

-Și ai mers și la olimpiade pe județ...

-Am mers....

-Iar părinții tăi, sunt oameni muncitori, harnici, cu origine sănătoasă, bine văzuți în comunitate... și ei nu au avut de a face cu legea..

- Sunt țărani, oameni simpli, lucrează la „ceape”, ca întreg satul...

- Păi da...însă vezi tu, Răducule, că aicea-i acum, aicea-i

chichirezul, cum spunea cineva, poate știi, poate nu știi, dar eu sunt un tip bun, înțelegător și comunicativ și te informez gratis, uite, în ziua de azi nu toată lumea își vede de treabă, nu toată lumea apreciază eforturile partidului de construire a societății multilateral dezvoltate, și că mai sunt unii, foarte puțini, de altfel, chiar pe cale de dispariție, care-și permit să nu aprecieze, să nu fie de acord și să vorbească dușmănos despre cuceririle comunismului, despre clasa muncitoare biruitoare, să manifeste comportamente cu înclinații burgheze, de exploatare și de tristă amintire, și noi, eu și Căpitanul, aici de față, ca exemplu, puși de strajă de partid, de poporul român, trebuie să-i aflăm și să-i izolăm.... Și, în plus, acele elemente ostile, acele lichele vândute imperialiștilor, pot influența negativ tineretul, viitorul patriei, mersul înainte, iar noi nu putem permite așa ceva... Noi veghem cu credință... Ce spui, Răducule, tu, deja, unul de al nostru, ne ajuți în misiunea noastră?

Perorația aceea sfârșitoare i se păru lui Radu deplasată, și el fu și mai sigur că Mircea nu-i spusese nimic anchetatorului, de altfel nici nu știa ce ar fi putut să spună compromițător...

-Desigur, tovarășe căpitan...

-Păi vezi, așa te vreau, nu eu neapărat, rectific, ci țara te vrea devotată, partidul comunist, care-i în toate și pe care-l slăvim cu toții...

Radu asculta, însă mintea îi lucra cu febrilitate.

-Uite, tovarășe premiant și comandant de pioneri, sâmbătă seara ați însoțit la dispensarul comunal un om.... E adevărat?

Radu se luminează în interiorul său hărțuit până atunci de multe întrebări ce se roteau în jurul rostului acelei întrevăderi, a scopului necunoscut al așa zise-i „anchete”...

-Da! Este adevărat, mai precis, l-am dus cu sania, era înghețat..

-Ei bine, îl întrerupse „Cioclu”, vreau să-mi povestești, așa pe îndelete, cu cuvintele tale, cum s-a petrecut totul...

Radu relua – cu o oarecare detașare dată de convingerea că el și Mircea doar făcuseră o faptă bună, în plus, fuseseră laudați de diriginta Ivașcu și, apoi, erau suficiente exemple similare în manualul „Educația cetățenească”, obiect pe care-l studiau, adică se inspiraseră de acolo – firul întâmplării: povestea căciulii, exact cum îl găsiseră ei pe Furtună Ștefan, cum îl transportaseră cu sania la dispensar, tot așa cum povestiseră acasă, dar, ulterior, și colegilor de clasă.

-Hmmm, am înțeles...însă pe mine mă interesează în cel mai înalt grad altceva... Știi, tu, ce anume?

Radu ridică din umeri a nedumerire.

- Mai exact: ce v-a spus Furtună pe drum, ce v-a povestit, despre ce ați vorbit?

Elevul rămase uluit de asemenea întrebare care în contextul dat(starea gravă a salvatului) i se păru idioată, complet illogică.

-Despre nimic, tovarășe...

- Cum băăă, se rățoi „Cioclu” ați fost muți ca peștii? Atâta drum? Asta nu-i posibil: oamenii vorbesc că de aia au gură, da, da, oamenii vorbesc, ba de una, ba de alta... Apoi, după câteva momente de suspensie, relua mai domolit: Hmm! Gândește-te bine și nu te pripi, eu sunt răbdător.... încă sunt răbdător...

-Despre absolut nimic, fiindcă omul era înghețat și nu

putea vorbi... de abia mai respira..

-Chiar de tot nu era, fiindcă i-a povestit doctorului Andrei cine este și cum a ajuns la dispensar...

- Vă rog, să mă scuzați: Asta nu știu, că nu am fost de față... eu cu Mircea, după ce l-am lăsat domnului doctor, care ne-a mulțumit, am plecat acasă, că se făcuse târziu...

-Mda, nu mă convingi...și știi de ce?

-Nu. Nu știu... Eu v-am spus doar adevărul...

-Fiindcă Mircea, colegul tău a spus altceva în anchetă.

-Eu nu știu ce a spus Mircea, dar acesta a fost adevărul. Purul adevăr...

Căpitanul de la „centru” se foi în scaun, țuguindu-și buzele a nemulțumire... Se ridică de la măsuța joasă și se învârti cu pași mari, atletici prin sală. După un timp reveni și-l privi amenințător pe Radu.

-Hmmm, dacă ai luat-o pe panta aceasta băiete, adică pe „nu” în brațe, să știi că vei avea de furcă cu mine, eu nu glumesc și nu mă joc de a ancheta. Mai am puțină răbdare, gândește-te, până nu-i prea târziu... că apoi, musai, întorcem foia pe partea cealaltă...

Radu asculta și parcă inima începuse să-i bată mai tare. Se simțea singur, fără apărare, înfricoșat, însă își reveni puțin câte puțin, strângând din dinți:

-Despre ce să vă spun?

-Mda, te faci că ai uitat? Tu, un premiant, un olimpic. Ha, ha!..Nu se poate, așa ceva!

Băiatul nu reacționează la ironia „oficialului” și nu spuse nimic. Se gândea cu groază să nu intre în mâinile „Porcului” care aștepta slugarnic în hol, gata, gata să-și facă încălzirea pe trupul său istovit de atâta stat în picioare.

-Despre ce ți-a povestit Furtună pe drum, ca să-ți reamintesc, dar asta, o fac gratis, pentru ultima dată, să știi, și bagă bine la cap...

Radu realizează într-o logică simplă că „Ciocul” nu știe nimic (il scotea pe Mircea din ecuație cu acel „ți-a povestit” ei fiind în timpul operațiunii de salvare în permanență amândoi, nicidecum separați) și aruncă nada, doar, doar s-o prinde ceva...

-Nu v-am spus că era înghețat... domnul învățător este și bătrân și bolnav...

-Alooo băiețuș, domnii sunt la închisoare, nu-l mai apăra tu pe bandit, nu-l mai plânge că-i bătrân și bolnav, că banditul tot bandit rămâne.. aici și dincolo de groapă..

Radu nu putea înțelege lipsa de considerațiune, de omenie până la urmă, a celui personaj obtuz, atitudinea sa mustind a ură pentru un om în vârstă, pe care-l știa liniștit, de o mare distincție și corectitudine, și despre care aflase, de la părinții săi, că-i suferind. Probabil, dacă l-ar fi lăsat pe învățător să moară în zăpadă, căpitanul ar fi jubilat.. fiindcă un dușman al poporului crăpse mai repede și nu-i mai stătea pe cap...

Apoi civilul se lăsă pe speteaza scaunului și rânji tot nemulțumit, frunzărind foile unui dosar voluminos, pe care-l avea în față.

-Hmm, ia să te iau altfel, ia spune-mi, dar în sat, cu cine-i prieten Furtună, cu cine vorbește? Cu cine se întâlnește? Cine îl vizitează?

-Nu știu, tovarășe căpitan, eu sunt cu școala, stau la internat...

-Dar, băiete, mergi și acasă, tu ai și vacanță...

-Da, am, dar îmi ajut părinții la muncă, și nu știu nimic de cel de care mă întrebați...

- Că doar nu-i ciumat și stă zăvorât numai în casă..

- Nu știu, tovarășe căpitan, răspunse repede ca în transă Radu și probabil că se înroșise, fiindcă își simțea obrazii arzând, șansa lui de a nu-i fi fost observată această schimbare a fizionomiei feței a fost aceea că, în acele momente, căpitanul se uita în hârtiile lui și mângălea o foaie, cu scrisul lui încet, chinuit.

-Băăă, țacă, băă, nu mă duci tu pe mine, c-am fumat mulți ca tine, cu toate premiile tale... băăă, nu mă poți convinge tu, că Furtună e singur cuc și nu are pe nimeni pe lumea asta...

-Nu cunosc relațiile lui, tovarășe...

-Băăă, îl chem pe Curelaru să-ți umble la memorie, că-i rămasă în pană...și-o s-o încurci rău, băăă!

Din fericire pentru Radu, „Porcul” nu a fost chemat să-și etaleze talentele de bătaș.

Radu știa foarte bine, ca de altfel și fratele său Ion, mai mare cu trei ani decât el, că tatăl său, ce-i fusese elev cândva domnului învățător Furtună, având în vedere că acesta era singur – îi murise soția cu câțiva ani în urmă – îi ducea noaptea mâncare pe ascuns. Mai știa de la părintele său (aflase doar cu vreo lună în urmă) că învățătorul luptase pe front, căzuse prizonier la ruși unde stătuse șase ani, iar la revenire fusese ridicat de securitate în câteva rânduri ca „politic” și închis alți ani buni, mai reținuse din spusele tatălui, că i s-a interzis să mai profeseze ca învățător, deși avea vocație, era un fel de domn Trandafir. Prima sa soție, crezând că el murise pe front – nu primise nicio veste de la el câțiva ani – îl părăsise și plecase din sat, iar între două arestări el se recăsătorise, însă nu avusese parte nici de a doua soție, o felceriță, care se prăpădise după vreo 12 ani de căsnicie...Despre cele povestite, tatăl le pusese în vedere să nu vorbească în nicio împrejurare cu nimeni, indiferent cine o fi... Și ei, toți ai casei, ascultară cu sfințenie sfatul și-l urmau...

Radu și Mircea au fost ținuți în anchetă de acel căpitan până la lăsarea întinericului, ei și-au menținut pozițiile, căpitanul neaflând de la cei doi puști nimic în plus despre Ștefan Furtună, iar, într-un târziu, li s-a dat drumul acasă, cu ordinul clar de a nu spune nimănui despre întrebările ce li s-a pus acolo, în anchetă.... Însă ei au povestit părinților.. Nu aveau cum să nu le spună...

„Iată și faptele bune sunt uneori pedepsite” conchise amar, acum, în întinericul camerei, Radu.

După revoluție, prin 1994, își aminti Radu, învățătorul Ștefan Furtună, în vârstă de 82 de ani, la o aniversare a zilei sale de naștere, pe care i-o organizase familia Culcer, a relatat, cu acel har de povestitor specific doar moldovenilor urmași ai lui Creangă, calvarul vieții sale. Era fiu de preot, în 1941 urma și Facultatea de litere și filosofie, și a fost înrolat ca sublocotenent în rezervă într-o baterie de artilerie, participând la luptele pentru eliberarea Basarabiei, răpită samavolnic de URSS în urma ultimatumului din 28 iunie 1940. Deși rănit de două ori, Furtună se ceruse din nou pe front. Participase cu entuziasm, cu acel elan specific doar tinereții, la campania din Odessa, apoi căzuse prizonier în bătălia de la Cotu Donului, în octombrie 1942. A îndurat frigul, foamea, tifosul, bătaile crunte, schingiurile fizice, însă credința în bine

și în Dumnezeu l-a întărit suflătește. În bolgiile Golemului roșu, pătimise până în 1948 (anul eliberării), alături de alți camarazi, și, acolo, rămăsese loial regelui și țării, refuzând cu dârzenie să se înroleze în diviziile de tristă amintire, „Tudor Vladimirescu”, „Horea, Cloșca și Crișan” constituite de ruși din prizonieri români, cu largul concurs al unor lachei comuniști conaționali (trădători de neam și țară, cum îi ostraciza domnul învățător) tocmai pentru a lupta împotriva fraților români. Desigur că, la dosar i se trecuse de nkavediști împotrivirea și aversiunea sa fățișă față de marele frate roșu de la răsărit, față de sistemul bolșevic criminal, iar tinichelele l-au urmat pretutindeni. Ca un blestem... La revenirea în țară, Securitatea l-a arestat din nou, rămânând într-un soi de „detenție administrativă” într-o colonie de muncă la Periprava, alți trei ani. După eliberare a avut domiciliu forțat în câmpia Bărăganului, i s-a interzis să mai profeseze ca învățător, găsindu-și, cu greu, la Galați, un loc de muncă în construcții. A fost din nou arestat pe la începutul deceniului șase, pentru „discuții dușmănoase contra orânduirii sociale” (se întâlnise la o bere în Galați, cu un fost prizonier român, vechi tovarăș, în gulagul sovietic) și, după alți patru ani petrecuți în diverse penitenciare și colonii de muncă din spațiul concentraționar mioritic, fusese eliberat prin decretul din 1964. Rămăsese în continuare în supravegherea atentă a securității...

Se făcuse noapte. O noapte de mai, cu lună plină, cu cerul țintat de stele. Culcerii ascultaseră atenți, cu sufletul la gură, odiseea învățătorului. Era o relatare reală, o poveste de viață zguduitoare auzită pentru prima dată și totul li se părea incredibil.. Cât putuse suferi un om pentru un ideal, câtă demnitate, forță, câtă tărie de caracter!!!

În casa familiei Culcer se lăsase o liniște așa de adâncă încât se auzea doar țărâitul de litanie al greierilor. „Mi-am iubit doar țara, pământul acesta binecuvântat de Dumnezeu, udat cu sângele moșilor și strămoșilor noștri, am iubit libertatea mai presus decât propria-mi viață, și chiar am crezut în ea, dovadă că până la urmă ea, ca o crăiasă, a venit după atâtea suferințe îndurate de tot poporul acesta... Eu nu am fost decât un biet om, un om modest, mărinimos cu cei care mi-au făcut rău, i-am iertat, dar nu i-am uitat, am încercat să fiu mai bun, un om pe care soarta l-a aruncat în valuri, lăsându-l singur să înoate, de multe ori împotriva curentului... Tata, Dumnezeu să-l odihnească, îmi spunea mereu că un om nu are dreptul să-l privească de sus pe altul, decât atunci când se apleacă să-l ridice... Apărați libertatea, dragii mei, cu sfințenie, cu sângele, cu carnea, cu gândul și inima voastră, apărați-o ca pe o comoară, că eu știu, ca și alți „bieți” ca mine, ce înseamnă lipsa ei. Să fiți uniți mereu că numai unirea dă puterea!” a încheiat Ștefan Furtună. S-a lăsat un moment de tăcere solemnă, o liniște de catedrală. „La mulți ani, cu sănătate!” Și toți cei de față l-au îmbrățișat. Mai avea să trăiască doar trei ani... Timpul n-a mai avut răbdare cu el... Un adevărat martir național....

Suntem pe mâna unor nebuni

Suntem pe mâna unor mari nebuni.

Sunt nopți și zile pe pământ
Când nu mai e nimica sfânt
Și omul trage-n jug din greu,
Nebunii pleacă din spital
Și intră-n câmpul social
Și îl ucid pe Dumnezeu.

Nebunii urcă-n vârf de tot,
Comandă lumea idiot,
Declară zilnic un război,
Murim săraci, murim umili,
Din moftul unor imbecili
Și este vai și-amar de noi.

Suntem pe mâna unor nebuni,
Suntem pe mâna unor mari nebuni.

Nebunii fac în lume foc,
În oameni nu mai cred deloc,
Ca în relicve care-au fost,
Zoologia e la preț,
Stau geniile în coteț
Iar Shakespeare li se pare-un prost.

Nu mai există nici valori,
Nu se mai nasc nemuritori,
Există bani și-atâta tot,
Să fim maimuțe-n carnaval,
Maimuța n-are ideal,
Maimuța are numai bot.

Suntem pe mâna unor mari nebuni,
Suntem pe mâna unor nebuni.

Sunt puse țările la zid,
Democrația e un vid,
Sub echilibrul pururi frânt,
Se-aruncă-n lume maladii,
Popoarele spre-a se răi,
Că-s prea mulți oameni pe pământ.

Suntem pe mâna unor mari nebuni.

Și totuși, neamul omenesc,
Contrar acelor ce-l pândesc,
Va ridica pământu-n cer,
Din piatră ne vom lua ovăz
Și vom lansa cumplitul văz
Din ochii orbi ai lui Homer.

Dar deocamdată
Suntem pe mâna unor nebuni,
Suntem pe mâna unor mari nebuni.

Adrian PĂUNESCU

Viata noastră

Ești din România dacă :

Ești din România dacă,
Ai mâncat pâine pe vatră,
De la mama din covată,
Nu din coca congelată.

Ești din România dacă,
Ai păscut vaca-n poiană,
Și-ai dus oile la munte,
Primăvara până-n toamnă.

Ești din România dacă,
Ai purtat cravată-n școală,
Ai cântat Hora Unirii,
Și-ai dus grâu în saci la moară.

Dacă ești din România,
Ai cărat fân în căruță,
Coasa-n spate, slana-n traistă,
Și-ai cerut mândrii guriță.

Ești din România dacă,
Îl slăvești pe Eminescu,
Și reciți cu drag poeme,
De Coșbuc și Păunescu

Dacă ești din România,
Ai purtat suman, cojoc
Și ai fost să-ți vinzi purceii
Prin târg sau prin iarmaroc.

De ești fiu de româncuță
Și colinzi prin lumea mare,
Nu uita de rugăciune,
Când mergi seara la culcare.

Dacă ești din România
Și-ai purtat pe cap năframă,
Porți în suflet mila tatei,
Și cunoști dorul de mamă.

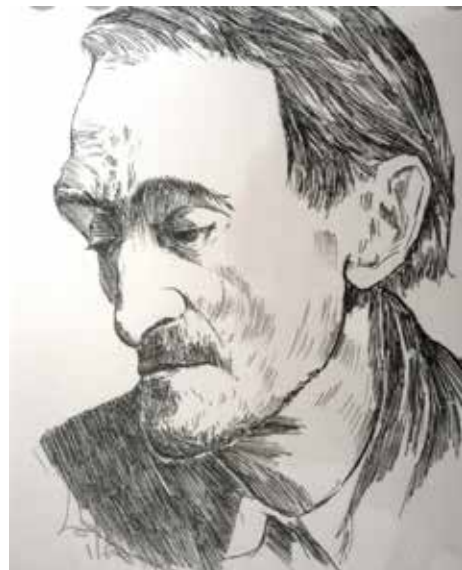
Românaș din lumea-ntreagă,
Pe unde pașii te-or duce,
Ține minte sfatul mamei:
Nu uita de Sfânta Cruce.

De-ai crescut în România
Și-ai plecat de mult prin lume,
Mergi cu fruntea sus pe stradă
Și fii mândru de-al tău nume!

Rodica LARIE

Într-o zi de 4 septembrie 1881
se naștea George Bacovia cel mai
important poet simbolist roman.

Pastel

Adio, pică frunza
Și-i galbenă ca tine,
Rămâi, și nu mai plânge,
Și uită-mă pe mine.

Și s-a pornit iubita
Și s-a pierdut în zare
Iar eu în golul toamnei
Chemam în aiurare...

Mai stai de mă alintă
Cu mâna ta cea mică,
Și spune-mi de ce-i toamnă
Și frunza de ce pică...

Insomnii

Chiar dacă luna se unduie pe margine de lac
Și stropul de lumină clipește-n geam plăcut,
În mintea obosită se strâng ca într-un sac,
O multitudine de gânduri rămân pe așternut!

Chiar dacă stelele lucesc misterios pe cer,
Și-atâtea amintiri vorbesc de nicăieri,
O umbră se așază pe creasta unui vis,
Se leagănă în marea tulburată a grijilor de ieri!

Sub pleoape tremurânde grămezi de întrebări
Se-adună și se-mpart pe așternutul vieții,
În strălucirea nopții se pot găsi răspunsuri,
Explozia iubirii trezește universul!

Corina ZUPCĂU

Rugă

Doamne, nu te mânia,
de îmi blestem inima,
că mi-a dat numai oftat
și dor greu de îndurat.

Doamne, nu mă osândi,
dacă ochii mi-oi huli,
că mi-au dat lacrimi amare
de nu am zile cu soare.

Doamne, rău nu mă certa,
de mi-oi fereca gura,
că a chemat dragostea
să-mi sfâșie inima.

Doamne, nu te supăra,
dacă focului m-oi da,
să-mi ardă trupul de tină,
sufletul s-aibă hodină,

lasă-l, Doamne, în lumină,
că nu are nicio vină!

Nina TOMA

Duminică, bat clopotele-a rugă

Duminică, bat clopotele-a rugă
și cheamă credincioșii împreună,
s-aducă slavă și pioasă mulțumire,
în dulcele ecou care răsună.

Cu lumânări în mâini ei se închină,
din ochii triști curg lacrimi amare,
se roagă-n gând, așa cum știu mai bine,
pentru a sufletelor milă și iertare.

Nu e în lume om fără vreo vină,
cu fapta sau cuvântul săvârșită,
pe care Dumnezeu să nu i-o ierte,
din dragostea de oameni nesfârșită.

Duminică bat clopotele-a rugă,
cuvântul Domnului se face ascultat,
lumina se revarsă peste lume
și fiecare om e binecuvântat.

Nina TOMA

Nostalgie

Răsfoiesc prin gânduri
Ca prin vechi albume.
Sunt gânduri vechi,
Gânduri mai triste,
Gânduri noi,
mai optimiste.
Ce să fac acum cu ele?
Inutile sunt
și rele.
Le-am păstrat
atâția ani.
Le arunc.
Nu fac doi bani!

Unde ești o,
tinerețe,
Unde-n toamnă
te-ai ascuns?

...
Mi-am luat
pantofii-n mână,
ca să simt
în talpa mea,
inima
bătrânei Terra
cum mai bate
tic-a-ta!
Și-a oftat

sărman pământul,
frânt,
sub greutatea mea.

Timpul ce îmbătrânește în mine

Peste amintiri se întinde noaptea,
mă învelesc cu pătura veche.
Prin găuri făcute de molii
privesc luna. Adorm.

Mama începe de la un metru
cincizeci
și crește, tot crește până mă întrece.
Ochii ei înverzesc în fiecare
primăvară.

Noi două nu ne-am înțeles niciodată!
M-am făcut mare, mamă!
În mine îmbătrânește timpul,
picioarele învață pantofii noi să
meargă.
Supărată plec întotdeauna prima.
Cu plânsul în bagaj călătoresc.
Poposesc la câte-o mănăstire.
Mă rog pentru iertare. EL mă iartă
„Precum și noi iertăm greșităților
noștri”.

Risipire

Se lasă vinerea peste foame,
tropăind orele obosite trec.
Gânduri strivite, flori uscate,
risipire.

În grădina cu basme
doar un ghiocel s-a smerit.
Neputincios mă târăsc pe pietrele
planetei Tale.
Lupt zilnic pentru ceva,
pentru cineva,
într-o nemulțumire deplină.

Dorina STOICA

În văduri ape repezi curg
Și vuiet dau în cale,
Iar plopi în umedul amurg
Doinesc eterna jale.
Pe malul apei se-mpletesc
Cărări ce duc la moară
Acolo, mamă, te zăresc
Pe tine-ntr-o căscioară.

Și firul tău se rupe des,
Căci gânduri te frământă,
Spui șoaapte fără de-nțeles,
Și ochii tăi stau țință.
Scapi fusul jos; nimic nu zici
Când fusul se desfiră...
Te uiți la el și nu-l rădici,
Și fetele se miră.

Dar n-a fost el !... Să-l văd venind,
Aș mai trăi o viață.
E dus, și voi muri dorind
Să-l văd o dată-n față.
Așa vrea poate Dumnezeu,
Așa mi-e datul sorții,
Să n-am eu pe băiatul meu
La cap, în ceasul morții!"

Tu torci. Pe vatra veche ard,
Pocnind din vreme-n vreme,
Trei vreascuri rupte dintr-un gard,
Iar flacăra lor geme:
Clipește-abia din când în când
Cu stingerea-n bătaie,
Lumini cu umbre-amestecând
Prin colțuri de odaie.

...O, nu! Nu-i drept să te-ndoiești !
La geam tu sari deodată,
Prin noapte-afară lung privești
„Ce vezi ?” întreab-o față.
„Nimic... Mi s-a părut așa!”
Și jalea te răpune,
Și fiecare vorba-a ta
E plâns de-ngropăciune.

Afară-i vânt și e-nnorat,
Și noaptea e târzie;
Copilele ți s-au culcat
Tu, inimă pustie,
Stai tot la vatră-ncet plângând;
E dus și nu mai vine!
S-adormi târziu cu mine-n gând
Ca să visezi de mine!

Cu tine două fete stau
Și torc în rând cu tine;
Sunt încă mici și tată n-au
Și George nu mai vine.
Un basm cu pajuri și cu zmei
Începe-acum o fată,
Tu taci s-ascuți povestea ei
Și stai îngândurată.

Într-un târziu, nerădicând
De jos a ta privire
„Eu simt ca voi muri-n curând,
Ca nu-mi mai sînt în fire...
Mai știu și eu la ce gândeam
Aveți și voi un frate...
Mi s-a părut c-aud la geam
Cu degetul cum bate.

George COȘBUC

O, mamă...

O, mamă, dulce mamă, din negură de vremi
Pe freamătul de frunze la tine tu mă chemi;
Deasupra criptei negre a sfântului mormânt
Se scutură salcâmi de toamnă și de vânt,
Se bat încet din ramuri, îngână glasul tău...
Mereu se vor tot bate, tu vei dormi mereu.

Când voi muri, iubito, la creștet să nu-mi plângi;
Din teiul sfânt și dulce o ramură să frângi,
La capul meu cu grijă tu ramura s-o-ngropi,
Asupra ei să cadă a ochilor tăi stropi;
Simți-o-voi odată umbrind mormântul meu...
Mereu va crește umbra-i, eu voi dormi mereu.

Iar dacă împreună va fi ca să murim,
Să nu ne ducă-n triste zidiri de țințirim,
Mormântul să ni-l sape la margine de râu,
Ne pună-n încăperea aceluiași sicriu;
De-a pururea aproape vei fi de sânul meu...
Mereu va plânge apa, noi vom dormi mereu.

Mihai EMINESCU

Mi-e dor de tine, mamă

Sub stele trece apa
Cu lacrima de-o samă,
Mi-e dor de-a ta privire,
Mi-e dor de tine, mamă.
Maicuța mea: gradina
Cu flori, cu nuci și mere,
A ochilor lumină,
Văzduhul gurii mele!
Maicuțo, tu: vecie,
Nemuritoare carte
De dor și omenie
Și cântec fără moarte!
Vânt hulpav pom cuprinde
Și frunza o destramă.
Mi-e dor de-a tale brațe,
Mi-e dor de tine, mamă.
Tot cască leul iernii
Cu vifore în coamă.
Mi-e dor de vorba-ți caldă,
Mi-e dor de tine, mamă.
O stea mi-atinge fața
Ori poate-a ta năframă.
Sunt alb, bătrân aproape,
Mi-e dor de tine, mamă.

Grigore VIERU

Mă întreabă țara:
Unde-mi sunt recoltele de-altă-dată,
unde-mi sunt țăranii,
unde-mi sunt doinele?
- Pune mâna la ochi, mamă,
privește în depărtare și ai să-i vezi.
- Unde să privesc?
- Spre vest.
- Da, zăresc ceva,
țăranii mei lucrează
în Spania, Germania, Italia.
De ce?
Nu am fost eu o mamă bună?
- Tu ești cea mai minunată mamă,
dar sărăcia s-a abătut asupra lor.
- Sărăcia?!
Dar sunt cea mai bogată!
Eu sunt de vină că nu i-am știut hrăni!
- Nu, cei care ți-au otrăvit sufletul,
cei care au pus stăpânire
pe sânul domniei tale,
punând bir pe osândă,
care au pus dări
pe bătăturile din palme,
impozitând chiar și lacrimile.
E un lux să poți plânge.
Te-au vândut bucată cu bucată străinilor,
cei care te fură...
- Doamne, m-au vândut?!
Ma fură?
De aceea nu mai simt talpa goală
a țăranului călcând ogorul,
de aceea nu mai sunt hrănită
cu sudoarea lui.
Nu mă mai doinește nimeni,
fetele mele gătite de sărbătoare,
secerând grâul,
călușarii mei voinici.
M-au năpădit buruienile.
Cum s-a putut întâmpla asta?
Au năvălit hoardele barbare?
- Nu mamă,
noi, copiii tăi te-am vândut.
Iartă-mă, că nu te-am putut apăra!

Mihail COANDĂ

Un tren lung ne pare viața
Ne trezim în el mergând
Fără să ne mai dăm seama
Unde ne-am suit și când.

Fericirile sunt halte
Unde stăm câte-un minut
Mulți ar vrea să mai coboare,
Sună, pleacă, a trecut.

Și durerile sunt stații
Lungi ce nu se mai sfârșesc,
Și în ciuda noastră parcă
Tot mai multe se ivesc.

Arzători cu nerăbdare
Înainte tot privim,
Vrem s-ajungem cât mai iute
La o gară ce-o dorim.

Și trec zilele și anii,
Clipele se duc și mor
Așteptam hrănit cu visuri
Gara unde să cobor.

Mulți copii veseli se urcă
În trenul cel mult râvnit,
Iar câte-un bătrân coboară
Trist de viață, istovit.

A-nceput ca să ne placă
Când în tren noi ne-am trezit,
Și nu ne-am gândit vreodată
În ce tren am zăbovit.

Trenul nu se mai oprește,
Gara nu e de zărit,
Și nici nu încetinește
Să cobori când ți-ai dorit.

Ne-am urcat în trenul vieții
Fără să ne pregătim,
Și în zorii dimineții
Am văzut că rătăcim.

În tren mulți călătorim
Spre o gară ce-am visat,
Și atunci ne făurim
Ideal adevărat.

Vine-o zi când gara noastră
Vine când nu ne-am dorit
Timpul zboară pe fereastră,
Visele s-au năruit.

Vine odată însă vremea
Când vom coborî și noi,
Ce n-am da să oprim clipa,
Să ne-ntoarcem înapoi!

După multe întristări
Trenul vieții s-a oprit
Cu prea dese remușcări
În gara ce n-am dorit.

Multe amintiri ne leagă
De-acest tren ce s-a oprit
Fără ca să știm vreodată
Că în el noi ne-am suit.

Și dacă privim în urmă
Plângem timpul ce-a trecut,
Sună-n gara veșniciei
Am trăit și n-am știut.

Avem o speranță vie,
Că nimic nu e pierdut,
Că în dulcea veșnicie
Gara vieții a trecut.

Dacă am visat vreodată
Veșnicia să trăim,
Dumnezeu cel bun, ca Tată,
Vrea copiii Lui să fim.

Traian DORZ

PERSONALITĂȚI DE SEAMĂ ALE MUZICII ROMÂNEȘTI

Prof. **Neculai GHEȚĂU**

Dacă anul 2021 a fost un an dificil datorită epidemiei de „Coronavirus”, totuși pe plan cultural, în special muzical, anul a fost destul de bogat. Să ne amintim câteva activități muzicale mai deosebite:

- Sfârșitul lunii august și începutul lunii septembrie au fost consacrate „Festivalului Muzical George Enescu”, prilejuit și de împlinirea a 140 de ani de la nașterea compozitorului (1881), festival care a reunit în diferite locații cele mai renumite orchestre simfonice din lume, conduse de – nu mai puțini eminenți dirijori.

- Pe 15 august, cu prilejul marelui praznic al Adormirii Maicii Domnului, Mănăstirea Putna a îmbrăcat veșminte de sărbătoare creștină, la care a participat Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Părintele Daniel*. Cu acest prilej s-au sărbătorit și 150 de ani de la comemorarea lui Ștefan cel Mare (1871).

La această sărbătoare creștină de la Putna a participat și *P.S. Ignatie*, Episcopul Hușilor, împreună cu o delegație bărlădeană, având în centru atenției pe violonistul *Tudor Andrei* care a interpretat magnific „*Balada*” lui Ciprian Porumbescu (interpretată de acesta la vârsta de 18 ani cu același prilej de la Putna după care, îmbrățișându-și tatăl, a rostit fericit: „Tată, am cântat Daciei întregi” (n.a.) – *Vremea Nouă*, 17 august).

- Pe plan local (Vaslui), la 22 august a avut loc „Festivalul de Muzică Corală Laică și Religioasă”, purtând numele lui *Gheorghe Cucu* – compozitor de muzică religioasă născut la Puiești. La festival au participat formațiile: Grupul psaltic „Tronos” al Patriarhiei Române, Formația de muzică veche „Anton Pann”, Corul Dignus Est” al Episcopiei Hușilor, Formația corală „Doinița” din Republica Moldova, Grupul Psaltic „Sfânta Mare Muceniță Chiriachi” al Catedralei Episcopale din Huși și nelipsita „Corală Fantasia” (*Vremea Nouă* – 19 august).

- Tot pe plan local s-a aniversat la Vaslui 76 de ani de la moartea marelui actor vasluian *Constantin Tănase* care a încetat din viață la 29 august 1945. Fiind adesea sarcastic la adresa politicii de stat, după invazia rușilor, cu piesa „Dăvai ceas” (Dă ceasul) – o satiră vizavi de obiceiul rușilor de a le lua românilor bunurile de la vedere, mai ales

Constantin Tănase

ceasurile – rușii l-au amenințat cu moartea și i-au interzis să mai joace această piesă de teatru.

După această introducere cultural-muzicală, să revenim la titlul articolului „Personalități de seamă ale muzicii românești”.

Chiar dacă, pe 24 noiembrie se sărbătorește „Ziua bărbatului”, nu putem minimaliza personalitatea muzicală a unor femei. Pe scurt, voi enumera doar trei exemple:

- În jurul anului 1900, soprana de operă și pianista *Clotilda Averescu*, soția viitorului mareșal – comandantul Regimentului 4 Roșiori din Bârlad – împreună cu pianista *Maria de Maurojeni* și cu dirijorul *Eugen Bulbuc*, prezentau pe scenele bărlădene concerte vocal instrumentale de o ținută artistică deosebită, contribuind astfel la îmbogățirea culturii muzicale a melomanilor bărlădeni (vezi programul din 1904 alăturat).

Referindu-mă la personalitatea lui Eugen Bulbuc, născut la 2 iunie 1872 la Crețești, județul Tutova, dotat în arta muzicală, ajutat de câteva personalități ale orașului, a înființat în 1902 „societatea muzicală Armonia” și „Filarmonica” pentru cultivarea și răspândirea muzicii în popor dând de multe ori concerte de binefacere.

- *Principesa Elena Bibescu* – pianistă – (fiica omului de stat *Manolache Kostaki Epureanu*) își aduce o contribuție de seamă la formarea personalității muzicale a lui George Enescu, atunci când acesta se afla la Paris la studii.

- Unii compozitori au creat lucrări muzicale inspirate de femei. Iată povestea: L.V. Beethoven a creat compoziția „Sonata Lunii” inspirat fiind de o fată oarbă. Atunci, când el, vătându-se de infirmitatea sa privind surzenia, fata îi replică: „O! Cât aș da să pot vedea și eu un clar de lună!”. Compozitorul, inspirat de această fată, îi pune inițial compoziției „Sonata lunii” titlul „Clar de lună” dedicat oarbei (la 32 de ani Beethoven simte că începe să-i slăbească auzul, lucru ce-l face să remarcă: „Vreau să deprind curajul răbdării”. Dacă trupul meu e nevolnic, sufletul trebuie să biruiască. Ceea ce nu pot auzi cu urechea, inima mea va trebui să ghicească. Voi sfărâma cătușele pe care mi le-a pus destinul. Vreau să cânt, să cânt pentru toți. Omule! Ajută-te singur, odată ce ți-a fost dăruită puterea s-o faci!”).

Revenind totuși la tema menționată, voi enumera câteva personalități ale muzicii corale mai de seamă. Într-o perioadă de mișcări social patriotice care au culminat cu revoluția de la 1848, unirea de la 1859 și independența națională, de la 1877, un mare număr de compozitori înaintași au pus bazele cântecului coral din țara noastră. Astfel:

- *Gheorghe Cucu* – născut la Puiești (23.02.1882), a fost cântăreț bisericesc și compozitor de muzică corală religioasă și laică, inspirată din folclorul românesc („Ursitoarea”, „Haz de necaz”, „Frumosul vine pe apă” etc.).

- *Alexandru Flechtenmacher* – profesor la Conservatorul din Iași, a compus melodia la „Hora Unirii” pe versurile lui Vasile Alecsandri.

- *Gavril Musicescu* (1847 – Ismail – 1903 Iași) provine dintr-o familie de muzicieni. Este compozitor, pedagog și dirijor al corului „Metropolitan” din Iași. Compune prelucrări de melodii populare, cântece patriotice și muzică religioasă („Răsai lună”).

- *George Dima* (1847, Brașov – 1925, Cluj). Reprezintă un deschizător de drumuri pentru creația corală contemporană. Înființează și conduce „Reuniunea corală din Brașov” și „Reuniunea de muzică și cântări din Sibiu” („Ce te legini, codrule”, „La mijloc de codru des” și „Hai în horă”, pe versurile lui Eminescu).

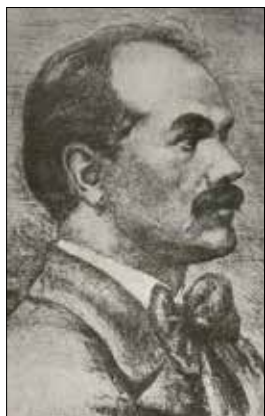
- *Iacob Mureșeanu* (1857, Brașov – 1917, Blaj) distins patriot și creator ardelean care a luptat prin graiul muzicii pentru trezirea conștiinței naționale și distins creator de muzică corală („Jelui-m-aș și n-am cui”, „Doină din Bihor”, „Brumărelul” ș.a.).

- *Ion Vidu* – (1863, Minerău – 1931, Lugoj) compozitor de seamă și conducătorul „Reuniunii române de cântări și muzică din Lugoj”. Corurile lui Vidu: „Răsunetul Ardealului”, „Preste deal”, „Ana Lugojana”, „Negruța” ș.a. Ocupă un loc de seamă în repertoriul formațiilor corale din țara noastră.

- *Dumitru Georgescu Kiriace* – (1866 – 1928 București) compozitor și folclorist, dirijor al „Capelei române din Paris”, fondator și dirijor al „Societății Corale Carmen”, profesor la conservatorul din București, Kiriace rămâne un exemplu luminos în istoria muzicii corale românești. Compune coruri inspirate din viața poporului: „Am umblat pădurile”, „Cântecul plugarului”, „Codrule, codruțule”, „Morarul”, precum și cântece patriotice, de exemplu „Cântăm libertatea”.

- *Ciprian Porumbescu* – (1853 Șipote – 1883 Stupca) compozitor patriot, are de timpuriu legături cu revoluționarii de la 1848 – Kogălniceanu, Alecsandri, Negri, Aron Pumnul (învățătorul său) și Gheorghe Barițiu. Aceștia îi vor cultiva spiritul patriotic. Acestora li se alătură compozitorul și pianistul Carol Miculi de la care învață să iubească muzica. Doinele, baladele, cântecele de nuntă, bocetele și melodiile bătrânului lăutar Grigore Vindireu, au stat la baza creațiilor sale corale care cuprinde printre altele: „Tricolorul”, „Pe-al nostru steag”, „Românul”, „Marș de 1 mai” etc, precum și opereta „Crai nou”, cântată prima dată la Brașov.

Nu pot să închei fără a aminti de bărlădenii (dirijori) Ioan Timuș – animatorul corului „Armonia” al Sindicatului Învățăământ, transformat mai apoi în corul de cameră „Nocturna”, al aceluiași sindicat, dirijat de inimosul *Jan Nicolau*, ajutat și de alți profesori de muzică. Pentru cei doi, omagiul meu și o veșnică amintire.

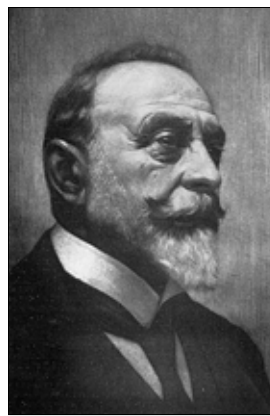
Gheorghe Cucu

Alexandru
Flechtenmacher

Gavril Musicescu

George Dima

Iacob Mureșeanu

Gheorghe VASILACHE

Capcanele limbii române (2)

Atingerea unui înalt grad de cultură generală, precum și dobândirea unei bune pregătiri profesionale presupun și o temeinică stăpânire a normelor limbii literare. Iată de ce cunoaște-rea și aplicarea întocmai a regulilor de scriere și vorbire corecte sunt sau ar trebui să fie în atenția fiecărui vorbitor de limbă română. În ciuda faptului că numeroși specialiști manifestă un interes sporit pentru cultivarea limbii, remarcăm în zilele noastre înmulțirea abaterilor de la normele exprimării corecte și îngrijite atât în rândul oamenilor cu diferite statute sociale, cât și, din păcate, în mijloacele de informare în masă: presă, radio, televiziune.

În cadrul rubricii intitulată *Unele capcane ale limbii române*, încercăm să punem în discuție diferite aspecte practice ale exprimării orale sau scrise care reprezintă reale dificultăți pentru vorbitori cu diferite niveluri de pregătire.

Abuzul de anglicisme în lexicul românesc

Transformările petrecute în societatea contemporană au urmări percepute și la nivelul limbii, în compartimentul ei cel mai deschis inovațiilor, și anume în vocabular. Schimbarea structurilor sociale, a mentalității, libertatea de gândire, de acțiune și de exprimare sunt elemente care duc la îmbogățirea vocabularului cu termeni ce țin de noul mod de viață. Perioada actuală, confruntată cu mari schimbări în toate domeniile vieții sociale, își exercită influența și asupra lexicului românesc, îmbogățit, în ultima vreme, cu numeroase neologisme, mai cu seamă anglicisme, adică acele împrumuturi recente de cuvinte, unități frazeologice sau sen-suri, preluate din engleza britanică sau americană și aflate în curs de adaptare la sistemul limbii române.

În unele domenii de activitate, de pildă, în sectorul economic, tehnic, cel financiar, muzical, publicitar, sportiv ș.a., presiunea neologismelor anglo-americane a fost deosebit de puternică. De aceea, asemenea inovații lexicale, precum *bodyguard*, *cash*, *consulting*, *CV* (*curriculum vitae*), *design*, *discount*, *display*, *fast-food*, *feed-back*, *hamburger*, *hardware*, *hit*, *ketchup*, *leasing*, *management*, *marketing*, *software*, *pager*, *rating*, *pick-up*, *sponsor*, *staff*, *surfing*, *talk-show*, *top*, *training* etc. au pătruns mai demult în limba română și, în mare măsură, s-au adaptat normelor fonetice, ortografice și morfologice ale limbii noastre. Astfel de neologisme de specialitate vin să

satisfacă necesitatea integrării și alinierii acestor domenii de activitate în sistemul internațional, înlocuind cuvintele tradiționale cu care toți eram obișnuiți. Neologismele au fost privite dintotdeauna de lingviști ca elemente necesare atunci când denumesc o noțiune nouă, care înlocuiesc un termen sau o perifrază. Astăzi, mai mult ca oricând, necesitatea economiei de limbaj pledează în favoarea neologismelor.

Dincolo de acest fenomen, care își are justificarea într-o anumită necesitate de colaborare, limba română actuală se confruntă cu un val de neologisme care sunt folosite mai ales în limbajul publicistic, dar și de vorbitori dornici să braveze sau să-și etaleze vastele lor cunoștințe de vocabular. Este de neînțeles de ce mulți vorbitori, mai ales tineri, preferă să spună *exchange house* în loc de *casă de schimb*, merg la *shopping* în loc de *merg la cumpărături*. Alteori se evită denumirea realității din trecutul lui 89, înlocuindu-se, de exemplu, *pază corporală* cu *bodyguard*, *finanțare* cu *sponsorizare*, *conducere* cu *staff*, *comunicatul guvernamental* cu *briefingul* ș.a. Pătrunderea în argoul tinerilor și, ulterior, în limbajul colocvial, a unor anglicisme de *lux* poate fi explicată prin setea de libertate postdecembristă, când orice îngrădire în acest domeniu a dispărut, dar și prin atracția pe care o exercită, de regulă, noutățile lexicale asupra generațiilor tinere, mai mult sau mai puțin familiarizate cu limba engleză și care preiau mimetic, necritic tot ceea ce este la modă. De asemenea, în această privință, trebuie avută în vedere și influența (nu întotdeauna benefică) a publicității și a mass-mediei – domenii în care snobismul lingvistic este omniprezent.

Dintre anglicismele la modă, semnalăm câteva care prin utilizare abuzivă și inadecvare contextuală pot duce la sărăcirea și imprecizia exprimării: *cool* (stăpân pe sine, șmecher, îndrzneț, modern); *feeling* (sentiment, senzație, intuiție); *fresh* (proaspăt, vioi, activ); *full* (plin, aglomerat); *look* (aspect, înfățișare); *OK* (de acord), folosit abuziv cu valoare adverbială în locul altor modalități afirmative; *sexy* (atrăgător din punct de vedere sexual, senzual); *trendy* (modern, la modă). Termenilor enumerați li se pot adăuga formule de salut *hello*, *hi*, *bye-bye* sau interjecția *wow!* – exprimând surpriza plăcută, admirația.

Pentru corectarea și/sau prevenirea unor greșeli de felul celor discutate apar ca necesare următoarele acțiuni: elaborarea unui dicționar de anglicisme cu caracter explicativ și înformativ, cuprinzând indicații ortografice, ortoepice și morfologice menite să faciliteze asimilarea

împrumutului; introducerea în programele școlare și în manualele de limba română a unor teme referitoare la împrumuturile neologice; acțiunea conștientă a mass-mediei în privința rolului ce îi revine în cultivarea limbii române și în educarea lingvistică a publicului.

La restaurant putem servi o porție de friptură cu garnitură...?

Despre proprietatea și împrumutarea termenilor

Conform DEX-ului, **proprietatea** unei construcții lingvistice înseamnă calitatea unui cuvânt, a unui termen, a stilului etc. de a reda exact ideea sau noțiunea. **Ea presupune utilizarea celor mai adecvate mijloace lingvistice**, pentru a transmite un mesaj clar, dezvăluind, de fapt, concordanța dintre conținut, expresie și intenție, impunându-se, așadar, folosirea termenilor potriviți la locul potrivit. Prin contrast, **împrumuturile semantice** sunt abateri de la proprietatea termenilor, constând în folosirea **nepotrivită, neadecvată** a unor cuvinte, în diferite contexte de comunicare.

Calitatea unui termen de a fi propriu se pierde în situația în care vorbitorul, necunoscând semnificația cuvântului utilizat, îl plasează într-un context nepotrivit. Iată câteva exemple selectate din comunicarea cotidiană, dar și din diversele mijloace de informare în masă (presă, radio, televiziune sau de pe internet). De exemplu verbul **a agreea**, care înseamnă *a vedea pe cineva cu ochi buni, cu simpatie, a trata cu bunăvoință sau a accepta un reprezentant diplomatic* este incorect folosit într-o exprimare de tipul: *Cei doi parteneri au agreeat ca întâlnirea lor să aibă loc peste două săptămâni*. Probabil că vorbitorii au „înnobilat” verbul în cauză cu sensul de *a fi de acord pe care acesta nu-l are*. În situația în care cineva este obligat, forțat să facă ceva, să participe la ceva, nu se va folosi, așa cum se constată adesea în exprimarea publică, adjectivul **fortuit**, provenit din latinescul *fortuitus*, care înseamnă *întâmplător, neprevăzut, inopinat, venit pe neașteptate*, pentru că întrebuintarea cuvântului este greșită ca în exemplul *Am fost fortuit să fac anumite concesii pentru a termina la timp proiectul solicitat*. Se poate spune însă: *Am participat la întâlnire fortuit*. sau *Nu ne-am așteptat ca prietenii noștri să treacă și pe la noi. Ei ne-au declarat însă că venirea a fost, de fapt, fortuită*. Tot impropriu este folosit în exprimare verbul **a livra** într-un context ca acesta: *România livrează permanent creiere competente pentru instituțiile europene.*, deoarece, conform DEX-ului, acest verb înseamnă *a preda măruri, a furniza, a presta servicii*. De asemenea, foarte frecvent auzim, pe mai toate canalele de televiziune, dar și în presă sau la radio, formulări de felul: *Guvernul gestionează foarte bine toate problemele țării. Epidemia de gripă a fost foarte bine gestionată de toți factorii de răspundere*. Acest verb – *a gestiona* – se referă la acțiunea de **a avea în gestiune, în administrare, fondurile, bunurile unei întreprinderi, institutii** etc. În cazurile amintite utilizarea acestuia este improprie, neadecvată, ca și a cuvântului **salutar** (*salvator*), folosit greșit cu sensul „care merită salutat” (*E un gest salutar*

faptul că la sfârșitul reprezentației spectatorii au aplaudat frenetic. Impropiu este utilizat foarte frecvent verbul **a servi** în exemple precum: *La prânz el servește o porție de friptură*. sau **Am servit masa la un restaurant de lux**. Ca verb tranzitiv, **a servi** are mai multe sensuri, printre care și pe **a pune, a aduce la masă mâncare, băutură, a prezenta** cuiva o mâncare ca să ia din ea, **a trata** pe cineva cu ceva; **a da** să mănânce, fiind urmat de prepoziția *cu*: *I-am servit cu înghețată*. *M-a servit cu o porție de friptură*. Ca verb reflexiv are sensul de *a lua (de undeva) să mănânce sau să bea*. **Se servi** cu câteva bomboane de ciocolată. sau **Servește-te** cu ceea ce este pe masă! Foarte mulți vorbitori utilizează forma nereflexivă a acestui verb cu sensul, **nerecomandabil**, de *a mânca, a consuma* așa cum se poate remarca și în enunțurile anterioare. Într-una dintre cunoscutele tablete de seară (8.04.1997), profesorul George Pruteanu observa ironic faptul că în mintea acestor vorbitori expresia pare mai elegantă decât *Am luat masa*. sau *Am mâncat*. În calitate de gazde, avem, într-adevăr, obligația *să-i servim* la masă pe oaspeți cu preparatele noastre sau, eventual, îi putem îndemna *să se servească* și singuri. A spune însă că *La restaurant am servit o ciorbă și o friptură*. este, spunea regretatul lingvist, o *sclifoseală țoapească*.

Spicuim din vorbirea mai puțin controlată alte exemple de termeni folosiți impropriu: **aniversare** cu sensul de **onomastică** (*De Sfântul Ion vă invit la aniversarea mea.*), adjectivul **lucrativ** (*care aduce câștig, profitabil, rentabil*) folosit cu semnificația de **lucrător/ harnic** (*Avem un Parlament lucrativ: a votat în săptămâna aceasta două legi importante.*), **alternativă** care are sensul următor: „posibilitatea de a alege între două soluții, între două situații etc. care se exclud; relație între două judecăți în care, dacă o judecată este adevărată, cealaltă este neapărat falsă”, plasat nepotrivit în exemplul: *Pentru combaterea contaminării cu COVID19, specialiștii au la dispoziție mai multe alternative*.

Utilizarea neadecvată, improprie a unor termeni în vorbirea actuală (și nu numai) poate fi pusă pe seama **similitudinii formale** dintre aceștia, așa cum se constată în foarte multe cazuri de **paronimie** de tipul **dezinfecție** în loc de **dezinfecție** (*Zilnic trebuie făcută dezinfecția sălilor de clasă și a saloanelor de spital.*); **adagio** în loc de **adagiul** (*Călăuzește-te după cunoscutul adagio horațian: Carpe diem!*); **a investi** în loc de **a învesti**, **a descinge** în loc de **a descinde** (*Familia sa descinge din rude mari împărătești.*). Aceeași explicație poate fi invocată și în cazurile unor **omonimii parțiale** de felul **capete/ capuri, umeri/ umere, termeni/ termene** ș.a. Corect vom spune **Câte capete** (nu **capuri**), tot atâtea **idei**. La ceremonie, toți bărbații aveau **capetele** descoperite (nu **capurile**). Toate grijile cad pe **umerii** familiei., nu pe **umerele** acesteia. Toate lucrările trebuie îndeplinite la **termenele** (nu **termenii**) stabilite în contract.

Alte exprimări improprii, observate în vorbirea și scrierea cotidiană, au drept cauză înlocuirea unor cuvinte **apropiate parțial ca formă**, dar diferite ca înțeles. Substantivul **corectie** se referă la **pedeapsa corporală aplicată unui vinovat**, iar structura **casa de corectie** desemnează **locul în care își execută pedeapsa**

infractorii minori. De aceea, este inadecvată folosirea acestui cuvânt cu sensul de *îndreptare a unor erori*, cum se poate auzi adesea în debaterile televizate: *Deputații noștri au făcut o mulțime de corecții la proiectul legislativ inițiat de guvern*. Trebuie evitată folosirea fără discernământ a unor asemenea termeni precum **corectură** (corectare a greșelilor de culegere în **cursul tipăririi** unui text) și **corectare; distributiv și distribuit** (Un bun șofer trebuie să aibă o atenție **distribuită**.), **ascendență** și **ascendent** (Are o ascendență morală față de ceilalți competitori: cazierul său judiciar este impecabil.); **doleanță** și **dorință** etc.

Graba, lipsa de atenție și de concentrare, emoția vorbirii spontane pot genera, de asemenea, nedorite alunecări lexicale, tolerabile, într-o mare măsură. Un prezentator tv afirma recent că *Ana, colega sa, a documentat serios acest caz și ne va comunica ulterior mai multe detalii*. O distinsă doamnă, cu atribuții ministeriale, atrăgea atenția asupra faptului că *băncile în fiecare clasă trebuie să fie separate cu panouri de pepsiglas* etc. Nu aceeași motivație trebuie luată în considerație în cazul unor născociri lexicale din dorința de a epata, de a șoca pe cei din jur precum cea din enunțul următor: *Eu nu eram atunci în salonul în care avea loc prezentarea ultimelor colecții vestimentare, deoarece eram locată pe strada X, unde aveam întâlnire cu niște antrenori*.

Scriem cu sau fără cratimă?

Vizităm în curând **Bruxelles-ul**? sau Vizităm în curând **Bruxellesul**?

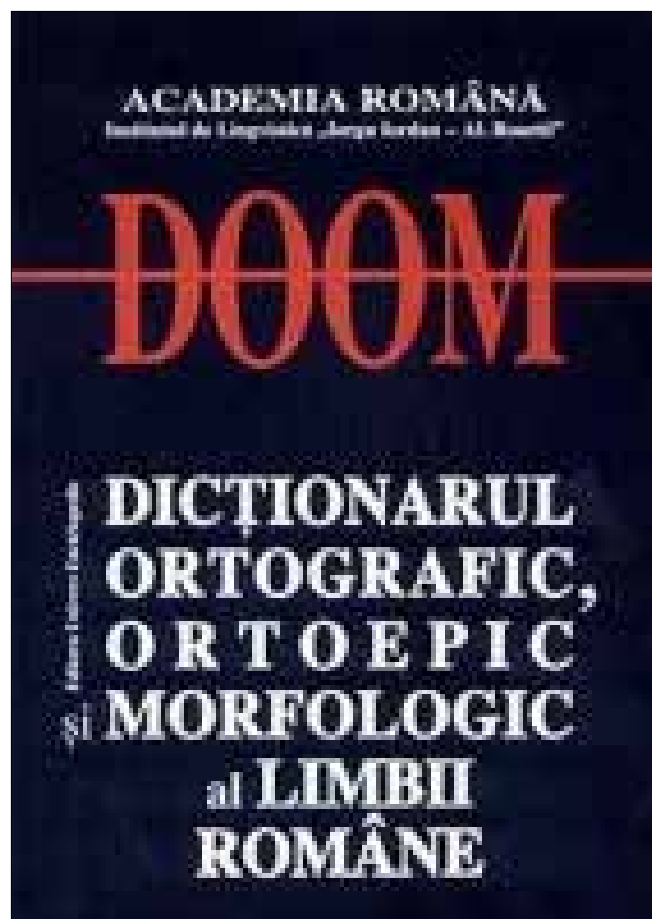
Urmărim la televizor două **show-uri**? sau Urmărim la televizor două **showuri**?

În conformitate cu DOOM2 (2005), substantivele comune împrumutate din engleza americană se articulează prin **alipire**, ca în limba română, dacă partea finală a cuvântului se pronunță așa cum se scrie, cum este cazul cuvinelor: *backhand, broker, click, dealer, folk, link, trend, weekend* ș.a. Formele articulate de singular se vor scrie astfel: *backhandul, brokerul, clickul, dealerul, folkul, linkul, weekendul*. Formele de plural nearticulate/articulate se vor obține prin alipirea desinenței, respectiv a articolului hotărât: *backhanduri backhandurile, brokeri/brokerii, dealeri/dealerii, linkuri/linkurile, summitul/summiturile, !tempoul/tempourile, trenduri/trendurile, weekenduri/weekendurile, Los Angelesul, New Yorkul*. Regula este valabilă și pentru latinescul curriculum (programă), a cărui formă articulată este curriculumul, și nu curriculum-ul, cum se întâlnește uneori

Vom scrie însă **cu cratimă**, dacă finalul cuvântului se pronunță altfel de cum se scrie: *acquis-ul/acquis-urile, !bleu-ul, blues-ul, !cowboy-ul/cowboy-i, !dandy-ul, *display-ul/display-urile, mouse-ul/mouse-urile, !service-ul/service-urile, *site-ul/site-urile, show-ul/show-urile*. Toponimele care au o structură fonetică asemănătoare urmează aceeași normă ortografică. Așadar formele corecte din titlu sunt **show-uri și Bruxelles-ul**.

Dintre greșelile de folosire a cratimei, cea mai gravă este **omiterea** acesteia când prezența ei este **obligatorie**, așa cum se întâmplă în cazul substantivelor compuse nume de profesii sau de funcții având în structură **prim** și **viceprim**: *prim ministru, prim procuror, prim solist, prim plan, viceprim ministru*, în loc de *prim-ministru, prim-plan, viceprim-ministru*. De asemenea, reprezintă o greșală scrierea fără cratimă a structurilor constituite din **substantiv + substantiv în nominativ** de tipul: *contabil șef, inspector șef, procuror șef*; cuvânt cheie, cuvânt titlu, mamă soacră, dar și a altor categorii de cuvinte compuse precum: *bun simț, rămas bun, cu sânge rece, social democrații* și a neologismelor recente de felul **fast food; *sex shop, *sex simbol*. Și regula conform căreia adverbele temporale compuse se scriu cu cratimă este frecvent încălcată: *măine seară; azi dimineața; după amiază*, în loc de *măine-seară, azi-dimineață* etc. Cratima este adesea omisă și din denumirile unor orașe: *Târgu Mureș; Cluj Napoca; Târgu Mureș; Turnu Măgurele; Miercurea Ciuc; Piatra Neamț*. O altă greșală se produce adesea, în sens invers, în cazurile în care **se folosește** cratima pentru a separa prefixele sau prefixoidele de cuvântul de bază: *„acuzatii pre-electorale”, „depresie post-natală”, „reducerile din extra-sezon”; „ape geo-termale”; auto-izolare* – sau când separă articolul hotărât postpus de un substantiv a cărui finală are aspect fonetic românesc: *„summit-ul”* în loc de *summitul*; *„tempo-ul* în loc de *tempoul* etc.

Obs. În *Clasificarea ocupațiilor din România, București, 2003*, numele de funcții, compuse cu **șef** sunt scrise în cuvinte separate. (cf. DOOM, 2005, p.LXXII)

Filonul absurdului în spațiul european: Eugène Ionesco – Între viață și vis. Anti-poetica sa

Eliza ARTENE

*Sub cerul blând ca un surâs, Ionesco a avut tot timpul intuiția că lumea suferă și, devenind de o sensibilitate îngrijorătoare, participam la durerea ierburilor și a pietrelor. [...] Destul că omul sceptic și rău, cum mă credeam, deveni dintr-o dată de o bunătate ideală și absurdă, de o plinătate a dragostei care iradia asupra lumii. Mi se păruse că, așa singur cum eram, înduioșasem cerul. Rămăsei de mai multă vreme într-o stare de înlăcrimare, pe care o consideram vecină cu starea de genialitate...*¹

Indubitabil, starea de genialitate l-a urmărit întreaga viață și această frumoasă sfâșiere între iubirea de viață și imposibilitatea de a percepe sensul real al existenței, au dat lumii/teatrului, cele mai frumoase pagini și cele mai frământate gânduri ale unui om simplu și complicat, geniu-muritor de rând, tragi-comic, român-francez, revoltat-resemnat: iată universul ionescian, plin de arhicunoscutele sale antinomii și veșnic pendulând între viață, moarte, real, vis, evadare, implicare într-ale acestei minunate drăcii impenetrabile - viața.

Dacă *destinul omului este creația*, cum învățăm de la Lucian Blaga, pentru Ionesco esențial este *dubito, ergo sum*. Tânărul care pornește în viață și pe drumul literaturii, necrezând în literatură, în critici, în teatru - declamând un proverbial ninism camusian și sartrian deopotrivă, face din această luare de poziție chiar cheia întregii sale existențe.

Genial în scriitura dramatică, dureros de trist în tragi-comedie, poetic și minunat de talentat prin simplitate, în singurul său roman - *Însinguratul* sau deosebit de sincer sau dificil în *mărturisirile* pe care le face cu diverse ocazii când i se cer părerile, Ionesco nu încetează să uimească și să smulgă pasionaților săi urmași, nenumărate pagini în care este elogiât și declarat ca fiind inegalabil și permanent contemporan.

Demolând barierele impuse de convenții, teatrul devine liber, tiparele dispar, impunându-se onestitatea scriiturii: *autorul nou e cel care, în mod contradictoriu, încearcă să refacă legătura cu ceea ce este cel mai vechi: limbaj și teme noi, într-o compoziție dramatică care se vrea mai limpede, mai despuțată, mai curat teatrală*², ne învață Ionesco – *omul cel mai lucid și cel mai tulburat, cel mai zbuciumat și mai senin dintre toți. Vocea lui nu se aude, astăzi, ca o voce din mormânt. Ci ca un glas al adevărului care vorbește în toate limbile, cum ne apare prezentat de André Coutin*.³

El este intelectualul veridic care chiar gândea și se exprima fără să ridice tonul sau se simțea liber să exprime nimicul. *Nici măcar nu sunt o voce care cheamă, sunt o voce care caută*.⁴ [...] Paradoxal, își face cunoscută și opinia: *am impresia că nu am acces la niciun adevăr*.⁵

Debutând fără resentimente, sub semnul lui NU, Ionesco vrea din capul locului să se știe că lui nu prea îi arde de glume, că pare a sta și sub semnul Glossei eminesciene... Nimic nu-l încântă, totul i se pare facil. Eugen Simion vorbește despre *pofta lichidatoare*⁶ din NU care trădează o atitudine antiimpresionistă,

*alimentată de precaritatea mediului literar românesc... [Ionescu] vrea să instaureze un nou climat critic și o nouă formă de analiză literară care în esență, se opune impresionismului*⁷ Nicolae Manolescu îl consideră un teribilist ludic ce ne ascunde șagalnic fața sa reală: de om serios, de gânditor însingurat, care nu-și găsește locul în lumea rinocerizată (în incapacitatea iremediabilă de a-și afla un rost social⁸, aici stă tragismul său!), precum personajele lui Kafka, suferind o dramă spirituală. Ion Negoitescu îl decretează *critic-personaj*. Și, da, Ionesco este el însuși un personaj fascinant, care mizează aproape în stil eliadesc, pe autenticitatea trăirii și a scrierii. La el, este vorba, cum spune Manolescu, de *aventură morală, în care spiritul basculează dramatic între ridicol și patetic, între zeflema și gravitate, între trișenie și sinceritate*⁹.

Neîncrezător în literatură, în teatru, în critică, Ionesco pare a ne duce pe o pistă cel puțin aparent falsă, înțelegând într-un final că și-a căutat drumul propriu și s-a străduit să se înțeleagă pe sine, dorind să afle mijloacele care-l ajută a se comunica și a se liniști, ca printr-o exorcizare, departe de proprii săi demoni care l-au chinuit o viață întreagă. Între viață, vis și moarte pare a-și fi trasat coordonatele spirituale, viața și moartea fiindu-i, cum singur afirmă, marile exasperări. *A fi sau a nu fi*, dar hamletianul Ionesco găsește și o cale de mijloc: transformă visele, coșmarurile, temerile - în operă de artă. *A fi sau a nu fi*, pentru el, sunt în mod egal absurdități. Existența precum și mutarea în neant devin surse de anxietate pentru sensibilitatea sa. Are nevoie de ani în șir pentru a medita la soarta omenirii, la nefericirile sau, *galeriile* noi pe care și le tot sapă această *bătrână cârțiță* care este omul... dacă ar fi să ne exprimăm în stil kafkian. *...Cele două probleme fundamentale care m-au torturat au fost problema existenței și cea a morții*, i se confesează lui Coutin, amintind și de ziaristul care l-a întrebat în Brazilia care ar fi părerea sa despre viață și moarte: *Dați-mi douăzeci de ani ca să reflectez*, i-ar fi răspuns. Și a căzut iarăși pe gânduri: *Cei douăzeci de ani au trecut și aș mai cere douăzeci*. Problemele sunt inelucidabile și presupun eforturi de pătrundere a lor în profunzime.

Sergiu Miculescu consideră cartea de debut a lui Ionesco un fel de *sâmbure care nu se lasă spart cu una cu două*, iar Ionesco însuși o declară mai mult o stare a unui *scriitor de critică a cărui liniște a fost tulburată de preocupări mai grave*. E drept, starea de neliniște este un leitmotiv al operei și existenței ionesciene, el adesea apărându-le unora drept vanitos sau adolescent întârziat răzvrătit, amuzat și dornic de a schimba lucrurile în jurul său sau de a schimba lumea în care nu putea trăi, pe care n-o putea înțelege sau suporta. Cert este că **NU** ni-l descoperă pe Ionesco cel de mai târziu. **NU** cuprinde în germene opera de mai târziu, afirma Șora¹⁰. **NU** este privit drept *tipăt inaugural*¹¹. **NU** - a fost răspunsul primit de 13 inși care i-au trimis poezii lui Perpessiciu și el i-a refuzat... aflăm de la Ionesco¹².

Încercând să-și ajungă din urmă idolii într-ale literaturii și criticii, Ionesco se vede descurajat, așa cum pățesc mai toți tinerii când vor să aleagă un drum în viață și monștrii sacri nu-i primesc alături sau nu le permit accesul în lumea visată. Ionesco avea trăsăturile deja definite: umor, ironie, și mai este și acuzat că ar scrie ca să... se amuze.

Amestec de seriozitate, giumbușlucuri, neseriozitate, spirit contradictoriu (*Că sunt deștept și nesianos e un lucru pe care l-am scris eu însumi, de-a lungul și de-a latul întregii cărți/ Nu sunt, în realitate, nici deștept, nici nesianos, ci foarte tâmpit și foarte serios*¹³), orgolios și încăpățânat, inteligent, viclean și inventiv, Ionesco a scăpat criticilor vremii și prin această strategie a ubicuității, de tip Ariel, pe care a jucat-o perfect: a fi peste tot și nicăieri.¹⁴

Pentru că nu a vrut să facă din drumul său unul dedicat criticii (*Toată literatura pe care o învățasem, m-a înverșunat s-o desființez și astfel, la optsprezece ani eram deja critic literar, Am avut furia distrugerii. Am vrut să dovedesc că nici literatura, nici critica literară n-aveau o existență reală*¹⁵), poeziei (*Oamenii serioși nu fac poezii. Și nici nu le citesc*¹⁶), s-a dăruit teatrului, necrezând în el și nefrecventându-l, dar, care, tot el mărturisește, l-a adus cel mai aproape de adevărul personal și de modalitatea cea mai eficientă de a se elibera de proprii săi demoni interiori. *Râsul și plânsul, comicul și tragicul, angoasa și deriziunea, drama și melodrama își trec ștafeta într-o cursă fără sfârșit*¹⁷... Devenit părintele teatrului absurd, prin constanța cu care abordează același stil șocant, al temelor poate ușor redundante, el reușește să reducă la tăcere parcă, pe acei care i-au negat talentele și i-au refuzat un loc printre autorii de seamă. Un mod de a fi și de a gândi - devine pas important pentru istoria dramaturgiei universale. Lipsa de sens a vieții este universal valabilă oriunde. Absurdul ne facilitează întâlnirea cu: exasperarea, iraționalul, incertitudinea, tăcerea, inerția, automatismul verbal sau comportamental, monotonia, vidul, absența, cercul etern vicios. Cu toții suntem *sfârșiți între oroarea de a trăi și oroarea de a muri*. Nicio cale de mijloc! Poate doar acceptarea, pe risc personal? Conștiința lucidă și prea preocupată de descoperirea unui motiv pentru a fi... naște drame sau, mai nou, prin Ionesco, farse tragice.

A face teatru absurd poate fi și un mod de a-ți bate joc de viața care nu are nicio noimă. Motiv suficient pentru a o transforma în spectacol. Teatrul absurd înseamnă felii de viață, lecții despre viața care este greu de perceput, greu de suportat.

Clovnul de serviciu, râsu'-plânsu', iată-l pe Eugène Ionesco, neliștitul și demolatorul unei lumi în declin...

Teatrul ridicat la rang de **mărturisire** și **visele - sursă originală de inspirație**, sunt cele două coordonate fundamentale pe care considerăm că se constituie operele dramatice ionesciene.

Ionesco este un autor care crede în inspirație și în clipa divină a receptării acesteia. *Creatorul Cântăreței chele nu s-a pretins niciodată a fi un mare constructor de structuri formale, șlefuite asiduu sub autoritatea vreunei formule. Dimpotrivă, și-a recunoscut întotdeauna dependența de inspirație și de sentimentul de panică pe care-l avea atunci când se simțea părăsit de muze. este, probabil, una dintre marile anxietăți ale lui Ionescu,*

*de care se apăra fie scriind texte pseudo-teoretice, fie traducând din opera lui Caragiale. Este bine cunoscută pana de inspirație de care a suferit după redactarea Scaunelor*¹⁸. Să ne imaginăm, oare, un autor epuizat de cântecul de lebadă? Traducerile vin să-l impulsioneze din nou și să-i trezească spiritul de creație. Numai exercițiul de inteligență pare a-l ține treaz, viu și la capacități maxime de construire a unor noi universuri. Maria Capbun constată că Ionesco ar deveni un simplu martor al propriilor trăiri, care asistă, neputincios și mirat la *creșterea organică a propriilor fantasmе, devenite ulterior piese, sau, mai exact, anti-piese de teatru*. Îl găsim, iată, pe autor, supus unei voințe, poate de ordin divin, conform căreia trebuie să scrie ce i se dictează. Se simte el însuși depășit de capacitatea sa creatoare, de puterea de inovație. Asistăm oare, la clipe de grație, har divin care i-au fost oferite pentru curajul său de a fi nonconformist? Autoarea dorește a găsi o explicație pentru *straniile coexistențe în puzzle-ul literaturii române din sec. al XIX-lea, care exprimă cel mai evident vocația de a reuni contrariile. [...] Descinzând direct din această tradiție, Eugen Ionescu reușește să fie simultan clasic și romantic, realist și fantast, straniu și absurd, sumă a tuturor contradicțiilor ideologice posibile, tocmai ca un protest împotriva oricărei ideologii, sau ca o tentativă de construire a unei anti-ideologii care să servească acest anti-teatru*.¹⁹ Dincolo de acele momente de inspirație și de autocontemplare a stărilor de grație sau de epuizare/neputință, ghicim și nevoia sau dorința acută de libertate în creație,

șabloanele pre-existente îngrădind autorul în încercarea sa de a exprima în scris, artistic, spontan - lupta... cu morile de vânt. Asistăm la o evoluție firească de la cuvântul sacru, ritualic, la contemporaneizare - cuvintele golite de sens, sau, poate, la cuvântul pregătit pentru luptă (Artaud) pentru un conflict. *Prin intermediul unor sisteme de expresie deosebite, al unor limbaje diferite, ceea ce este fundamental uman rămâne*²⁰, adică, beckettian spus... omul nu s-a schimbat, esența lui rămâne aceeași: de sorginte divină.

Esslin găsea în *insolit un primum movens ce stă la baza întregii creații ionesciene*²¹. Toate aceste aspecte ale procesului creator fac din Ionesco un admirabil „muritor de rând” atins de genialitate și răsfățat al divinității în care nu credea. Este acesta răspunsul pe care l-a tot căutat și pe care nu l-a observat a-l fi primit vreodată? Dumnezeu este personajul absent în piesele ionesciene - latură comună cu Beckett. Godot este absent, se lasă așteptat, dar trebuie să ți se reveleze.

Vom încerca în cele ce urmează, să trasăm o schiță a artei poetice ionesciene, și amintim aici opinia Mariei Capbun conform căreia: *mărturiile asupra felului în care s-au constituit operele sale sunt indispensabile celui care vrea să înțeleagă teatrul ionescian, dar ele nu trebuie confundate cu niște texte programatice propriu-zise, cu niște arte poetice ale absurdului, pe care oricine le-ar urma ar deveni autor de anti-piese. [...] Departe de a oferi rețete ele sunt doar niște comentarii a posteriori*²².

Nu sunt declarațiile autorului niște rețete universale de reușită în absurdism, dar se pot constitui în niște mărturisiri prietenești din care reiese clar așteptarea unei revelații care să-i explice lumea, în întreaga ei complexitate, cu toate continuitățile

și contradicțiile sale sau teama kafkiană că oricine s-ar putea oricând transforma în orice²³. De la Ionesco învățăm că nu putem fugi de ceea ce suntem și că viața sfășie conștiințele prea treze, aflate în imposibilitatea de a se transcende pe sine. *Sunt fricos... sunt șovăielnic. Nu am decât atitudini duble. Aceasta e marea mea tragedie: nu mă pot devota... Nu mă pot transcende.*²⁴

A se frânge în două: a muri pentru o jumătate din sine și a trăi pentru cealaltă jumătate – ar fi o posibilitate... Ionesco găsește, totuși, soluția de a se agăța de literatură precum un naufragiat. Căutând leac pentru moarte, pentru viață, împotriva anxietății, se aruncă asupra scrisului, dorind imortalizarea unor clipe ce nu se vor mai întoarce.

Obsedat de ființa proprie: *Tot ce e în mine se agită: pasiuni, pulsuni și impulsuni. Lucrurile acestea nu sunt Eu. Ele sunt în mine. Eu nu sunt ceea ce este agitat. Eu sunt ceea ce agită. Sunt, de asemenea, cel care se lasă agitat. Dar sunt agitat în felul meu, care nu este asemănător cu al altuia. Fiecare se lasă agitat altfel. Sunt determinat. În același timp, la rândul meu, determin: decid, nu decid, schimb sau nu schimb, faptul că nu schimb lucrurile face ca ele să se schimbe totuși. Modul meu de a determina este determinat el însuși. Universul poate fi considerat ca un ansamblu de evenimente ce se determină reciproc și participă astfel la energia și intențiile universale. Sunt o particularizare a sufletului universal, a conștiinței universale²⁵, mirat în fața vieții și a morții și a tot ce există și nu poate înțelege de ce există și totul este prestabilit - spre exasperarea sa: Nu mă pot mira destul, n-am o capacitate de mirare așa de mare, mirarea mea obosește și nu mă pot întreba destul: «Cum e posibil, oare cum e posibil așa ceva?»²⁶, obsedat de gândul că ar putea deveni o bestie (Schäffer era cel de care mă temeam și cel care mă temeam să nu fiu. Era un ins brutal, primitiv și totdeauna am fost îngrozit de brutalitate, îngrozit să nu fiu eu însumi brutalitatea²⁷), o răutate întruchipată, român și francez (alt dublet antinomic, o altă criză existențială), pendulând între plictis și disperări, Ionesco devine autorul unui teatru oniric - nici în vis nu scapă de coșmaruri, de teamă, de ideologie, de tortionari.*

Crezând că în vise regăsim spaime primordiale, ancestrale, sau că prin transpunerea visului în... scenariu va putea sta departe de diferite acuze de apartenență politică, are surpriza că în vise pătrund totuși, cultura și ideologia, de asemeni. *Ideologia pătrunde și în visuri, iar eu nu mi-am dat seama.*²⁸

Când am angoase în somn, visez că sunt urmărit de poliști, că merg la ambasade unde mi se cer actele, visez că nu vor să-mi dea viză... Rămâne totuși ceva personal, spune el, felul fiecăruia de a răspunde la aceste mesaje care vin din afară.²⁹

În lumea impersonală, Ionesco știe că înlăuntrul identității există diferență, iar această diferență, această particularitate a fiecăruia e greu de descoperit pentru că trăim printre locuri comune, printre sloganuri, printre opinii prefabricate, pentru că trăim în lumea timpului. Și exact acest lucru îl cere: *specificul gândirii creatoare e să fie în afara curentului pentru că atunci când ești în curent, când ești la modă, nu ești tu însuși. Trebuie să fii tu însuși moda, chiar dacă e o modă urmată de puțini*³⁰.

Cu riscul asumat de a fi catalogat drept un outsider camusian, Ionesco își trăiește propria existență în perpetuă mirare și îndoială și bucurie sau regret, între mărire și decădere a ființei umane și chiar... *pe culmile disperării*, neputându-se rupe de el, de ceva-ul care l-a neliniștit o viață întreagă, de miracolul ascuns și de nepătruns vreodată. Astfel, a permis celor care au plăcerea de a-l studia, o intimă și sfioasă călătorie în ființa sa și în universul unui non-filosof al absurdului existențial.

Visele culturale (cultura, spune Ionesco, este exploatarea impulsurilor poetice, a impulsurilor artistice care apar din

arhetipurile subconștientului colectiv³¹), așadar, pătrund în realitate, prin intermediul cuvintelor scrise și devin spectacole uluitoare: amprenta cât se poate de originală a dramaturgiei ionesciene.

Proiecțiile sale onirice aduc la suprafață lupta sa cu arhetipurile. În visele mele mă lupt cu arhetipuri. Visele, mai mult decât lecturile, mă răscolesc profund. E drept, o repet, că visele mele sunt culturale.³²

Pentru că nu am idei de propus lumii, pentru că vreau să evit banalitatea lucrurilor superficiale de care ne lovim și care nu au legătură cu Eul nostru profund, am scris această piesă pornind de la vise pe care le-am pus cap la cap.³³ (Omul cu valize).

Despre momentul creației vorbește aproape mirat, găsindu-se pus în situația de a scrie ce a primit de undeva, prin mental. Am sentimentul că atunci când le-am visat (visele) erau deja perfect construite. Am sentimentul că nu intervin în visele mele și că nu fac decât să le descriu. Probabil că însă nu e chiar așa, pentru că, vrând-nevrând, alte elemente intervin în momentul când scriem, iar viața diurnă și viața nocturnă se amestecă într-un mod inextricabil. [...] Nu știu dacă eu dau culturii visele mele, sau dacă nu cumva cultura pătrunde în visele mele.³⁴

Întreaga sa operă este o zbatere continuă în speranța că va afla un adevăr, cât de mic, concret să fie și care să-i astâmpere groaza de vid, de orbecăială printr-un cosmos în chip de ființă nesemnificativă: *Sunt într-un moment dificil, într-un impas, și mă întreb dacă acest moment nu e cel de pe urmă, dacă nu e scadența întregii mele vieți, a tot ce am încercat să trăiesc și să înțeleg. Nu înțeleg nimic din ce se întâmplă.*³⁵

Să fii liber, să fii în afara Istoriei, să nu fii în ordinea lumii, să nu fii un instrument din orchestră sau o notă a simfoniei. Să nu fii pe scenă. Să vezi și să auzi totul din sală. Ca și cum ai fi în afara universului. Dacă te afli pe scenă, dacă faci parte din orchestră, nu auzi decât tumultul, nu surprinzi decât disonanțele.³⁶

El este de părere că o capodoperă teatrală trebuie să aibă un caracter superior: ea îmi răsfărânge imaginea, este oglindă, este conștientizare, istorie – orientată dincolo de istorie spre adevărul cel mai profund. [...] Conștientizarea aceste realități, a acestei evidențe permanente, a efemerității omului, conjugată cu nevoia lui de eternitate, se face, evident, cu emoția cea mai profundă, cu conștiința tragică cea mai ascuțită, cu pasiune³⁷.

Împotriva politicianismului și deci a crimelor, Ionesco preferă să lupte prin puterea exemplului, mare parte din piesele sale nu sunt la urma urmei decât obsesii încarnate în personaje și situații dramatice,³⁸ dorindu-ne a ne depărta de istorie – Istoria este un teatru prost - pentru a ne ridica deasupra nebuliei lumii, și învățându-ne că nu trebuie să ai decât preocupări metafizice: Ah, viața asta de care avem, oroare și pe care ne este așa de frică să o părăsim! Să poți să mori fără ură, să mă pot separa de lumea asta, cu melancolie, rămânând prieten, așa cum te separi de femeia care te-a făcut să suferi, dar căreia nu-i mai porți ranchiună. Să treci dincolo, să ierți tot. Chiar masacrele în masă pe care **Dumnezeu, Istoria, prostia, rațiunea** le-au permis... E târziu, mi-e prea somn.³⁹

Fiind cu toții prizonieri ai unei lumi apocaliptice, monstruoase, dilatată grotesc și mânată de patimi meschine⁴⁰, am putea înțelege că nu avem cale de scăpare. Lumea lipsită de destin/istoria este farsa, iar Dumnezeu, veșnicul personaj absent, cel care o joacă oamenilor. Am putea considera, oare, originea farsei tragice în conflictul dintre puterile contrarii care-i domină existența? El însuși un perpetuum mobile, un indecis, un contrariant, se găsește sub imperiul antitezelor care-i tulbură economia spiritului⁴¹.

Pentru universul său, opoziția lumină-întuneric este

realizată de Timp. *Universul luminos se obscurizează în anii-secoli ai unei vieți.*⁴² Și îl vom afla pendulând între obscur și lumini, între nadir și zenit, în căutarea acelor clipe de grație dintru începutul vieții/copilăriei sale la care s-a reîntors mereu, nostalgic, ca la un Eden pierdut.

*Trecem tot prin locuri pline de umbră și lumină. Cu siguranță că ridic ochii: într-adevăr, mi-amintesc de multe frunte verzi. Și mereu această lumină, pe care umbra o scoate în evidență, pe care umbra se odihnește, această lumină, această umbră, această răcoare, această căldură; arăt mereu cu degetul, întreb, el îmi explică tot timpul.*⁴³

A scrie, pentru Ionesco este, întocmai, a avea conștiința acută că lumea e în același timp **infern și miracol**. Am descoperit această senzație la 10-12 ani. Scriitorul încearcă să se exprime în inexprimabil. [...] Am spus că literatura este un lucru superficial, minor, mediocru. Și totuși scriu, paradoxul meu. Scriu ca să mă contrazic. Sunt liber să exprim nimicul. Cărțile rămân ca niște obiecte, ceea ce ne salvează de groaza neantului. Lipsa de motivație care mă împiedică azi să trăiesc nu-mi oprește mâna să înnegrească hârtia.⁴⁴

Ionesco însuși ne oferă o cheie cu ajutorul căreia am putea descifra teatrul său: *în fond, ceea ce nu trebuie în piesele mele este să părăsești insolitul în profitul pateticului*⁴⁵ și suntem îndrumați către abandonul pateticului și spre biruința deriziunii, ironiei.⁴⁶ În ciuda sentimentului meu apocaliptic al istoriei, cred că nu mi-am abandonat niciodată cu totul umorul⁴⁷, mărturisește autorul.

Cum, adesea, despre teatrul ionescian se vorbește ca fiind un anti-teatru, piesele sale și le-a autodenumit anti-piese, desigur, este firesc să denumim tot ce a scris pe marginea dramaturgiei și în confesiunile sale, drept o anti-poetică... Eugen Ionescu este mai curând autorul unei anti-poetici. El afirmă negând, construiește distrugând, face literatură crezând că literatura nu se poate face. Are probabil literatura în instinct, în sânge, în genă, altfel nu s-ar putea explica de ce este mai aproape de ea cu cât se îndepărtează mai mult, seamănă cu sinucigașul care se aruncă în cap de la înălțimi amețitoare, dar ajunge la sol, în picioare, ca un fulg... Negând literatura, fără a putea să o părăsească, el va avea opinii radicale, exclusiviste, în enunțuri cât mai sonore, și despre genurile literare. Destul de bine găsim schițat portretul unui autor indecis asupra propriului crez sau asupra rolului său în istoria scriiturii - fie ea de ordin poetic, critic sau dramatic, la Marian Victor Buciu⁴⁸.

Ionescu se ceartă și se împacă repede cu literatura, scriitorii, el însuși și chiar cu publicul, continuă acesta, arătându-ne un autor capricios, care nu știe exact care îi va fi calea cea mai potrivită, sau dacă va urma această cale a condeierului, dar care, deocamdată, se joacă poate și cu nervii celor care se simt provocați, indignați de insolenta, nonconformismul ostentativ și caracterul duplicitar al junelui autor nihilist.

Despre teatrul ionescian, Buciu afirmă că este o *preocupare accidentală*, cel puțin la începuturile sale. Iar dramaturgul ne confirmă acest lucru în Note și contranote - poate cea mai încheată imagine a reflecției ionesciene despre propria operă și despre teatru în general⁴⁹.

Pentru Ionesco, teatrul (și viața!) presupunea a fi prezență veșnică și vie. Teatrul este *exagerarea extremă a sentimentelor, exagerare care dislocă plata realitate cotidiană*. O dislocare, de asemenea, o dezarticulare a limbajului. Teatrul nu e limbajul ideilor.⁵⁰

Eu n-am idei înainte de a scrie o piesă [...], ne spune Ionesco. Eu cred că creația artistică este spontană. O creație autonomă, un univers independent, trăindu-și propria viață, după propriile legi. Ceea ce contează este carnea și sângele acestor idei, încarnarea

lor, pasiunea, viața lor...

Ne-a tot explicat, în nenumărate rânduri de ce și cum a scris, și îl găsim cel mai adesea, în imposibilitatea de a practica altă profesie, și, uneori, chiar exasperat de verbul a scrie, dacă acesta nu era urmat și de un complement direct!

Scriu ca să mă întreb, nu pentru a avea răspunsuri, ci ca să am alte întrebări ; nu pentru a dobândi cunoștința, ci, pur și simplu, pentru a face cunoștință cu acel ceva, cu acel cineva care este...

Totul mă îndeamnă să scriu: orgoliul, voința de putere, scârba, dorința de a mă răscumpăra, dragostea, neliniștea, nostalgia, descumpănirea, încrederea, lipsa de încredere, siguranța a ceea ce afirm, nesiguranța, dorința arzătoare de a fi lămurit, dorința de a lămuri, amuzamentul (dar dacă e ca să mă distrez, de unde vine atunci acest chin, oboseala aceasta de neînvins când lucrez ?), umilința.⁵¹ Sau:

Continuu să scriu literatură, piese de teatru, pentru că altceva nu știu să fac. Sunt incapabil să fac orice altă meserie. De când mă cunosc, n-am făcut decât asta.⁵²

Teatrul său este născut firesc, a scris teatru așa cum a respirat; este un teatru scris cu mare amprentă personală asupra lui și de aceea, poate, original, șocant, ca o provocare la trezire:

Opera de artă se naște de asemenea ca să se nască, ea se impune autorului său, cere să fie, fără să țină seama ori fără să se întrebe dacă este chemată sau nu de societate.

*Când aveam unsprezece ani, nu scriam cu adevărat pentru nimeni, ci dintr-o nevoie. Sau scriam pentru mine. Și mai târziu, multă vreme, aș fi scris chiar în pustiu. ...impulsul originar: să dau viață unor personaje, o formă palpabilă unor fantasme, acesta era motivul secret ce mă făcea să scriu.*⁵³

Obsesiile sale din lungile și chinuitoarele momente de meditație, în decursul cărora se autosupunea unor torturi mentale au devenit un *modus vivendi* și un mod de a crea, de a transpune demonii proprii în artă, și nu în una oarecare, ci într-una care să comunice universului, umanității, criza în care trăim, goana după iluzii – în timp ce viața trece pe lângă noi și nu am înțeles nimic din ea:

*La teatru, aceste întrebări și aceste răspunsuri sunt persoanele unui joc: asta înseamnă teatru, să te joci de-a ceva; iar însemnătatea operei va depinde de densitatea întrebărilor devenite viață, de complexitatea lor, de adevărul, de autenticitatea lor, de adevărul lor de creaturi vii. [...] Strigătul tău face o spărtură în obișnuințele mentale colective, deși strigătul său e slab ca un suspin.*⁵⁴

Adesea, parcă nu reușește să exprime prin cuvinte adevărul său esențial; de aceea, poate urăște scrisul, urăște cuvintele:

Atunci când vreau să-mi povestesc viața, povestesc o rătăcire. Vorbesc despre o pădure fără margini, sau de o rătăcire într-o pădure fără margini. Nu vorbesc despre mine, căci eu mă caut prin cuvinte, care nu sunt făcute decât ca să nu mă regăsesc în ele și care sporesc rătăcirea. Nu le pot spune decât pe ele, dar pot să-mi spun totuși nostalgia, vreau să spun nostalgia mea esențială, dar și asta e foarte dificil, căci dorința profundă uită ceea ce dorește și se degradează și se pierde, și se divizează în dorințe. [...] Mi se pare uneori că m-am apucat de scris teatru pentru că îl uram. Citeam opere literare, eseuri, mergeam la cinema cu plăcere. Ascultam din când în când muzică, vizitam galeriile de artă, dar nu mă duceam, ca să zic așa, niciodată la teatru.

Neîncrezător în teatru, în critică, sau, mai bine zis, în oamenii care realizau teatrul sau critica, neregăsind în ceea ce vizualiza vreo urmă de bucurie și simțea falsitatea sau păcăleala

sau desacralizarea – pe care, ca și Kafka, nu ezită să o denunțe:

Când, cu totul întâmplător, mă aflam acolo, era ca să însoțesc pe cineva, ori pentru că nu puteam refuza o invitație, pentru că eram obligat să mă duc.

Nu simțeam nici o plăcere, nu participam. Jocul actorilor mă jena: mă simțeam jenat pentru ei. Situațiile mi se păreau arbitrare. Era ceva fals, mi se părea, în toate acestea.

Reprezentăția teatrală nu mă vrăjea. Totul îmi părea un pic ridicol, un pic penibil. Nu înțelegeam cum puteai să fii actor, de pildă. Mi se părea că actorul făcea un lucru inadmisibil, reprobabil. Renunța la sine, se abandona, își schimba pielea. Cum putea accepta să fie un altul ? Să joace un personaj ? Era pentru mine un fel de trișare grosolană, cusută cu ață albă, de neconceput. [...] Asistam la teatru cu o conștiință oarecum desacralizată și tocmai acest lucru explică de ce nu-mi plăcea, nu-l simțeam, nu credeam în el.⁵⁵

Smulgându-se, conștient, din lumea oamenilor teatrului, fie ca amator, fie ca om de teatru, îl găsim chiar detestând arta care l-a făcut cunoscut și apreciat, în mod paradoxal, dar tipic ionescian, de altfel:

Eu nu sunt așadar cu adevărat un amator de teatru și încă mai puțin un om de teatru. Detestam într-adevăr teatrul. Mă plictisea. Și totuși, nu. Îmi mai aduc aminte că, în copilărie, mama nu putea să mă smulgă de la teatrul de marionete din grădina Luxembourg. Eram acolo, puteam să rămân acolo, vrăjit, zile întregi. Nu râdeam totuși. Spectacolul marionetelor mă ținea pe loc, ca stupefiat, prin vederea acestor păpuși care vorbeau, care se mișcau, se ciomăgeau. Era însuși spectacolul lumii, care, neobișnuit, neverosimil, dar mai adevărat decât adevărul, mi se înfățișa sub o formă nesfârșit de simplificată și caricaturală, ca pentru a-i sublinia grotescul și brutalul adevăr.

Dar pentru că artistul este totuși superior omului de rând, adică persoanelor cu totul inconștiente, face artă fără a conștientiza, face artă în joacă, în derădere, arta aducând o mică, foarte mică licărire, un mic-mititel început de iluminare, înecat în trăncăneală...⁵⁶

Amintirea spectacolelor vizionate alături de mama sa, în copilărie, cu marionete sau țărani în cămașă albastră, nu poate fi altceva decât punctul de plecare în preocuparea sa permanentă de a afla indescifrabilul vieții, preocupare care avea mai târziu să devină teatrul deriziunii, și care l-a surprins până și pe el însuși ca produs finit. Descoperirea propriei meniri, propriei profesiuni de credință are loc tot în perimetrul teatrului său, pe care uneori, poate, și-a vărsat nemulțumirile pe nedrept:

Când nu mi-a mai plăcut teatrul ? Începând din momentul în care, devenind ceva mai lucid, câștigând spirit critic, am luat cunoștință de sforile, de marile sfori ale teatrului, adică din momentul în care am pierdut orice naivitate. [...]

Teatrul e una dintre artele cele mai vechi. Eu cred totuși că nu ne putem lipsi de el. Nu putem să nu cedăm dorinței de a face să apară pe scenă niște personaje vii, în același timp reale și inventate. Nu putem rezista acestei nevoi de a le face să vorbească, să trăiască în fața noastră, A încarna fantezmele, a da viață, este o aventură minunată, de neînlocuit, în așa măsură încât mi s-a întâmplat mie însumi să fiu înmărmurit văzând cum se mișcă dintr-o dată, pe scena teatrului „Noctambules”, la repetiția primei mele piese, niște personaje ieșite din mine. Faptul m-a înspăimântat.

Astfel că, doar atunci când am scris pentru teatru, cu totul întâmplător și cu intenția de a-l lua în râs, am început să-l iubesc, să-l redescopăr în mine, să-l înțeleg, să fiu fascinat de el; și am înțeles ceea ce, eu unul, aveam de făcut.⁵⁷

Teatrul ionescian a șocat, tocmai din dorința de a fi altfel, de a spune unor lucruri pe nume, în așa măsură încât să îngrozească exact ceea ce în viața cotidiană nu poate sări în ochi, pentru că trăim mașinal. Cum lumea nu poate fi un paradis, rămâne alternativa că *nu poate fi decât un infern*. Și din acest infern încearcă el să ne smulgă, apelând la imagini grotești, pentru a observa și conștientiza procesul de rinocerizare care se petrece cu noi, nedându-ne seama:

Ca să te smulgi din cotidian, din obișnuință, din lenea mentală care ne ascunde straniețatea lumii, trebuie să primești un fel de adevărată lovitură de ciomag. Fără o virginitate nouă a spiritului, fără o nouă conștientizare, purificată, a realității existențiale, nu există teatru, nu există nici artă; e nevoie de realizarea unui soi de dislocare a realului, care trebuie să premergea reintegrării sale. [...] Pentru atingerea acestui scop, se poate folosi uneori un procedeu: să joci împotriva textului. Pe un text nebunesc, absurd, comic, poate fi grefată o înscenare, o interpretare gravă, solemnă, ceremonioasă. Dimpotrivă, pentru a evita ridicolul lacrimilor facile, al falsei sensibilități, se poate grefa pe un text dramatic o interpretare clovnească, se poate sublinia, prin farsă, sensul tragic al unei piese. Lumina face ca umbra să se întunece, umbra accentuează lumina.

Fără amprenta de care aminteam mai sus, teatrul nu-și are rostul. Fiecare actant în domeniul teatrului și-a lăsat semnul propriu al trecerii sale prin acest univers artistic, și a adus cu sine propriile concepții, modificări, înnoiri sau concepte.

Teatrul poate fi locul celei mai mari libertăți, al celei mai ne-bunești imaginații.

Totuși, mi se pare sigur că nu ai ceea ce se cheamă, într-un fel atât de elocvent, teatrul în sânge, dacă nu poți să-l reinventezi puțintel tu însuși.

Fiind un om prea serios, prea grav, cu o veșnică stare de neliniște și nefericire, acestea însoțite și de o oboseală care nu i-a permis să se bucure de mai multe realizări, după cum singur menționează în fragmentele de jurnal, Ionesco și-a iubit stările, și-a iubit nevroza, nu a vrut să se vindece de spaima de viață și de moarte ce l-au hăituit prematur... Uneori este necesar să te îndepărtezi puțin de tine însuși pentru a avea o imagine de ansamblu corectă despre sine și despre viața proprie, singura formă corectă pentru a ajunge cât mai departe în viață, ar fi să ajungi cât mai departe în tine însuși. Nu și la el: *Știu, știu, mi se va spune că răul mi se trage din faptul că sunt despărțit de mine însumi.*⁵⁸

Durerile, suferințele, eșecurile mi s-au părut întotdeauna mai adevărate decât reușitele sau plăcerea, spune el în jurnal. Poate pentru că atunci când suferința paralizază o ființă, nu mai are disponibilitate pentru falsitate, pentru negare. Ceea ce i se întâmplă este adevărat. Răul existențial i-a fost starea sa de bine, paradoxal, din nou. Când lumea ți se pare deja văzută când te-ai obișnuit cu existența, devii adult...⁵⁹ Și începe cursa de cai... cursa contra cronometru.

Văzută, cel mai adesea, ca o închisoare, viața – care ar trebui să fie: *prezent, prezență și plenitudine*⁶⁰ – devine marea păcăleală oferită omenirii. *Căci dacă nu trebuie să cunoaștem, dacă nu ne e dat să cunoaștem, atunci pentru ce dorința de a cunoaște?... se întreabă exasperat, încercând a intuit o fărâamă din adevărul universal valabil și neștiut și nerostit vreodată. Conștiința de marionetă trasă de sfori coroborată cu dorințele și grijile care ne împiedică să ajungem la adevărul fundamental fac din noi niște ființe care trăiesc pentru a muri într-o bună zi, spre delectarea unui zeu inexorabil și veșnic mut. Astfel, cum să mai poți râde, când nu știi de ce trăiești, de ce mori, și de ce trebuie să înduri toate chinurile posibile și imposibile?*

N-am înțeles niciodată, în ce mă privește, deosebirea care se face între comic și tragic.

A râde... a râde..., sigur că da, nu pot spune că nu încerc să fac lumea să râdă, și totuși nu acesta e scopul meu cel mai important! Râsul nu-i decât încheierea unei drame, pe care o vezi pe scenă, sau pe care n-o vezi, atunci când e vorba despre o piesă comică, însă atunci ea e subînțeleasă, iar râsul vine ca o eliberare: râzi ca să nu plângi...⁶¹

Zădărnicia literaturii proprii și a propriei cercetări într-ale vieții îl face să continue interogațiile:

Am scris un întreg teatru, o întreagă literatură ca să înfățișez ceea ce nimeni nu ignoră și ca să-mi confirm mie însumi ceea ce am știut dintotdeauna: ciudățenia universului, banalitatea cotidiană pe care numai o atrocitate o poate străpunge. De asta zic eu, am devenit adult foarte de tânăr [...] Pentru ce mi-am dat atâta osteneală, dacă propria mea literatură, adică cercetarea a ceea ce se numește sine și a ceea ce se numește real, nu m-a făcut să înaintez nici măcar cu un pas spre cunoaștere, revelație sau seninătate?⁶²

În clipa în care devenim conștienți că timpul trece și că totul este zadarnic, începe coșmarul - ideea de finalitate fără sens, de existență fără sens, duce la exasperare.

O mărturisire de-a dreptul uimitoare în jurnalul său este legată de filosofia care nu l-a ajutat prea mult să perceapă viața și farmecul ei:

Din cauza literaturii am ajuns să nu mai înțeleg nimic. E ca și cum, făcând literatură, am tocit toate simbolurile fără să le fi pătruns. Cuvintele creează confuzii. Cuvintele sunt ca niște frunze uscate căzute pe jos. Pomul vieții și al morții e aici, golaș și negru... Un om care a gândit prea mult și care constată la un moment dat m-am străduit întruna să trăiesc, dar tot am trecut pe lângă viață. [...] Am alergat atâta după viață încât am pierdut-o!⁶³

Viața sa a fost primul spectacol vizionat, impresionant prin decoruri – anotimpuri, spectacol, care, odată finit, cunoscut, parcurs, intuit, își pierde farmecul și devine clișeu. Să nu uităm că simțea tristețea după vizionarea filmelor cu familia sa, copil fiind. *Bucuria îmi era întunecată la gândul că plăcerea n-o să dureze, că spectacolul se va sfârși și că până la urmă o să ne întoarcem acasă.*⁶⁴ Previzibilul și repetitivitatea fură din farmecul existențial.

Dacă ne ducem cu gândul la Sărmanul Dionis... care-și privește mâna până ce nu mai înțelege nimic din ea, îl putem vedea astfel și pe Ionesco: contemplă viața, uită s-o trăiască și nu mai înțelege nimic din ea.

Există, însă, și o modalitate de a transcende absurdul și banalitatea cotidianului, prin apelul la **umor**. Deși la Ionesco, putem discuta mai mult despre un tragi-comic, simțul umorului vine să întărească utilitatea sintagmei *haz de necaz*. Dacă tot suntem obligați să trăim, putem să ne amuzăm de ceea ce suntem și de hăul imens în care suntem lăsați să plutim în derivă. Și în această îndeletnicire Ionesco este maestrul de ceremonii.

Note:

1. *Caiete critice*, Revistă editată de Fundația Națională pentru Știință și Artă, 10-11-12/2009, Centenar Eugen Ionescu, *Pagini dintr-un jurnal pierdut*
2. E. Ionesco, *Note și contranote*, Humanitas, 1992
3. André Coutin, *A rupe tăcerea, Eugène Ionesco – convorbiri*, Humanitas, 2008
4. idem
5. ibidem, p. 86
6. apud Sergiu Miculescu, *Măștile lui Eugen Ionescu*, Ed. Pontica, 2003
7. idem

8. Radu Enescu, Franz Kafka, EPLU, 2006
9. apud Sergiu Miculescu, *Măștile lui Eugen Ionescu*, Ed. Pontica, 2003
10. idem
11. idem
12. ibidem, p. 42
13. idem – apud E. Ionesco, *Război cu toată lumea*, Humanitas, 1992
14. idem
15. idem
16. ibidem, p. 51
17. Sergiu Miculescu, *Măștile lui Eugen Ionescu*, Pontica, 2003
18. Maria Capbun, *Teatrul lui Eugen Ionescu*, Ovidius University Annals of Philology XII, 26-35 (2001)
19. idem
20. E. Ionesco, *Note și contranote*, Humanitas, 1992
21. Maria Capbun, *Teatrul lui Eugen Ionescu*, Ovidius University Annals of Philology XII, 26-35 (2001)
22. idem
23. ibidem, p. 33
24. www.scribube.com/literatura-romana/eugen-ionescu-sau-absurditatea1911515227php
25. E. Ionesco, *Prezent trecut, trecut prezent*, Humanitas, 2002
26. idem
27. E. Ionesco, *A rupe tăcerea*, Convorbiri cu André Coutin, Humanitas, 2008
28. idem
29. idem
30. idem
31. idem
32. ibidem, p. 16
33. ibidem, p. 21
34. ibidem, p. 68
35. idem
36. E. Ionesco, *Prezent trecut, trecut prezent*, Humanitas, 2002
37. E. Ionesco, *Note și contranote*, Humanitas, 1992
38. E. Ionesco, *Teatru X*, Humanitas, 2007, note de Vlad Russo și Vlad Zografi
39. E. Ionesco, *Prezent trecut, trecut prezent*, Humanitas, 2002
40. E. Ionesco, *Teatru X*, Humanitas, 2007, note de Vlad Russo și Vlad Zografi
41. www.scribube.com/literatura-romana/eugen-ionescu-sau-absurditatea1911515227php
42. idem
43. E. Ionesco, *Prezent trecut, trecut prezent*, Humanitas, 2002
44. E. Ionesco, *A rupe tăcerea*, Convorbiri cu André Coutin, Humanitas, 2008
45. E. Ionesco, *Teatru X*, Humanitas, 2007, note de Vlad Russo și Vlad Zografi
46. idem
47. ibidem, p. 233
48. Marian Victor Buciu, *Scriitori bilingvi: Ionesco și Cioran*, Curs anul V, IDD, Facultatea
49. E. Ionesco, *Note și contranote*, Humanitas, 1992, prefață: Ion Pop
50. idem
51. E. Ionesco, *Note și contranote*, Humanitas, 1992, prefață: Ion Pop
52. E. Ionesco, *Jurnal în fărâme*, Humanitas, 2002
53. E. Ionesco, *Note și contranote*, Humanitas, 1992, prefață: Ion Pop
54. idem
55. Ibidem, p. 44
56. E. Ionesco, *Jurnal în fărâme*, Humanitas, 2002
57. E. Ionesco, *Note și contranote*, Humanitas, 1992, prefață: Ion Pop
58. E. Ionesco, *Jurnal în fărâme*, Humanitas, 2002
59. idem
60. E. Ionesco, *Jurnal în fărâme*, Humanitas, 2002
61. E. Ionesco, *Note și contranote*, Humanitas, 1992, prefață: Ion Pop
62. E. Ionesco, *Jurnal în fărâme*, Humanitas, 2002
63. idem
64. idem

Mai presus de boală, experiment social: experimentele Milgram și Închisoarea Stanford sau despre societatea zilelor noastre

Andrei-Nicolaie MIHAI

MOTTO: „Sunt foarte sceptic referitor la omul de mâine, după cât de laș, de netot, de naiv, de ușor de înbrobodit, de nătărău ni se arată astăzi. Europa de astăzi (Occidentul) oferă un spectacol de nerozie și îndobitocire cum rareori a mai fost din secolul IV încoace. Și aștia să realizeze amplitudinea ființei! Aida de! Vor realiza amplitudinea sclaviei, către care au făcut deja pași mari.”

PĂRINTELE NICOLAE STEINDHARDT¹

„Cine are urechi de auzit, să audă.”

Matei 13, 9

Pentru oamenii fricoși și slabi, „pregătiți în forul lor interior să trădeze”², în era covid-19 nimic nu a mai contat: nici principiile religioase morale, nici legile lumesti. Toți au executat în plan vertical, de sus în jos, ordinele șefilor, nu într-o ordine legală și constituțională, ci după criterii ce se regăsesc mai mult în lumea interlopă (sau într-o dictatură), decât într-un stat de drept. Această eră covid, pentru noi și pentru întreaga lume a reprezentat o perioadă de cernere – atât din punct de vedere religios, cât și social. Unii s-au trezit și mărturisesc, alții s-au trezit dar sunt striviți de frică, alții mai tare s-au întunecat, jertfindu-se pe sine pe altarele minciunii. Această stare e valabilă pentru toți, inclusiv pentru membrii Bisericii.

Această perioadă este caracterizată de ordine despotice, cele mai multe lipsite de sens și legalitate. În medicină acestea s-au concretizat prin infamele „protocoale” medicale, aplicate robotic, fiind atacată însăși ființa medicinei. Ca și în cazul credinței, totul a fost o învedereare a stării de fapt: nimeni nu era cine părea că este. Voalul a căzut, fiecare și-a arătat adevărata față în criterii de credință, omenie, știință, discernământ, sinceritate.

În mod ilegal, mulți lucrători au primit puteri sociale **pe care nici nu le meritau, nici nu știau cum să le gestioneze**. Astăzi am putut observa abuzuri teribile din partea paznicilor de magazine, iar în spitale din partea personalului medical inferior. Inclusiv între simplii cetățeni de pe stradă, cărora le-a fost insuflat duhul delațiunii și trădării.

Întreaga societate³ a devenit o imensă închisoare Stanford, în care fiecare cetățean putea deveni – de la sine – un eventual gardian. Ceea ce a caracterizat mai mult instituțiile statului – poliția, spitalul – este ceea ce ține de experimentul Milgram. Nici Biserica nu a scăpat neatinsă – apărând printre clerici adevărați apologeți ai covidului, a

respectării măsurilor (illogice și nefundamentate științific), cât și a infamului vaccin anti-covid – infam atât din punct de vedere teologic, cât și medical-științific. Se fac vinovați și toți aceia care au acceptat simulacrul de prohod al adormiților – așa zis – de covid, cât și dezumanizantul tratament la care aceștia au fost supuși atât în timpul vieții, cât și după moarte.

În timp ce societate descreștinată s-a transformat în bloc în asupritor, Biserica (partea ei cea mai oficială și de vârf) a avut o atitudine demisionară (de lepădare, care în anumite cazuri a căzut în accente de apostazie – vezi lingurița de unică folosință pentru Sfânta Euharistie). Aceasta a renunțat la credincioși, acceptând benevol și pentru prima dată în istorie, accesul credincioșilor la slujbe, pe care le-a mutat în online. Biserica administrativă a devenit astfel prima instituție din România care a primit, integral și fără rezerve digitalizarea. De asemenea, Biserica văzută, la nivel administrativ, a dovedit că nu crede în mod real în anumite Taine – precum Sfânta Spovedanie și Sfântul Maslu – care exact pentru asemenea momente au fost create, conducerea Bisericii anulându-le și oprindu-le cu totul pe perioada „pandemiei”. Față de cei care le-au continuat, Biserica administrativă nu doar că s-a dezis, ci i-a și împrôșcat teribil, în timp ce glorifica „dialogul lucid, onest”⁴ cu reprezentanții statului.

„Cei care se tem mai mult de autoritățile lumesti decât de Dumnezeu, se vor folosi de tot intelectul lor ca să se îndreptățească în supunerea lor față de antihrist, pentru că inima și conștiința lor nu vor putea să o facă. Ei vor încerca să sprijine instituția bisericească prin refuzul libertății duhovnicești și al mărturisirii eroice a Credinței, deși acestea singure, sunt capabile să păstreze Trupul lui Hristos nebiruit de porțile iadului.”⁵

Cu toate acestea, Biserica (Hristos, Adevărul) „porțile iadului nu o vor birui”^{Matei 16, 18}, iar Biserica este acolo unde se află Adevărul. „Vântul suflă unde voiește și tu auzi glasul lui”, de aceea, Cel ce a spus „că Dumnezeu poate și din pietrele acestea să ridice fii lui Avraam”^{Matei 3, 9} va ridica pe

cei care vor asculta glasul Lui de unde nici nu ne așteptăm, inclusiv dintre neamuri, atunci când fiii Împărăției se închină statului apostat. În plus îi avem pe cei din Biserică, inclusiv ierarhi, preoți, dar mai ales credincioși care n-au mai suportat minciuna, după plinul de bucurie cuvânt: „Eu însă mi-am oprit dintre Israeliti șapte mii de bărbați; genunchii tuturor acestora nu s-au plecat înaintea lui Baal și buzele tuturor acestora nu l-au sărutat.” 3 Regi 19, 18

a. Experimentul Stanford (Stanford Prison Experiment)

A fost un experiment psihologic, inițiat în anul 1971 de psihologul american Philip Zimbardo, de la Universitatea Stanford. Acest experiment a fost finanțat de către Oficiul American Naval de Cercetare, sub forma unei anchete cu privire la cauzele de conflict dintre gardienii militari și prizonieri. Pentru a putea studia rolurile pe care oamenii le joacă în situațiile din închisoare, Zimbardo a transformat subsolul Departamentului de Psihologie de la Universitatea

Stanford într-o închisoare falsă. Experimentul s-a realizat cu ajutorul a 70 de voluntari, aleși aleatoriu și renumerați. Persoane cu probleme psihologice, dizabilități medicale sau cu istoric de infracțiune și abuz de droguri, au fost eliminate în procesul de selectare a voluntarilor. Experimentul a dovedit că persoane sănătoase mintal, în circumstanțe deosebite pot deveni agresivi/ agresive și că pot foarte ușor dobândi valențe de tortionar.

„Experimentul a căutat să simuleze viața reală dintr-o închisoare, deci prizonierii erau tratați ca toți ceilalți infractori. Erau arestați în propriile case, fără avertisment și duși la poliția locală. S-au luat amprente și au fost fotografiați. Apoi au fost legați la ochi și duși la Departamentul de Psihologie al Universității Stanford, unde Zimbardo amenajase închisoarea, cu uși și ferestre cu gratii, pereții albi și celule mici. Când au ajuns în închisoare deținuții au fost dezbrăcați, le-au fost confiscate bunurile personale, au primit haine specifice celor închiși și o

lenjerie de pat. Aveau un lanț în jurul gleznei și un număr de identificare lipit de uniformă. Ei puteau fi identificați doar în baza aceluia număr. S-a recurs la acest gest deoarece se dorea păstrarea anonimatului.

Primul grup de trei gardieni a lucrat 8 ore (în timp ce ceilalți au rămas la dispoziția experimentatorului). Ei au fost instruiți să facă tot ceea ce credeau că este necesar pentru a menține ordinea, a respecta legea și pentru a obține respectul prizonierilor. Nu le-a fost permisă nicio formă de violență fizică.

Într-un timp destul de scurt, atât gardienii cât și deținuții au reușit să-și intre foarte bine în rol. În câteva ore de la debutul experimentului, unii gardieni au început să hărțuiască prizonierii. În prima zi, la ora 2:30 A.M. deținuții s-au trezit din somn la fluierul unuia dintre cei responsabili cu ordinea pentru primul dintre numeroasele „numere”. Numărătoarea a servit ca o modalitate de a-i familiariza cu numerele lor. După scurtă vreme deținuții s-au adaptat condițiilor și, în cea mai mare parte a timpului, vorbeau despre problemele pe care le traversează în închisoare. Au luat regulile foarte în serios, ca și cum respectarea lor le-ar aduce beneficii, în timp ce încălcarea acestora ar însemna dezastru pentru toți. **Unii chiar au trecut de partea gardienilor și mustrau prizonierii care nu se supuneau regulilor.**⁶

Prizonierii au fost torturați cu insulte și ordine minore, li se dădeau sarcini inutile și plictisitoare. În principiu prima zi a trecut fără incidente majore. Acesta este și motivul pentru care gardienii au fost luați prin surprindere de rebeliunea care a izbucnit în cea de-a doua zi, dimineața.

Așadar, în cea de-a doua zi, prizonierii închiși în prima celulă au blocat ușa acesteia cu propriile păaturi, au scos capacele de stocare și au refuzat să iasă la apelul gardienilor. Pentru că lucrurile păreau că scapă de sub control, gardienii care erau pregătiți să intre în schimbul doi, s-au oferit să lucreze ore suplimentare, cu scopul de a ajuta la înăbușirea revoltei. Ulterior, deținuții au fost atacați cu stingătoare de incendiu, fără a fi supravegheați de cercetători. Paznicii au intrat apoi în fiecare celulă, au dezbrăcat prizonierii și au scos paturile, iar cei care au fost în fruntea revoltei au fost duși la izolare.

Gardienii au creat o „celulă de privilegii”. Trei dintre deținuții care s-au implicat cel mai puțin în revoltă au primit **recompense**. Paznicii le-au dat înapoi uniforme și paturile și le-au permis să-și spele dinții și părul. De asemenea, ei au avut dreptul să mănânce, în fața celorlalți prizonieri, **alimente speciale. Prin acest gest s-a urmărit dezbinarea prizonierilor.**

În următoarele câteva zile relațiile dintre paznici și prizonieri s-au schimbat. Gardienii au continuat disprețul la adresa celor închiși, iar aceștia deveneau din ce în ce mai supuși. Paznicii cereau ascultare și supunere, iar deținuții încercau să le facă pe plac. În mai puțin de 36 de ore de la debutul experimentului, Prizonierul #8612 a început să aibă tulburări emoționale acute, gândire dezorganizată, plâns incontrollabil și accese de furie. După o întâlnire cu gardienii care i-au spus că este slab dar că începând din acest moment el va fi „informatorul” lor, #8612 s-a întors la

ceilalți deținuți și le-a spus că nu pot să renunțe. În scurt timp #8612 a început să se comporte "nebunesc": striga, blestema și dădea dovadă de o furie de necontrolat. Psihologii și-au dat seama că trebuie să-l lase să plece.

În ziua următoare gardienii au permis deținuților să fie vizitați, timp de o oră, de familie sau de prieteni. Însă ei erau îngrijorați de faptul că atunci când vor vedea condițiile din închisoare, este posibil ca părinții să dorească să-și ia copiii acasă. Așa că au decis să pregătească prizonierii pentru vizită: i-au spălat, le-au curățat celulele și le-au oferit o cină copioasă.

Philip Zimbardo a hotărât să invite un preot catolic care umblase prin foarte multe închisori, cu scopul de a evalua situația de aici. La vederea acestuia, **jumătate dintre cei închiși s-au prezentat folosind numărul și nu numele lor...**⁷

În urma acestui experiment, a rezultat cartea *Efectul Lucifer* scrisă de Philip Zimbardo, un studiu de 755 pagini, publicată și în limba română de editura Nemira, în anul 2009.⁸

b. Experimentul Milgram

Experimentul a fost gândit de psihologul Stanley Milgram de la Universitatea Yale (a cărui mamă a fost româncă – Adela) și avut loc în iulie 1961, la 6 ani de la începerea procesului de la Nurenberg – pentru judecarea crimelor de război comise de către naziști.

„S-a dat un anunț în ziare – Se caută voluntari ce vor lua parte la un experiment pedagogic. Există și o recompensă – 4,5\$ (la valoarea de astăzi ar însemna în jur de 150\$, prin comparația puterii de cumpărare) pentru participare. Fără alte obligații sau condiționalități legate de atingerea unui obiectiv ci fiecare voluntar primea cei 4,5\$ doar pentru participare. Scopul oficial al experimentului – să se cerceteze influența administrării de pedepse în procesul de memorare. Mai exact, se încerca să se demonstreze că administrarea de mici șocuri electrice îl va face pe un om să fie mai atent și ca atare să-și îmbunătățească memoria imediată. Bineînțeles, scopul real al experimentului a fost altul. Se dorea să se cerceteze comportamentul oamenilor față de obediență.

Fiecare voluntar a fost introdus într-o cameră în care mai aștepta un alt „voluntar” (de fapt făcea parte din echipa de cercetare). Celor 2 voluntari (unul real și unul deghizat) li s-a făcut o prezentare a ceea ce urmează să se întâmple și li s-a spus că unul din ei va juca rolul de profesor, iar celălalt va juca rolul de student. Ca să creeze mai multă veridicitate s-a organizat și o tragere la sorți ca să se determine care din cei doi va fi profesorul. De fapt tragerea la sorți era măsluită astfel încât voluntarul real să joace întotdeauna rolul de profesor.

După tragerea la sorți, cei 2 au fost introduși într-o altă cameră, aceasta fiind prezentată drept camera în care va sta studentul. Studentul era așezat la un birou și i se conectau (sub ochii profesorului – a voluntarului) niște fire electrice cu care urma să fie electrocutat atunci când va da răspunsuri greșite. Pasul acesta avea rolul de a-l convinge

pe voluntar că totul este real – pentru că vedea cu ochii lui cum cealaltă persoană este conectată la aparatul de șocuri electrice. Pentru a crește tensiunea psihică, după ce era conectat la aparat studentul își exprima o mică îngrijorare – spunea că în trecut a avut o mică problemă cu inima și se temea că șocurile electrice i-ar putea provoca din nou probleme cardiace.

După ce studentul era instalat, profesorul era invitat în altă cameră și pus la un birou unde se găsea un aparat de control pentru administrarea șocurilor. Aparatul era compus dintr-o serie de comutatoare, în dreptul fiecărui comutator fiind o etichetă cu voltajul curentului ce va fi declanșat la apăsarea sa. Deasupra fiecărui comutator exista și un beculeț martor (care se aprindea când comutatorul era acționat). Comutatoarele erau așezate în mod crescător, de la cel care declanșa cel mai mic voltaj până la cel care declanșa cel mai mare voltaj. Tot pentru a spori veridicitatea exista și un aparat de măsură – un voltmetru, care să certifice că e vorba de comutatoare reale care declanșează șocuri electrice reale. Adicional, pe lângă etichetele cu voltajele aferente, existau câteva

etichete de avertizare – șocuri ușoare, șocuri moderate, șocuri puternice, șocuri foarte puternice, șocuri intense, șocuri foarte intense, șocuri extreme. Eticheta cu șocuri extreme era scrisă cu culoare roșie, tocmai pentru a accentua avertismentul.

În camera în care era instalat profesorul mai exista un birou la care stătea un supraveghetor – persoana care reprezenta autoritatea. Profesorului (voluntarului) i s-a dat o listă cu teste. I s-a cerut să citească o întrebare cu voce tare (profesorul și studentul comunicau printr-un microfon) și să aștepte răspunsul studentului. Dacă studentul răspundea corect trecea la următoarea întrebare. Dacă studentul nu răspundea corect trebuia să-i administreze un electroșoc prin acționarea unui comutator. După aceea mai citea altă întrebare și tot așa. Se pleca de la electroșocuri de voltaj mic – 15 volți, până la maximul de 450 volți, cu o incrementare de 15 volți.

Profesorul (voluntarul) credea că administrează șocuri adevărate. În realitate bineînțeles că nu se întâmpla

acest lucru. Pentru consistența rezultatelor, au fost făcute în prealabil înregistrări cu vocea studentului. Pentru fiecare prag specific de voltaj era redată o înregistrare corespunzătoare – pentru șocurile moderate un "ouch", pentru șocurile puternice un alt "ouch", dar spus mai hotărât și cu o altă intensitate a vocii, pentru șocuri foarte puternice apăreau proteste, iar pentru șocuri intense studentul spunea că vrea să renunțe că nu mai suportă durerea și că simte că îl doare inima.

În momentul în care au auzit strigătele de durere și faptul că pe student îl doare inima (asta se întâmpla la pragul de 135 volți) mulți voluntari și-au exprimat dorința de a se opri și de a verifica care este starea de sănătate a studentului. Unii au început să pună sub semnul întrebării scopul și eficiența acestui experiment.

Când se întâmpla acest lucru începea cu adevărat experimentul de obediență. Persoana cu autoritate îi cerea profesorului să continue experimentul așa cum fusese stabilit, în ciuda protestelor studentului. Unii voluntari au început să rădă nervos sau să exprime alte semne de stres extrem în momentul în care au auzit țipetele și protestele studentului.

De câte ori voluntarul își exprima dorința de a se opri, persoana cu autoritate îl îndemna să continue. De fapt fusese creată o serie de 4 îndemnuri standard:

- Te rog, continuă
- Experimentul necesită ca tu să continui
- Este absolut necesar ca tu să continui
- Nu ai de ales, trebuie să continui

Dacă voluntarul își exprima dorința de a se opri și după auzirea celui de-al patrulea îndemn de a continua atunci experimentul se oprea. Altfel experimentul se oprea când se administra șocul maxim de 450 de volți de 3 ori la rând.

65 % dintre participanții la experiment au mers până la capăt administrând doza masivă de 450 volți. Da, ai citit bine, nu e o greșală – 65 % și-ar fi prăjit semenii doar pentru că li s-a cerut să facă asta. Voluntarii au fost aleși din **rândul oamenilor obișnuiți** – oameni cu familie, cu prieteni, oameni care se duc în fiecare zi la muncă și duc o viață onestă.”⁹

„Rezultatele au fost înfricoșătoare pentru destinul speciei umane. Putem spune chiar că acesta a fost un mare examen picat de omenire, chiar dacă s-a desfășurat într-o sală pierdută a unei singure universități. Nu mai puțin de 65% dintre participanții în rol de „profesori” au continuat să-și chinuie subiecții cu impulsuri electrice care tindeau să se apropie de valoarea de 450 de volți, în ciuda urletelor evidente de durere ale acestor oameni. Absolut toți „profesorii” și-au supus colegii de experiment la șocuri electrice de 300 de volți.”¹⁰

Atât voluntarii bărbați, cât și femeile s-au comportat identic.

Experimentul a fost repetat de mai multe ori, ultima dată în anul 2017 de către un grup de cercetători de la Universitatea de Științe sociale și umaniste din Polonia. Aproximativ 90% din oamenii implicați au fost dispuși să meargă până la cel mai înalt nivel de șoc.

„Oamenii prezintă un comportament înăscut în urma căruia acceptă fără crâcnire cele mai absurde și crude ordine dacă acestea vin din partea unei autorități căreia nu i se pot opune. Oamenii tind să îndeplinească ordine de la persoane cărora le recunosc autoritatea ca un drept moral sau legal.”¹¹

Ca o concluzie a acestor experimente stau mărturie în fața istoriei, dar și veșniciei, experimentele naziste și comuniste – două fețe ale aceleiași monede – la noi în țară manifestându-se comunismul cu temnițele sale. Părintele Nicolae Steinhardt, supraviețuitor vajnic al acestora, concluzionează amar:

„Câteva cugetări lămuritoare despre libertate: Alexandru Herzen: Maselor nu le pasă de libertatea individuală, de libertatea cuvântului; ele îndrăgesc autoritatea... prin egalitate înțeleg egalitatea opresiunii... doar indivizii civilizați doresc libertatea. Să fim deci mai puțin convinși, noi, intelectualii și deținuții politici, că toată lumea se omoară după libertate. Denis de Rougemont: **«Libertatea nu e un drept, e asumarea unui risc». Să fim deci mai puțin siguri că oamenii sunt dispuși să riște. Drepturi, da, câte vrei, dar riscurile le consideră a fi piedici, intrigi, insulte.**”¹²

Ceea ce s-a întâmplat în justiție, politică, medicină și – din păcate chiar și în Biserică – dovedesc cu prisosință realitatea cruntă a acestor adevăruri enumerate mai sus.

Note:

1. Zaharia SÂNGEORZAN, „Monahul de la Rohia: Nicolae Steinhardt răspunde la 365 de întrebări”, Editura Humanitas, București, 2003 – versiune internet <https://nicolaesteinhardt.wordpress.com/2008/03/05/intrebări-si-raspunsuri-301-365/>, întrebarea 307.
2. Starețul ANTONIE în *Stareții despre vremurile din urmă*, Editura: Mănăstirea Petru Vodă, 2007
3. Occidentală, deoarece în celelalte societăți lucrurile au fost mult mai cumpătate sau chiar inexistente, lucru ușor de dovedit printr-un singur search pe youtube al vlogurilor de călătorie din acea perioadă.
4. Alexandru ICHIM, *Patriarhia Română, despre restricțiile de Paști*. Bănescu: *Dialog absolut obligatoriu*, dcnews.ro, 09 Martie 2021 și Andreea TOBIAS, *Patriarhia, după anunțul lui Cîțu: Se înscrie riguros în litera și în spiritul onest al dialogului*, Mediafax, 8.04.2021.
5. Arhiepiscopul Averchie Taușev din Jordanville, *Marea apostazie*, Editura: Centrul de misiune Sfântul Ierarh Ioan Maksimovici, Chișinău, 2007.
6. Sublinierile ne aparțin.
7. Philip ZIMBARDO: *Experimentul Stanford Prison*, clipsi.ro
8. Philip ZIMBARDO, *Efectul Lucifer*, trad. Rozana Melciu și Dana Verescu, Editura Nemira, București, 2009.
9. Radu ROSULESCU, *Despre obediență – Experimentul Milgram*, <https://www.stelianmuscalu.ro/despre-obedienta-experimentul-milgram/>
10. Nicu PARLOG, *Experimentul Milgram: cu cărțile pe față despre supunerea față de autorități*, Descoperă.ro, 05.23.2014.
11. Nicu PARLOG, *Experimentul Milgram...*
12. Nicolae STEINHARDT, *Opera integrală 1 – Jurnalul fericirii*, Editura Rohia, 2005.

Florian PRICOP

AUREL „RICĂ” DRANGA

Una dintre figurile emblematice ale rugbyului bărlădean este și Aurel Dranga, pentru prieteni simplu : Rică. S-a născut la 13 mai 1950, la Bârlad. Sportul i-a plăcut din copilărie, astfel că la început a cochetat cu fotbalul. Mai întâi, a fost legitimat ca junior la „Strungul” Bârlad, echipă a fostei Industrii Locale, grupare care activa în Campionatul de fotbal orășenesc. A trecut și pe la „Spartac” și apoi la „Rulmentul”. În anul 1972 a fost legitimat la Secția de Rugby a rulmentiștilor, remarcat fiind de regretatul antrenor Viorel Călin. Acesta l-a surprins în repetate rânduri pe Aurel în timp ce, de la centrul terenului, șuta balonul de fotbal către buturile celor de la rugby. Inițiat în tainele jocului cu balonul oval, a urmat și debutul pe prima scenă rugbystică a țării, în ediția de campionat 1974-1975, în partida dintre „Rapid” București și „Rulmentul”, încheiată cu scorul de 7-9.

Echipa la 27 august 1975.

În acea ediție, campionatul demara cu 16 echipe, împărțite în două serii a câte 8. Bărlădenii au făcut parte din Seria a II-a, alături de „Farul” Constanța, „Știința” Petroșani, „Grivița Roșie”, „T. C. Ind.” Constanța, „Agronomia” Cluj, „Vulcan” București și „Rapid” București. După faza grupelor a urmat turneul final în care rulmentiștii au jucat pentru locurile 9 – 12, alături de „Poli” Iași, „C. S. M.” Suceava și „Agronomia” Cluj.

În anul 1975, mica lume a rugbyului local a fost în doliu. Antrenorul Viorel Călin și-a pierdut viața

într-un groaznic accident de circulație. În octombrie 1975, spre sfârșitul turului, venind de la București, unde jucase contra celor de la „Sportul Studențesc”, și Aurel „Rică” Dranga a fost la un pas să-și piardă viața. În urma unei mici altercații, Rică a fost înjunghiat de un locatar al blocului de lângă fosta Baie Comunală. Abdomenul lui Dranga prezenta nu mai puțin de șase plăgi provocate de cuțit și numai o minune a făcut să nu fie atins niciun organ vital.

În vara anului 1978, Rică, alături de colegii de echipă, participă la un turneu internațional în Polonia, cu „Lokomotiv” Ostrava (Cehoslovacia), R. C. „Malmö” (Suedia) și Czarny Bytom (Polonia), câștigând trofeul pus în joc.

La Turneul polonez, 1978. Echipa *Rulmentul*: Ciuntuc, Marin, Dranga, I. Costică, Burghеле, Cristea, Munteanu (Loți), Zavate, Harnagea, Dănescu (cu mâinile ridicate), Basan, Mihalcea, Iamandi, Filip, Rainea.

În returul ediției 1976-1977, „Rulmentul”, cu Dranga jucător de bază, produce surpriza campionatului învingând acasă pe galonata echipă „Dinamo”, campioana „en-titre”. În această partidă, Dranga este autorul unui eseu spectaculos. A fost o surpriză imensă. În cei 14 ani de activitate pe prima scenă, Rulmentul nu învinsese niciodată pe dinamoviști (doar două egaluri de 3-3) ei fiind singura echipă în fața cărora bărlădenii nu câștigaseră până atunci. Astfel, în min. 65, o acțiune „tăvălug” până în apropierea buturilor bucureștene este finalizată de Dranga printr-un eseu, transformat de Mihalcea: 12-9,

scor cu care partida se încheie în aplauzele frenetice ale spectatorilor.

O altă contribuție de marcă a avut atunci când bârlădenii întâlneau în semifinalele Cupei F. R. R., ediția 1986, puternica echipă „Farul” Constanța. La pauză tabela arăta scorul de 3-3. A venit min. 72 când marinarii conduceau cu 10-6. În urma unui atac viguros pe înaintare, veteranul Dranga a culcat în forță balonul în terenul de țintă ducând scorul la 10-10. Mai erau doar două minute de joc când rulmentistul Mihai execută o lovitură de picior căzută, balonul trece cu puțin pe lângă bară, doi constănțeni se încurcă reciproc, moment de care Holban profită și culcă din nou balonul între buturile marinarilor. Eseul a fost transformat de Ștefănică, fixând scorul la 16-10. Urma finala Cupei în compania celor de la C.E.M.I.N. Baia Mare. Rică Dranga nu s-a putut bucura de reușită pentru că în timpul eseului înscris marinarilor el a fost călcat și accidentat destul de grav făcându-l inapt pentru finala Cupei.

După meciul cu *Grivița Roșie*; rândul de sus: Mihalașcu (antrenor), Munteanu (Loți), Tr. Cioriciu, Grigoriță, Dranga, Marin Ruse, Cristea, I. Costică, Brad; rândul de jos: Burghеле, Crețu, Sabău, Diea, Basan, Filip și Dima.

Aurel Dranga are și o selecție în lotul național cu prilejul meciului România – Tunisia, din cadrul F.I.R.A., partidă care a fost găzduită de orașul nostru la data de 5 mai 1985. Antrenorii Teodor Rădulescu și Mihai Naca, coordonați de Valeriu Irimescu, l-au inclus în lot ca titular datorită calităților sale de jucător de linia I. În urma prestației sale la meciul cu Tunisia, antrenorii lotului național l-au convocat și pentru meciul de la Rovigo, cu Italia, tot în cadrul F. I. R. A. Dar, în urma unei mici fricțiuni cu ofițerul de Securitate care avea ca obiectiv Întreprinderea de Rulmenți acesta a făcut tot posibilul ca să împiedice deplasarea sa în Italia, astfel că în ziua plecării lotului, antrenorul Rădulescu l-a anunțat că pașaportul nu a ieșit și că trebuie să se întoarcă acasă.

Cu siguranță ar fi urmat și alte selecții la naționala României, dar Bârladul, având antecedentul rulmentiștilor Motrescu și Bucos, rămași în străinătate, a făcut ca Rică să evolueze doar la echipa sa de club.

În august 1986 se împlinesc 30 de ani de rugby la Bârlad, ocazie cu care A. S. „Rulmentul” a organizat un turneu de rugby, a bătut o medalie și o insignă pentru a marca evenimentul. Cu prilejul acestei sărbători, lui Aurel Dranga F. R. de Rugby i-a conferit Titlul și Carnetul de „Maestru al Sportului”.

Datorită fizicului său, Dranga a jucat în pachetul de înaintași, acolo unde este o mare risipă de energie. Mai întâi a jucat în linia a III-a, apoi în linia a II-a și apoi pilier. În cei 15 ani de activitate, până la vârsta de 38 de ani, Aurel Dranga a jucat în peste 500 de partide și toate numai la „Rulmentul” Bârlad.

În anul 1989, cu prilejul partidei „Rulmentul” – C. S. M. Sibiu (15-0), Aurel Dranga, „Bunelu” pentru colegii mai tineri a evoluat pentru ultima oară sub culorile alb-albastre ale clubului bârlădean. La 38 de ani venise timpul să-și agațe ghețele în cui. A fost un atacant impetuos, un jucător cu o conduită deosebită, un bun prieten, stimat, atât de colegi, cât și de adversari.

Schimb de tricouri și de generații: cu prilejul retragerii, Aurel Dranga predă tricoul lui Viorel Botezatu. În stânga imaginii Fîntînaru și Ștefănică. Se mai poate vedea binecunoscutul arbitru Paul Soare.

Aurel „Rică” Dranga felicitat de colegi.

Vom reda mai jos scrisoarea de mulțumire a Consiliului A. S. „Rulmentul” Bârlad, la 1 aprilie 1989, cu ocazia retragerii din activitate a lui Aurel „Rică” Dranga.

Stimate Aurel Dranga

Pentru toți iubitorii sportului cu balonul oval din municipiul Bârlad, astăzi 1. aprilie 1989, este o zi încărcată de emoții, prilejuită de retragerea ta din activitatea competițională.

Sîntem mîndri de seriozitatea, competența și dăruirea cu care din anul 1974 de cînd faci parte din echipa întreprinderii noastre, ai abordat fiecare din cele peste 500 jocuri oficiale de rugby la care ai participat, fiind unul din componenții de bază în obținerea unor rezultate deosebite în această perioadă, cum au fost ocuparea locului VI la editia din 1978, cîștigarea Cupei României în anii 1985-1986-1987, iar selecționarea în lotul național pentru meciul cu Tunisia în anul 1985 a venit să încununeze calitățile sportive deosebite pe care le-ai dovedit în întreaga carieră.

Sîntem de asemenea mîndri că în anul 1987 ai fost onorat cu titlul de maestru al sportului, continuînd astfel tradiția multor componenți ai echipei noastre dintre care amintim cu venerație și respect pe maeștrii emeriti ai sportului Gh. Răscanu, C. Pastolache, P. Florescu, pe maeștrii sportului M. Răinea, T. Cloricu și alții care au dus faima școlii bîrlădene de rugby în țară și chiar peste hotare.

Maturitatea și consecvența cu care ai luptat pentru prestigiul echipei în cei peste 15 ani de activitate sportivă, seriozitatea pe care ai dovedit-o în activitatea profesională, precum și în viața de familie, vor constitui un exemplu demn de urmat pentru toți sportivii bîrlădeni care doresc să fie și de aici înainte alături de ei ca un bun sfătuitor și coleg.

Astăzi, în acest cadru festiv, pe verdele gazonului din primăvara timpurie a acestui an, ne luăm rămas bun de la

tine mulțumindu-ți în numele făuritorilor de „rulmenți” a miilor de iubitori ai rugby-ului din municipiul nostru pentru pasiunea și devotamentul cu care te-ai dedicat acestui minunat sport al inteligenței, bărbăției și curajului.

Să ne trăiești întru mulți ani cu sănătate!

Consiliul asociației
sportive „Rulmentul” Bârlad

Bârlad 1. IV. 1989.

Aurel „Rică” Dranga alături de colegi, la retragerea din activitate.

PREPARATE CULINARE DE TOAMNĂ

prof. **Neculai CURELEA**

Pastrama de oaie

Cea mai bună pastramă de oaie se obține de la oile sterpe, tineretul ovin de minimum un an sau batali.

Se taie oaia, se jupoaie, se scot intestinalele și organele interne și se atârână la rece, de obicei, la camera frigorifică, unde se lasă o zi și o noapte la refrigerat, ca să se-ntărească.

După aceea, se scot oasele din carne și nu carnea de pe oase.

Pentru obținerea pastramei de oaie adevărate, există mai multe metode.

Metoda I – metoda uscată

Carnea dezosată se porționează, se fasonează, se curăță de pielețe și se condimentează cu un amestec obținut din sare, piper, boia iute, boia dulce și cimbru. Acest amestec se presară în strat uniform pe toată suprafața cărnii. După aceea, se prepară un mujdei din 5-6 căpățâni de usturoi, diluat cu vin alb, cu care se stropește carnea, tot uniform, folosindu-ne de un mănunchi de crenguțe de cimbru sau busuioc.

Carnea, astfel condimentată, se împachetează strâns, se așază în vase curate și încăpătoare și se depozitează la loc răcoros (de obicei la frigider), unde se ține 3-5 zile. Sub nicio formă nu se pune la congelator, pentru că strică tot procesul de maturare.

După cele 3-5 zile de maturare, carnea se scoate și se dă la zvântat, fie afară dacă vremea este rece și uscată, fie într-o cameră răcoroasă, fără muște, fără praf sau mirosuri, unde se ține 1-2 zile, după care se afumă, la fum rece, cu esențe tari (salcâm sau fag); fumul nu trebuie să bată direct pe carne.

Pastrama crudă sau afumată se păstrează la frigider și se poate

consuma ca atare sau la grătar.

Pastrama de oaie se mai poate servi și ca aperitiv, sub formă de ruladă. După condimentare se rulează, se leagă cu sfoară, se pune la tavă cu ulei, vin alb și zeamă de oase de oaie și se dă la cuptor preîncălzit la 240°C, unde se ține 30-40 minute, în funcție de mărimea ruladei. Se lasă să se răcească, se dezleagă și se taie feliuțe subțiri. Merge cu vin roșu.

Metoda II – pastramă cu baiț

După tăierea și dezosarea oii, se trece la pregătirea baițului. Pentru o oaie se folosesc 3-4 l de vin alb sec, mujdei din 6-7 căpățâni de usturoi, sare, piper, boia dulce, boia iute, cimbru și apă, dacă mai este necesar. Carnea pregătită este pusă în baiț, unde se ține la loc răcoros timp de 7-10 zile. Se întoarce din când în când. Trebuie să stea sub baiț tot timpul. După cele 7-10 zile, carnea se scoate și se pune la zvântat pentru 1-2 zile, după care se afumă la rece, cu lemn de esență tare, 24 de ore. Se păstrează la rece.

Metoda III – pastramă de pe un an pe altul

Toamna se taie oaia, se scot oasele din carne, se fasonează bucățile pentru pastramă și se așază într-o puțină. Separat, se pregătește

saramura (mai concentrată, mai densă, după preferințele fiecăruia), care se toarnă peste carnea din puțină, se acoperă cu folie din plastic, cu pământ galben și se lasă până primăvara următoare, când se scoate, se desărează, se zvântă și se consumă.

Mere marinate (în borcane de 3l)

Ingrediente:

- 10 kg mere tari, coapte și sănătoase, din soiuri târzii;
- 2 l oțet de mere de 9°;
- 6 l apă sau 8 l dacă vrem mai slab;
- 150 g zahăr/ litru (poate fi și 100 g/ l);
- sare de murături 1 linguriță/ litru;
- cuișoare – 30 bucăți;
- scorțișoară – 4 batoane zdrobite;
- anason stelat – 10 bucăți;
- piper boabe – 1 linguriță/ litru;
- foi de dafin – 10-15 bucăți;
- semințe de fenicul – 1 linguriță/ litru;
- coriandru – 1 linguriță/ litru;
- ardei roșu (fără semințe) – după gust;
- coaja tocată de la 2 lămâi;
- coajă tocată de la 1 portocală;
- crenguțe de rozmarin sau cimbru;
- rondele de ghimbir (3-4 rondele/ litru);
- alcool rafinat – 1 lingură/ litru (după ce lichidul s-a răcit);
- muștar boabe – 1 linguriță/ litru;
- ienibahar – 1 linguriță/ litru;

Tehnologie:

Merele se spală și se așază în

borcane.

Într-o oală de inox foarte curată se pun la fiert, la foc mic, toate ingredientele de mai sus, cu excepția alcoolului, timp de 5-6 minute, după care, se stinge focul, se acoperă vasul etanș și se lasă să se răcească încet. După ce s-a răcit, se adaugă alcoolul. Lichidul obținut se strecoară peste merele din borcane. Acestea se capsează și se sterilizează 50 – 60 minute. Se lasă să se răcească în lichidul de sterilizare.

Mere murate

Notă: Pentru orice cantitate, se procedează la fel.

Ingrediente:

- frunze de coacăz negru;
- frunze de vișin;
- frunze de hrean;
- frunze de mentă;
- floare de mărar;
- mere tari, coapte și sănătoase, din soiuri târzii.

Saramura:

- apă;
- sare – 15 grame/ litru;
- zahăr – 40 grame/ litru sau miere de albine – 60 grame/ litru;
- malț – 10 grame/ litru sau făină de secară – 15 grame/ litru.

Condimente:

- muștar boabe;
- coriandru;
- piper negru boabe;
- piper de Jamaica;
- cuișoare;
- frunze de dafin.

Toate condimentele se fierb odată cu saramura.

Plante aromatice:

- coajă de portocală;
- coajă de lămâie;
- hrean (rădăcină);
- frunze de țelină;

- rămurele de tarhon;
- crenguțe de cimbru;
- crenguțe de rozmarin;
- rondele de morcov;
- rondele de ghimbir;
- ardei iuți.

Se așază uniform, după gust, printre straturile de mere.

Tehnologie:

Saramura (împreună cu primele 6 condimente) se fierbe 2 – 3 minute, se acoperă și se lasă să se răcească. Totdeauna trebuie să pregătim saramura cu 3 – 4 litri în plus, pentru că ne trebuie pe parcurs la completări.

Atenție! Malțul sau făina de secară se adaugă atunci când saramura este caldă, nu fierbinte.

Într-o putinică, bidon sau borcan mare de sticlă așezăm un strat subțire de frunze de coacăz negru, peste care punem două rânduri de mere cu codițele în sus.

Urmează un strat de frunze de vișin, peste care punem alte două rânduri de mere tot cu codițele în sus.

Așezăm al treilea strat, din frunze de hrean, plus două rânduri de mere.

Urmează al patrulea strat, din tulpini de mentă (nu multă mentă) și floare de mărar, plus încă două rânduri de mere.

Ultimul strat îl punem din plante combinate, plus merele necesare.

Notă: Printre straturile de mere, împrăștiem uniform plantele aromatice menționate la condimente.

Deasupra fructelor așezăm un grătar de lemn sau de plastic, peste care punem o lespede curată.

Peste merele așezate astfel, turnăm saramura răcită, care trebuie să depășească cu 3 – 4 centimetri grătarul de lemn.

Întrucât saramura din vas scade, ea se completează cu același fel de saramură făcută la început.

Fermentarea are loc la 15 – 18°C, timp de 8 – 10 zile, după care bidonul se trece la un loc mai răcoros pentru continuarea fermentării mai lent. Merelor le trebuie 40 – 50 de zile pentru a se mura.

În primele cinci săptămâni, merele se pritocesc săptămânal.

Ciorbă de măruntaie de oaie

Preparat culinar de excepție, specific Subcarpaților Meridionali. Se poate face oriunde în țara asta. Haideți s-o facem și-n Moldova.

Ce ne trebuie?

- măruntaie de oaie (fără ficat): burtă, mațe, plămâni, splină, inimă, rinichi, momițe, cap;
- 3 – 4 cepe trupeșe sau 3 – 4 fire de praz dolofane;
- 1 – 2 morcovi;
- 1 țelină potrivit de mare;
- 1 – 2 ardei grași;
- sare – după gust;
- boia iute sau 1 – 2 ardei iuți;
- 1 strachină cu smântână;
- 1 strachină de hrean ras în baie de oțet;
- verdeață tocată: leuștean, țelină și mărar.

Cum se face?

Măruntaiele de oaie se spală cu strășnicie. Burta și mațele se întorc pe dos, se deșartă de resturi, se spală cu apă multă, se freacă cu peria de paie și se rad cu dosul cuțitului, iar se spală și se opăresc.

Plămânii, splina, inima, rinichii și momițele se taie bucăți și se spală de sânge.

Capul (cu gâtul și beregata) se curăță bine și se spală cu multă apă, mai ales pe partea interioară cu limbă și dinți. Se pune întreg la fiert.

Măruntaiele, astfel curățate și spălate, se pun la fiert cu apă rece și sare într-un ceaun încăpător. Când sunt aproape fierte, se scot, se lasă să se răcească, apoi se toacă fideluță mare. Capul oii se curăță de carne (care se taie fideluță), se scot limba și beregata care se taie la fel. Creierul se mănâncă rasol.

Burta și mațele de oaie fierte și tocate poartă denumirea de bureți.

Măruntaiele tocate se pun într-un castron și se lasă în așteptare.

Ceapa sau prazul, morcovul, țelina și ardeiul gras se toacă și se pun în zeama în care au fiert măruntaiele. Când sunt aproape fierte, se adaugă măruntaiele tocate și se continuă fierberea încă 10 – 15 minute, după care se oprește focul și se drege ciorba cu smântână, se potrivește de sare și iuțelă (boia și ardei iute), se presară deasupra verdeață și se dă la masă cu hrean ras în baie de oțet și mămligă caldă. O bunătate rară! Ciorbă pentru oameni sănătoși. E un fel de verișoară de-a doua a ciorbei de burtă.

Oaie cu varză sau varză cu oaie!?

Mâncare românească neaoșă, specifică meselor de toamnă, când pică bruma iar ciobanii coboară turmele de oi de la munte.

Este unul dintre simbolurile noastre românești care fac de gardă la drapelul religiei noastre naționale, e bunăstarea râvnită.

Pentru un ceaun (sau oală de lut) de 20 l și ceva, prevăzut neapărat cu capac, omul gospodar pune pe masa de lucru, în ordinea aruncării în ceaun, următoarele ingrediente:

- 500 g untură sleită, pentru uns ceaunul cu mână;
- crenguțe și tulpini de cimbru, mărar, busuioc, pătrunjel, pentru pus pe fundul ceaunului;
- 4 – 5 kg varză acră (murată);
- 4 – 5 kg varză dulce;
- 7 – 8 kg carne de oaie stearpă;
- 1 – 2 kg costiță de porc afumată;
- 2 – 3 kg roșii coapte bine;
- 0,5 kg pastă de tomate;
- 1 kg ceapă;
- 1 kg morcovi;
- 1 kg ardei gras + capia;
- condimente: sare, piper boabe, foi de dafin, ardei iuți, boia iute și dulce, cimbru uscat, boabe de ienupăr – toate după gust și voie;
- 1 l vin alb sec;
- apă clocotită cât cuprinde.

Operații pregătitoare:

Ceaunul se spală cu strășnicie.

Varza se curăță și se toacă fideluță.

Carnea se porționează, oasele se taie cu barda sau ferăstrăul și se spală cu apă rece.

Costița se porționează.

Roșiile se spală, se opăresc, se decojesc și se toacă mărunt.

Ceapa se curăță, se spală și se toacă fideluță.

Morcovul se curăță, se spală și se rade pe răzătoarea cu găuri mari.

Ardeiul gras, ardeiul iute și ardeiul capia se spală, se curăță și se toacă fideluță.

Tehnica de preparare:

Se unge ceaunul (pe dinăuntru!) cu untură de porc de jos până sus.

Se așază crenguțele și tulpinile plantelor condimentare pe fundul ceaunului, peste care se pun cotoarele și câteva foi de varză tocate măricel, plus oasele de oaie.

Peste acestea se așază alternativ un strat de varză, un rând de bucăți de carne, un rând de legume, roșii, condimente, iar varză, carne etc., până

se termină totul, fără a se uita vreun ingredient. Ultimul strat trebuie să fie de varză.

Se adaugă pasta de roșii dezlegată în vin, restul vinului, și se umple ceaunul cu apă clocotită până la nivelul stratului de varză. Până la buza ceaunului trebuie să rămână o distanță de un lat de palmă, pentru a nu da zeama în foc în timpul fierberii.

Se acoperă cu un capac greu, tot din metal, și se fierbe la foc mic, fără a se amesteca în el, 3 – 4 ore. La sfârșit se gustă de cele necesare. Tot acum se poate amesteca pentru omogenizare și pentru a scoate mâncarea în vederea servirii.

Atenție! A nu se amesteca până la fundul ceaunului pentru a nu se antrena stratul de crenguțe și tocătura grosieră.

Este un preparat românesc extrem de gustos și de sănătos. Se servește fierbinte, în farfurii adânci, alături de o mămligă caldă.

Este precedat de un rachiu tare și urmat de un vin alb sec.

Eveniment

Primesc de la Nelu Vasile, colaboratorul nostru din Turburea, Gorj, numărul 18/ septembrie 2021 al revistei de umor „Hohote”, serie nouă, ce apare la Târgu Jiu. Domnia sa face parte din colectivul de redacție.

Numărul este dedicat, în paginile de la început, aniversării a 90 de ani de viață ai medicului-epigramist Grigore Lupescu, cardiolog de renume nu numai al locului, fiind membru al Academiei de Științe Medicale din București și din New-York (1997), membru fondator al Societății Medicilor Scriitori și Publiciști din România.

„De mai mulți ani este în atenția Centrului de Biografii Internaționale din Cambridge, care i-a acordat mai multe înscrisuri și medalii și l-a inclus în dicționare de prestigiu”, notează Nelu Vasile-Neva în scurta prezentare făcută medicului sărbătorit.

Din creația lirică a dr. Grigore Lupescu am selectat poezia *Love story*.

Merg *arm in arm* pe bulevard,
Cu *trendurile-n* dezacord,
El, *old man* grav bolnav de cord,
Ea, *fan* al banilor din *card*.

- *My darling*, cât arăți de fain!
Ce trup fantastic ai, ce *look*!
Mă zăpăcești cu-acest *design*,
Demn să apară-n *Guinness book*.

Îți jur că-s după tine *fool*
Și că *I love you very much*.
- *I'm sorry!* Te implor să taci,
Căci e târziu și-afară-i *cool*.

Deși un *speech* atât de crud
Mă face *groggy*, eu te rog
Să mergi cu mine la *fast food*,
Ca să servim câte-un *hot-dog*.

Dar ea, prin neaoșe cuvinte,
L-a îndemnat rapid să plece:
- *Hot-dog?* Deși spui că-i fierbinte,
Cârnatul tău mă *lasă rece!*

Paginile următoare, 4, 5, 6, 7 cuprind epigrame, catrene, rondeluri, madrigale, acrostihuri, dialoguri amuzante ale celor care au dorit să-l

sărbătorească pe medic. Au semnat creații epigramiști din București, Ploiești, Galați, Cluj-Napoca, Iași, Timișoara și bineînțeles, din Târgu-Jiu și împrejurimi.

Redau dialogul epigramatic dintre dr. Grigore Lupescu și fostul pacient al acestuia, Nelu Vasile:

L-am tratat pe Nelu Vasile

Și medicina și umorul
Eu le-am servit cu vrednicie:
De nu-ți tratam atunci piciorul
Aveai atunci cu ce mai scrie?!

Grigore LUPESCU

Malpraxis

Al medicinei brav adept
Mi-a vindecat piciorul drept
Deși știa că eu, nătângul,
Scriam întruna doar cu stângul.

Nelu VASILE

Reproducem din „Hohote”, nr. 18 epigramele:

Doctorului Gr. Lupescu

Multe doamne cu boli grele,
Au venit și le-a tratat.
Câte oare dintre ele
I-au căzut apoi la pat?

dr. Cornel MUNTEANU

De-ale profesiei

De lemn să fii, ca bun cardiolog,
Când vezi cu sânii goi atâtea ciute,
Când se lungesc pe spate, parcă-s drog,
Ca pulsul să n-o ia spre două sute...

Epigramist de rang înalt

Să nu se uite al domniei har,
Că, vrând-nevrând, l-au luat atâtea-n seamă,
Cu bisturiul său imaginar,
A... vindecat, destui, și-n epigramă!

Geo FILIȘ

Medicului GRIGORE LUPESCU la împlinirea unei vârste venerabile

Domnia ta, asemenea unui lord,
Ai lecut destui bărbați de cord
Și multor doamne, nu pot estima,
Le-ai rupt, așa se spune, inima!

Catrene-atâtea dacă-ai fi creat,
Câți pacienți în viață-ai consultat,
Puteai, azi, la un veac fără-un deceniu,
Să intri-n Guinness Book, să fii un geniu!

prof. Nicușor CONSTANTINESCU

Doctorului Grigore Lupescu, la a 90-a aniversare

Lupescu e ironic tot mereu,
Și-nțeapă fără milă adversarii;
L-aș înțepa adânc, la rândul meu,
Dar nu m-apuc s-atac nonagenarii.

Petru-Ioan GÂRDA

Cardiologului G. Lupescu

Să scriem adevărul pur
Ca medic ați produs senzații,
Iar asistentele din jur
Aveau cam toate palpitații.

Any DRĂGOIANU

Încheiem periplul nostru epigramistic cu aceleași urări de sănătate ca ale confrăților lui Grigore Lupescu.

Gică IUREȘ

VÂRSTA A TREIA ÎN VIZIUNEA EPIGRAMIȘTILOR ROMÂNI

Selecție de Nelu Vasile - NEVA

Viața

Un râu de foc, cu unda arsă
De lupte grele și visări,
Ce, potolit și-nfrânt, se varsă
Într-un ocean de renunțări.

Jean BUHMAN

Viața încotro?

Să știm am da oricât, orice!
Mistere viața ne ascunde:
Ne naștem, dar nu știm de ce;
Plecăm apoi, dar nu știm unde.

Cornelius ENESCU

La vârsta a treia

Când mă-nchin la Prea Înaltul
Pentru ani, îl rog mereu
Să m-ajute să-i fac eu,
Dar aș vrea să-i poarte altul.

Aurel BUZGĂU

Consolare la senectute

Încă din copilărie
Îmi doream vară târzie,
Astăzi mintea mă îndeamnă
Să-mi doresc măcar o toamnă...

Ion BINDEA

Contradicții

În epoca postdecembristă,
Îmi stă pe suflet plânsul mumii;
De ce-o fi oare-așa de tristă
Când pensia-i de râsul lumii!?

Grig.M.DOBREANU

Pipernicirea pensiei

Cu anii te-ai împușinat,
E legea firii, toți o știm,
Dar pensia s-a dezumflat
Doar din motive de... „regim”!

Alexandra DOGARU

Speranțe la bătrânețe

Eu, din salariul de la stat,
Căsuță n-o să-mi fac vreodată,
Dar, de trăiesc, neapărat
Îmi fac din pensie... privată.

Petru-Ioan GÂRDA

Unui pensionar

Pe la farmacia când vine,
Poate-oricine să îl vadă
Că se ține foarte bine...
(De perete, să nu cadă!)

Constanța APOSTOL

Bărbații la vârsta a treia

La vârsta marilor regrete,
Fideli amorului sublim,
Când ne-agățăm și noi de fete,
De fapt, mai mult ne sprijinim...

Gheorghe BĂLICI

Bătrânul cu soție tânără

E căminul lor ca-n basme!
În atenții se întrec:
Ea îi pune cataplasme,
El îi pune bani... pe CEC!

Sorin BEIU

Bătrânul la doctorul de familie

„Boli am multe,-o-ntreagă sumă,
Ce să mă mai fac de chin?!”
Doctorul i-a zis în glumă:
„Uită-te în buletin!”

Ștefan BOBOC

Uleiul „Bunica”

Un bunic, în toată seara
Merge la „Alimentara”
Și nu cumpără nimica,
Stă cu ochii pe... „Bunica”.

Dumitru BOTAR

Dragoste la vârsta a treia

Cu regrete și abțineri
Zi de zi își duc amarul:
Ea – suspină după tineri,
Moșu-n chinuri cu... paharul.

Nicolae BRELEA

Adaptare

Bătrâneii cu măsură,
Pentru ciorba lor din case,
Chiar de n-au un dinte-n gură,
Cumpără pe rupe... oase.

Traian CONCIATU

Vitalitate (la munte)

Șchiopătând prin bolovani,
Ba în trei, ba-n patru labe,
Un turist (de-optzeci de ani):
„Nu mă las! Tot merg la... Babe!”

Ion CĂNĂVOIU

Septuagenar

Am ajuns cu șapte-n față
Și-mi tot spun că nu îmi pasă;
Dar o frică mă îngheață
Căci prea seamănă a coasă!

Mihai BATOG-BUJENIȚĂ

Mândria de a fi pensionar

Cu pietre la ficat și la rărunchi,
Cu prișnițe la șale și genunchi,
Beau ceaiuri, țin regim alimentar
Și mă mândresc că sunt pensionar!

Nicușor CONSTANTINESCU

Cu anii

Înșelătoare-i, Doamne, viața asta,
Căci ce ți-e scris se ține scai de tine,
În tinerețe-mi înșelai nevasta,
La bătrânețe, mândrele pe mine!

Vlad CERNEA-JERCA

Unui burlac în vârstă

Că nici acum nevastă n-are,
E o dilemă, un miraj:
Ori este lipsa de curaj,
Sau are un curaj prea mare!

Mihai COSMA

Pensionarii din România

La vârsta-a treia-n mod real,
Sunt într-un hal fără de hal
Și eu mărturisesc de-aceea
Că sunt de fapt în „lumea treia”.

Georgeta-Paula DIMITRIU

Previziune adevărată

M-am dus la babe cu ghioc,
La fel de fel de vrăjitori
Și mi-au prezis cu toți, pe loc:
„O să trăiești până-o să mori”!

Laurențiu GHIȚĂ

Revelion la pensiune

Meniul de la pensiune,
Cu icre, whisky și homari,
E modul elegant de-a spune
Că nu primesc pensionari.

Ioan Adi FÎRTE

La 70 de ani

Lupt când vin iar crizele,
Mândru, nu mă las supus
Și cu analizele
Sunt la limita de sus!

Gh. CONSTANTINESCU

Quod erat demonstrandum

Iubiți de forțele divine,
Mai rezistenți decât o stâncă,
Noi am sperat s-o ducem bine
Și uite, o mai ducem încă...

Florina DINESCU

Prof. Ion DOBRIN

UMORISTICE

La bălci

Bălciul e un loc de joc
Sinonim cu iarmaroc.

Peste tot comercianți
Și vânzători ambulanți.

Cu țigăne și baloane
Ceaune, căldări, bidoane.

Lasere, pixuri, brichete
Cuțite și baionete.

Alții pun piper și sare
Pentru carnea de grătare.

Unde sfârâie de zor
Mici și pui la rotisor.

Nici nu vezi să mergi pe drum
De la praf și de la fum.

Și la ce mizerie mare
Mai plătești și la intrare.

Chiar și-așa-i înghesuială
Lume multă dă năvală.

Se dau fete și băieți
În lanțuri și trenuleț.

Mulți copii la tobogan
Domnișoare - la ciocan.

Doi flăcăi cu două slute
Vor și ei la parașute.
O femeie mai plinuță
S-ar trage la mașinuță.

Mulți, la coadă ca sardele,
La gogoși și merdenele.

Bucuroși, nici nu le pasă
Bot în bot și ceafă-n ceafă.

Încât așa s-a scârbit
Și virusu'ăla- Covit.

Că s-a-necat și tușea tare
De la fumul de grătare.

Și s-a decis să trăiască
După moda românească:

Vara - multă aroganță,
Tot poporul în vacanță!

Virusi mici, virusi străini
Și tot neamul de tulpini
Se distrează, fac mizerii
Cu bacili și cu bacterii.

Nu îi pasă deloc, frate,
Că este diversitate!
Alfa, beta, delta, N
Diversitatea de gen.

Stă-n vacanță, lua-l-ar boala,
Și-așteaptă să-nceapă școala!

Valul toamnei

Frunză verde ca potbalu'
Ne inundă iar canalu'
Că vine toamna, vine valu'
Și ne ia de tot țigălu'.

Cu toții vom lua distanță,
N-o mai ținem ca-n vacanță,
Vom uita de eleganță
Și de mare și Constanță.

Prima dată, zice-n știri
Vine valul de scumpiri
Și ne ia prin flancul drept
Cu factura de curent.

Și apoi, ca un nătâng
Ne lovește-n flancul stâng,
Cu scrisoarea încifrată-
Factura de gaz umflată.

Apoi, scârba ast' de val
Ne lovește chiar frontal,
Ca să nu poți căsca gura
Când tu vei citi factura.

Dup-o astfel de măsură
Altfel stă masca la gură.
Știe bine și găina:
Liniște-i când stingi lumina!

Pe val

Cântă Vara din caval
Toamna fluieră pe val.

De legume-i plin-o ladă,
Harbuji vezi la orice stradă,
La râu apa bate-n mal
Unduind, făcând a val.

Cetățenii sunt la mare
Scălțați în raze de soare
Și dornici numai de bal
Tot sărind val după val.

Se distrează orășenii
Și tot felul de gângăni:
Un greiere la vioară țârâie
ca un țambal
Și Vasile consternat,
cu ochii beliți la val!

De când cu masca la gură
Nu mai știi ce creatură
Mișună prin bățatură
Te bârfește sau te-njură
„Cu asupra de măsură”.

De când zvon cu noul val
Chiar și regnul animal
Fie bou, măgar sau cal
Chiar de nu pot în cuvinte
Să ne spună ce-au în minte
Cu urechile ciulite
Parcă-ar zice: Ce-aranjat
E stăpânul meu mascat!

EPIGRAME ASORTATE

Prof. **Maximilian OPAIT**

UNOR PENSIONARI

Săturați de teorie,
Au vociferat sub mască:
Noi mai vrem o baterie,
Dar, să fie de ... „Băbească”!

UNUI VETERAN

Anii mei de căsnicie
Sunt ca cei de cătănie,
Sau ca cei de la război,
Dacă-i înmulțești cu doi !

NESIMȚITE v/s NE SIMȚITE

De la o vârstă stai cuminte,
Când vezi că banu-i pe sfârșite
Și când, luna, ți-aduci aminte
Că pensiile-s NE SIMȚITE !

ALTERNATIVĂ

Dacă vezi că-ți este bine,
Un pahar (în plus) de vin,
Poți să bei oricând la tine,
Da-i mai bine la ...vecin!

COMPENSAȚIE

S-a-nsurat c-o fetișcană
Și fac zilnic socoteală:
EL, de câte ori e-n „pană”,
EA, de câte ori înșeală !

MĂRTURISIRE

Aș vrea să spun de dumneaei
Că, uneori, tensiunea-mi crește
Și că-s sătul de gura ei,
Dar că mi-e dragă... când lipsește!

DISTANȚARE FISCALĂ

Separat și EL și EA
În locații diferite,
EL, pensia și-o dorea,
EA, facturile plătite !

ARGHEZIANĂ

Bătrânelul la terasă
Invită o fată-acasă.
Dar un gând nu îi da pace:
Dac-acceptă, ...ce se face?

PROTECȚIE SOCIALĂ

Venitul minim garantat,
Pare acum la noi să fie
Atât cât poți, planificat,
Să cumperi doar pe...datorie!

UNUI PENSIONAR

Mă uit că încărunțesc
Și trăiesc din amintiri;
Numai că, acum muncesc
La „canale”, dar de...știri.

PESCĂREASCĂ

Un sfat cred c-ar prinde bine:
Dacă pescuiești la copcă,
la în traistă, pentru tine,
Printre scule și o... Vodkă!

CURIOZITATE FEMININĂ

La preot, ca să fiu cinstită,
De multe ori mergeam smerită,
Dar, doar la sărbători legale,
Merg pentru... știrile locale!

Scurtissime

- Sabia rănește trupul, iar cuvântul – sufletul.
- O poveste bună trebuie să fie scurtă, una proastă și mai scurtă.
- Cele care începe zece treburi, acela nu rămâne fără lucru.
- De ce știm multe, dacă există enciclopedii?
- A măsurat de 7 ori, dar au furat alții.
- Moartea clinică se produce într-o clinică? Dacă se petrece în mai multe clinici, este moarte policlinică?
- De va fi pâine – va fi și cântec. Dacă va fi și băutură – va fi bătaie.
- Nici pește, nici carne... dar ăsta-i racul!
- Minciuna are picioare scurte... dar are mari posibilități de deplasare.
- Nu scuipa în fântână, s-ar putea să vrei să te îneci.

Kolea KURELIUK

„BUNICUL” ȘI „BUNICA”

(Rebo meta-anagramat:
 $XXXAL + XXiXXX = 11$)

E N

DELAVRANCEA (caval + dairă)

RUBEDENIE

(Rebo meta-anagramat: $6 + PXXX = 10$)
B

STRABUNICA (stărci + păun)

LA TRIBUNAL

Zise o judecătoare :
- Să se scoale în picioare
Cine o procură are !
Atuncea, un pedofil,
S-a ridicat și, umil,
A zis, pe un ton docil,
Să-l audă toți din jur :
- Doamnă dragă, eu proCUR !

DOI CĂȚEI

Doi căței de usturoi,
Ce au crescut în gunoi,
Mai acum o săptămână
Au fost rupți de căpățână
De un om cu ceas la mână.

Zice unul: – Dragă frate,
Sunt supărat peste poate,
Că de vrei sau de nu vrei,
O să ajungem mujdei;
Sigur vom fi dezbrăcați,
Puși pe masă și pișați!
- Bă, tâmpitule, pisați !
MORALĂ :
Ca să fii cățel e bine
Doar de poți ajunge câine !

RĂMÂNERE

Pe la mine, când trecea,
Să rămână nu voia,
Dar acum, biata de ea,
Iată că a rămas ... grea.

PICIOR PESTE PICIOR

Sunt femei fără pudoare,
Ce-aproape nimic n-ascund:
Ne-arată-ale lor picioare
Precum și-o parte din fund.

UNUI NONCONFORMIST

Un nonconformist sadea
La Crăciun ouă vopsea.
De Paști, brad împodobe
Și pe soacră o iubea.

UNUI PARVENIT

Ăsta cumpără, măi frate,
Vreo două, trei doctorate
Și acum vrea, derbedeul,
Să termine și liceul.

UNUIA CARE LE ȘTIE PE TOATE

Știe ce e o uzină
Și cum se toarnă beton
Și cum arată o mină...
De creion.

UNEI SOȚII

Soțul și-a încornorat
Și apoi a constatat
Că nu-i mai este pe plac,
Deoarece parcă-i drac.

UNUI PEDEPSIT

Că își înșela nevasta,
Este lucru cunoscut,
Dar și-a înșelat amanta
Iar soțul ei l-a bătut.

POSTMORTEM

Soția, dac-o să mori,
O să vină uneori
La mormânt, cu mulți bujori
Și c-un copil, tot din flori.

TREI CULORI

Soața i-a născut tripleți
Negri, după cum vedeți!
Ea e blondă, cum se știe,
Iar el, vânat... de mânie .

DRACUL ȘI COVIDUL

Cu tămâie și o cruce,
Am scăpat, dracul se duce,
Dar de Covidul hain
Nu scăpăm nici cu vaccin.

GLOBALIZARE

Mă deranjează cam tare
Când citesc de prin ziare
Despre câte-o gloabă mare,
Care vrea globalizare.

BĂRBĂȚIE

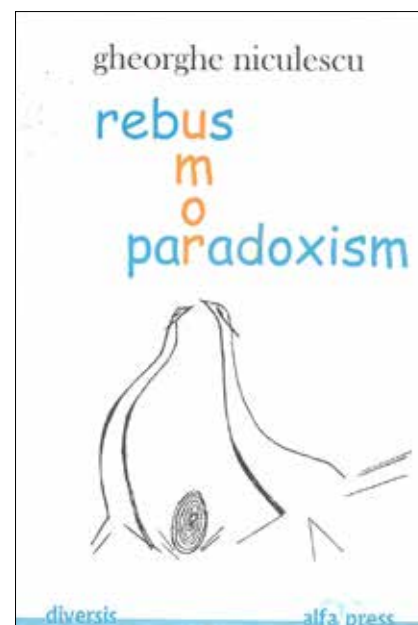
Cic-un moș, i-a zis odată
La soție : Fii bărbat !
Iar baba, imediat,
S-a transsexualizat.

VEȘTI

Lui i-au venit vești că s-a
Vindecat și procopsit,
Însă, lui nevastă-sa
Nici ciclul nu i-a venit

UNOR BĂTRÂNI

Deși de un timp au dat
În mintea copiilor
Alocații n-au luat ;
Guvernânții mamei lor !

„Singura carte perfectă o scriam eu,
dacă puteam”, zise analfabetul.

CATRENE ÎN SURDINĂ

Gheorghe ENĂCHESCU

La oftalmolog

Am pe ochi un fel de ceață,
Nici nu știu cum să vă spui!
Pentru prima dată-n viață
Nu-mi văd lungul nasului...

La consultație

Tot privindu-mă-ntr-o dungă,
După ce m-a consultat,
Doctorul m-a anunțat
Că sunt tare strâns la pungă...

O duduie la consultație

Când văzu pe doctor, iată,
Bărbat de bărbat,
S-a îmbolnăvit deodată
Și-a căzut la pat...

La MASA TĂCERII

Într-o liniște adâncă,
Brav la masă se mănâncă
Golind farfuriile...
...Parcă vin stihile!

Vreme vitregă

E toamnă, plouă-afară,
El a răcit de tot;
Începe capul să-l doară
Și pe mine-n... cot!

Fizică elementară

- De ce cresc peste măsură
Zilele de vară, iată!
- Orice-ai pune la căldură,
Se dilată!

Chestie de orientare

Nu cu lumea-n rând
Ca să fii e bine;
Tu să fii oricând,
Doar în rând cu tine!

Atracția solistului

La spectacole asist,
E-o plăcere veche,
Doar când cântă un artist
Ce n-are pereche...

Utopie feminină

Tot privind în jurul meu,
O dorință mă încearcă –
Să-mi găsesc, e visul meu,
Un bărbat fără de... soacră!

Discuții între bunici, privindu-și nepoții

- Îi vezi ce drăgălași
Sunt cu toții?
- Trebuia să-ncepem
Cu nepoții...

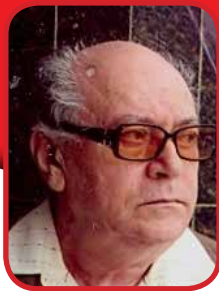

ÎNTREBĂRI

- Prostul se poate înveli cu o pătură intelectuală?
- Oamenii de zăpadă, de ce sunt burlaci ?
- Ceasurile furate, dacă nu se întorc, mai funcționează ?
- Cei cu conștiința veșnic trează, n-au somn ?
- Dacă vârsta întrebărilor este în copilărie, profesorii de ce-i tot întreabă pe adolescenți ?
- Dacă nu mănâncă nimic, de ce spun că s-au săturat să rabde ?
- De ce există numai întuneric beznă și lumină beznă nu ?
- De ce numai sunetul are viteză, iar tăcerea nu are ?
- De ce unora le zicem măicuțe, deși nu au copii ?
- Distanțele de ani lumină, pot fi parcurse pe întuneric ?
- Viteza luminii, nu este egală cu viteza întunericului ?
- Cum poți să-i arzi cuiva o mamă de bătaie, fără să-i dai foc ?
- Dacă sarea nu are gust bun, cum dă gust bun mâncării ?
- Dacă o femeie naște un copil, de ca spui că s-a născut, dacă a fost născut ?
- Cum să fug cât mă țin picioarele, dacă ele mă țin ?
- Orele de vârf, sunt înțepătoare ?
- De ce Câmpulung se scrie într-un cuvânt, iar Câmpia Turzii în două cuvinte ?
- Unde se duce dragostea după ce trece prin stomac ?
- Dacă tot mori, mai contează că ai murit de moarte bună ?
- Stau și mă întreb: de ce trebuie să stau ca să mă întreb ?

Gheorghe NICULESCU

Adrian VOICA

VERSURI MICI pentru nepoți și bunici

Plimbați în cărucior sau duși de mână la vremea grădiniței, fetița și băiețelul din aceste „versuri mici” sunt însoțiți până aproape de bacalaureat, astfel încât formatorii de tot felul (educatori, învățători, profesori-diriginți) pot găsi aici material sugestiv pentru serbările de sfârșit de an ori pentru alte evenimente din viața școlii.

De la ediție la ediție cartea s-a împlinit, ajungându-se în final la elogiul familiei —, celula socială căreia îi suntem datori cu toții.

Și dacă reținem faptul că paginile de față au fost scrise de un bunic fericit, care și-a re trăit copilăria prin nepoții săi, atunci trebuie să admitem că și aspectul acesta este memorabil.

Autorul

PERLUȚA

Când era ea domnișoară
Îmi da laba-n orice seară
Și „noroc” când îi spuneam
Din coadă bătea tam-tam.
Pe urechi de catifea
Negre, negre de cafea
Mâna când întârzia,
Raze pururi jucăușe
Verzi, ca două corcodușe
Mă priveau și îmi cereau
Înc’ un ceas cu ea să stau.

Apoi, pui când a făcut,
Nu m-a mai recunoscut!
Se juca cu dragii ei
Dalmațieni mititei,
Îi lingea frumos pe spate
Ca-n desene animate,
Le dădea ce e mai bun
(Fără țuică și tutun)
Și le mârâia ceva
Despre când s-or străina.

Singură, bătrână-acum
Are doar priviri de fum.
Îi cer laba. Îmi dă laba.
O mângâi... dar tot degeaba.

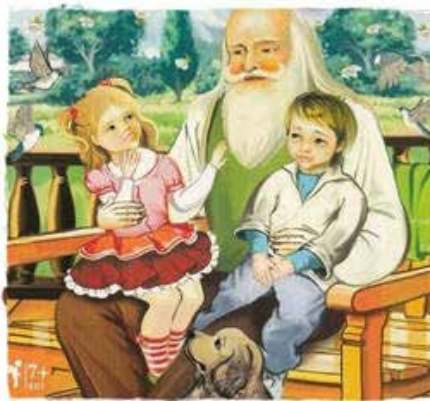
PROVERBELE LUI BUNICU’

„Unde dai și unde crapă!”,
„Cine fuge, ăla scapă” —
Și-alte vorbe îmi presară
Bunicu’, în orice seară.

Dar eu când în ceașcă-am dat,
Chiar acolo s-a crăpat,
Iar odată, megieș
Pe o creangă de cireș,

Geaba pasul am întins:
Moș Păstaie tot m-a prins
Și mi-a dat o bătăiță
De-am uitat că am oliță!

De-aia cred că ar fi zor
Să spună bunicii-n cor
Că au dat, la anii lor,
În mintea copiilor!

CÂND BUNICA-I SUPĂRATĂ

Stau și mă gândesc un pic:
Eu sunt mic, el și mai mic
Și cu asta totuși pare
Că nu-i loc de-așemănare.

Când se supără bunica
Trei împărății-s nimic!
Dacă (vai!) îi spui vreo vorbă
Îi arunci o piatră-n ciorbă.

Trebuie să taci chitic
Chiar de n-ai făcut nimic.
Zău, mare noroc pe el
Că nu zice firicel!...

Dar bunica, tot bunica!
Fierbe toată ziua:
Ba că oala i-a ciobit-o,
După ce i-a smântânit-o,
Ba că a ciupit din brânză
Ca să prindă el osânză,
Ba că roade noaptea toată
O statuie afumată
De bunicul meu adusă
Odată cu-armata rusă,
Ba că una, două, trei,
Ia și luna dacă vrei...

Când bunica-i voce naltă,
Suie-n pod ori fugi la baltă!

MOȘU’

Mergând cu coșul de răchită,
Fetița, la cules căpșuni,
Văzu în iarbă dulci minuni
Mai roșii ca orice ispită.

Dar când era să-și umple coșul
Își aminti: păpușa ei
Uitată plânge sub un tei!...
Și pe aproape trece Moșu’!...

PORTRETUL

Dintr-o poză înrămată
Dulce le zâmbește-o fată.
Are cozi, alb guleraș
Și priviri de toporaș.
- Eu o știu, — zice fetița,
Asta este mămăița!
Frățiorul ei mai mic
(Care suge un covrig)
O privește, o privește
Și tot nu se dumirește.
- Să crezi tu! Ce mămăiță?!
Cum să-ncapă în rochiță?

MOȘ PĂSTAIE

Moș Păstaie zis Cumplitu'
Stă pe banca de la poartă.
Nici chibritu', nici cuțitu'
În vestitu-i brâu nu poartă.

Se visează în poiană
Doinind vesel dintr-o frunză,
Strâns legat de vreo Joiană
Ce nu știe să-i răspundă.

Cum s-a dus viața toată,
Ca un fulger peste apă!
Cresc rugini peste lopată,
Tot rugină-i și pe sapă...

Când treceam la deal, odată,
Cu bunicul înspre schit,
Fața de nevoi brăzdată
În lumină se arată:
Moș Păstaie mi-a zâmbit!

MICĂ ODĂ

Iepurilă, iepurilă,
Cu urechile de-o milă
Și motoare la picioare,
Chit că nu ești zburătoare,
Unde ești acum, oare?
La izvor sau la izvoare?

Urechilă, urechilă,
Iepurașule de-argilă!

POVESTE

„Într-o noapte cu mult soare
Am plecat la vânătoare
Cu un pâlc de iepurași
Și vreo 4-5 pușcași...”

- Ha, ha! râse o fetiță
Cu glăscioru-i de altă, unde-i soare pe-noptate
Și sătul pe nemâncate?
Poate-n cartea de bucate,
Cu desene colorate!
Și de când, mă rog, țințașii
Se-nfrățesc cu iepurașii?
Și ce vor ei să vâneze?
Poate valsuri vienez!

- Măi nepoată, zise moșu',
Ți-am adus povești cu coșu' –
Începusem una nouă...
Dar acum mă fac că plouă...

PAPAGALUL

(în stil arghezian)

Dumnezeu când l-a pictat
Era foarte supărat
Că nu-i reușise bine
O căsuță de albine.

(Dumnezeu, încrezător,
A privit spre viitor.)

Ochii mici el i-a făcut
Dintr-un cer necunoscut,
Gulerașul roșu-aprins

Pe un trup cu taine nins,
Câte-o oază de culoare
Mov, pe moțul ca o floare,
Iar pe aripi (că nu strică)
Galben de lumânărică.
Pe coadă i-a picurat
Trei culori și un păcat
Și l-a pus să și vorbească,
Dintr-o patimă cerească...

(Stilu-i stil,
Nu fii copil!)

ÎN JUNGLA MEA

Ieri s-a întâmplat ceva
În micuță jungla mea:
Mă trezesc așa deodată
C-un pitic de ciocolată
Înfiltrat ca un spion
De prietenul meu Don,
Student la Teologie
Și în grupa mijlocie.

Căutând eu printre lei
Scufa mea cu clopoței
(După care tigrii mor
Când mă duc în dormitor),
Ce-a făcut negrul pitic
Înfiltrat de inamic?
A lăsat fără mustăți
Tigri, lei – aproape toți,
Încât biete-animale
Azi mănâncă portocale.

Spuneți voi: așa-i că n-are
Minte, Don, de grupa mare?

OCTOMBRIE (Plouă)

De-un timp umbrela cerului e spartă
Și ploaia – monoton și obsedant –
Își deapănă tic-tacul dezolant
Ca o pedeapsă tristă și deșartă.

Doar meteorologul, un pedant
Ce șerpuie cu bățul pe o hartă,
Acum, în fine, i mulțumit de soartă
Și nu mai pare vag și ezitant.

O, toamnă rea cu suflet de-aguridă,
Ți-om plăti, un scurt răstimp, tributuri,
Dar vine iarna! Alba ei hlamidă

Îți va preface stropii reci în fluturi
Iar joaca lor, spontană și sprintară,
Ne va trimite gândul... înspre vară!

Mircea Trifu

OCTOMBRIE (Secetă mare dom'le)

N-a mai rămas un strop în cana spartă;
Din depărtări se-aude obsedant
Un glas dogit ce, n golul dezolant,
Ne-anunță că și cana e deșartă.

Privind atunci atent o veche hartă
Cu struguri trași în poză, grav, pedant,
Am arătat, c-un deget ezitant,
O vie ce-a scăpat de cruda soartă.

E drept că vinu-ar fi din aguridă,
Dar setei noastre îi plăteam tributuri
Și-Ancuța, cea c-un șorț ca o hlamidă

Pe care ai dori mereu s-o fluturi,
Ce ne servește iute și sprintară
Îi spunem c-o plătim la prima... vară!

Parodie de Eugen Deutsch

PLOUĂ, PLOUĂ...

**Plouă, plouă tare!
Pisicuții dorm buștean.**

**Pisicuții s-au trezit
Când soarele a revenit.**

**Pisicuții au mâncat
Și apoi ei s-au jucat.**

**Și când noaptea a venit,
Pisicuții-au adormit.**

**Noaptea a plouat.
Până-n zori a tot plouat.**

**Când pisoii s-au sculat,
Iar... programul l-au urmat!**

**Ana Maria Popa,
18 iunie 2021**

Mihai LIVESCU

PROBLEME DE LOGICĂ

Enigma leului dispărut

Trei turiști ajung seara la o cabană flămânzi și obosiți. Vorbesc cu cabanierul să le gătească o găină la cuptor, spunându-i totodată că ei vor pleca a doua zi foarte devreme ca să ajungă la timp la următoarea cabană. Cabanierul le aduce găina friptă și le urează drum bun.

A doua zi, dis-de-dimineață, cei trei turiști își aduc aminte că găina trebuie plătită și o evaluează la maximum 30 de lei. Așa că, înainte de plecare, fiecare dintre ei scoate din portofel o bancnotă de 10 lei pe care o lasă pe masă. Apoi cei trei părăsesc cabana în liniște, pentru a nu-l deranja pe cabanier.

După o jumătate de oră cabanierul se scoală, se duce să vadă dacă s-au trezit turiștii, și găsește cei 30 de lei lăsați pe masă. „Prea mult pentru o găină așa prăpădită”, gândește el și, fără să mai stea pe gânduri, îi dă fiului său cinci monezi de câte un leu spunându-i să-i ajungă pe cei trei turiști și să le restituie cele cinci monezi.

Pe drum, băiatul cabanierului se tot gândea cum ar putea trei oameni să-și împartă în mod echitabil cei cinci lei. „Imposibil, își zise băiatul, trebuie să rezolv problema”. Și, până să-i ajungă din urmă pe cei trei, avea deja soluția: „Le voi da numai trei monezi - câte una de căciulă - iar eu voi putea să-mi cumpăr apoi bomboane cu restul de 2 lei!”.

Zis și făcut. Fiecare turist a primit înapoi o monedă de un leu, iar astfel fiecare a plătit $(10 - 1) = 9$ lei pentru partea lui de găină, găina costându-i în total $(9 \times 3) = 27$ de lei.

Toate bune și frumoase, dar dacă facem verificarea și adunăm la cei 27 de lei (costul găinii) cei 2 lei (costul bomboanelor), rezultă 29 de lei, și nu 30 de lei cum ar fi trebuit!

În concluzie, a dispărut un leu! Cum e posibil așa ceva?

„Într-adevăr, fiecare turist a primit înapoi o monedă de un leu, iar astfel fiecare a plătit $(10 - 1) = 9$ lei pentru partea lui de găină, găina costându-i în total $(9 \times 3) = 27$ de lei. Dar afirmația că la verificarea calculului rezultă 29 de lei (și nu 30 de lei cum ar fi trebuit!) este în mod deliberat înșelătoare (praf în ochi!). Verificarea corectă este 25 lei (costul real al găinii) + 2 lei (costul bomboanelor) = 27 lei (banii lipsă din cele trei portofele)”. Deci, în realitate nu există niciun leu dispărut!

1. Pe linia Ecuatorului stau doi berbeci încăpățânați, unul lângă altul, unul cu capul spre est, celălalt spre vest. Câți pași trebuie să facă de-a lungul Ecuatorului, pentru a se întâlni?

2. Un bărbat duce două găleți cu apă, într-o găleată apa are 15°C, iar în cealaltă 15°F. Pe lângă el trece un puști, care aruncă în același timp câte o pietricică. În care dintre ele pietricica ajunge mai repede la fund?

Răspunsuri:
1. a) Stau cap în cap, așadar problema este rezolvată.
b) Stau spate în spate, fiind deștepți, fiecare face câțiva pași înapoi... și se privesc ochi în ochi.
2. La 15°F apa este înghețată.

Kolea KURELIUK

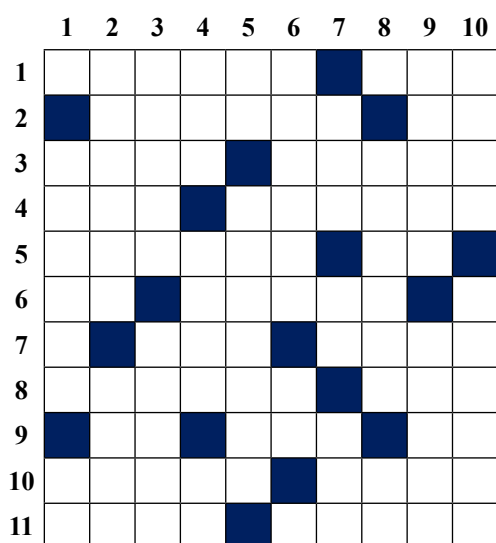

EVOCĂRI REBUSISTE

Serghei COLOȘENCO

ODAIA BUNICULUI

Ion Pillat

Nu s-a clintit ... (1, I) și recunosc iatacul
Bunicului pe care, ... (1, II), nu l-am cunoscut.
Rămase patu-i ... (2) și azi nedesfăcut,
Și ceasul lui pe ... (3), și-a mai păstrat tic-tacul.

Văd rochia bunicii cu șal și malacov,
Văd uniforma veche de "..." (4) la modă
Pe când era el Junker – demult – sub Ghica-vodă
Când mai mergeau ... (5, I, nom.) în butcă la Brașov!
(5, II).

Și lângă bătu-i rustic, ... (6) în lemn de vie,
Văd putina lui unde lua băi de foi de nuc.
A scârțâit o ușă ... un ... (7, I) și-aștept ... (7, II)
Să intre-aci bunicul dus numai până-n vie.

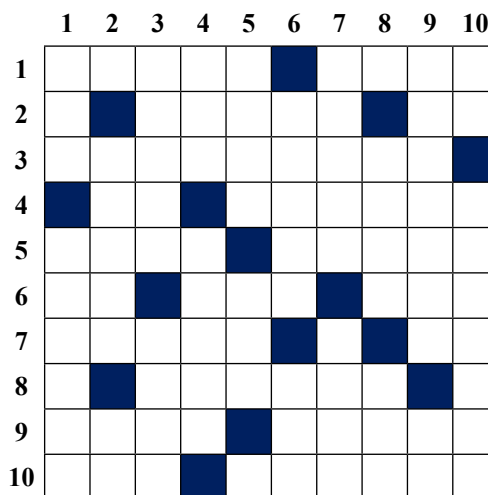
Un ronțăit de ... (8) sau ceasul mă trezi?
Ecou își fac, în taină ! (9), ca rimele poemii...
Și ceasul vechi tot bate, tic-tic, la poarta ... (10;
nom.),
Și ... (8,) roade trecutul (11, I) zi cu zi (11, II).

Celelalte definiții: 2) Pusă la mijloc! 3) Cu mânie, în
muzică. 4) Dintr-un sonet! 6) Ioan Slavici. 8) Primele
trasee! 9) Felină mare – Cal dobrogean. 10) A vrea.
VERTICAL: 1) Matematician și astronom german
(1790 – 1868) – Vasile Ichim. 2) Două nume în lirica
noastră: Magda, mama, și Elisabeta, fiică – Păsări

de curte (reg.). 3) Netrebnci – Salteaua umplută cu fân (reg.). 4)
Mamă (inv.) – Localitate în Bulgaria – Nota 3 la muzică. 5) Cepe! –
Așezări urbane (dim.) 6) Unguente – Întrebare. 7) A dușmăni – 12
luni – Pline de apă. 8) Întăritat – Olga Rusu. 9) Scriitoarea născută la
Bârlad (Gica) – Felicitare. 10) Simplu de tot – Pasăre mică, de culoare
verde – gălbuie, cu două dungi negre pe aripi.
Dicționar: ONE, IMA, ETAR.

OCHELARII BUNICII

Ion Pillat

Pe... (1.I), păstrând privirea ei vie, au rămas
Pe galbena gazetă (1,II) ce-ncremenește anul.
... (2; nom.) de-altădată mi-arată... (3; pl.; nom.):
lau ochelarii moartei și-i pun sfios pe nas.

Prin abureala vremii nu s-a schimbat... (4),
Doar pozele din rame vechi au întinerit...
Dar din adânc de-ogindă, în... (5), mi-a zâmbit
În jilțul ei — ca-n vremea când eram mic — bunica.

La geam foșnește plopul sau pașii au foșnit?
Prin ușa zăvorâtă „ei” intra în... (2).
E o fetiță: ... (6), cu bucle: Niculae...
Dar cine e... (7; nom.) acela liniștit?

Bunica-i dă pe... (8), blond (9), părul la o parte...
De ce se uită astfel la mine? Nu-l mai știu...
Nu vreau să-l știu... nu pot să-l știu... E prea... (10)!
De omul chel și rău, rămân legat pe moarte.

Celelalte definiții: 2) Seleniu (simbol.). 4) Silaba mamei! 5) E din mediul rural. 6) Stau în cerc! – Curent (abr.). 7) Final de simfonie! 9) Vârf în Munții Apuseni (1098 m). 10) Neted.

VERTICAL: 1) Așezare rustică – Un tip agitat. 2) Lac în Bărăgan – Perioadă de timp. 3) Netezit cu un cilindru special – Îngâmfare. 4) „Institutul de Drept Internațional” (siglă) – Vechii sacagii. 5) „North American Soccer Network” (siglă) – Horă românească, numită și „Băltărețul”. 6) A copia pe cineva – Ban amestecat! 7) Fel de mâncare – Vedetă de cinema. 8) „Ner Israel Rabbinical College” (siglă) – Râu în Germania. 9) Îndepărtarea apelor de infiltrație din puțurile de mină (pl.) – Ana Ioanid. 10) Botul rechinului! – Haină lungă, neagră. Dictionar: IZOI, IȚU, NBA, ELZ.

Și de ... (8,l) -a-nflorit
A doua oară...

Celelalte definiții: 2) Cărți de joc . 5) Recipient pentru cereale – Cunună! 6) Ana Toma. 7) Radu Roșca. 9) „Association Advertsing Agencies” (siglă). 10) Folosită la cusut.

VERTICAL: 1) Locuință – Fiecare dintre formele sub care poate exista o genă. 2) Înfășurate pe mosor! – Onorat. 3) Trai – Localitate în Spania. 4) Îmbrăcăminte pentru o fetiță. 5) A poseda – Identică. 6) Curea! – Figuri. 7) Avânt – Nota 3 – Argint (simbol). 8) Cavaleriști (od.) – Încă. 9) Intrate la sărbătoare – Nume de bărbat. 10) Hidronel – Îndoit. Dictionar: OSO, LOSA, ARB.

OCTOMBRIE

George Topîrceanu

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

Octombrie-a ... (9) pe dealuri
... (1, l) galbene și roșii.
Trec nouri de ... (10) în ... (2)
Și cântă-a dragoste cocoșii.

Mă uit mereu la barometru
Și mă-nfior când scade-un pic,
Căci ... (3, l; nom.) e tot mai ... (8, ll)
În diametru! (1, ll).

Dar pe sub cerul cald ca-n mai
Trec zile ... (3, ll) după zile,
Mai nestatornice și mai
Subtile...

Întârziată fără vreme
Se plimbă ... (4) prin grădini
Cu faldurii ... (6; nom.) plini
De crizanteme.

Și cum abia plutește-n mers
Ca o marchiză,
De parcă-ntregul univers
Privește-n urmă-i cu surpriză, -

Un ... (7; pl.) nedumerit
De-alura ei de domnișoară
S-a-ngălbenit, s-a zăpăcit

Dezlegări rebus: *Odaia bunicului:* NIMICA, VIU, SIMPLU, US, MASA, IRATO, ONE, OFITER, BOIERI, AS, IS, TAIAT, S, U, PAS, NAUC, SOAREC, TRA, AI, LEU, AT, VREME, DORI, IERI, MEREU. *Ochelarii bunicii:* SCRIN, ZIAR, O, ODAIE, SE, TALISMANE, MA, NIMICA, FATA, TARAN, ER, PIA, CRT, BAIAT, S, IE, R, FRUNTE, R, IZOI, BALAI, LIS, TARZIU. *Octombrie:* COVOARE, AM, ASI, VALURI, SOARE, ALBE, A, TOAMNA, D, SAC, O, NA, AT, HLAMIDA, LILIECI, RR, EMOTIE, MIC, LASAT, AAAA, ATA, ARGINT. *Secvențe vitale:* REZISTENTA, ASISTENTA, BALCANI, ME, AREAL, GIPS, TF, UMILE, AERIENE, AN, B, OT, T, ART, IC, US, ARII, L, BRANZA, A, INTANGIBIL.

Gheorghe NICULESCU

SECVENȚE VITALE

ORIZONTAL : 1) Viața nu ar exista dacă n-ar fi ea. 2) Asta în spital va sta ca să-ți salveze viața. 3) Peninsula care-o au cei ce-n răsărit tot stau – Sunt puse anume să trăiască în lume! 4) Pământul unde trăiesc cei care-l muncesc – El te poate ajuta când e ruptă mâna ta. 5) Taraf nevăzut, fără conținut! – Supuse trăiesc, nu se grozăvesc. 6) Dacă aripi au, pe jos nu prea stau. – Puși în viață vrem cât mai mulți s-avem (sg). 7) Coccoțare este, la mijloc, firește! – Artist poți să pui, doar jumatea lui! 8) Pune un amic, pe jumate-ți zic! – Iar acuș, acuș, fără ac e pus! – Astea-s cântece de prin opere. 9) Un produs lactat ce-i bun de mâncat. 10) Viața, chiar de-nvinge, nu-l poate atinge.

VERTICAL : 1) Ei se pot roti, pe-o axă de-or fi . 2) La gât poți ca să le pui, împotriva frigului. 3) Pe astea le folosești cum vrei, cât trăiești. – Le găsești în roate, însă fără ațe ! – Bată poți marca, însă fără a! 4) Apostilă de-aprobare în numele dumitale. 5) Un loc bun de ocupat la teatru dac-ai intrat. – Țsta-i lemnul care prin pantofi apare. 6) Fața ce-i văzută, bine-ntreținută – Tun amestecat, ce-i bun de mâncat! – Pe gene să-i pui rebusistului! 7) Pe astea nu le ghicești uneori, oricât trăiești – Data-n care ești, acum, cât trăiești. 8) Cant aici de treci, nu greșești în veci! – Bine-i aici să apari doar cu pari! – Aici să apară, de jos în sus, bară! 9) Țsta, cât trăiește, doar lemne cioplește (pl). 10) E un fel de ideal, în viață fundamental.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

LEGENDA JOCULUI DE ȘAH

Legenda spune că jocul de șah a fost inventat acum peste două mii de ani în India de către un Brahmin (numele unei caste religioase) pe nume Sissa.

Într-o zi, rajah-ul Balhait l-a chemat pe Sissa și i-a cerut să inventeze un joc în care norocul sau soarta să nu joace niciun rol în victorie, ci să fie folosite doar puterile minții. Mai mult, regele a cerut ca noul joc să aibă capacitatea de a crește calități ale minții, cum ar fi: prudența, viziunea, curajul, judecata, persistența, circumspecția și abilitățile analitice și de judecată.

Sissa a conceput un joc de război pe care l-a denumit „shah” după numele fiului său. Când s-a prezentat în fața rajah-ului, a deschis o cutie în care se afla o tăbliță de lemn cu 64 de pătrățele albe și negre și 32 de figurine de asemenea din lemn.

Încântat de jocul creat de Sissa, rajah-ul a jucat „shah” zile întregi cu toți miniștrii săi, după care l-a chemat pe Sissa pentru a-i oferi o recompensă. Modest, Sissa a refuzat orice cadou dar în cele din urmă, la insistențele rajah-ului, a acceptat spunând următoarele:

„Aș dori un bob de grâu pe primul pătrățel, două boabe

pe al doilea pătrățel, patru boabe pe al treilea pătrățel și așa mai departe, dublând mereu cantitatea de boabe, până la ultimul pătrățel”.

Rajah-ul, mirat că un om atât de înțelept poate cere atât de puțin, a ordonat ministrului rezervelor să-i fie înmânate imediat lui Sissa boabele solicitate.

După câteva zile de înmulțit și adunat, ministrul s-a prezentat și i-a spus rajah-ului, vădit încurcat:

„Luminăția voastră, nu cred că avem în tot regatul atâta grâu pentru a satisface pretenția lui Sissa”.

„Cum adică ?” se înfurie rajah-ul. „Ai socotit bine ?”

„Da, Luminăția voastră, numărul exact este de 18 446 744 073 709 551 615 boabe de grâu, adică 18 trilioane, 446 bilioane, 744 miliarde, 73 miliarde, 709 milioane, 551 mii și 615 boabe !”

Uluit, rajah-ul l-a chemat imediat pe Sissa care a confirmat faptul că numărul de boabe calculat de ministru era corect. Apoi, multumit doar cu lecția de matematică dată rajah-ului, Sissa a renunțat la cadou.

De fapt, cadoul solicitat de Sissa reprezenta un număr de 614.891.469.133 tone de grâu (calculat la cca. 30.000.000 boabe/tonă), adică echivalentul actualei producții mondiale de grâu pe o perioadă de 950 de ani (socotiți la producția mondială actuală de cca. 650.000.000 tone/ an) !

Moțiunea

Iată, vine USR-ul cu moțiunea-n vârf de băț
Ciolacu privind la dânsul îl întreabă cu dispreț:
– Ce vreți voi, măi panarama, și, în fine, hahalere
Nu realizați nici astăzi că voi sunteți la putere?
V-ați făcut de conjunctură alianțe prin parlament
Și vă plângeți că nu-i cvorum în biroul permanent?
Cum? Când Cițu-i prim-ministru cu vot dat de usereu
Vă gândiți să-l alungați cu vot de la pesedeu?
O, tu nici visezi, măi Barna, c-ai luat-o pe-arătură
Și-ai crezut că e o joacă moțiunea de cenzură!
Ai văzut când te-a chemat insul de la Cotroceni
C-ai venit târâș-grăpiș ca de la tăiat coceni?
Și ți-o spun pe aia dreaptă: să nu-ți fie cu bănat,
Urcăi scările agale și de spate aplecat
Și m-am dus fuga cu gândul că așa un demnitar
Nu poate pași ca-n străchini numai dacă-i vreun dosar
Și mi-a fost milă de tine și am vrut ca să ți zic
C-a pățit-o în trecut și măritul Ludovic.
Crezi că striga de la sine „Cine-i, cine-i general”
Gâfâind din toți bojogii să se-audă foarte clar,
Dacă nu-i pusese ăștia pe cocoașă vreun dosar?

.....
Și abia plecă Dan Barna cu privirea-n jos, săracu’
Vrând parcă să-și ia privirea de la barba lui Ciolacu.
Ca un fulger gându-i vine să-și înmulțească votanții
Dând ordin pe unitate ca să nască și bărbății,
Să fie pe plac la UE și la orice uniune
Și-ar putea atunci să facă, când vrea el, o moțiune.

Ion DOBRIN

**Acest număr al revistei a
apărut prin bunăvoința
și cu sprijinul membrilor
Asociației C.A.R. Pensionari
„Elena Cuza”:**

**Veronel Aionițoale,
Vasile Chelaru,
Elena Cocioabă,
Claudia Comănescu,
Ingrid Daniela Cozma,
Luigi Cozma,
Daniel Drăgan,
Dumitru Dima,
Alina-Mihaela Ene,
Silvia Fitcal,
Neculai Ghețău,
Alina Eugenia Helgiu,
Cristina Hriscu,
Vlad Andrei Hriscu,
Ionel Irimia,
Eugen Claudiu Micu,
Andrei Nicolaie Mihai,
Emil Cosmin Mihai,
Nicolaie Mihai,
Petru-Sorinel Neniță,
Virginica Petrea,
Daniela-Elena Potîrniche,
Virgil Potîrniche,
Adriana Rîpan,
Tincuța Siberescu,
Veruța Tănase,
Daniela-Tudorița Teodoru,
Mihaela Loredana Tufaru.**

